دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێری و سەرنووسەر
مصلاح مصطفی جلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری
التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

پێنج شەممە ١١/١٠/١٩٨٤ ژمارە ٧٥٧ — ١٢ لاپەڕە — بە ٥٠ فلسە — الخميس ١١/١٠/١٩٨٤ العدد ٧٥٧

لەم ژمارەیەدا
● ناوو وێنەو کورتەی ژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی ئەنجومەنی نیشتمانی پارێزگاکانی سلێمانی و دهۆك لە لاپەڕە ٥ ، ٦ ، ٧ دایە .

ئەنجوومەنی وەزیران بە سەرەکایەتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین کۆدەبێتەوە

پێرێ بەیانی بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین سەرەکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجوومەنی وەزیرانی کرد .

ئەنجوومەن لە کۆبوونەوەکەیدا کە نزیکەی پێنج سەعاتی خایاند لەو باسانە کۆڵایەوە کە لە بەرنامەی کاریدان و کاروو باری پێویستی دەربارەیان کرد .

لە کۆبوونەوەکەدا بەرێز عزە ابراهیم جێگری سەرەکی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و بەرێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش طه یاسین رمضان جێگری یەکەمی سەرەك وەزیران و طه محی الدین معروف جێگری سەرەك کۆمارو بەرێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و هاورێیان ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستو بەرێز سەرەکی دیوانی سەرەکایەتی و وەزیرە بەرێزەکان و ژمارەیەك لە کاربەدەستانی دەوڵەت ئامادەبوون .

هێزە دلێرەکانمان لە ئاسمان و دەریاو زەویەوە

لە دوژمنی داغ لە دڵ دەدەن

هەموو رۆژێ رادەبووری و جەنگاوەرانی سوپای دلێری عیراق زیاتر دووپاتی دەکەنەوە کە جەنگاوەری مەردی ولاتێکن هیچ دوژمنێ ناتوانێ زەفەر بەخۆی و پیرۆزی خاکی نیشتیمانی بەرێ .

لەماوەی هەفتەی رابووردوودا هێزە ئازاکانمان بەردەوام بوون لە بەرپەچ دانەوەی هەموو جموجۆڵێکی گومان لێکراوی دوژمن و بەدەستی توند لێیان داون .

بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان لەم هەفتەیەدا رایانگەیاند کە لە هەموو بەرەکانی جەنگ دوژمن دەستی توندی لێوەشێنراوەو زیانی زۆری پێ گەیەنراوە .

ئەم هەفتەیە هەڵۆئاسمانیە ئازاکانمان و فرۆکە هیلیوکوپتەرەکانمان چەندان هەڵمەتی دلێرانەیان بردۆتە سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن و زیانی سەروماڵی زۆریان بە دوژمن گەیاندوەو زۆر بنکەیان بە تەواوی وێران کردوەو چەندان سەنگەریان بەسەر هێزەکانی دوژمندا روخاندوەو دوایی هەموو هەڵمەتێ بە سەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان .

لە ناوەراستی ئەم هەفتەیەدا بوو کە فرۆکە ئازاکانمان لێدانێکی ئاسمانی توندیان ئاراستەی دوو نیشانەی گەورەی دەریایی کرد لە خوارووی دوورگەی خەرجی ئێرانی و راستەوخۆ هەردوو نیشانەکەیان پێکاو هەڵیان تەکاندن و دوایی هەڵمەتەکەیان هەموو سوپاس بۆ خوا بە سەلامەتی گەڕانەوە بنکەکانی خۆیان .

بنکە تۆپەکانی هێزە مەردەکانمان ئەم هەفتەیە بۆردومانی راستەوخۆو بەکاری بنکە عەسکەریەکانی دوژمنیان کردوەو زیانی گەورەیان بە ئالەتی شەڕی دوژمن گەیاندوە سەرەڕای زیانی گیانی زۆر لە ریزەکانی دوژمن .

لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا دیاردەی راکردن لە ریزی هێزەکانی دوژمن و خۆدانیان بەدەست هێزەکانمانەوە بەردەوام بوەو هێزەکانمان پێشوازیان کردون و گواستونیانەتەوە بۆ هێڵەکانی پشتەوە .

ئاگر لە نەوتبەرێکی لیبری بەردەبێ

قسەکەرێکی سوپایی : لێدانی نیشانەکان راستەوخۆو کوشندە بوون و گەمارۆیش لەسەر بەردەوامە .

سەرچاوە جیهانیەکانی دەریا : سارووخێکی عیراق نەوتبەرەکەی پێکاو ١٢ کەسی کوشت و بریندار کرد

مەنامە : ئادع . ئاژانسەکان : سەرچاوەکانی دەریا ئەوەیان دووپات کردەوە کەوا کەشتی‌یەکی نەوتبەری لیبریایی کە ناوی (وۆرڵد نایت)ە بەیانی‌ی رۆژی دوو شەممەی رابوردوو لە ناوەڕاستی دەریای کەنداوی عەرەبدا لەبەردەم ئێستگەی نەوتبارکردنی ئێراندا لە دوورگەی خەرج پێکرا .

سەرچاوەکان وتیان ئەو نەوتبەرەی کە ٢٥٠ هەزار تەن نەوتی ئێرانی هەڵگرتووە بەر سارووخێکی عیراقی کەوتووەو هاواری گەیاندووەتە بەحرەین کەوا ئاگری تێ بەربووە .

هەمان سەرچاوە ئەوەیان دووپات کردەوە کەوا کەشتی‌یە نەوتبەرەکە لای بەیەك گەیشتنی هێڵی پانی ٢٨و ٣٠ پلەی لای سەرەوەو ٥٠ر٢٥ پلەی لای رۆژهەڵاتەوە بوو کاتێ کە بەر هێرشەکەی عیراق کەوت .

لە لەندەنیشەوە دەزگای ئیستیخباراتی کۆمپانیای لۆیدز ڕای گەیاند کە شەش کەس کوژراون و شەشی تریش خراپ سووتاون بەو ئاگرەی کە یەکسەر بەربوە کەشتی‌یەکە پاش پێکانی .

کەشتی نەوتبەر (وورڵد نایت) یەکێکە لەو دوو نیشانە دەریایی‌یەی کە فرۆکەکانی عیراق دوو شەممەی رابوردوو لێیاندا .

شایانی باسە فرۆکە جەنگاوەرەکانی عیراق سەر لەبەیانی‌ی رۆژی دوو شەممەی رابوردوو بەشێوەیەکی سەرکەوتووانە دایان لە دوو نیشانەی دەریایی گەورە لە خوارووی دوورگەی خەرجی ئێرانی‌یە .

قسەکەرێکی سوپایی عیراقیش بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی ڕاگەیاند کە دوو نیشانەکە راستەوخۆو وێرانکەرانە پێکران . قسەکەرەکە ئەوەیشی روون کردەوە کە لەم لێدانە پاش هەندێ هەڕەشەو ئاگادارکردنەوەی تری عیراق دێت کە نابێ نزیك بکەونەوە لە دوورگەی خەرج و بەندەرەکانی تری ئێران بۆ ئەوەی نەهێڵرێ ئێران دەرامەتی نەوتی خۆی دژی عیراق بەکاربێنێ .

قسەکەرەکە ئەوەیشی ڕوون کردەوە کە هەموو فڕۆکەکان بە سەلامەتی پاش جێ‌بەجێ‌کردنی لێدانەکە گەڕانەوە بنکەکانیان . هەروەها دیسانەوە ڕایگەیاند کە عیراق هەموو ئەو کەشتی‌یانە تێك و مەکان دەدا کە لەبەندەرەکانی ئێران نزیك دەبنەوەو بەمە مافی بەرگری‌کردن لە خۆی بەکاردێنێ .

لە هەواڵێکی دواتریشدا هاتووە کە دوو کەشتی بەرەو ناوچەی لێدانەکە ڕۆیشتن بۆ ڕاکێشانی کەشتی‌یە لێدراوەکە .

لەلایەکی تریشەوە ئاژانسەکانی دەنگوباس لەجیهانا باسی ئەم هێرشەی عیراقیان کردو بەم بۆنەیەوە باسێکی چالاکی‌یەکانی پێشووی تری عیراقیان کرد دژی ئەو کەشتی‌یانەی ئاڵوگۆڕ دەکەن لەگەڵ بەندەرە گەمارۆ دراوەکانی ئێراندا و دژی کارگا کیمیاوی‌یە گەورەکەی ئێران لە بەندەری خومەینی‌دا کە ماوەیەکی کەم لەمەوپێش عیراق بۆردمانی کردو ٣٠٠ ژاپۆنی ناچار کرد کارگاکە بەجێ بهێڵن .

رژێمی سوریا دەیان کادیری فەتح دەگرێ

تونس : ئادع : قسەکەرێکی رەسمی فەلەستینی ڕای‌گەیاند کەوا ڕژێمی سووریا دەیان لە کادیرانی (فتح)ی گرتووە لە سووریاو سەرووی لوبناناو ئێستا لەژێر نالەبارترین سزاو ئەشکەنجەیدان .

قسەکەرەکە لەو ڕاگەیاندەیدا کە بە ئاژانسی دەنگوباسی فەلەستینی‌دا وتی شۆڕشی فەلەستین بەناڕەزایی‌یەوە سەیری ئەم ڕەوشتانەی ڕژێمی سووریا دەکا کە بەکرێ‌گیراوەکانی بەکاردەهێنێ دژی کادیرەکانی (فتح) لە سووریاو سەرووی لوبناناو ئەوە دووپات دەکاتەوە کە ئەم جۆرە کردەوانە زیاتر کێروگرفت دەئاڵۆزێنن و توانایەکی زۆر بەفیڕۆ دەدەن دوور لە ڕووبەڕووبوونی دوژمنی زایۆنی .

ئەنجا قسەکەرەکە وتی ئۆباڵی ئەم کردەوانە هەمووی لەسەر ڕژێمی سووریایەو داوای ڕاگرتنیان و بەرەڵاکردنی گیراوەکانی کرد .

هێزەکانمان فەرماندەیەکی پاسدارانی خومەینی دەکوژن

تاران : ئادع : ئێستگەی بوشەهری ئێرانی بڵاوی کردەوە کەوا یەکێ لە فەرماندەکانی پاسدارانی خومەینی بەدەستی هێزەکانمان کوژراوە لە بەرەکانی شەڕدا .

ئێستگەکە ڕای‌گەیاند کە ناوبراو رضا بیهداریان لە بوشەهردا نێژرا .

هەوڵدانی فڕاندنی فڕۆکەیەکی ئێرانی

تاران : ئادع : لە تاراندا دەرکەوت کە رۆژی هەینی رابوردوو هەوڵێك درابوو بۆ فڕاندنی فڕۆکەیەکی بۆینگ ٧٢٧ی سەر بە هێڵی ئاسمانی ئێران کە لە گەشتێکی ناوخۆدا بوو لەنێوان مەشهەد و تاراندا .

ئاژانسی دەنگوباسی ئێران کە ئەمەی بڵاوکردەوە ڕای‌گەیاند کە هەندێ بەڵگەنامەی نهێنی کەپێوەندی‌یان بە ڕێکخراوەیەکی بەرهەڵستکارەوە هەیە هۆی ئاشکرابوونی ئەو کەسەبوون کە دەیویست ڕێگای فڕۆکەکە بگۆڕێ بەرەو دەرەوەی ئێران .

شایانی باسە ئەمە سێهەم هەوڵە کە لەماوەی مانگێکدا دەدرێ لە گەشتەکانی ناوخۆدا ، لەبەر ئەمە کاربەدەستانی ئێران ناچاربوون کاروباری ئاسایش پتەوبکەن پاش زنجیرەیە لە فڕۆکە فڕاندن لەلایەن ئەو ئێرانی‌یانەوە کە لە جەورو ستەمی ڕژێمی خومەینی ڕادەکەن .

کێشەی دارایی دەزگای باربووی دەوڵەتان

ئولوف ریدبیك لێپرسراوی دەزگای باربووی دەوڵەتان توانای دەزگاکە لە یارمەتی دانی نزیکەی یەك ملیۆن فەلەستینی‌دا کە ئەو دەزگایە بەرپرسیارانە ڕووبەڕووی مەترسی دەبێ بەهۆی ئەو کێشە داراییەوە ڕووبەڕووی دەزگاکە دەبێ .

ناوبراو لە بەیاننامەیەکدا وتویەتی ئەم کێشەیە هەروا دەمێنێتەوە ئەگەر وڵاتانی بەرپرسیار بەڵێنەکانی خۆیان نەهێننەدی لە یارمەتی دانی دەزگاکەدا .

حسنی دووەم بەم زوانە سەر لە پاریس دەدا

سەرچاوەیەکی ئاگادار لە پاریس ڕای‌گەیاند کە مەلیك حسنی دووەم مەلیکی مغرب لە کۆتایی ئەم مانگەدا سەر لە فەرەنسا دەداو لەگەڵ فرانسوا میترانی سەرەکی فەرەنسا کۆدەبێتەوە .

سەرچاوەکە ڕای‌گەیاند کە مەبەست لە سەردانەکە ئاگاداربوونە لە ئەنجامی سەردانەکەی ئەم دواییەی میتران بۆ جەزائیر .

بەرازیل بەم زووانە یۆرانیۆم بەرهەم دەهێنێت

سەرچاوەیەکی رەسمی بەرازیلی ڕای‌گەیاند کە ئەو وڵاتە لە کانوونی یەکەمی داهاتووەوە یۆرانیۆمی بەپیت بەرهەم‌دەهێنێ و بەوە دەبێ بە هەشتەم دەوڵەت لە بەرهەم هێنانی ئەم ماددەیەدا کە بۆ دەزگا ئەتۆمیەکان بەکاردێ .

فڕۆکەیەکی ئەمەریکی خەریك بوو بواری ئاسمانی سۆڤیەت ببڕێ

ئۆسلۆ : سەرچاوەیەکی سوپایی لە ئۆسلۆدا بڵاوی‌کردەوە کەوا فڕۆکەیەکی ئەمەریکایی کە دووسەد کەسی هەڵگرتبوو خەریك بوو یەکشەممەی ڕابوردوو بواری ئاسمانی سۆڤیەت ببڕێ بەسەر نیمچە دوورگەی ستراتیژی کۆلادا بەڵام فەرماندەی فڕۆکەکە پێش ئەمە ئاگاداری هەڵەکەی بووو ڕێی فڕۆکەکەی گۆڕی .

وەزیری بەرگری‌یش لە نەرویجدا وتی فڕۆکەکە « بۆینگ ٧٠٧ » بووو هی کۆمپانیای ئەمەریکایی خوارووی پاسفیك بووو لە ئینشوراجەوە لەئالاسکا بەرەو ئەمستەردام دەڕۆیشت بەڵام نزیکەی ٨٠٠ کیلۆمەترێك لەڕێی خۆی لای دابوو بەرەو رۆژهەڵات پاش ئەوەی بەسەر گرونلاندا فڕیبوو .

سەرچاوەیەکی کاربەدەستیش ڕوونی کردەوە کە فڕۆکەکە سەربازی فیجی سەر بە نەتەوەیەکگرتووەکانی هەڵگرتبوو بەرەو شوێنێ دەڕۆیشتن کە دەسنیشانی نەکرد .

فڕۆکەوانەکە پێش ئەوەی بواری ئاسمانی‌ی سۆڤیەت ببڕێ لەسەر ناوچەی مورمانسك کە گەورەترین بنکەی دەریایی سۆڤیەتی تیایە ئاگاداری هەڵەکەی بووو ڕێی فڕۆکەکەی ڕاستکردەوە .

لە هەمان‌کاتیشدا چەکی ئاسمانی نەرویج دوو فڕۆکەی (اف ١٦)ی نارد بۆ ڕێگرتن بەفڕۆکەکە تا نەچێتە بواری ئاسمانی‌ی سۆڤیەتەوە . فەرماندەی فڕۆکەکەیش کە گەیشتە ئەمستەردام وتی لەنێوان گرونلاندو ڕۆخەکانی نەرویجدا ئامێرەکانی فڕۆکەوانی‌ی ناو فڕۆکەکە پەکیان کەوتبوو .

غاندی : هیندستان ڕووبەڕووی مەترسی شەڕ دەبێ

سەرەك وەزیرانی هیندستان خاتو ئەندیرا غاندی ڕای‌گەیاند کەوڵاتەکەی ڕووبەڕووی مەترسی هەڵگیرسانی شەڕ دەبێ‌و هێزەکانی هیندستانی بانگ کرد چاوکراوە بن بۆ ئەو ڕووداوە .

خاتو غاندی لە وتارێکدا لەبەردەم هێزێکی سوپایی هیندستاندا وتی تارمایی هەڵگیرسانی شەڕ کەڵەکە دەبێ‌و ئەو وڵاتانەی دەستی ئاشتی‌درێژ دەکەن بەردەوامن لە خۆچەکدارکردنی تازەو پێشکەوتوو .

بەبۆنەی هەڵبژاردنـــی ئەنجوومەنی نیشتمانیەوە .

ڕۆژی شەممەی داهاتوو پشووی ڕەسمیە

دیوانـــی سەرەکایەتی بەیاننامەیەکی دەرکـــردوە تیایدا ڕۆژی شـــەممەی ڕێکەوتی ٢٠-١٠-١٩٨٤ی بەپشوی ڕەسمی داناوە تـاهاووڵاتیان هەمووان بتوانـن بەشداری هەڵبژاردنـــی ئەنجوومەنی نیشتمانی بکەن.

ئەممەش بەیاننامەکەیە

بەناوی خوای گـــەورەوبەخشندەوە

کۆماری عیراق

دیوانی سەرەکایەتی

بەیـان

لەبەر ئەوەی بریـاردراوەهەڵبژاردنی ئەنجوومەنـــی نیشتمانی لەرۆژی شەممەی ڕێکەوتی ٢٠-١٠-١٩٨٤ دا بێت‌و بۆ ئەوەی هاووڵاتیان هەمووان بتوانن ئەو مافـەی خۆیان بەکاربێنن‌و بەپـــێ‌ی ئەو دەسەڵاتەی بە ئێمـــە دراوە لە ماددەی ســـێ‌ی یاسای پشـوە ڕەسمیەکاندا ژمارە (١١٠)ی ساڵی ١٩٧٢ ، بریاردرا کـــــەرۆژی شەممەی ڕێکەوتی ٢٠-١٠-١٩٨٤ پشووی ڕەسمی بێ .

احمـد حسین
سەرەکی دیوانی سەرەکایەتی

ئێران لە ناوەوە

• فۆاد حسین •

شتێکی تایبەتی هەیـە رژێمـی تاران لەبواری هەڵوێستیدا لەگـەڵ کۆمـەڵگای دەوڵـەتانـدا جیایدەکاتەوە .. ئەویش گاڵتەکردنـە کەیـەتی بە گشت ڕێکخراوە ناوچەیی‌و دەوڵەتیەکانـی جیهان ..

بەتایبەتی کە بریارێك لەلایەن ئـەو ڕێکخراو و لیژنە دەوڵەتیانەیـەدا دەخرێتە ئـاراوەو لەگـەڵ چاوچنۆکی‌و ڕەگەزپەرستی‌و ئاواتی ناماقوڵی مـەلای تەڵەکەباز خومەینی ناگونجێت‌و ڕەتی دوژمنکاری‌و دەســتدرێژیـەکـەی بـۆ عـیراق دەداتـــەوە . نمونەش بۆ قسـەکانمان زۆرن ئاخرین هێر شەکەی کە سەرەکـی رژێمی ئێرانی علی خامنئی‌و وەزیـری دەرەوەیـان علی اکبر ولایەتی کـە کردیانـە سـەر لیژنەی خێرخوازی ئیسـلام‌و تاوانباری ئەو لیژنەیان کردووە گوایـە لایەنگری عیراقە ، بۆ ئەوەی لیژنەکە تەنها بریارێکـی دابـوو بـۆ ئەوەی گفت‌و گۆکردن‌و لێکۆڵینەوەو ووتوویژێکی ڕاستگۆیانە لەگەڵ عیراق‌و ئێران‌دا بکرێـت بـۆ کۆتایی هێنان بە جەنگی نێوان هەردوولا ..

ئاشکرایە لەبەر چ هۆیەك رژێمی تاران نارەزایی خۆی لـە لیژنەکـە دەربریوە ئێمە بەکورتی بـە دوو خاڵ دەیانخەینە ڕوو : -

● یەکەم : هەرگیز ئەم رژێمە چەپەڵە ڕۆژێك لەرۆژان ئارەزووی ئاشتی‌ی نەبووەو ئامادەی ئـەوە نەبووە شەرەکـە ڕاگرێت ، لـەماوەی ئەم چـوار ساڵەی شەڕەدا هیچ سەرکەوتنێکی وەدی نەهێناوە. جا بیانوی بەردەوام بوونـی شەڕ بەلای خۆیانـەوە هەرماوە ، بێجگە لەوەی کۆتایـی‌هێنان بـە شـەڕ واتای نەمانـی رژێمـەکە دەگەیەنێت .. !!

● دووەم : نەتیجەی لیژنـەو ئاشتی‌خوازیەکـە لەپێشـدا دیارە ، چونکـە عیراق بەگشـت جۆرە شێوازو دارشتنێکی عادیلانە قبوڵ دەکات ، ئێرانیش هەروەك هەموو جارێك ڕەتی‌دەکاتەوەو هەزار بیانوو قسـەی ئەڵـەق‌و بەڵەقـی بـۆ دروسـت‌دەکات ، بەتایبەتی لـەم وەختەدا کـە دەیـەوێ بۆ جارێکی‌تر خۆ ئامادەبکـات بەنیازی هێرشێکـی‌تر لیژنەکانیش ئەم ڕاستیە باش دەزانن .. دیســان سەرکەوتنـی عیراقیش ڕاستیەکـی تـرە کە سەرانسەری جیهان دەیزانێت ...

سەرەکـی یەکێتـی کرێکارانـی سلێمانی

هەڵمەتی نیشتمانی
بۆزیادکردنی بەرهەم
حاڵەتێکی پێویستە

هاووڵاتی‌یـان عیراق بە شێوەیەکی هۆشیارانە هەست بەوە دەکـەن کـە پەرەپێدانی وڵات لەهەموو لایەکیەوە کـە بە سەرکردایەتی‌ی سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەبرێ بەڕێوەو هەڵمەتی نیشتمانی بـۆ زیادکردنـی توانای بەرهەمهێنان کـە یەکێکە لـە لاگرنگەکانـی ، حاڵەتێکی پێویستە لەم قۆناغەدا بۆ کۆکردنەوەی جەماوەر لـە چالاکی‌یەکی پەروەردەیی‌و ڕەوشتی‌ی بەردەوام .

★ لەبارەی ئەمەو هەنـدێ لـە چالاکی‌یەکانـی یەکێتی‌ی کرێکارانی سلێمانی چاومـان بە بەرێـز (فائق طاهر)ی سەرەکـی یەکێتی‌ی کرێکارانـی سلێمانی کەوت لەکاتـی بەشداری‌کردنیا لەکۆنگرەی یەکەمـی ساڵانەی یەکێتی‌ی گشـتی‌ی نەقابەکانـی کرێکارانـدا کـە لەم دوایەدا لەبارەگای یەکێتی‌ی گشتیدا گیرا لـە بەغـدا .

بەڕێز سەرەکی یەکێتی‌ی سلێمانی دەڵێ : -

لە ســەرەتای دەســتپێکردنـی هەڵمەتـی نیشتیمانی‌ی بۆزیادکـردنـی تـوانای بەرهەمهێنان یەکێتی‌یەکەمـــان هەموو توانایەکی خۆی خستوەتەکار بـۆ دانانی ئەو بناغە ڕاستانەی کـە سەرکەوتنی ئەم هەڵمەتـە دابین دەکـەن .

★ لەبارەی دیارتریـن ئەنجامێکی ئەم هەڵمەتە کە لەپاش مـاوەی مانگێـك لـە دەسـت‌پێکردنیـەوە بەدەست‌گەیشتبێ سەرەکی یەکێتی دەڵێ : -

- دیارتریـن ئەنجام‌و شتی تازەی‌وا کـە ڕەوتی هەڵمەتی نیشتیمانی‌ی زیادکردنی توانای بەرهەمهێنانی مرۆڤی ئیشکەر دەری‌خستبێ لە پارێزگای سلێمانیدا ئەمانەن : -

١ - لەبەر ڕۆشنایی فەرمانەکانی یەکێتی‌ی گشتی‌ی نەقابـەکانی کرێکاران نەخشـەیەکی بەرنامەدار دانرا بـۆ هەڵمەتی نیشتمانـی بـۆ ئـەوەی هەڵمەتەکە بهێنرێتەدی‌و سەریش بخرێ .

جگە لەمەیش دەست پێشخەری‌یەکی زۆر لە پارێزگاکەدا کراوە لەوانە : -

١ - چاککردنەوەی سێ ئۆتۆمبیلی دەستەی گشتی‌ی کشت‌وکاڵ بەپێ‌ی توانای خۆمـان‌و بـێ پەنابردنـەبەر بازاڕی ناوخۆ .

٢ - ٧٥٠ ڕیحلـەی خوێنـدن‌و ژمارەیەکـی زۆر شت‌ومەك‌و پێویستی‌ی دارین لـە کارگـای دارتاشخانەی ئیدارەی مەحەلی‌دا دروست‌کرا بۆ دابین‌کردنـی پێویسـتی‌یەکانی قوتابخانەو هاووڵاتی‌یـان .

٣ - لە قوتابخانەی ئامادەیی سیروان‌دا بیرێك لێ‌درا بـۆ ئاوی خواردنەوەو هـەر (٦٥) دیناری تێ‌چوو لـە کاتێکـدا کـە (٢٠٠٠) دوو هەزار دیناری بـۆ تەرخـان کرابوو .

٤ - ١٥٠ ماتۆڕی کارەبایی پێچرایـەوە بێ پەنابردنە بەر بازاڕی ناوخۆو هەر ماتۆڕێك ٣ - ٥ دیناری تێ‌چوو لەکاتێکدا کە چاککردنەوەی لەبازاڕی ناوخۆدا هـەر ماتـۆڕێ ٢٠ - ٢٥ دینـاری تێ‌دەچـوو . هەروەهـا (٨) تراکتـۆری بەڕێوەبـەرایەتـی کێڵگەکانـی دەواجین‌مـان چاك‌کردەوە .

هەروەها کرێکارانی ئافرەت‌و پیاوێ هەندێکی تر دەست پێشخەری‌و تازەکاری باشیان کردووە هەموویـان لەگەڵ ڕاپۆرتێکی دوورو درێژدا نێرراون بـۆ یەکێتی‌ی گشتی‌ی کرێکاران هەمـوو دائیرەو دەزگایـەك بەجیا پیشان دەدا .

★ لـەبارەی کۆنگـرەی سـاڵانـەی یەکێتـی‌و دەست‌پێشخەری‌یەکانـی یەکێتـــی کرێکارانـــی سلێمانی‌یەوە سەرەکی یەکێتی‌ی کرێکارانی سلێمانی دەڵـــێ : -

١ - ژمارەیەك کۆڕو کۆبوونەوە سازکرا بـۆ کادیرە نەقابی‌یەکانی یەکێتی‌یەکەمان بۆهۆشیارکردنەوەو تێ‌گەیاندنیان بـۆ ئەوەی ئیش‌وکارەکانیان باش ڕاپەڕێنن لەپێناوی جووڵانـەوەی نەقابیدا .

٢ - هەندێ کۆڕی ڕۆشنبیری سازکرا بـۆ کادیرە نەقابی‌یەکـان بۆ زیادکـردن‌و پـەرەپێدانی زنیاری‌ی ڕۆشنبیری‌و یاسایی‌و نەقابـی‌یـان

٣ - بەستنی هەندێ کۆنگرە بـۆ ئەو نەقابانەی لـە پارێزگەکەماندان‌و پاش ئەمە بڕیاردان لەسەر هەندێ شت‌و بەرزکردنەوەی ئەم بڕیارانە بـۆ یەکێتی‌ی گشـتی .

٤ - میواندارێ‌کردنی نووسینگاو لیژنە نەقابی‌یەکان بۆکـۆبوونەوەکانـی نووسـینگای ڕاپەڕانـدن بەمەبەستی بەشـداری‌کردن‌و گوێ‌گرتن لــە مەحزەری کۆبوونەوەکانـی نووسـینگاو ئەنجا هۆشیارکردنەوەیـان بۆ ئـەوەی ئیشـەکانیان بەڕێك‌وپێکی بکەن .

٥ - سەردان لـە لیژنە نەقابی‌یەکـان لەدەرەوەی پارێزگاو کۆبوونەوە لەگەڵیانا بـۆ چارەسەرکردنـی هەموو گیروگرفت‌و ئەو کۆسـپانەی دێنـە ڕێ‌ی ئیشـی ڕۆژانەیـان .

بە کۆتاییدا ئێمە گرنگی‌ی سەرکەوتنی هەڵمەتی نیشتمانی‌و پاراستنی تواناو کەم‌کردنەوەی هەمـوو جۆرە سەرف‌کردنێکی زیادەو کەمکردنەوەی شـتی فەوتاو دووپات دەکـەینەوە لەپێناوی ئەوەدا کـە عیراق بە سەربەرزی‌و سـەرکەوتوویـی بمێنێتەوەو ئـاڵای عیراق هەر بەبـەرزی‌و گەشـاوەیی‌یـەوە بشەکێتەوە لـەسایەی سـەرکردەی سـەرکەوتوو صدام حسین‌دا .

ذکریات محمد حسن

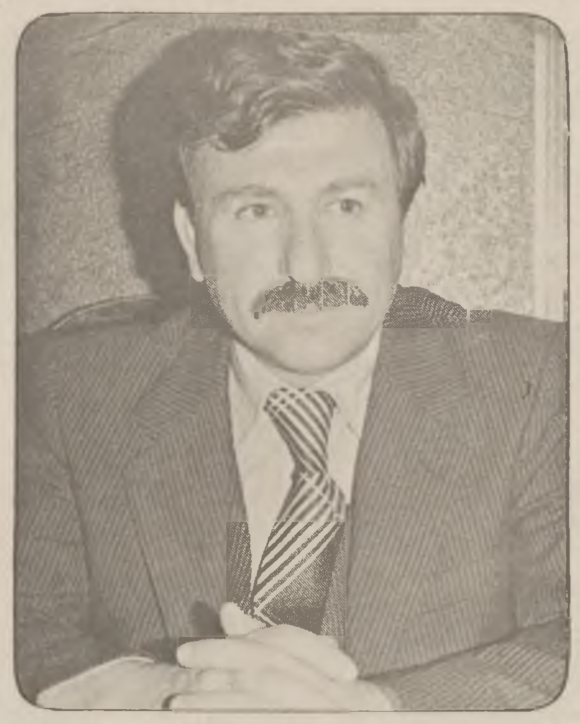

لە هەولێر

خولێك وکۆڕێکی زۆربوونی بەرهەم

لـە چوارچێوەی چالاکی‌یـەکـانی یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران لـە هەولێر ، چەندان خولی تایبەتی‌و کۆڕو کۆبوونـەوە بـۆ روون کردنـەوەی بایەخی بڕیارەکەی هەڵمەتی زۆربوونی بـەرهـەم ســازکراوە .. ئەوەبوو لەم چەندانەدا خولێکی تایبەتی لە بینای یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران کرایەوە کە یەکێتی‌یەکە بەو بۆنەوە رێکی خستوو « ٥٨ » کرێکار لە کارگەو دام‌و دەزگاکانی تری بـەرهـەم هێنان تیایدا بەشداربوون ..

لە سەرەتای خولەکەدا کـە بەرێـز رازگـری نووسینگەی کرێکاران تیایدا ئامادەبو ، سـەرەکی یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران ووتەیەکی خوێنـدەوەو بایەخی دیاری ئەو هەڵمەتی نیشـتمانی‌یەی روون کردەوە بەتایبەتی لەم بارودۆخەدا کـە ووڵاتەکەمان شەڕی چارەنووسی‌ی خۆی دەگێڕێ .. هەروەهـا داوای لە کرێکاران کرد کە هەموو توانایەکی خۆیـان بخەنە کار بۆ سەرگرتنی بڕگەکانی ئەم بڕیـارە مێژوویی‌یە . هـەروەهـا پەنجەی بۆ ئەو کۆششە بێ ئەندازەیە کێشا کـە کرێکارانی هەولێر لـەم ماوەیە ، واتە دوای دەرچونی بڕیارەکە نواندویانە لە زۆرکردنی بەرهەم‌و چاك کردنی‌دا .

لە رۆژانی خولی بەرهەم زۆربووندا ، کـــە نەقانەی خزمەتگوزاری ســازی کرد ، چەنـدان لێ‌کۆڵینەوەی تایبەت بە باسی زۆربوونی بەرهـەم پێش‌کەشی کرێکارە بەشداربووەکان کرا ، شـایانی باسیشە کە لـە زۆربـەی رۆژانی بەردەوام بوونی خولەکە ، کرێکاران‌و بەشی راگەیاندن لـە نەقابـە دیدەنی زۆربەی کارگەو بوارەکانی تری کارکردنیـان کردووەو ئەو تەقەللاو کۆششەیان بەسـەرکردۆتەوە کە کرێکاران پێش‌کەشی دەکەن .

بەتەنگەوە هاتنی کاروباری خەڵك

وەڵامـی شـارەوانی سلێمانی

بەرامبەر بەو باری سەرنجانەی خوشکە رووناك محمود علی لە ژمارەی ١٩٨٤/٨/٩ سەبارەت بە شاری سلیمانی بڵاوی‌کردەوە لە « هاوکاری » دا بەرێوەبەرێتی شارەوانی سلیمانی ئەم وەڵامەی ناردوە ، لـە کاتێکـدا سوپاسی بەدەنگـەوە هاتنی شارەوانـی دەکـەیـن واتەواوی وەڵامەکەیـان لێرەدا بە خوێنەران دەگەیەنین :

بـۆ ڕۆژنامەی هاوکاری خۆشەویست
دوای سڵاوو رێز : -

ڕۆژنامەی هاوکاری لـە ڕۆژی ١٩٨٤/٨/٩ دا نوسراوێکی بڵاوکردبووە بە ناونیشانـی (نامەیـەك بـۆ شارەوانی سلیمانی) لـە لایەن خوشکە ڕوناك محمود علی یەوە .

جا لـە کاتێك‌دا شارەوانیمان ئامادەیـی خـۆی دەرئەبڕێ کە بەپێ‌ی توانای چی کاری بە کەڵك هەیـە جێ‌بەجێ‌ی بکات کە لەوەی هەر پێش نیازێکی پێ بگات لێ‌ی ئەکۆڵێتەوەو سوودی لێ وەرئەگریت بۆ ئـەوەی زیاترو باشتر خزمەتی خەڵکـی بکات . نوسراوەکەی خوشکە روناك محمود علی بەوردی لێ‌ی کۆڵرایەوە وە ئەوەی پەیوەندی بە ئیشوکاری شارەوانیمانەوە هەیـە بەپێویستان زانی بەم خاڵانەی لای خوارەوە وەڵامـی بدەینەوە وەك ڕون‌کردنەوە یەك بۆخوشـکە ڕوناك وە خوێندەواران .

١ - دەربارەی باخی گشتی : -

ئەم باخە دەمی ساڵە بنیات‌نراوە . هەر لەوساوە تا ئیستا شارەوانیمان درێغی نەکردووە لە چاك‌کردن‌و ڕێك‌خستن‌و رازانەوەی‌دا . وە بەردەوام ئەم باخـە دەمـەو ئیواران ئەکرایەوە بـۆ حەوانەوەی خەڵکی تەنانەت بەیانیانیش ئەمان کردەوە بۆ ئەوەی قوتابیان وانەکانیان تیا ئامادەبکەن بـۆتاقی کردنەوە . بەڵام چەنـد هۆیـەکی تایبەتی وای کـرد کـە ئێواران دایبخەیـن‌و لـەمانە هەندێ لەوانەی ڕوبان تێ‌ئەکرد زیانیـان ئەگەیاند بە باخەکەوەك گوڵ هەڵکێشان‌و بردنی یاشکاندنی دارەکـان یا باڵندە کوشتن ئەگەرچی زور هەوڵ دراکە ئەم کردارانە روونە دات بـەڵام بێ‌سوود بوو . جا لـە کاتێك‌دا کە شارەوانی باخی وا بکاتەوە بـۆ حەوانەوەی خەڵکی پێویستە ئـەو کەسانەی بەو شێوەیـە دەست درێژی ئەکەنە سەری دەستی یارمەتیمان بـۆ درێژ بکەن‌و وەك گوڵ نین درکیش نەبـن . لەگەڵ ئەمەش دا بریارمان دا دیسان سەر لە ئیواران بیکـەینەوەوئە مجارەش چاوەروانی یارمەتین .

٢ - باخ وباخچەی نوێ : -

شارەوانیمان جگە لە باخـی گشتی چەنـد باخێکی تری بنیات‌ناوە لـە گەرەك و ناوچەکانـی سلیمانی‌دا وەك سەرچنارو چوارباخ‌و توی‌مەلیك‌و کانیسـکان . وە لـەم دوایـەشدا هەڵسا بـە دروست‌کردنی گەورەتریـن بـاخ و شـوێنی یـاری منالاَن لـە دوریانی سـەرچنار بەڵام لە بەرباری جەنگ جارێ کاری تیا وەستا . دەربارەی درەخت رواندن لە هەموو ناوچەیەکـی سـلیمانی‌دا شـتێکی دیارو ئاشکرایە کـە ساڵانە شاوەوانی هەڵئەستێت بـە روانـدنی داروەدرخـت لە هەموو شەقامەکـان‌دا .

هەروا بە بۆنـەی جەژنی داروەدرەختیشەوە دائیرەی دارستان وکشت وکاڵ بە هەمـان‌کار هەڵئەستێت. بەڵام ئەوەی شوێنی داخـە ئـەم دارانەی ئەروێنرێت زۆر کـەمی دێتە بەرهەم چونکـە یا هەڵئەکێشریت‌یا ئەشکێنرێت .

بۆ نمونە ئەوەی پێش چەنـد مانگێك‌پێ‌ی هەڵسایـن رواندنی داری ژاڵەو شـەتڵی گوڵ بوو لەناو ئـەو ئینجانە گەورانەی بـە درێژی شـەقامـی دوریانی سـەرچنار تا بەر فلکەی پارێزگا دانراوە . بەڵام دوای ماوەیـەك شـەتڵی گولەکان هەر نەمان‌و بران . وە زۆریش لـە دارەکان ون بو یابە هەڵکێشراوی فڕێ درابوونـە سـەر ڕێبازەکـە جا ئەگـەر ئەنجامـی کاری بە کـەڵکی شارەوانی بـەم شێوەیـە بێت ئایا ئیتر چۆن شارەوانی ئەتوانیت هەموو ناوچەیەکـی سلێمانی بکات بە دارودرەخت ؟

٢ - لە بارەی دروست‌کردنی گازینۆو باخچەو دوکان لە پشت شەقامە بازنەکەوە لـە لایەن شارەوانی‌یەوە ئەمانەوی ئەوە ڕون‌بکەینەوە کـە هەمـوو شارێك نەخشـەیەکـی بنەرەتـی (التصمیم الاساسی) هەبە کـە نابێت لـەو نەخشـەیە دەرچون هەبێت . شاری سلێمانیش هەمان نەخشـەی هەیەو بەپێ‌ی ئەوە نابێت هیچ جۆرە خانووبەرەو دوکـان لەو دیو شـەقامـە بازنەکەوە دروست بکرێت. جا لەبەرئەوە داواکارێکەی خوشـکە روناك لەو ناوچەیەدا ناتوانرێت جێ‌بەجێ بکرێت .

٤ - بۆ ئەو گەڕەکانـــەی شـــارەوانی هەیەتـی‌و خانووبەرەی کۆنی‌تیایە کە داوای کردوە تێك بدرێت‌و بکرێت بە باخچەو گازینو . ئەمانەوێ ئەوە رابگەیەنین کـە شارەوانی خاوەنی گەڕەك نیە وبەڵکو ئەوەی هەیە لە گەڕەکی شێخان چەندان خانووی (استملاك) کردووە ئەوانی تریش بەدەستەوەیە کـە بەپێ‌ی توانا (استملاك) ی بکات چونکـە ئەو ناوچەیـە بەپێی نەخشـەی بنەڕەت پێ‌ی ئەلێن (المرکز المدنی) واتـا دانراوە بۆ دروسـت کردنـی بینای دائیـرەکان وە ناگونجێت بکرێت بـە گازینۆو ، باخات . وە ئەوەی بـۆ ئەم ئامانجـە دانراوە بەپێ‌ی هەمـان نەخشە ناوچەی خوار فلکەی خانەقایـە لەناو یاگەرەکـی جولەکانی کۆن کـە ناوبراوە بە ناوچـەی سـەوزایی (المنطقة الخضراء) بەڵام تا ئیستا (استملاك)ی تیانە کراوەو چاوەروانی دانانی نەخشـەی چۆنیەتی ڕێـك خستنی ناوچەکەیـن .

چەنـد خانویەکـی تریشـمان هەیـە لە گەرەکـی چوارباخ (استملاك) کراوە بۆ دروست‌کردنی شانۆو سینەما لە سەر زەویەکانیان .

٥ - بۆ دروست‌کردنی ئەدەب‌خانە (مرافقی صحی) بۆ ژنان‌و پیاوان لە چەند ناوچەیەکی ناوشاردا شتێکی باشە ئەگەر بۆ ئەو مەبەستە بێت‌و نارێك‌وپێکی تیا رونەدات . بەڵام لە چەند شارێکا ئەمـە کـراو دوایی سەری نەگـرت وازی لێ‌هێنرا .

ئیتر ئۆمیدەوارین کە ئەم ڕون کردنەوەوەیەمان شۆینی خۆی‌گرتنی وە دانیشتوانی بەرێزی شاری سلیمانیش پیشتیوان‌و یارمەتـی دەرمان بن لەسەر خستنی کاری بە کەڵك مانـدا .

ئەندازیار
ئەحمەد حەمید بامەرنـی
بەرێوەبەری شارەوانی سلێمانی

لە یادی کۆچی قارەمانی کورد شێخ مەحموودی نەمردا

بە بۆنەی تێپەڕبوونی بیست و هەشت ساڵ بەسەر وەفاتی قارەمانی میللەتی کورد شێخ مەحموودی نەمرەوە ئەو پیاوەی ڕێی نەدا کە ئیستیعماری ئینگلیزی وڵاتەکەی داگیر بکاو میللەتەکەی بچەوسێنێتەوەو شان بە شانی برا عەرەبەکانی خەباتی ئەکردو هەردەم حەزی بە بەختیاری و سەرکەوتنی گەلی کورد ئەکردو شان بە شانی گەلی عیراق ئەی ویست کۆت و زنجیری کۆیلایەتی و زۆرداری بێگانە بپچڕێنی و ئاسۆی هیوای میللەتەکەی لە دەم گەل سەر دەربهێنێ و مێژوویەکی پڕ لە شانازی بۆ تۆمار کردین ..

■ جمال محمد محمد امین ■

گەلی کورد گەلێ ڕۆڵەی ئازاو دلێری تێدا هەلکەوتووە کە بە مەشخەلی هەوڵ و تێکۆشانیان ژیانی شەوەزەنگی میللەتەکەیان ڕووناک و ڕۆشن کردۆتەوەو لە ڕێی بەختیاری نەتەوەکەیانا ئارەقی ماندوێتیيان ڕشتووە ، یەکێ لەو قارەمانانە شێخ مەحموودی نەمر بووە .

ئەم زاتە ناوی « مەحموود »ە و کوڕی شێخ سەعیدی(١) کوڕی شێخ محەممەدی کوڕی حاجی کاک ئەحمەدی کوڕی شێخ مارفی نۆدێیی‌یە(٢) .

لە ڕۆژی [١٨/شەوالی ١٢٩٨ک] لە شاری سلێمانی لە بنەماڵەیەکی ناودارو زانست پەروەرو ئایین دۆست هاتۆتە دنیاوە ..

ئەم پیاوە نەمرە ، وەختێ کەوتە کۆڕی ژیانەوە ، شوهرەتێکی ئایینی گەورەی هەبوو لە کوردستاندا ، لە ساڵانی ١٩١٨ی زایینی بەدواوە شوهرەتی سیاسی و نیشتمانپەروەریش چووە پاڵ شوهرەتی ئایینی(٣) .

شێخ مەحموودی نەمر ڕۆڵێکی گەورەو دیاری کراوی هەبوو لە مێژووی عیراقدا بە گشتی و لە مێژووی گەلی کوردا بە تایبەتی ، ماوەیەکی زۆر توانی بەرامبەر بە دوژمنانی گەل و وڵاتەکەی بوەستێ ، بە تایبەتی ئینگلیزەکان ، شەڕەکانی دەربەندی بازیان و ئاوباریک و چەندان شەڕی تر نموونەی خەبات و قارەمانێتی ئەم ناودارەیە .. لێرەدا بە پێویستی ئەزانم باسی کارەساتی جەنگی دەربەندی‌بازیان بکەم ..

ئەم جەنگە لە نێوان ئینگلیزی داگیرکەرو هێزی شۆڕشگێری شێخ مەحموودا ڕوویدا ، شێخ قارەمانێتی خۆی نواند ، بەڵام بریندار کراو لەژێر بەردە قارەمانەدا بە دیل گیرا ، مامۆستای خوا لێخۆش بوو ڕەفیق حیلمی لە یادداشتەکەیا ئەڵێت(٤) :

وەختێ شێخ بە برینداری گیراو نێررایە بەغدا ، لە نەخۆشخانە چوومە لای بە وێنەیەکی یەکجار بە کوڵ و بە تینی ئازایانە ئەیوت نەك مەحکەمەی عەسکەری ئینگلیز ، بەڵکو هیچ مەحکەمەیەك خاوەن حەق نیەبە مەحکەمەی من بکا چونکە ئەو بە پێی حەقێکی شەرعی کە لە لایەن دەوڵەتە سوێندخۆرەکانەوە دانی پیانراوەو ناسراوە شەڕی لەگەڵ ئینگلیز کردووەو لە ڕێی کوردو کوردستان خۆی بەخت کردووەو ئەیکا .

لە ڕاستیدا شەڕی جەنگی دەربەندی بازیان تەڵەمی بە شاعیری ناوداری کوردو سەردەمی ڕووداوەکانی شێخ مەحموود جوڵاند کە ئەویش ئەحمەد حەمدی بەگی صاحێبقڕانە ، ئەم شاعیرە لە ساڵی ١٩١٩دا ئەڵێت :ـ

وەك هەوا کەوتوومە گێژی گونبەدی ئەفلاکەوە
ڕەبی ببینم وەکو کیسرا بە سینەی چاکەوە
بۆ کەسێ ئاسەر وەفاداری نەبوو بێ مروەتە
سەیری ئەسکەندەر ئەکەن ڕۆیی بە مشتێ خاکەوە
چاکە دایم هەر لە پێناوی خراپا ڕۆیوە
گەوهەری دەریا بە دایم وا لەژێر خاشاکەوە
هەر شکستی ئەهلی مەعنای مطلبە دەورانی پیر
ڕەش ئەخاتە سەر سپی ، پیسی ئەکاتە پاکەوە
ئینتیقامی خۆم ئەسێنم جەهل ئەگەر مانیع نەبێ
شوعلەیی ئاهم ئەنێمە خەرمەنی ئیدراکەوە
خەرقەیی شاهو عەصای مووسا لە لام بێ شەوکەتە
فەخری ئێمە وا بە کوڵ و پۆستو دار مەشاکەوە
عیبرەتە ئەربابی غیرەت تێ بگەن من چی ئەڵێم
ئەهلی عیصمەت حەپسە سەربەستی بەلای بێ باکەوە
قەومەکانی ڕوپیەخۆرم دێنە بەرچاوم ئەڵێن
کەر بە جۆ بەرێ شەهیدە ، سەگ بە گۆشتی لاکەوە
لاتن و لۆتی ، ئەفامن بۆ نیشاطو مەنفەعەت
دەبنە قوربانی سەگی بێشك بە باب و داکەوە
بۆ ئەمانی دین و غیرەت ، هیممەتی کوردو عەرەب
وا بەسەر لەوحەی کیتابی حەسرەتی ئەتراکەوە
تا ئەبێت موڵکی ئەربابی حەمییەت کەم ئەکا
ئاگری تاجر ئەنێتە خەرمەنی مەللاکەوە
شەرتە تا ڕۆژی قیامەت دەس لە ئەژنۆ بەر نەدەم
سەر لە قوڕنێم بۆ سیادەت بەم دڵەی غەمناکەوە
بۆ دیاری حەضرەتی مەحموود مەمدووحی جیهان
تاقە یەك گوڵ بوو بە فەرقی پیری ئەحمەد کاکەوە
بۆ دوو مەحموودخان ئەمیری سەرحەدی ڕۆم و عەجەم
بوونە ئەصحابی قوڕەیش و چوونە سلکی چاکەوە
ساڵی تەئریخی ئەپرسی [آل کاك احمد غریب]
کەوتە عالەم دڵ حەزین و دیدەیی نمناکەوە(٥)

هەر لە دوای جەنگەکە دادگای سوپای ئینگلیزی بڕیاری دوورخستنەوەی شێخ مەحموودو هاوڕێکانی داو لەگەڵ شێخ حەمە غەریبدا ڕەوانەی « ئەندامان » کران لە هیندستان ، شێخ و هاوڕێکانی ماوەی چوارساڵ لە ئەسارەتا مانەوە .

لەو کاتەشدا هەواڵی گەڕانەوەیان ئەگاتە سلێمانی و خەڵکی ئاوازو دەنگی هاتنەوەیان ئەبیستن ، هەر کەس بە جۆرێ خۆشحاڵی و کەیفخۆشی بۆ ئەو هەواڵە دەر ئەبڕێت ، « حەمدی »یش ئەڵێت :

کە ڕۆشتی بە جارێ دڵ و جەرگ و هەناوم کەوت
کە چوویتە (تانە) ، (تانە) سەر گلێنەی هەردوو چاوم کەوت
ئەڵێن هاتوویتە (کوێت) قوربان ، بڵێ قوربانی کوێتی کەم
کە نۆبەت بەر سەری ئەحسی شکاوی بێ کڵاوم کەوت

بەڵێ لە دوای جەنگی جیهانی یەکەم کە ئینگلیزەکان عێراقیان داگیر کردو ماوەیەکیش لە کوردستاندا مانەوە ، هەموو فێڵ و تەڵەکەبازیەکیان بەکارهێناو گەلێ سیاسەتیان گرتە بەر بۆ ئەوەی دەست بەسەریا بگرن و بە هێمنی تیا بژین .. بۆیە کردەوەی ناپەسەندی حاکمەکانی ئینگلیز چاوی خەڵکیان کردەوە ، شێخ مەحموودی نەمریش لەم مەیدانە وەك هەڵۆیەکی چاونەترسی دلێر بزوتنەوەیەکی گەورەی بەرپاکردو بە توندی دژی ئینگلیزە داگیرکەرە خوێنمژەکان وەستا ، وەختێ شۆڕشەکەی شێخ مەحموود پەرەی سەند ، ئینگلیزەکان گەیشتنە ئەو ڕاستی‌یەی کە کوردستان دانامەزرێ بۆیە بە ناچاری شێخ مەحموودیان کرد بە حوکمدار ، شێخ دووجار حوکمی گرتە دەست یەکەمجار ویلسن حاکمی گشتی بەرێتانی لە [١/ی تشرینی دووەمی ١٩١٨] داو دووەم جار لە ئاخروئۆخری ساڵی ١٩٢٢ ز تا مانگی تەمووزی ١٩٢٤ ، کردی بە حوکمدار .

بەڵێ ، شێخ مەحموودی نەمر نموونەیەکی پاك و بێ گەردو وەفاداری بوو ، ئازاو چاونەترس بوو ، دڵی دوژمنەکانی هێنابووە لەرزین ، جێی بە داگیرکەران لەق کردبوو ، مۆڵەتی نە ئەدان بە ئاکامی دڵیان شادبن ، هەردەم چقڵێ بوو ئەچوو بە چاوی ئینگلیزەکان ، ئەوەتا بەو پەڕی دەنگی زوڵاڵی‌یەوە چریکاندوویەتی :ـ

نامەوێ ژینی ئەسارەت ، بەسە عومری گومرەهی
نایکەمە سەرخۆم بە دەستی موددەعی تاجی شەهی
قەت بە ئەمری دوژمنانم نامەوێ فەرمان ڕەهی
نامەوێ تەختی کەی و بەختی جەم و شاهنشەهی
توشنەیی خوێنی عەدووم و بۆ حقووقی وا ئەکا

● **سەرچاوەو پەراوێز :**

١ ـ شێخ سەعید : لە ساڵی ١٢٦١ی کۆچی لە سلێمانی لە دایك بووە ، خوێندنی لای زانایانی سلێمانی و باپیری تەواوکردووە ، هەرچەندە شیعر وتنی بۆ خۆی نەکردووە بە پیشە بەڵام لە هونەری شیعرا سوارچاکی مەیدان بووە ، زاناو ئەدیبێکی پایە بەرز بووە ، لە ساڵی

بڕوانە ل ٧

خەلیل ئاکرەیی
قەستا دلوڤانیا خودێ کر

بەلێ مر .. ژێ ژینا تەحل و ترش بارکر بنێکجاری ..دل راوەستاو چاڤ کالو هەڤال و هۆگرا تاری‌بو .. پشتی چوونێ ..

سگڤان عبدالحکیم

لدەم هژمێر دەهو نیڤێ بشەڤ لرۆژا ٢٦ـ٨ـ١٩٨٤ ولخانیێ خوینێ نوی لباژێرێ میسل سترانبێژێ کوردێ هێژا خەلیل ئاکرەی بژڤانبو دگەل مرنێ .لێ ساخە هەرو هەر .. بدەنگێ خۆ .. بسترانێن خۆ .. کی دێ دلو لەوەندو چیایێ مەقلیبی ویار جیرانێ و حسێنوکی ژبیر کەت ..هەرۆژ لئیزگا کوردێ دەنگێ وی بەلاڤدبیت ..

پشتی چاڤ لێ تاری بوین توشی نەساخیا دلێ و گولچیسکا بو .. ونکاری خو لبەر هێژا بریارا لسەر ئەنێ نڤیسی بگریت خودێ ژێ رازی سوحبەت خوەش بز ودل تەڕ بۆ وبێ گازندە ول ٢ـ١١ـ١٩٨١ مە چاڤ پێکەفتنەك بو ئەرشیڤا رادیوێ دگەل کرو ١٠ـ٥ـ١٩٨٤ چاڤ پێکەفتنەك لرۆژناما هاوکاری بەلاڤبو ٧٢ ساڵ بوراندن بژارو ژیری و دەست تەنگی لێ کەنی و بشکوری هەر دچاندبون لسەر لێڤا ... خەلیل ئاکرەی وەك سترانبێژ ومەروف وکەیفخوش مابێ دلتەر وخودان سوزو باوەر وهەر حەژ هەڤال ونیاسا دکر .. بەلێ ماچیکەبن‌ئەی هێژایێ کاروانیێ نەمرێت سترانا کوردیا رەسن دل بکوڤانەو چاڤ بروندکە وتو ژبیرا مە ناچی .. وساخی لنك مللەتێ خوژی چنکو هوین بون هەوە فولکورێ کوردی ئەژیاندەڤەو هەوە نەهێلا بەرزە بیت یان کرێتببیت .

قەدری جان و
بیرهاتنا دوانزدێ لسەرمناوی

ئەڤ هوزانڤانە سالا ١٩١٦ لەگوندێ (دێرك) هاتیە دنیاێ کو دکەڤینە کوردستانا تورکیای نێزیکی چیایێ مازین لسەرافا سەروکانیێت دجلەی ین ژدایك بوی بنافێ عەبدولقادر عزیز جان ئو هەر لوی گوندی بدەست خاندنێ دکەت و پشتی خاندنا خو لمالا سەیدایا (دار المعلمین) لباژێرێ ئەزمیرێ بدیماهی ئینا پشتی هنگی دبیتە مامۆستا لباژێرێ ئەسکەندەرین وئەنتاکیا .

قەدری جانی بدەست ئەهاندنا هوزانا یا کری هێش ئەو شاگردە ئو دگەل هەڤالێ خو ین خەباتکەر ڕەشید کوردی مشەخت دبیت ئو لوەلاتێ سوری خو جهـ دبیت و دبیتە سەیدا لباژێرێ (ئامودە) و (قامشلی) ددیڤرا دبیتە (مفتش) لپەروردەیا سوری. پشتی شۆرەشا ١٤ تیرمەهی ١٩٥٨ تێتە عیراقێ دگەل هندەك هەڤالێت خو یێت هوزانڤان و ڕوەشەنبیر ئو دەست هاڤێتێ بەرهەمێت خو بەلاڤکرن دڤا گوڤارادا یێت کو بزمانێ کوردی بەلاڤ دبون (ڕۆناهی ـ ڕۆژا نوی ـ هیوا ـ گەلاڤێژ ـ هاوار) هەلبەت هندەك پەرتوك ژی چاپ کربون وەکی :

١ ـ داسانەکا هوزانی .
٢ ـ ئەلیف بێتکا کوردی
٣ ـ چیروکا شڤانێ کورد یا تورەڤانێ بناڤ و دەنگ (عەرەبێ شەموی) یا کو ژزمانێ فرەنس وەرگێرای
٤ ـ پەنڤشتوکا وی (دیوان) یا هوزانی چاپکر سالا ١٩٥٧ ئو یا هەژی گۆتنێ‌یە بێژین کو ڤی هوزانڤانی مەلڤانی چاك دکرن لدەریا زمانێ تورکی و عەرەبیدا و فرەنسیدا ژبلی کو هەردوو شێوێت کرمانجیێ چاك دزانین . ڤی هوزانڤانی ٥٦ سال ژی بوراندن و چو بەر دلوڤانیا خودایی رۆژا ٩ـ٨ـ١٩٧٢ ئو گیانی وی یێ پیروز لگورستانا مەولانە خالدێ نەقشەبەندی لشامێ دبیتە میهڤانی بێ زڤرین .

قەدری جان و هوزانا کوردی یا هەڤ چەرخ

براستی ئەڤ هوزانڤانە مرۆڤەکێ شۆڕەشگێربو دژی هوزانا کەڤن (کلاسیکی) یا

ریکێش ئامێدی

کوردی رابو چونکی خودانێ هندە هزر و بیرێت پێشکەفتی‌بو ئو مرۆڤەکێ مللەت پەروەربو دیسا دارخازکەرەکبو بو هەنێشکێن ئو چێتربن بەلکە بو ڤێ چەندێ هوزانا وێ یا بو میرێ بوتان هنارتی (بەدرخان بەگێ) تێدا دیار دکەت زورداریا (مێرکێ نەساخ) ئانکو حکومەتا ئوسمانلی ئو هوزانەکا دی یا وی یا کو بنافێ (بەگێ ئاخر زەمان) تێداهەتکا ئەخا دەربەکا دبەت ئو ئەو کەسێت کو دڤێن مللەتێ کرێسدەن ب‌هندەك گوت گوت و چیڤانوکێت بێ دروج و پیچ و پەلاچە هەمی گاڤا ڤی هوزانڤانی ددبت کو هوزانا (کلاسیکی) نکاربت هەمی ئارمانجێت هوزانا کوردی بجهـ بینیت لەوما دەستدا ئەهانداهوزانا سەرنجو ئو بنکەهەکێ موکم و خۆرستی بو دانا و هندەك هوزان ئەهاندن لسەر ڕێکسا حەبرانوکا کوردی ئو بفسی ڕەنگی گەلەك پێشکەفت لەوما ددبفرا (جگەرخوین)و رگۆران) لسەر ڤێ ڕێکێ چون ئو هەتا نوکە ژێ جگەرخوین بێ لسەر ڕێکا قەدری جانی دچیت ئو هەر وەکو بو مە خویا دبیت دوێ دیوانا نویدا بنافێ ڕوناك یا کو سالا ١٩٨٠ هاتیە چاپکرن ل سوێدێ لباژێرێ ستوکهولم ئو هوزانڤانێ کورد کەمال بورکای پێشکبەك بو نڤیسای ئو ژڤێ ئێکێ دیار دبیت کو قەدری جان دانەرێ هوزانا سەربخویە لنڤ مللەتێ کورد ئو دفێرەدا یا پێتڤیە کو ببێژین (عبدالله گوران)ی چاڤ دایێ و ئو ئەڤ ئشتە پالدا بو.

بڕوانە ل ٧

چوارینەکەی حەمدی شاعیر
شێواوە ...!!

■ ئومێد کاکە ڕەش ■

دیوانی (حەمدی) صاحێبقڕانی شاعیر کاك **جەمال محەممەد بۆ جاری دووەم بۆ چاپ ئامادەی کردووەو لێکۆڵینەوەی لەسەر شیعرەکان نوسیووە . ئەم کارە گەران و هیلاك بوون و شەونخونی کاك جەمالی پێوە دیارە وەکو هەموو** کارەکانی دیکەی کە لە بواری بوژاندنەوەو **زیندوبونەوەی کەلەپووری دێرینی کوردیدا کردویەتی .**

لە لاپەڕە (١٥٤)ی دیوانەکەدا نوسراوە « ئایا حەمدی شیعری بڵاو نەکراوەی هەیە ؟ » وەکو دەردەکەوێت شیعری بڵاو نەکراوەی نییە چونکە دەڵێت « لەو شیعرانەی تا ئێستا بڵاو نەکراوەتەوە دوو چوارینەن ، یەکەمیان کوردی‌یەو ئەوی تریان فارسی‌یە ... » . پارچەی یەکەم سەرنجی ڕاکێشام . ڕاستە بۆ یەکەم جارە ئەو چوارینە کوردی‌یە لە دیوانەکەدا بڵاو دەکرێتەوە (١) ، بەڵام لە ڕووی بڵاوکردنەوەوە من جارێکی دیکە لە ڕۆژنامەی هاوکاری ژمارە (٣٨٥) ڕۆژی ١٩٧٧/٩/١٤ لە ژێر ناونیشانی « موناسەبەت لە شیعری کوردیدا » بڵاوم کردۆتەوە ڕەنگە مامۆستا جەمال نەیدیبێ بۆیە ئاماژەی بۆ نەکردووە ، جا لەبەر ئەوەی لە پێشەکی دیوانەکەدا نوسیویەتی « ئەگەر کەم و کوڕیەك لە دیوانەکەدا هەبێت یان شتێك ئێمە بە هەڵە بۆی چووبین بۆمان ڕاست بکەنەوە » وا من لەو تێڕوانینەوە ئەم سەرنجە دەخەمە بەرچاو هیوادارم کەڵکی خۆی بەخشێت و بکەینە ڕاستی .

بڕوانە ل ٧

چرۆکان دەگەشێنەوە

■ ئازاد ■

ئەم شاعیرە .

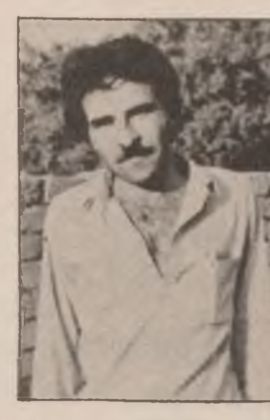

ناوی « حەمە ئەحمەد جاف »ە ساڵی ١٩٥٧ لە شاری « قەڵادزێ » لە دایك بووە ، لە سەرەتای ساڵ ١٩٧٧ وە خولیایی خوێندنەوەی کەوتۆتە سەر ، هەندێ جاریش نوسین ، تەنگی بە پێنوسەکەی هەڵچنیوە ، وەکو ئەڵێ پەرەی سپی بێ ڕەش‌کردۆتەوە ، بەڵام وەك شاعیرێك تا ئێستا خۆی بە قاڵ بوی ئەو دەریا بێ پانی و بنەی شیعر نازانێ . هەرچەندە وەك ئەدەب دۆستێك لە ساڵی ١٩٨٠ وە ڕوی کردۆتە شیعر نووسین ، بێ‌گومان هاندانی ئەم لاوانەو دەست گرتنیان ئەرکێکی گەورەو پیرۆزە ئەمەش نموونەیەکی شیعری :

بەرەو ئاسۆی زەردی پایز
خەزانە هەنگاوم ناوە
بەرەو جێ هەوارگەی ئازیز
مێرگ و پێ دەشتم شیلاوە

* * *

بەرەو مۆڵی هیواکانم
ملم ناوە سەر بەرەو ژوور
بەرەو ژوانی خەونەکانم
مەزڵم بردۆتە سەر سنوور

* * *

بە توولە ماری ڕێی شاخا
بەفرم بە سینگی بڕیوە
بە دوویی هوزارێکی باخا
زۆر چقڵم لە پێ چەقیوە

دلدارەکەم ... چاوەڕوانم

یوسف دەلوی

— ١ —
دلدارەکەم ....
لە کاتێکدا لەگەڵتا بوم
لە ناو دەریای چاوەکانتا
بەرەو جیهانێکی تازە ئەچووم
— ٢ —
دلدارەکەم ....
لەگەڵ تەلی ئاوریشمینی
زولفت بە ئاسمانا
بەرەو ئاسمان ..
سەر ئەکەوتم ...
— ٣ —
دلدارەکەم ....
لەسەر سینەت کورپەیك بوم ...
لەگەڵ لای لایەو گورانیت
شیری ژیانم ئەفری ..
— ٤ —
دلدارەکەم ....
لای لایەکەت سیمفونیکی نەبیستراو بوو
ئەیکردمە باڵندەیەك
باڵندەیەك
بەرەو ئاسمانی جیهانیکی نوی ئەفریم
— ٥ —
دلدارەکەم ....
گورانیەکەت ئاوازیکی
شادی نەوتراو بوو
هەموو گیان لە بەرانی
جیهانەکەمانی
هینایە سەماو خوش ....
— ٦ —
دلدارەکەم ....
ئەوا ئیستا
یادی روژانی رابووردو
بۆتە خوراکی ژیانم ....
تا دوا هەناسەی ژیانم
دلدارەکەم ..
چاوەروانم ...

یادێکی نامۆ

هێرش عبدالله

شەوان لەسەر تاشە بەردی چەمەکانا ،
چاوەکانت مەگرێنە
لە ئاخی کێڵگەی سەوزیتا
باڵندەی ناز
لە هێلانەی گیانی منا ،
مەتۆرێنە !
ئەبا ئاگری هەناسەم ،
گڕ لە وەردی ساوایەتی
ئەوین بەردا
بەسیە گریان
چاوت هەڵبڕەو
تێر بمبینە
لەبەر دەمتا
لە کەشکۆڵی عەشقی ڕێتا
ڕێبوارێکم لە سوتانا
دڵم لە گەرداوی ژینتا ! بە یەك پارچە ،
بۆتە پشکۆیەکی شیعر .

خاتو خانزاد لە هەگبەی تیپی کرێکاراندا

بۆ جاری سێیەم شەوی ٢٠/٢١ی ئابی ١٩٨٤ چیرۆکی تەمسیلی (شەوێك لە ژیانی خانزاد) لە دەروازەی تەلەفیزیۆنی کەرکووکەوە سەری بە ماڵاندا کردوو بووە شەو چەرەی (شەوێك لە ژیانی خەڵکی) ئەم چیرۆکە سەرنجی ڕاکێشام و چەن تێبینی‌یەکم هەیە هیوادارم ڕۆژنامەی خۆشەویستی (هاوکاری) بیانخاتە بەر چاو خوێنەرانەوە .

حسن تەنیا

لە مێژووی هەر میللەتێکدا گەلێ داستان و چیرۆکی فولکلوری و ئەفسانەی وا هەیە کە هەتا هەتایە دەبێتە هاوسەری و چێژی لە ناو دەروونی نەوەکانی ئەو میللەتەدا ڕۆژ دوای ڕۆژ پەرە ئەسێنێ و بە تام و بۆ تر دەبێ و لەو لاشەوە ئامانج و خواستە پیرۆزەکان لە ئامێز دەگرێ و دەبێتە مایەی شانازی و سەربلندی .

کوردیش لەم گەنجینە مێژووییانە بێ بەش نیەو داستانی کۆن و چیرۆك و ڕیزەی فۆلکلوری هێندە زۆرە بۆی هەیە هەمیشە شانازی‌یان پێوە بکا و بیان کاتە هەوێنی چەندەها ڕێبازی بەرهەمی بە نرخی هونەری و وێژەیی ... کەچی ئەوەی لەم ماوەیەی دوایدا ڕەچاو کرا ئەوە بوو هونەرمەندانی شانۆمان لێشاوێکی هێندە گەورەیان لە شانۆگەری و وێژەی بێگانان چ لەسەر پەردەی تەلەفیزیۆن و چ لەسەر شانۆ پیشاندا کە سەرنجی زۆر لایەنی ڕاکێشا و پرسیار کرا : ئەی دەقی کوردی کوا ...؟! ، ئەمەش جەنجاڵی‌یەکی سەیری خستە ناو جەماوەری شانۆی کوردی‌یەوە و بووە مایەی بەزەیی و خەم‌خواردنی دڵسۆزانی شانۆی کوردی و بە پەرۆشەوە چاوەڕوانی دەقێکی ڕەسەنی کوردی ئەکرا کە لە ژیانی کوردەواری‌یەوە هەڵقوڵا بێ و ڕۆژانی پڕ کێشە و ئارەزووی دێرینی باوو باپیران و خواستە ئاڵەکانیان ئاوێتەی ئامانج و ئارەزووە سەوزەکانی سەر دەم بکات.

بەڵێ ... دوا بە دوای شانۆگەری‌یەکانی (وێرانە - هەبوو نەبوو- ئەنتیگۆنا- سەلەی‌نان کەر- ئیفیجینا لە تۆلیس- دکتۆر پالمی- یولیۆس سیزەر- تەنەکە..)و ئەوانی تریش کە بەڕێوەن بۆ بەرچاوی جەماوەری کوردمان ...لە بوارێکدا (شەوێك لە ژیانی خانزاد) لە تەلەفیزیۆنی کەرکووکەوە پیشاندرا لە لایەن تیپی هونەری میللی یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی سلێمانی‌یەوە ، لە نووسینی کاك حمە کریم هەورامی و دەرهێنانی عادل عبداللە ..

(خانزاد) شێرە ژنی کوردو میری ناوچەی سوران خۆی لە خۆیدا داستانێکە کە پاڵەوانێتی کوردو دلێری‌ی ئافرەتی کورد بە هەموو لایەك دەسەلمێنێ نەبەردی و جەنگاوەری و دلێری‌ی خانزاد بووە هەوێنی جۆش هاتنی دەروونی هەزارەها ئافرەتی بە جەرگی داوێن پاك و کۆڵ نەدەر بۆ جێگیر کردنی مافی ڕەواو خۆش کردنی ڕێبازی هەق و مرۆڤایەتی ..خانزاد شۆڕە ژنی کورد هەموو خواستەکانی خۆی و ئارەزووە تایبەتی‌یەکانی کردە قوربانی ڕێگەی تۆڵەسەندنەوەی سلێمان بەگی بە ناهەق کوژراوی برای و لە ناوبردن و ڕاونانی دوژمنان و ئاوەدان کردنەوەی وڵات ..

ئەمەیە ئەو خانزادە نەمرەی کە تیپی کرێکارانی سلێمانی ویستیان یادی هەرگیز بیر نەچووی زیندوو بکەنەوەو بە جەرگی و دلێری و بیرتیژی و شۆڕە ژنێتی‌ی بسەلمێنێ .. بەڵام داخەکەم ئەم مەبەستەیان نەپێکاو منیشیان خستە سەر کەڵکەڵەی ئەوەی کە ئەم گفتو گۆ برایانەیان لەگەڵدا بکەم و پێشەکیش ئەوە بڵێم کە نەیان توانیوە دەقەکە وەك کارێکی هونەری پیشان بدەن ، بەڵکو زۆریشیان لە مافی (خانزادی نەمر)و دەقە ئەدەبی‌یەکەی کاك حمە کریم کەم کردۆتەوەو هەرگیز نەیان توانیوە بیرو باوەڕی نووسەر بە دەستەوەو بدەن بەلای منەوە دەقەکەی نووسەر زۆر بە هێز ترو کاریگەر ترە لە کارە هونەری‌یەکە ئەگەر بینەر بابەتەکە بخوێنێتەوە زیاتر بە ناو ڕووداوەکانا ڕۆ دەچێ و لەگەڵ کەسەکان دەگونجێ ، چونکە ئەوەی ئاشکرایە نواندن برێتی‌یە لە ڕوون کردنەوەو ئاشکراکردنی مەبەستی نووسینەکەو گەیاندنی بیروڕای نووسەر بە جەماوەری خەڵکی بە هۆی ئەندامەکانی لەشی ئەکتەرو کارە هونەری‌یە جۆر بە جۆرەکانی شانۆوە .... کەچی ئەم دیاردەیە لە نواندنی خانزاددا کەم هێزو لە تەم و مژدا وون بو بوو..

جا نازانم خەتای کێیە ؟ دەرهێنەر..؟ ئەکتەرەکان..؟ دەقەکە..؟ باری نەگونجاو.؟ جەماوەری بینەر..؟.. هتد

بەڕای من بەشی زۆری خەتا ئەکەوێتە سەر شانی دەرهێنەری شانۆیی و تەلەفیزیۆنی ، چونکە هیچ هەستمان بە بوونیان نەکرد لەسەر (تایتڵ)ەکە نەبێ .. ئەو تایتڵەی کە نزیکەی ٧-٨ دەقیقەی خایاندو زیاتر لە پێویست کات و سەرنجی بینەرانی داگیر کرد ..

ئەکتەرەکان بەشی زۆریان حیوارەکانیان وەك هۆنراوەی قوتابخانە لەبەر کرد بوو بە خێرایی و بێ هەست پێکردن ئەیان ووتەوە بێ ئەوەی بجوولێنەوە یان بە دەم و چاو ناخی ناوەوەیان دەربڕن و (تەعبیر) لە هەست و باری دەروونی‌ی کەسەکان بکەن ، وەهەر ئەمەش بووە هۆی لە بیر چوونەوەی قسەکانیان و سەیرکردنی کامێراو هەندێ ئاڵۆزی تر.. ئەگینا هەی کاکی (دەرهێنەران) نە ئەبوو وا لە (خانزاد) بگەیەنرایە کە پێویست بەو هەموو دەم و چاوتێك ترشاندنە ناکاو لە هەموو بینراوێکا لەگەڵ (لەشکری) پێویستە (نواندن لە ناو نواندن)دا بکاو بۆ سەرگرتنی مەبەستەکانی تۆزی لەگەڵیا ڕوو خۆشبێ و لە ناویشەوە بکوڵێ..؟!، یان کە نیزەکەکانی خانزاد پشتی چاویان بە دواترین مودیلی ئارایشت ڕەنگ نەکەن و مام شەریفیشی لە کاتی بەرز بوونەوەی ڕووداوەکاناو زیادبوونی ئاڵۆزی هەر خەریکی جگەرە تێکردنی خۆی نەبێ وەك یەکێك کە مێش میوانی نیەو لەگەڵ خانم‌دا هەڵسێ و دەوری خۆی ببینی..؟! یان لە دوا بینراوا ئەبینین لەشکری لەو دەشتە بەرینەدا پیاسە لە گەڵ خانزادا ئەکا ،لە کاتێکا کە پێویست بوو هەموو تاوان و ناهەمواری‌یەك لە ناوچەوانی ببارایەو بکرایەتە پەندی خەڵکی ئەو کوندەی کە هەر بە بەرگی خۆیانەوە هاتبوون بێ ئەوەی هیچ لە مەسەلەو ڕووداوە گەیشتبن ڕاوەستا بوون و نقەیان لێوە نە ئەهات.. لە کاتێکا لە دەقە نووسراوەکەدا جەماوەر لەو بینراوەدا دەوری کاری گەری هەیە لە زنجیرەی ڕووداوەکان و کارەساتدا بینراوی کۆتایی و کوشتنی لەشکری پۆپەی شانۆگەری‌یەکەیەو ئەبوایە ناخی بینەرانی بهەژاندایەو هەستی هەمو لایەکی بجووڵاندایەو زیاتر بیسەلماندایە کە شێرە ژنی کورد ئاوا مافەکان لە شوێنی خۆیدا دەپارێزێ و بە هێزی بیرو باوەڕ حەق دەسەنێ و خۆی لەبەر دەمی هەموو کێشە سەختەکانا ڕادەگرێ.

کەچی لەو بینراوەی تەلەفیزیۆندا خانزاد بە هەمان جووڵەو دەربڕینی هەستەکانی پێشووی زۆر بە ساکاری و لەسەر خۆ تفەنگێك لە یەکێك لە یاوەرەکانەوەر دەگرێ و لەشکری دەکوژێ و کۆتایی‌یەکی ساردو سڕ بە چیرۆکەکە دێت و خواستی نووسەر -بە بێ هۆ- دەدرێتە دواوە ، کە لای ئەم (حسەین عەجەم) لەشکری دەکوژێ ، کە بەڕای ئێمە وا ڕاستترو جوانترەو ئەوە ئەسەلمێنێ کە ناحەزانی ڕاستی و مرۆڤایەتی هەمیشە لەگەڵ یەکدا ناپاکی و دەروونی پیسیان گەنجینەی ڕق و کینەو هەڵ و دەست هێنانە بۆ لە ناوبردنی یەکترو هەر خۆیان دوژمنی خوێن خۆرەی یەکترن و بە کاسەی سەری یەکتر تینوون

بێجگە لەمانە هەندی دەستکاری ناڕەوای تری دەقەکە کرا بوو کە بە لای ئێمەوە شتێکی سەیر بوو.. لەوانە : کێ بەردەکەی بۆ حسەین عەجەم خستە جزگاکەوەو بۆ نەیاندا بە مێشکیا ..؟ ووشەی (بەغدا) بۆچی گۆڕرا بو...؟ بینراوی دووی خانزاد لەگەڵ مەلاخایینەکەدا بۆ لابرا...؟ دەوری میرزا ئاسەفی دلێرو پاڵەوان بۆچی ئەوەندە نەبوو ومافی خۆی نەدرابوویە..؟ بینراوی‌یەکەم (ڕێبوارەکە) چی گەیاندو چی لە مەسەلەکە گۆڕی.. ؟ موسیقای تەسویری لە هەموو چیرۆکەکەدا بۆ نەبوو..؟ ئایا خوشیان بە گریانەکەی (کلۆڵ) بۆ نازەنین پێکەنینیان نەئەهات.. ؟ .... هتد .

پرسیار دوای پرسیار خۆی ئەسەپاندو لای بینەرانەوە ئەبوو ئەو تیپە دڵسۆزانە هەوڵی لا بردنی ئەو کەم کووڕیانەیان بدایە لە کاتیکا هەڵ و توانایەکی باشیان بۆ ڕەخساوەو ئەشیا ئەو کارە لەوە زۆر قەشەنگ‌ترو بە نرختر بوایە.

ئێمە بە پەرۆشەوە چاوەڕێی شتی باشترین لەو تیپە بەتایبەتی لە بواری مەسەلە چینایەتیەکەی کرێکاران خۆیانداو تێڕوانین و ئامانجی هەموو کرێکاران و تێکەڵ بوونیان بە خواستە هەرە پیرۆزەکانی گەل و دۆزینەوەی باشترین و خێراترین ڕێگە بۆ زیادکردنی بەرهەم لە مەیانی کرێکارا نیشاچیرۆك و داستانی زۆر هەن کە هەل و مەرجێکی باش دەڕەخسێنن بۆ دەرخستنی توانای ئەم تیپەو خزمەتکردنی کۆمەڵگەی سەردەممان لە بواری کێشەکانی کرێکاراندا هەر لێرەشەوە دڵسۆزی‌یان بۆ هەموو ئارەزووە پیرۆزەکانی کرێکاران و سەرکەوتن و گەیشتنی ئەو چینە ڕەنج دەرە بە ئامانجەکانی دەبێتە هەوێنی پێشکەوتن و گەیشتن بە ئارەزوو خواست و ئامانجە پیرۆزەکانی گەل و وڵات .

جەنگاوەر

● مەدهۆش ●

چەند خۆشە ژینی جەنگاوەر
لە پشت ڕەوانگەو بن سەنگەر
بەرامبەر لەشکەری دوژمن
خۆی بگرێ وەك پۆڵاو ئاسن
بە توشەبەرەو مەتارە
ڕۆژگار ببرێ تا ئێوارە
خاوەنی بیرو باوەڕ بێ
چاو نەترسو تێکۆشەر بێ
هەموو لەشی لە کارا بێ
تا دڵۆپێ خوێنی تیا بێ
وەك بروسکە خۆی بنوێنێ
دڵی دوژمن بلەرزێنێ

٢ شایەتنامەی منداڵانی کوردستانی ئێران

سەقز

دڵی سوور و خوێنینی

کوردستانە *

مەسعوود عیززەدین

کردوویەتی کوردی .

١- ئیسلامبوونی چەك !!

بەرهەڵستی کردنی پێشمەرگەکان لە یەکەمین ڕۆژی خەباتەوە لەپێناو یەکگرتنی خۆیان و جەماوەردا بوو ، خەڵکیش لەناو شارەوە خواردن و دەرمان و فیشەك و پارەیان بۆ دەناردن .

لە ڕۆژی دووەمدا چەند نەفەرێك کە خۆیان بە پیاوی ئاینی دەنوێنن پەنایان بردە دێهاتەکانی نزیك شار ، خۆفرۆشەکانیش ئامادەبوون شەڕ دژی گەلی کورد بکەن ،نەیان‌دەزانی چۆن تێکـەێنرابوون کە کورد کافر و خوانەناسن !

لە گەرمەی شەڕدا بوو سەرهەنگێك بە ناوی موحەممەد ئابدارەمەوە کوژرا چونکە نەیویست براکوژی بکات و دەیەویست بچێتە ناو پێشمەرگەکانەوە پاسەوانەکانی خومەینی کوشتیان .

ڤانتۆمە ئەمەریکایەکان و یوزی‌یە ئیسرائیلی‌یەکان و ژ٣ی‌یەکانی ئەمەریکا بۆ مەبەستی لەناوبردنی گەلی کوردمان هەمووی بوونە ئیسلام !! ئایا ئەمەیە ئیسلامەتی ؟ .

حامد

١٣ ساڵانە

- ٢ -

ڕووداوێك

لە ڕۆژی سێیەمدا پاسەوانەکان بە تۆپ و خومپارە هێرشیان بردەسەر سەقز . گوللەبارانی کۆمپانیای نەوتیان کرد و تانکی‌یەك تەقی‌یەوە گولەتۆپێك دای لە خانووەکەی حاجی سەفەری و لەگەڵ زەوی‌دا تەخت بوو .

تکایە ڕێم بدەن ڕووداوێکتان بۆ بگێڕمەوە . لە ژێر پردی سەقزدا دوو منداڵ بە شووشە کۆکتێلی مۆلۆتۆف هێرشیان بردەسەر دوو پاسەوان لەپشتی ڕەشاش وەستابوون و خەڵکیان گوللەباران دەکرد. یەکێ لەمنداڵەکان ڕۆیشتە پێشەوە و کۆکتێلی مۆلۆتۆڤی هاویشتەسەر پاسەوانێك ، پاسەوان ئاگری تێبەربوو ، ئەویکەیان لە ترسا هەڵات و دیسان منداڵەکان جێکە پاسەوانەکانیان گرت و تەقەیان لێیان دەکرد .

ئەو منداڵەی کە کۆکتێلە مۆلۆتۆڤەکەی هاویشتەسەر دەبابەیەك شەهید بوو .

دوای ئەوەی کە پاسەوانەکان هاتنە ناو شارەوە بە یارمەتی جاشە خۆفرۆشەکان ٢٢ ڕۆڵەی ڕاستەقینەی کوردیان دەستگیرکردن و بەفەرمانی خەلخالی خوێنمژ لەسێدارەدران .

ڕامین

١٢ ساڵانە

- ٢ -

ئەو ڕۆژە بوو کە منداڵان لە دەوری فیلکەی (هەڵۆ) کۆبوبوونەوە و خەریکی گفت‌وگۆ بوون و پۆستەراتیان دەخوێندەوە. لەناکاو ئۆتۆمبێلێکی (سیمرغ) پڕ لە پاسەوان هێرشیان بردەسەر منداڵەکان و ژمارەیەکی زۆریان دەستگیرکردو بردنیانە مەڵبەندی ساڤاکی کۆن (سوپای پاسداران) .

بەکێك لە هاوڕێکانم کە پۆستەری هەڵواسی‌بوو قەدی‌دیوارەکان کە گیرا ، سەرنجی دەستیان دا بۆ دۆزینەوەی کەتیرە ، بەڵام پێش ئەوە دەستەکانی شۆردبوو و کتێبێکی (شۆڕشی‌ئیسلامی) خستبووە گیرفانی ، بەهۆی ئەوەوە بەرەڵایان‌کرد !

سبەینی بەهۆی کوژم و تەوژمی خۆپیشاندانی قوتابیان و جەماوەر منداڵەکانیان بەردا بەڵام زۆر ئەشکەنجە درابوون دوو ڕۆژ دوای ئەوە (جیهادی-سازندەگی) هاتنە ناو خەڵکەوە و پڕۆپاگەندەیان بۆ ڕژێم دەکرد و ڕۆن و برنجی ئەمەریکایان دابەش‌کردە سەر خەڵك بەناوی یارمەتی (موستەزعەفین)ەوە ئەو هەموو پارە و پوولە کە وتیان بۆ موستەزعەفینە ،و خەڵك ڕژاندیان بە حیسابی نووسینگەی خومەینی ، کوانی ؟ بۆ کوێ چوو ؟ بۆ پێشەوە بەرەو کوردستانێکی ئۆتۆنۆمی ، مردن بۆ ئیمپریالیزمە .

خالید

١٢ ساڵانە

ئەڤ بشکوژە هونەرمەندە

پارێزگەها دهوکێ ئێك ژوان پارێزگەهێت کو لڤێ دویماهیکێ گەلەك هونەرمەنداو تیپێت هونەری تێداسەرهلدای و بزاڤەکا نەخاسمە یاتێدا تێتەکرن ژلایێ گەنجێت دەڤەرێ و کاربەدەستاڤە ژبو پێش‌ئێخستنا هونەری ژهەمی لاڤە ل جەژنێت ئادارو نەوروزا ئەڤ سالە لدهوکێ بشکوژەکا چاردە بهاری ڤ پێش‌چاڤێت مە کەت و گەلەك سەرنجی مە ڕاکێشا دەما لسەر دەپێ شانویێ ساز لێداو تلێت وی ب کوتەك دگەهشتنە سەرێ دارێ بزڤێ چنکی بزڤا وی ژوی درێژتربو ودەنگێ سازا وی خەلك مەندەهوش دکر ئەو ژی هونەرمەند (بەرەڤان حسێن)ە یێ کو بو جارا ئێکێ لسالا ١٩٧٠ ێ ل دهوکێ چاڤێت وی ڕوناهی دیتین ل ناڤ بنەماڵەکا هونەر دوست،

هەروەسا بچویکترین ساز لێدەرە لکوردستانێ ل دەلیڤەکێ دەرفەت بو مە چێبو مە ئەڤ دوو سێ پسیارە ژێ کرن .

● تو وساز چەوا بونە هەڤالێت ئێك و کێ تو پالدای کو تو بێیە دناڤ جیهانا هونەری‌دا .

- بو جارا ئێکێ ل سالا ١٩٨٠ ێ دەما من ئەڤ هزرە پێشنیاری مال کری و من داخاز ژێ کر کو بو من سازەکێ بکڕن من بەرێ خو داێ کو گەلەك کەیفا وان هات و هەمیا کەیف خوشیا خو بومن دیار کرو دەما من ساز پەیداکری هێدی هێدی من دەست هاڤێتێ لمال من ڕاهێنان لسەرکرن .

● چالاکییێت تە هەتا نهو پشکداری تێدا کرین چنە ؟

- من پشکداری‌یا دگەلەك چالاکیادا کری ل دهوکێ و دەرڤەی دهوکێ وەکی .

١ - ئاهەنگێت وەلاتی ب هەلکەفتنا سەرکەفتنێت سوپایێ مەیێ قەهرەمان دژی دوژمنێ فارسی ل کەرتێ پێنجوین و حاجی عمران بو تەلەفزیونا بەغدا لسالا ١٩٨٣

٢ - فیستیڤالا هونەری ب هەل‌کەفتنا ژ دایك‌بونا سەرەکی ل هەڤلێری لسالا ١٩٨٤ێ .

٣ - فیستیڤالا سترانا کوردی لدهوکێ ئەوا کو پارێزگەهێن ئوتونومی بێرابوین ل سالا ١٩٨٤ێ .

٤ - چەند پارچە ئاوازەك ژەنینا بتنێ (العزف المنفرد) من بوئێزگا کوردی ل بەغدا یێت تومارکرین لسالا ١٩٨٤ێ .

هەر وەسا من پشکداری یا داهەمی هەلکەفتنێت نیشتمانی دا کری لدهوکێ ژبلی چالاکی و ئاهەنگێت خوێندنگەها .

● تە چ هیڤی هەیە ل پاشە ڕوژێ ...؟

من لبەرە پشتی ئەز خاندنا خو لقوناغا ناڤنجی بدویماهی تینم بچمە پەیمانگەها هونەرێت جوان و ل وێرێ هونەرێ موسیقێ بخوینم و ژێ دەرکەڤم هونەرمەندەکێ دلسوز خزمەتا سترانا کوردی بکەم و پێش بێخم .

رشید مصطفی

شەبەق

■ **پیربال مەحموود** ■

شەبەق دیار کەوت وەك پەری
لە ئاسۆی بەرزو بێ پەری
بولبول لە هێلانەی تەری
لە شەققەی‌دا باڵ و پەری
فڕی بەرەو مژدە دەری
بەرەو شادو بەختەوەری
لەوێ ؛ لە سایەی سێبەری
چرپاندی بە گوێی دلبەری :
شەبەق گزیدەی گەوهەری
ڕژاندە سەر دەشت و دەری
هەڵسە گیانەکەم ئەی پەری
نەما شەوی کوێرەوەری !

* * *

هەڵسە لە خەو جوانی ئەو
لەوێ لەسەر مێرگ و گیا
هەر وەکو من و ئەم و ئەو
گوێ‌گرە ، قاسپە قاسپی کەو
گرەو ئەکەم هەزار گرەو
لە جیاتی ئاوو زیخ و چەو
بە تۆ خەونی دیوە بە شەو
بۆیە قسەی ئاوا پتەو
ئەخاتە گوێی گوڵی قەڵەو
بۆیە بە کێش و لەنگەری
بانگ ئەدا بۆ دەورو بەری
هەڵسە گیانەکەم ئەی پەری
نەما شەوی کوێرەوەری !

* * *

لەسەر چەمی جیا ، جیا
فرندە ڕووی کردە چیا
لەجێی شەوی ڕەش و سیا
گزنگ وەستاوە ، دڵنیا
وەك نۆتە ، وەك سیمفۆنیا
دەهەڵسە ئەی ئەوەی ژیا
لێرە ، بەبێ فێڵ و ڕیا
بڕوانە ڕەنگی ئەختەری
تریفەی چاوی بێزەری
هەڵسە گیانەکەم ئەی پەری
نەما شەوی کوێرەوەری !

* * *

حاجی ئۆمەران/١٩٥٥

ناووێنەو کورتەیەك لە ژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی ئەنجوومەنی نیشتمانی

دیموکراسییەت سەرچاوەی هێزە بۆ تاك و بۆ کۆمەڵ

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

پارێزگای سلێمانی

● ناوچەی یەکەم ●

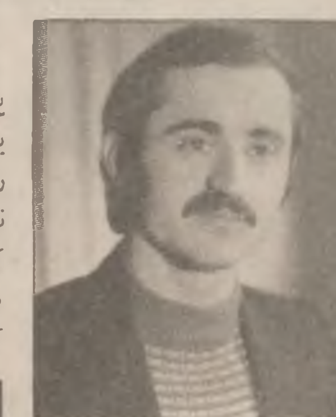

ناو : محمد صالح عبد الکریم قادر .

ناوچەی هەڵبژاردن : ناوچەی یەکەم ـ سلێمانی میژوو شوێنی لە دایکبوون: ١٩٥٣ سلێمانی پلەی زانیاری : بکالوریوس لە زمانی عەرەبی و زانستی ئیسلامیدا .

چالاکی و بەشداری نیشتمانی : ئەندامی کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی و نەقابەی ڕۆژنامەنووسان و یەکێتی نووسەران .

باس و وتاری سیاسی و ئەدەبی دەربارەی جەنگ هەیە بەشداری لە جەنگدا : پارەو زێڕی بەخشیوە .

ناو : گۆیژە محمود شوکت سعید .

مێژوو شوێنی لەدایکبوون : گەڕەکی سابونکەران سلێمانی ١٩٤٧ ز.

پلەی زانیاری : سێی ناوندی .

باری کۆمەڵایەتی : ژنی هێناوە .

چالاکی کۆمەڵایەتی : نووسینی وتاری ئەدەبی و کۆمەڵایەتی و موسیقاو شیعر بەشداری لە قادسیەی صدامدا : سەربازی ئیحتیات و بەشداری لە ڕێکخراوە جەماوەریەکاندا کردوەو پارەو زێڕی بەخشیوە .

ناو : طاهر مجید عبداللە.

مێژووو شوێنی لە دایکبوون : سلێمانی ١٩٤٥ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی باری کۆمەڵایەتی ، ژنی هێناوە .

چالاکی کۆمەڵایەتی :چالاکی هەیە لە ڕێکخراوی کریکاراندا و ئیستا ئەندامی نووسینگەی ڕاپەڕاندنی یەکێتی نەقابەکانی کریکارانی سلێمانیە .

مەدالیالی کاری بە پلەی یەکەم و دووەم وەرگرتووەو بەشداری لە زۆر کۆڕی ڕۆشنبیری و نەقابیدا لە ناوەو دەرەوەی وڵاتدا کردووەو بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزی کردوە .

ناو : صالح زۆراب پاشا

مێژووو شوێنی لەدایکبوون : هەڵەبجە ١٩٣٦ ز.

پلەی زانیاری : دبلومی هونەری لە ئیدارەدا کاری ئیستای : قائمقامی مەرکەزی سلێمانی ئەو کارانەی لە ئیدارەدا کردوبەتی : ملاحظی ئیدارە ، سەرەکی ملاحظەکان ،سکرتیری نووسینگەی پارێزەری سلێمانی بۆ ماوەی زیاتر لە چوارساڵ و دوایی کرا بە قائمقامی مەرکەز لە سلێمانی .

چالاکی هەیە لە ڕێکخراوە جەماوەریەکانداو بەشداری قادسیەی صدامی کردوە بە تطوع و بەخشینی خوێن و پارەو زێڕ .

ناوی : سەعە حەمە امین نادر .

مێژووو شوێنی لەدایکبوون : گوندیمسو لە قەزای پێنجوین .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنگای ئیسلامی .

پیشەی ئیستای : جێگری سەرەکی یەکێتی ناوخویی کۆمەڵانی جوتیاران و هەرەوەزی سلێمانی و موچەخۆر لە نووسینگەی ڕێکخراوە جەماوەریەکان بە پلەی بەڕێوەبەر .

چالاکی نیشتمانی : ئیمامی مزگەوت لە ساڵی ١٩٧٠داو سەرەکی یەکێتی کۆمەڵانی جوتیاران و هەرەوەزی لە پێنجوین و ئەندامی نووسینگەی یەکێتی کۆمەڵانی جوتیاران و هەرەوەزی وڵات و جێگری سەرەکی لقی کۆمەڵانی جوتیاران لە سلێمانی و سەرەکی لیژنەی میللی لە دادگای ئەحواڵی مەدەنی لە سلێمانی و لە چەند کۆنگرەو دەورەی کشتوکاڵی و جوتیاری ناوەوەو دەرەوەی وڵات بەشداربووە .

ناو : خالد باقر حسین .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : گوندی صولە شێخ قادر ، قەرەداغ ١٩٥٧ .

پلەی زانیاری : دەرچووی کۆلیژی ئەدەبیات بەشی زمانی کوردی .

پیشەی ئیستای : بەڕێوەبەری ناحیەی قەرەداغ بەشداری لە قادسیەی صدامدا لە ماوەی کەرتەکانی سوپای میللیەوە یەك جار.

بەشداری جەنگی کردوە بە بەخشینی پارەو زێڕ .

چالاکیەکانی : جێگری سەرەکی لقی یەکێتی کۆمەڵەی جوتیاران و هەرەوەزی بۆ ماوەی چوار ساڵ لە ساڵانی ١٩٧٢و ١٩٧٨دا .

سەرەکی کەرتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان بۆ ماوەی یەك ساڵ لە زانکۆی صلاح الدین .

بەشداری کونگرەی دووەمی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراقی کردوە ، ئەندامی ئەنجوومەنی ناوندی یەکێتی نیشتمانی قوتابیان و لاوانی عیراق .

ناو : جلال محمود سعید

میژووو شوینی لەدایکبوون : سلێمانی گەڕەکی جوارباخ ١٩٤٦ باری کۆمەڵایەتی : ژنی هێناوە .

چالاکی کۆمەڵایەتی و ئەو وەزیفانەی بینیویەتی : جێگری بەڕیوەبەری کارگەی میکانیکی و دارتاشی ئیدارەی محلی ، بەڕێوەبەری کارگەی چەوو لم لە قەڵاچوالان ، بەریوەبەری سەرپەرشتی میرمنداڵ لە سلیمانی ، بەرێوەبەری سەرپەرشتی کۆمەڵایەتی لە سلیمانی .

ناو : حربیە عبدالستار احمد .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٤٨ سلیمانی.

پلەی زانیاری : دەرچووی ئامادەیی هونەری ناوماڵ ـ سەرپەرشتکاری پەروەردەیی

چالاکی کۆمەڵایەتی : بەشداری لە هەڵمەتی لە ناوبردنی نەخوێندەواریدا کردوە لە یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق و بەشداری دەورەی سەرپەر شتی پەروەردەیی کردوە لە کۆماری میسری عەرەبی . ئەندامی نەقابەی مامۆستایانی سلیمانی . بەشداری لە جەنگدا کردوە بە بەخشینی پارەوزێڕ .

ناو : جمال محمود ندیم

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٢٦ موسڵ .

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی عەسکەری ساڵی ١٩٤٧ .

ئەو کارانەی گرتونیەتە دەست : لە کۆلیژی عەسکەری بە پلەی ملازمی دووەم دەرچووە لە پلە عەسکەریەکاندا ڕۆشتوە تا پلەی عقید .

چالاکی نیشتمانی : بەشداری شەری فەلەستینی کردوە لە ساڵی ١٩٤٨دا ، بەشداری شۆرشی تەمووزی ساڵی ١٩٥٨ی کردوە ، بەشداری چەند دەوریەکی عەسکەری کردوە لە دەرەوەی وڵات ، دەرسی لە کۆلیژی ئەرکان و کولیژی عەسکەری و کولیژی فەرماندەیی وتۆتەوە، زۆر وەرگێڕراوی لە کتێبی عەسکەری و تەکنیکیدا هەیە ،لە جەنگی قادسیەی صدام دا تطوعی کردوەو پارەوزێڕی بەخشیوە .

ناو : بکر محمود رسول .

پلەی زانیاری : لیسانس لە یاسادا ١٩٦١ . قائمقامی قەزای پشدەر لە ساڵی ١٩٦٨دا پارێزگاری سلیمانی ١٩٧٤ .

سەرەکی ئەنجوومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان ١٩٧٤ .

ئەندامی بەشدار لە نەقابەی ڕۆژنامەنووسان ئیستا وەزیری کاروکاروباری کۆمەڵایەتیە لە ١٩٧٧ەوە .

ئەندامی لیژنەی باڵای بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتن خواز .

سەرەکایەتی و بەشداری چەندان کونگرەی ناوخۆیی و جیهانی کردوە وەك نوێنەری عیراق .

ناو : دوکتور ئومێد مدحت مبارك .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : سلیمانی ١٩٣٩.

پلەی زانیاری : بەکالوریوس لە پزیشکی و جراحەو دبلوم لە شارەزایی باطنیدا .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : بەریوەبەری نەخۆشخانەی جمهوری سلیمانی ،سەرەکی تەندروستی سلیمانی ، سەرەکی لیژنەی هەمیشەیی کاروباری ئاینی و کۆمەڵایەتی و تەندروستی لە دەورەی پێشوی ئەنجوومەنی نیشتمانیدا .

بەشداری نیشتمانی : بەشداری کردوە لەجەنگی قادسیەی صدامدا لە ماوەی سەردانیەوە لە بەرەکانی جەنگ و بەخشینی پارەو زێڕ .

ناو : بهاءالدین احمد فرج

میژووو شوێنی لە دایکبوون : سلیمانی ١٩٢٧.

پلەی زانیاری : کۆلیژی عەسکەری .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : چەند پلەیەکی کار لە دەزگا ئیداریەکاندا پی‌سپێردراوە ، بەڕێوەبەری پولیس لە پارێزگای دهوك ، پارێزەری هەولیر ، ئەندام و جێگری سەرەکی ئەنجوومەنی نیشتمانی لە دەورەی پێشوودا .

چالاکی نیشتمانی : ئەندامی ئەنجوومەنی ئاشتی و هاوکاری عیراق ، بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی کردوە بە سەردان لە بەرەکانی جەنگ و پارەو زێڕی بەخشیوە .

● ناوچەی دووەم ●

ناو : نصرالدین محمد امین .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٤٣ خانەقین ناحیەی قۆرەتو .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی ئامادەیی .

باری کۆمەڵایەتی : ژنی‌ـ هێناوەو دوو منداڵی هەیە .

چالاکی کۆمەڵایەتی : ئەندامی پاڵیوراوی پارتی دیموکراتی کوردستان .

بەشداری لە قادسیەی صدامدا : بەشداری جەنگی ڕەوای کردوە دژی فارسی دوژمن لەگەڵ جەنگاوەرانی پارتی دیموکراتی کوردستان لەگەڵ کەرتی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا .

ناو : هوشمەن مصطفی فتاح .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : تەوێڵە پارێزگای سلیمانی ١٩٤٦ .

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی پەروەردە ، زانکۆی بەغداد ٦٨ـ١٩٦٩ .

پیشەی ئیستای : قائمقامی قەزای هەڵەبجە .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : ساڵی ١٩٧٠ کراوە بە مامۆستاو دوایی بەرێوەبەری ناحیەکانی تانجەرۆو قەرەداغ و عەرەبەت و دوایی ساڵی ١٩٨٢ کراوە بە قائمقامی قەزای کەلارو گواستراوەتەوە بۆ قائمقامی قەزای هەڵەبجەو مەرکەزی سلیمانی و قائمقامی پێنجوین و ئیستا قائمقامی قەزای هەڵەبجەیە بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزی کردوە بە تطوع لە بەرەی جەنگ و بەخشینی پارەو زێڕ .

ناو : نەبەرد محمد سعید محمد .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٤٧ گوندی کەلاری کۆن قەزای کەلار .

پیشەی ئیستا : جەنگاوەری متطوع لە ساڵی ١٩٨٠ەوە تا ئیستا .

لە سەرەتای جەنگەوە بەشدارە لە جەنگی قادسیەی صدامدا وەك جەنگاوەرو تا ئیستاش .

ناو : محمد صبری مصطفی .

میرووو شوینی لە دایکبوون : باوەنوور، بیبار ١٩٥٤ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی .

چالاکی نیشتمانی : چوتە ریزی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوەو لە ڕێکخراوە جەماوەریەکاندا چالاکی بوەو بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزی کردوە لە ریزی جەنگاوەرانی سوپای میللیدا

ناو : محمد شریف حسین محمد .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : گوندی حامل لە قەزای دەربەندیخان ١٩٤٨ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی ئامادەیی لقی زانستی .

پیشەی ئیستای : لێپرسراوی دائیرەی ئاگر کوژانەوە لە قەزای دەربەندیخان بەشداری لە قادسیەی صدامدا : لە جەنگی قادسیەی صدام بەشداربووەو پارەو زێڕی بەخشیوە .

ناو : محمد حەمە کریم محمد .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : قەزای هەڵەبجە ١٩٤٦ پلەی زانیاری : دەرچووی ئامادەیی کشتوکاڵ و خوێندنگای هەرەوەزی و ڕابەری کشتوکاڵ

پیشەی ئیستای : سەرەکی دەستەی گشتی کشتوکاڵ و چاکردنی کشتوکاڵ لە قەزای هەڵەبجە چالاکی لە ڕێکخراوە جەماوەریەکان هەیەو ئەندامی دەورەی سێیەمی ئەنجوومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بووە .

بەشداری لە قادسیەی صدامدا : بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزی کردوە بە بەخشینی پارەو زێڕ .

ناو : محمد احمد محمود

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ناحیەی مەیدان قەزای خانەقین ١٩٤٣ .

پلەی زانیاری : خوێندنی سەرەتایی .

پیشەی ئیستای : کریکار لە پرۆژەی ئاودێری دەربەندیخان .

چالاکی نیشتمانی : لە ساڵی ١٩٧٤دوە چۆتە ریزی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ، سەرەکی لیژنەی نەقابی پرۆژەی ئاودێری دەربەندیخان لە ساڵی ١٩٧٦ەوە بۆ ١٩٨١ .

بەشداری لە جەنگی قادسیەی صدامدا : دووجار لە ریزی سوپای میللیدا بەشداری کردوە .

ناو : کمال محمد مام رشید .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : قەزای چوارتا ١٩٥١ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی ناوندی .

پیشەی ئیستای : سەرەکی لقی کۆمەڵەی جوتیارانی قەزای شارباژێر.

ئەو وەزیفانەی بینیونی : سەرەکی ئەنجومەنی گەل لە قەزای شارباژێر ، ئەندامی دەورەی سێیەمی ئەنجومەنی یاسادانان .

لە دەورەی کشتوکاڵی ناوەو دەرەوەی وڵاتدا بەشداری کردوە .

لە جەنگی قادسیەی صدام بەشداری کردوە لە بەرەکانی جەنگ بۆ یەك جارو پارەی بەخشیوە .

ناو : عثمان محی‌الدین عزیز .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٤٧ ناحیەی پێباز .

پلەی زانیاری : دەرچووی سەرەتایی باری کۆمەڵایەتی: ژنی هێناوەو پێنج منداڵی هەیە .

چالاکی کۆمەڵایەتی : ئەندامی دەورەی سێیەمی ئەنجومەنی یاسادانان بووە.

بە پارە بەخشین بەشداری پشتیوانی جەنگی کردوە .

ناووێنەو کورتەیەك لە ژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی ئەنجوومەنی نیشتمانی

هەمووی دیموکراسی یەت بۆ گەل.. هەمووی سەربەستی بۆ گەل.. هەموو مافێك بۆ گەل.

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

پاشماوەی ناوچەی دووەمی سلێمانی

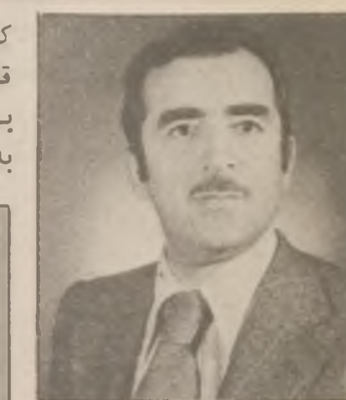

ناو : سیروان عبداللّه حسین .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : قەزای هەڵەبجە سلیمانی ١٩٣٨ .

پلەی زانیاری : ئەمینداری گشتی ئەمانەتی کاروو باری ناوخۆی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : سالی ١٩٦٣ کرا بە بەڕیوەبەری ناحیە ، دوایی بەریوەبەر لە چەند ناحیەیەکی پاریز گای نەینەوا بۆ ماوەی هەشت ساڵ ، هەروەها قائمقامی شێخان ، جێگری پارێزگاری قادسیە جێگری پارێزگاری مثنی جێگری پارێزگاری سلیمانی ، پارێزگاری هەولێر ساڵی ١٩٧٤ ، ئەمینداری گشتی شارەوانی و هاوێنەهەوارەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە دەورەی یەکەمدا لە ئەنجوومەنی راپەراندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ، ئەمینداری گشتی کاروباری دارایی و ئابوری لە دەورەی دووەمی ئەنجوومەنی راپەراندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ، ئەمنیداری گشتی ناوخۆ لە دەورەی سێیەمی ئەنجوومەنی راپەراندن ، ئەنجوومەنی یاسادانان لە دەورەی یەکەمی ١٩٨٠دا ، سەرەکی یەکیتی مافناسەکانی هەولێر .

چەند وتارێکی ئەدەبی وسیاسی لە رۆژنامە ناوخوییەکاندا بلاو کردۆتەوە

لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدامدا دوو جار بەشداری کردوەو پارەو زێری بەخشیوە .

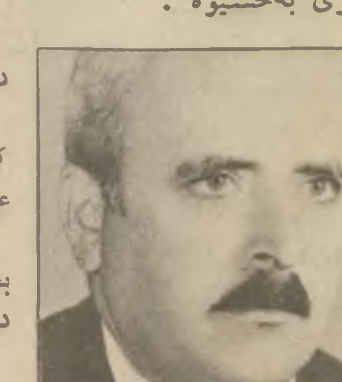

ناو : عبداللّه محمد امین قادر .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : ١٩٣٨ قەزای شارباژێر . پلەی زانیاری : دەرچووی ئامادەیی پیشەسازی ساڵی ١٩٥٩ .

باری کۆمەڵایەتی : ژنی هێناوە .

موچەخۆر لە پرۆژەی بەستی دەربەندیخان و چالاکی لە ریکخراوە جەماوەریەکاندا هەیەو ئیستا سەرەکی ئەنجوومەنی گەلە لە دەربەندیخان ، بەشداری هەڵمەتی لە ناوبردنی نەخوێندەواری

کردوە لە قەڵاکە ، لە جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزدا بە بەخشینی پارەو زێر بەشداری کردوە .

ناو : دوکتور حسن کریم فتاح .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : قەزای کەلار١٩٤٣ .

پلەی زانیاری : بەکالوریوس لە میژوودا لە کولیژی ئەدەبیای زانکوی بەغدا ساڵی ١٩٦٦ .

پلەی دکتۆرا لە شارستانیەتی ئیسلامیدا لە سالی ١٩٧٤دا .

پیشەی ئیستا : راوێژکار لە ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆرش .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : موچەخۆر لە کومپانیای بەرهەمی لۆکە ، لە بەڕیوەبەریتی ئاوەدانی باکوور ، بەڕیوەبەری گشتی لە دیوانی وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئاینی .

بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی کردوە لە بەرەکانی جەنگ و بە بەخشینی پارە

ناو : ئامینە عبداللّه محمد

میژووو شوێنی لە دایكبوون : خانەقین ١٩٥٥ .

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی پەروەردە لقی زمانی عەرەبی لە زانکۆی موسل .

پیشەی ئیستای : بەڕیوەبەری ئامادەیی کچانی دەربەندیخان .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : یاریدەدەری بەڕیوەبەری ئامادەیی کوڕانی دەربەندیخان ، یاریدەدەری بەڕیوەبەری ئامادەیی کچانی دەربەندیخان ، بەڕیوەبەری ئامادەیی دەربەندیخان .

چالاکی نیشتمانی : سەرەکی یەکیتی ئافرەتانی دەربەندیخان ، ئەندامی ئەنجوومەنی گەلی قەزا ، ئەندامی ئەنجوومەنی ناوخۆیی هەڵمەتی لەناوبردنی نەخوێندەواری لە قەزای دەربەندیخان .

بەشداری پشتیوانی جەنگی کردوە بە بەخشینی پارەوزێر .

● ناوچەی سێیەم ●

ناو : نادر عبداللّه معروف .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : ١٩٥٣ چەمچەماڵ پارێزگای سلیمانی .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی ناوندی .

پیشەی ئیستای : موچەخۆر لە دەزگای ئاوی چەمچەماڵ .

چۆتە ریزی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست . لە ریزی سوپای میللی یەك جار بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی کردوەو پارەو زێری بەخشیوە .

ناو : بكر وسۆ محمد .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : قەزای قەڵادزە پارێزگای سلیمانی ١٩٤٠ .

پیشەی ئیستا : بەڕیوەبەری شارەوانی رانیە چالاکی هەیە لە ریکخراوە جەماوەریەکان و سەرەکی لقی یەکیتی کومەڵەی جوتیاران و هەرەوەزی قەڵادزێ بووە لە دوو دەورەی هەڵبژاردندا ، ساڵی ١٩٧٧ لە دەورەی کشتوکاڵی دەرەوەی وڵات بەشداری کردوە .

لە دەورەی یەکەمدا ساڵی ١٩٨٠ بە ئەندامی ئەنجوومەنی یاسادانان دەرچوو .

ساڵی ١٩٧٥ چۆتە ریزی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و ساڵی ١٩٨٣ شەرەفی ئەندامیەتی پێ دراوە .

ناو : رسول محمد امین رسول .

میژووی شوێنی لە دایكبوون : رانیە ، سلیمانی ١٩٤٤ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خانەی مامۆستایانی سەرەتایی .

چالاکیەکانی : ئەندامی دەستەی بەڕیوەبەری نەقابەی مامۆستایان لقی سلیمانی ، چالاکی جەماوەری هەیە لە ماوەی ریکخراوە جەماوەریەکانەوە .

لە ریزی سوپای میللیدا دوو جار لە جەنگی قادسیەی صدام بەشداری کردوە .

ناو : رفعت محمود فهمی

میژروو شوێنی لە دایكبوون : قەزای چەمچەماڵ ساڵی ١٩٤٨ .

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی پۆلیس .

چالاکیە نیشتمانیەکانی : لە ریکخراوە جەماوەریەکاندا بەشداری کردوەو سەرەکی ئەنجوومەنی گەل لە قەزای چەمچەماڵ و ئەندامی دەورەی پێشوی ١٩٨٠ لە ئەنجوومەنی نیشتمانی .

بە بەخشینی پارەو زێر بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی کردوە .

ناو : شەوکەت علي رشید

میژووو شوێنی لە دایكبوون : ١٩٤٦ قەزای کفری .

پلەی زانیاری : کولیژی ئەدەبیات ، زانکوی بەغدا .

پیشەی ئیستای : قائمقامی قەزای قەڵادزێ لە پارێزگای سلیمانی .

ئەو وەزیفانەی بینیونی : مامۆستا لە ساڵی ١٩٧٠دا تا ١٩٧٥ دوایی بەڕیوەبەری ناحیەی سەنگەسەرو بەڕیوەبەری ناحیەی عەربەت و جێگری قائمقامی قەزا مەرکەزی پارێزگا ، ئیستا قائمقامی قەڵا دزێیە .

تطوعی کردوە لە جەنگی پیرۆزداو زێری بەخشیوە .

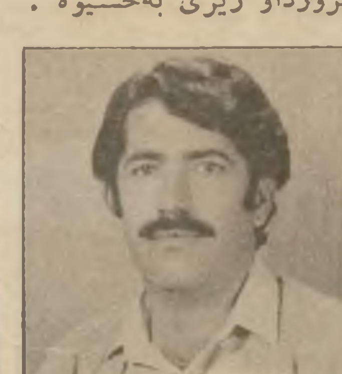

ناو : عبدالقادر حمه شریف امین .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : قەزای چەمچەماڵ ١٩٤٦ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی پیشەی ئیستا : سەرەکی لقی یەکیتی کۆمەڵەی جوتیاران و هەرەوەزی لە قەزای چەمچەماڵ .

چالاکی نیشتمانی : چالاکی هەیە لە ریکخراوە جەماوەریەکان و ساڵی ١٩٧٤ چۆتە ریزی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و ئیستا ئەندامی ریکخراوی صلاح الدینی حزبە لە چەمچەماڵ .

لە چەند کونگرەیەکی جوتیاران بەشداری دوە .

بەشداری لە جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزدا کردوە لە ریزی کەرتەکانی سوپای میللی بۆ دوو جارو پارەو زێری بەخشیوە .

ناو : کامل حسن محمد.

میژووو شوێنی لە دایكبوون : ١٩٤٤ سلیمانی

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی یاساو سیاسەت بەشی یاسا .

پیشەی ئیستای : قائمقامی دوکان .

چالاکی نیشتمانی : ئەندامی پاڵیوراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست

ئەو وەزیفانەی بینیونی : بەر لە دانانی بە بەڕیوەبەری ناحیەی سەر قەڵا لە پارێزگای تامیم لە ساڵی ١٩٧١دا پاریزەری کردوە ، ماوەی پانزە ساڵ بەریوەبەری چەند ناحیەیەك بوە لە پارێزگاکانی تامیم و دیالەو سلیمانی و دوایی دانرا بە قائمقامی قەزای چەمچەماڵ و ئیستا قائمقامی قەزای دوکانە لە پارێزگای سلیمانی .

ناو : نەوزاد انور رشید .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : ١٩٤٨ ناحیەی بێتواتە قەزای رانیە .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی . وەك جەنگاوەر بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزی کردوەو مەدالیای ئازایەتی وەرگرتوە .

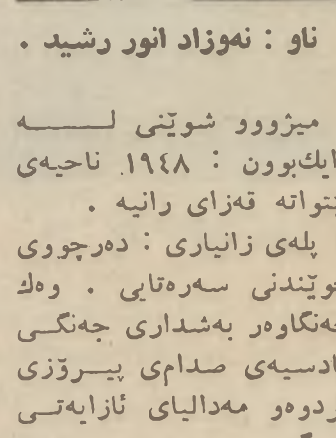

ناو : هەمزە عباس مامەند .

میژووو شوێنی لە دایكبوون : رانیە سلیمانی ١٩٤٨ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی .

پیشەی ئیستا : راوێژکار لە فەوجی جەنگاوەران .

چالاکی نیشتمانی : چالاکی گشتی کۆمەڵایەتی هەیە .

بەشداری جەنگی قادسیەی صدامی کردوە بیجگە لە بەخشینی پارەو زێر .

پارێزگای دهۆك

ناو : مساواة حسن اسماعیل .

شوێنی لە دایکبوون : زاخۆ ١٩٤٦ .

پلەی خوێندەواری : دەورەی ڕاهێنانی پاش ئامادەیی ساڵی ١٩٦٤ نەینەوا

پیشە : بەڕێوەبەری ناحیە

چالاکیی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری : ئەندامی سەرکردایەتیی فیرقەی حطینی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست .

مامۆستای قوتابخانەی سفح جبل مکحول ـ شەرقات ساڵی ١٩٦٥ .

بەڕێوەبەری قوتابخانەی دیرەبون ساڵی ١٩٦٨ .

بەڕێوەبەری قوتابخانەی درکار السندیس ساڵی ١٩٧٠ . سەرەکی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی کۆمەڵەی هەرەوەزیی نیشتەجێ کردن لە زاخۆ ساڵی ١٩٧٥ .

بەڕێوەبەری ناحیەی کلی باطوفە ساڵی ١٩٧٧–١٩٧٨ .

بەڕێوەبەری ناحیەی دوسکی مانگیش لە ١٩٧٩ – ١٩٨٣ .

بەڕێوەبەری ناحیەی رزگاری ـ ابراهیم الخلیل ساڵی ١٩٨٣–١٩٨٤ .

بەشداری کردووە لە جەنگی قادسیەی صدامدا لەگەڵ کەرتەکانی سوپای میللیداو زێڕو پارەی بەخشیوە .

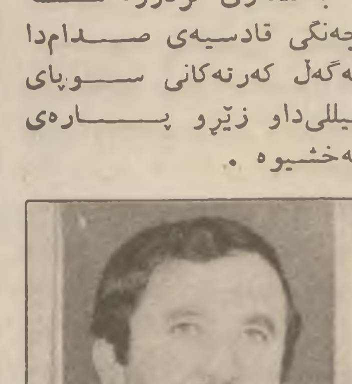

ناو : دکتۆر حسین احمد دەرویش .

شوێن و مێژووی لەدایکبوون : دهۆك ١٩٥٤

پلەی خوێندن : بەکالۆریوس لە پزیشکی و نەشتەرکاریی گشتیدا .

پیشە : پزیشکی نەخۆشخانەی زاخۆ .

چالاکیی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری : لە بواری زانیاریدا چالاکی هەیە .

بەشداری کردووە لە جەنگی قادسیەی صدامدا وەك ئەفسەرێکی موجەنەد بێجگە لە پارەو زێڕ بەخشین .

ناو : جمیل عبدی جمیل

شوێن و مێژووی لە دایکبوون : زاخۆ ١٩٥٢ .

پلەی خوێندن : دبلۆمی باڵای پاش بەکالۆریوس لە سەرژمێریدا .

پیشە : سەرپەرشتیاری کتێبخانەی گشتیی زاخۆ

چالاکی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری : ئەندامە لە کۆمەڵەی ڕۆشنبیریی کوردیدا .

ئەندامە لە کۆمەڵەی ئابووری زانە عیراقییەکانا .

لە گۆڤارو ڕۆژنامە کوردییەکاندا نووسینی هەیە .

لە ساڵی ١٩٧٣وە تا ئیستە لە ئێستگەدا هاوکاری هەیە .

ئەم بەرنامانەی خوارەوەی لە ئێستگەی کوردییەوە پێشکەش کردووە :–

فۆلکلۆری کوردی
دەنگی قوتابیان
پێش بڕکێ
ڕۆڵەی لادێ .

لێکۆڵینەوەیەکی بە ناوی بەرەوپێش چوونی گەشت و گوزار لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا پێشکەش کردووە بۆ وەرگرتنی بەڵگەنامەی دیپلۆمی باڵا لە ساڵی ١٩٨٢ لە پەیمانگای عەرەبی بۆ ڕاهێنان و لێکۆڵینەوەی سەرژمێری سەر بە کۆمەڵگای عەرەب کە مەڵبەندەکەی لە بەغدایە .

ناو : خونزعی شموئیل شموئیل

شوێن و مێژووی لە دایکبوون : ئامێدی ١٩٣١ .

پلەی خوێندن : شەشی سەرەتایی

پیشە : کەیبانووی ماڵ

چالاکی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری : چووەتە یانەی نیشتمانیی ئاسووریەوە لە بەغدا .

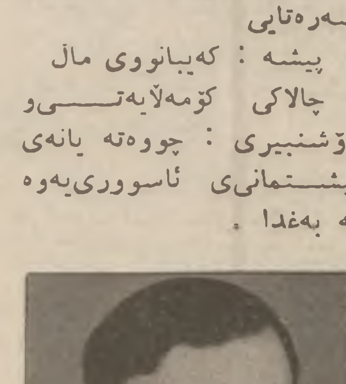

ناو : زیا دنخا میخائیل .

شوێن و مێژووی لە دایکبوون : دهۆك ١٩٤٤ .

پلەی خوێندن : بەکالۆریۆسی ئەدەبیات لە زمانی ئینگلیزیدا .

پیشە : بەڕێوەبەری سانەوی باطوفە چالاکی کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری : لە ٨–١–١٩٨٠دا کرا بە مامۆستای ناوەندی کارە لە دهۆك و لە ساڵی ١٩٧٩دا کرا بە بەڕێوەبەری سانەوی باطوفەو تا ئیستا لە ساڵی ١٩٧٩دا کرا بە لێپرسراوی چالاکیی وەرزش لە ڕێکخراوەی پێشەنگەکان لە باطوفەو لە ساڵی ١٩٨٤دا بوو بە لێپرسراوی ڕێکخراوەی بنکەیی و بەرپرسیاری چالاکیی وەرزش لە ڕێکخراوەی پێشەنگەکانی باطوفە .

ناو : یحی احمد مصطفی.

شوێن و مێژووی لە دایکبوون : دهۆك ١٩٤٩ .

پلەی خوێندن : خوێندنی ئامادەیی .

پیشە : بەڕێوەبەری بەشی کاروباری ئیداری لە دەستەی گشتیی کشت و کاڵ و چارەسەرکردنی کشت و کاڵ لە پارێزگای دهۆکدا .

چالاکی کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری :

لە ساڵی ١٩٦٨دا چووە ناو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و لە تێکۆشان و چالاکییەکانی حزبدا بەشداری کردووەو لە زیاتر لە بوارێکداو لە حزبدا پێشکەوتووە تا بووە بە ئەندامی سەرکردایەتیی فیرقە .

سەرەکی لیژنەی ناوخۆی یەکێتیی گشتیی لاوانی عیراق ساڵی ١٩٧٦ .

سەرەکی دەستەی لقی دهۆك لە یەکێتیی گشتیی لاوانی عیراق لە ساڵی ١٩٧٧ەوە تا ساڵی ١٩٧٩ .

ئەندامی نووسینگای ڕێکخراوەی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە یەکێتیی گشتیی لاوانی عیراقدا لە ساڵی ١٩٧٧ەوە تا ساڵی ١٩٧٩ .

سکرتێری ئەنجومەنی گەل لە قەزای سمیل لە ساڵی ١٩٧٦ەوە تا ساڵی ١٩٨٠ .

وەك سەربازێك بەشداری کردووە لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدامدا تا لە سوپا بەرەڵلا کراوە لە ساڵی ١٩٨٣داو لەگەڵ تەشکیلەکانی سوپای میللیشدا بەشداری کردووە لە جەنگدا بێجگە لە پارەو زێڕ بەخشین .

ناووێنەو کورتەیەك لە ژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی ئەنجوومەنی نیشتمانی

هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی بیروباوەڕی حزب و شۆڕش و سۆشیالیزم دەردەخا

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

پاشماوەی پارێزگای دهـوك

ناو : محمد امین محمـد احمد .

شوێن‌و مێژووی لە دایكبوون : ١٩٤١ دهۆك .

پیشە : ئەمینداری گشتیی بەڕێوەبردنی ڕۆشنبیری‌و لاوان .

چالاکی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری : ئەندامی نووسینگای ڕاپەڕاندنی یەکێتیی نووسران‌و ئەدیبانی عیراق .

سەرەکی نەقابەی ڕۆژنامەنووسان لقی ناوچەی ئۆتۆنۆمی .

سەرەك نووسەرانی گۆڤاری (کاروان) ئەندامی دەستەی خاوەنانی ڕۆژنامەی العراق .

ئەندامی لیژنەی نیشتمانیی ئۆڵەمپی عیراقی کرا بە بەڕێوەبەری شارەوانی لە دهۆك‌و ئەنجا بە بەڕێوەبەری دەزگاری ڕۆشنبیریی کوردی .

کرا بە پارێزەری سلێمانی و ئەمینداری گشتیی بەڕێوەبردنی کاروباری ناوخۆ لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیی کوردستاندا .

ئەندامی سەرکردایەتیی شوعبەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستە لە هەولێر .

بەشداری کردووە لە جەنگی قادسیەی صدامدا بە بەخشینی پارەو زێڕ .

ناو : مظلوم یاقو مروگی.

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : دهۆك ١٩٥١ .

پلەی خوێندن : دەرچووی ئامادەیی تیجارە لقی (ئینگلیزی) .

پیشە : بەڕێوەبەری حیساباتی کشت‌وکاڵی دهۆك ــ ئیستا سەربازی ئیحتیاتە .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری : لە دامەزرێنەرانی کۆمەڵەی نیشتەجێ‌کردنی کارکەرانی وەزارەتی کشت‌وکاڵ‌و چارەسەرکردنی کشت‌وکاڵە لە دهۆك .

بەشداری کردووە لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدامدا .

ناو : عبدالقادر مصطفی محمد .

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : دهـۆك ١٩٤١ .

پلەی خوێندن : دەرچووی قوتابخانەی سەرەتایی .

پیشە : سەرەکی یەکێتیی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای دهۆك .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری : بەشداری کردووە لە بنیاتناندا لە پێناوی شۆڕش‌و حزبدا تا گەیشتوەتە ئەندامێتی لە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا .

لە ساڵی ١٩٧٤ەوە تا ئێستا سەرەکی یەکێتیی نەقابەکانی کرێکارانە لە پارێزگای دهۆکدا .

ئەندامی ئەنجومەنی ناوەندی یەکێتیی گشتیی نەقابەکانی کرێکارانە .

ئەندامی بەرەی نیشتمانی و نەتەوایەتیی پێشکەوتووە ــلقی دهۆك لە ساڵانی ١٩٧٤ــ١٩٧٦دا .

ئەندامی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌یە لە خولی یەکەم‌و دووهەمیا .

ئەندامی ئەنجومەنی ناوەندی گەلە لە پارێزگای دهۆکدا .

لە ساڵی ١٩٨٠دا بە مەرسوومێکی کۆماری مێدالیای (کار)ی درایە لە پلەی یەکەم .

لە جەنگی قادسیەی صدامدا بەشداری کردووە لەگەڵ تەشکیلەکانی سوپای میللی‌داو هەروەها لەگەڵ (دەستەکانی ئەرکی تایبەتیدا)و بێجگە لە مانەوەی لە هێڵەکانی شەڕدا سێ جارو پارەو زێڕیشی بەخشیوە ،

لە ئۆردوگاکانی فیدائی‌یەکانا ژیاوە لە خوارووی لوبنان .

لە هەندێ کۆنگرەی عەرەبی‌و جیهانیدا بەشداری کردووە .

ناو : جیای دیوالی سعید.

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : دهۆك ١٩٤٧ .

پلەی خوێندن : بەکالۆریۆسی قانوون .

پیشە : پارێزەر .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

ئەندامی کۆمەڵەی مافزانانی لقی دهۆك .

ئەندامی خولی پێشووی ئەنجومەنی نیشتمانی .

ئێستا ڕاسپێرراوی ژووری پارێزەرانە لە دهۆك .

لە جەنگی قادسیەی صدامدا بەشداری کردووە بە پارەو زێڕ .

ناو : أیوب درباس موسی

شوێنی‌و مێژووی لە دایکبوون : ناحیەی گلی ١٩٥٢ .

پلەی خوێندن : بەکالۆریوسی گشتی لە زانیاریی‌یە ئیسلامی‌یەکان‌و زوبانی عەرەبیدا .

پیشە : فەرمانبەر لە دیوانی وەزارەتی ئەوقاف‌و کاروباری ئایینی‌دا نووسینگای ڕاوێژکەر .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

هەندێ کتێبی لە بابەتەکانی مێژوو شیعردا داناوە .

ئیمام‌و خوتبەخوێنی مزگەوتی جمیل‌الوادی لە سیدیە ــ بەغدا .

ئەندامی لیژنەی هۆشیارکردنەوەی ئایینی لە پارێزگای بەغدادا .

بەرنامەی ئایینی لە ئێستگەی کوردی‌و تەلەفزیۆنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌یەوە پێشکەش دەکا .

سەربازی کردووە وەك ئەفسەرێکی ئیحتیات .

ناو : عبدالآله فضل‌الدین عبدالقادر .

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : دهۆك ــ بامەڕنی ١٩٤٤ .

پیشە : بەڕێوەبەری هاوینە هەوارەکانی دهۆك .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

لە ساڵی ١٩٧٩دا کرا بە بەڕێوەبەری شارەوانیی دیرەلوك .

بەشداری کردووە لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدامدا لەگەڵ کەرتەکانی سوپای میللی‌دا بە بەخشینی پارە .

ئەندامی کارایە لەناو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا .

ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی بووە لە خولی یەکەمیا .

ناو : سعید علي خـان عبدی .

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : زاخۆ دهـۆك ١٩٥١ .

پلەی خوێندن : بەکالۆریوسی قانوون‌و سیاسە .

پیشە : بەڕێوەبەری ناحیەی ناڵپارێز لە پارێزگای سلێمانی .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

ئەندامی کۆمەڵەی مافزانانی عیراق ــ دهۆك .

پارێزەری کردووەو ئەنجاکرا بە بەڕێوەبەری ناحیەی سلیڤانی‌و ناحیەی زاویتە لە پارێزگای دهۆکدا .

بە سەربازی بەشداری کردووە لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدامدا بێجگە لە بەخشینی پارەو زێڕ .

ناو : مصطفی موسـی عبدالله .

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : ئامێدی ١٩٣٧ .

پلەی خوێندن : دەرچووی دەورەی هاوینەی پەروەردەی پاش خوێندنی ئامادەیی .

پیشە : مامۆستا، تەرخان کراوە بۆ ئیشی نەقابی وەك سەرەکی نەقابەی مامۆستایان لقی دهۆك .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

بەشداری کردووە لە ئەرکی پاراستنی سنوورو جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدام‌داو دووجار لە تەشکیلەکانی سوپای میللی‌دا بەشداری کردووە .

لە ساڵی ١٩٧٠وە چووەتە ناو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و پێشکەوتووە تا بوە بە ئەندامی سەرکردایەتی فیرقە .

ئەندامی ئەنجومەنی ناوەندی گەلی پارێزگای دهۆکە لەوەتی دامەزرێنراوە لە ساڵی ١٩٧٥دا تاکو ئێستە .

لە دامەزرێنەرانی کۆمەڵەی بنیاتنانی خانووە لە دهۆکداو هەروەها کۆمەڵەی ئیستیهلاکی‌یش بەشداری زۆری هەیە لە بواری پەروەردەدا .

ناو : یلدا توما اسحاق .

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : بەرواری بالا ــ دهۆك ١٩٤٠ .

پلەی خوێندن : دەرچووی دەورەی پەروەردەی پاش ئامادەیی .

پیشە : بەڕێوەبەری ناحیەی کەندیناوە ــ هەولێر

چالاکی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

بەشداری کردووە لە دامەزراندنی کۆمەڵەی هەرەوەزی نیشتەجێ کردندا لە دهۆك .

کرا بە مامۆستاو ئەنجا بە بەڕێوەبەری ناحیەی ناوبراو تا ئێستایش .

ناو : محمد کلحی طاهر .

شوێن‌و مێژووی لە دایکبوون : قەزای ئامێدی دهۆك ١٩٣٢ .

پلەی خوێندن : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی .

پیشە : ڕاوێژکەری فەوجی حەوتەمی خەفیف .

چالاکیی کۆمەڵایەتی‌و ڕۆشنبیری :

هەندێ کۆڕی ڕۆشنبیری بۆ خەڵکی پارێزگای دهۆك سازکردووە .

بەشداری کردووە لە بەرگری‌کردن لە یەکێتیی نیشتماندا .

ئەندامی خولی یەك‌و خولی دووی ئەنجومەنی یاسادانانە ئەندامی خولی یەکەمی ئەنجومەنی نیشتمانی‌یە .

بەشداری کردووە لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدامدا بەبەشداری‌کردنی لە فەوجی حەوتەمی خەفیفدا و بە بەخشینی پارەو زێڕ .

کێشێت هوزانا سەربەستا کوردی

■ عبدالرحمن مزوری ■

● بەشـا دووێ ●

بو سترانەکا فولکلوری یا [پێنج] برگـەیی ، یان لسەر [پێنج] دەنگا هاتبیتە ڤەهاندن ، مە ئەڤا ژێری هەلبژارتی‌یە :

وەیلا لێ وایێ ..
وەیلا لێ وایێ ..
گولێ دگو :
خەزالێ لێ لاوێ ، سوبێ شەمبیێ ، دلێ منێ چڤـا دترسییا
گرانە عەسکەرێ عبدالباقی ..
فورقا قوماندارێ رابو ژخوپانا دیاربەکر ،
کەتە سەرێ جەعدودەربا ..
هاتو دمەشییا
لسینانا باڤێ سلێمان دەربازبو ،
خو بەردا کورانا بشبێرێ ..
ل سەرێ ئالایی‌و نبێ ئالایی هاتو ..
لهەڤ جەڤییا(٨)

کو بڤی ئاوایێ ژێری تێتە شیکار کرن :

گو + لێ + د + گو + خە + زا + لێ + لێ + لا +
١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١
وێ + سو + بێ + شەم + بی + یێ + د + لێ +
١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ .
م + نێ + چ + ڤا + د + تر + سی + یا
١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ٢٥ هتد

ئانکو هەکە ئەم هەر هژمارەکا بوری [٥ ، ٥ ، ٢٥ ، ٣٠] دابەشکەین لســەر [٥]ێ چێدبیت‌و کێشا وێ یادرستە .

بو هوزانەکا نوی‌یا [پێنج] برگەیی ، مە ئەڤە ئانی‌یە :

من دیم ئاگرە
ئاسن لێ دچەریت
من سنگ پاییزە ، بەفرە ، باهوڕە
خانێ لێ دگەڕیت(٩)

کو بڤی شکلی دسەنگینم :

من + دیم + ئا + گ + رە
١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ٥
ئا + سن + لێد + چە + ریت
١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ٥ هتد .

د ئەنجامدا ئەڤ هژمارە گشتی [٥ ، ٥ ، ١٠ ، ٥] لسـەر [٥]ێ کوبنواشێ هوزانێ‌یە ، تێنە دابەشکرن .

بو زێـدە وەجێ بنێرە ڤی هوزانـا دی‌یـا فولکلوری [پینج] دەنگی :

کچێ تو جانی
دوت‌و کچەکا دەیك‌و بابەکێد ئەسل زادانی
ئەمان گەلەك حەیفا من دمینێ ،
سەرێ ساڵا ڤێ ساڵێ ،
تو دەزگرا کاڵەمێرەکێ بێ ددانی(١٠)

نهو بو گەها [حەفت] برگەیی ، کو ئـەو ژی دیسان مشەیە دهوزانێد زارگوتنا مەدا .. میناڤێ سترانا ئولی :

لاڤژو کوڕێ دایێ
ئەم لگەل جوڤەتەکە شێخاو پیراو نەڤیبا ..
بچینە سەرچیایی مشەتێ ،
بکێشین سێ گەڕێد سەمایێ
هەکە پیرە دەیکا میرزایێ میرزا ..
لاڤژێ کوڕێ پیرێ پسیار ژوەکرن ،
بێـژن :
دگەل خالێ خو [ئاڤدەل نومەرا] وێ

چویە زۆزانێد ژوری ،
ئیرو قەت نایێ(١١)

کو بڤی ئاوایی تێتە شیکارو سەنگاندن :

لا + ڤ + ژو + کو + ڕێ + دا + یێ
١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ٧

هتـد ..

کو هـەر هژمارەك ژئەڤان [٧ ، ٣٥ ، ٤٩] دابەشدبیت لسەر [٧]ێ ، بەرێ بنواشـا هوزانێ .. بو هوزانەکا نوی‌یا [حەفت] برگەیی مە ئەڤە هەلبژارتی‌یە :

رۆژا جانا تێر کەزی
ڕەنگێ سۆرێ ژمە دزی
دەما شڤان چو نڤست ،
گوهـ نەدان
.. تەرش‌و پەزی(١٢)

کو بڤی ئاوایێ ژێری تێتە شیکارو شـیتەل کرن :

رۆ + ژا + جا + نا + تێر + کە + زی
١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ٧

هتـد ..

کودیسان هەر هژمارەك ژئەڤ دەنگێـد بوری [٧ ، ٧ ، ١٤] دابەشدبیت لسـەر [حەفت]ێ بەرێ بنواشێ ڤەهینانێ .. بو زێـدە وەجێ هێڤکە ئەڤ هوزانا دن یا حەفت برگەیێ دیسا :

گەڕوکم ژینا دەلال
جوان کانیکم ،
.. بێ کوکم
کوولکەکێ ڕەش تاریمە ،
بێ پەنجەرو دەروکم(١٣)

لدیماهیێ مە دڤێت بێژین برایێ هوزانڤـان کێش‌و قافیێد هوزانا سەربەستا کوردی ، گەلەك‌و گەلەك دخومالی ورەسەنن .. بەلکو ڕەسـەنترن ژکێش‌و قافیێد هوزانا [کلاسیکی] کو بومە ژ شـعرا فارسی‌یان عەرەبی ... هاتینەو بێژینە فولکلورڤانێد کورد هشیاربن گەلەك دهشـیاربن ، دەمێ هوین ئەدەبێ زارگوتنا خو کومدکەن ، هندی [سەرێ دەرزیکێ !] ژرێکا زاسـتی لانەدەن .. چونکی گشت سـتران‌و لاڤژەو لاوك وحەیران و حەیرانوکێد مە شعرن .. کێش‌و قافیێد وان موی دبەرڕا ناچیت وهەر بژین .

● **فەروز و سەرەکانی :**

١ ــ مەبەستا من هـەك هوزانێـد قەدری جانی‌نە (دهاوار)ێدا .
٢ ــ سمیر الحاج شاهین ــ روح الموسـیقی ــ بیروت ، ١٩٨٠م ، ص٨ .
٣ ــ ئوردیخانێ جەلیل ــ سترانێ زارگوتنا کوردا یە تاریڤیێ ــ بەغدا ، ١٩٧٧ز ، ب : ٤١٣ .
٤ ــ قەدری جان ــ هوزانا : بەگێ ئاخر زەمان ــ گوڤارا : روناهی ــ هژمار : ٥ ــ ٦ ، سـالا ١٩٦١م ــ ب : ٣٣ .
٥ ــ عبدالرحمن مزوری ــ گوتارا : زەما شـکاك ــ گوڤارا : رۆشەنبیری نوێ ــ ژمـارە : ١٠٠ سالی ١٩٨٣م ، ب : ٢١ .
٦ ــ سەمەندێ سیابەند ــ هوزانا : رۆژگارا باش ئەفراندنێد نڤیسـکارێد کوردێ سۆڤیەتیێ ــ کومکرنا : قەچاغێ مراد ــ بریڤان ١٩٦١ ــ ب : ١٢٦ .

ساڵی خوێندنی نوێ و

ڕێبازێکی پەروەردەیی لە بارتر

گەرچی نووسین بۆ منداڵ خۆی لە خۆیدا کارێکی مەزنو ئەرکێکی پیرۆزە دیسان نووسینی لە بارەی منداڵانەوەو نەخشە کێشانیدوا ڕۆژیان کارێکی لەوە کەمتر نیە ، چونکە ئەوان بە نرخترین سامانو سەرمایەی نەتەوەنو دوا ڕۆژی ئەوان دوا ڕۆژی نەتەوەیە ، هەرئەو قامکە ووردیلانەو ئەوبچکۆلانەن کە نەخشەی ڕەنگینی دوا ڕۆژو پەیکەری شارستانیەت ئەرازیننەوە .

ئێمە پێویستە زۆر چاك بزانین کە ئەو منداڵانەی ئەمڕۆ ڕو بە ڕووی ئێمە کراونەتەوەو هەر هەموومان بە گشتی بەر پرسیارین لە فێرکردنو قاڵکردنیانو دابین کردنی دوا ڕۆژیانداچونکە ئەوان ئێستا بە لەش شلكو ساوانو لە دەروونداو وەکو پەپوولە بێ تاوانو پاکو بێگەردن تەنانەت لە زۆر کاتدا جڵەوی خۆیان داوەتە دەست ئارەزوێتر توانای ئەوەیان نیە کە سنوورێکی تایبەتی بۆ دابنێن لەگەڵ ئەم ڕاستی بەدا بەداخەوە گەلێ جار کۆمەڵو خێزانیان بێ پەروا ئارەزووی خۆیانیان بەسەردا ئەسەپێننبۆیە تاکو ئێستاش منداڵانی ئێمە لە کێژاوی پەروەردەیچەند لایەنیو زۆر جار دژ بە یەکتریدا دەژین .

دیارە مایەی خۆشبەختیە کە لەم دوایی‌یەدا کۆمەڵی ئێمەش بەرەو ووریابوونەوەدەچێتو زیاتر لە جاران بایەخ ئەدات بە بار هێنانو پەروەردەکردنی منداڵو چاکتر هەست بە لێپرسراویمرۆڤانەی خۆیان دەکەن بەرامبەر بە نەوەی نوێ .

گەلێ جاری وا هەیە کەڕاستەوخۆ دەکەوینە بەراوردکردنی منداڵانی خۆمان لەگەڵ منداڵانیو وڵاتە پێشکەوتووەکانداو بێبەزەیی دەیان دەینە بەر تانەو تەشەر بێ ئەوەی ئاگامانلەوە بێ کە منداڵانی ئەو شوێنە پێشکەوتوانە زۆر لەمێژەوە ویژدانی کۆمەڵایەتی کۆمەڵەکەی خۆیانیان بزوجوڵاوەو زوتر فریایان کەوتوون کە ئەتوانم بڵێم سەرەتاکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەکانی حەڤدەیەم هەژدەیەم کە بە سەدەها نووسەری بە ناوبانگ خامەکانیان تەرخان کردوە لە ڕێی منداڵاندا وەکو ڕۆسۆو جۆن لۆکو ئارنۆلد براونو شارلزبیرۆو مکسیم غورکی گەلێکی تر کە ملیونەها کتێبی جوانوڕەنگاو ڕەنگی منداڵانەیان خستۆتە بەر دەستی منداڵانهەر لە ئەفسانەو گاڵتەو گەپو شیعری میللیو کتێبی پڕ خەیاڵی زانستیانەوە تا ئەگاتە ئەو نووسینانەی کە بەردەوام بۆیان نووسیون کە هەموویان بەندن بە خەونوتاسەو ئارەزووەکانی منداڵانی هاوچەرخەوە لە ڕێی بنیادنانی خودو کەسایەتی زانستیانەو فراوانکردنی ئاسۆی هۆشو بیریانەوە ئەمانەو جگە لە هەوڵدانیدەزگاکانی ڕاگەیاندن وەکو : ڕادیوو تەلەفزیۆنو ڕۆژنامەو شانۆو سینەما .

ئاشکرایە لای ئێمەش ئەم دەزگایانە کەوتونەتە خۆو بە پێی تواناو دەرفەت ئاوڕیان لەم لایەنە گرنگە داوەتەوە بەڵام ئێستاش ماوەیەتیو بە هاریکاری هەمو لایەك دەگەنە ڕادەی پێویست لێرەدا ئەبێ دان بەوەدا بنێین کە پەروەردە (تربیە)و فێرکردن دو لایەنن کە بەکێکیان تەواوکەری ئەوی تریانەو لە یەکتر جیا ناکرێنەوە بەڵام هەرچی لایەنە پەروەردەیی‌یەکە هەیە کۆمەڵ بە گشتیو ئەدیبانو ڕۆشنبیران بەتایبەتی ئەتوانن ڕۆڵی خۆیانی تیابیبینن بە پێی هەڵو مەرجو توانستی ماددیو مەعنەوی هەرچەندە جێی شانازی‌یەکە ئەدیبانی کورد هەر لە کۆنەوە هەستیان بەم لێپرسراوی‌یە کردوەو هەردەم لە ڕوانگەیەکی (ئایندەیی)یەوە ڕوانیویانەتە مەسەلەی نەخشەکێشانی جیهانی منداڵانو لەم بوارەدا هەندێکیان درێغیان نەکردوە بە دانانی کتێبو نامیکلەو ڕو پەڕی ڕۆژنامەو گۆڤارەکانیان ڕازانۆتەوە بەوەی کە لەگەڵ خواستو ویستی منداڵەکاندا ئەگونجی جا ئەمانە بە شیعر بن یا بە چیرۆك وەئومێدەوارین کە وێنەی ئەم جۆرە نووسینانەهەردەم لە برەو دابنو کەسانی لێهاتووی تریش بەشداری تێدا بکەن .

لەگەڵ ئەوەدا کە جیاوازی‌هەیە لە بەینی منداڵاندا ئەویش بە هۆی تەمەنو بارودۆخی کۆمەڵایەتیو ڕادەی ژیانو پێشکەوتنی وڵاتێکبۆ وڵاتێکی تر بەڵام ئەو بەها مرۆڤایەتیە بەرزانە کە هەیەپێویستە منداڵانی خۆمانیان لەسەر ڕابهێنینو پێیانئاشنا بن وەکو چاکە ، بەکسانی ، یارمەتی ئازایەتی،خۆشەویستی ..هتد چونکە ئەم ڕەوشتە باشانە وەکونەمامی دەستنێژوانە بەر ئەگرنو کەلکیان لێوەرئەگیرێن ، بەڵام خوڕەوشتی خراپ وەکو گژو گیانی لاکوتوایە زو ئەشونما ئەکاتو زیان بەخشیشە گومان لەوەدایە کە منداڵ لە ژیانیا چەند شتێك کار ئەکاتە سەرجۆری‌ژیانو هەڵسوکەوتی کە ئەوانەش (خێزان- قوتابخانە-کۆمەڵگا)یە جا ئەگەر بمانەوێ منداڵان وا پەروەردەبکرێن کە لەگەڵ دەوروپشتیانا بگونجێنو بەرگەی‌تەنگو چەڵمەی ڕۆژگار بگرن بەتایبەتی لەم سەردەمەدا کە سەر قاڵیو چەنجاڵی باڵی کێشاوە بەسەر هەموڕوویەکی ژیاندا ئەبێ هەر یەکە لەو سێ قوناغە ڕۆڵیخۆی بە تەواوی ببینێ لە پەروەردەکردنی ڕاستودروستی منداڵدا وا من لێرەدا ئەم باسەم ووروژاندبە ئومێدی ئەوەی پسپۆڕانو شارەزایان هەر یەکەیان بەپێیبۆ چوونی خۆی شۆڕ بینەوە بە ناو ئەو تەنگو چەڵمانەداکە دێنە ڕێگای پەروەردەو فێرکردنو بە پێی توانارێگەی تەخت بوونیان بۆ بدۆزنەوە من لێرەدا بە پێیئەو مەودایەی کە هەمە دێمە سەر باسی خێزانو ئەگەربەسەر پێوەش بێت کەمێ لەم بارەیەوە ئەدوێم خێزانیەکەم مەڵبەندی کۆمەڵایەتی مرۆڤە کە پیایا تێپەر ئەبێتولیرەدا جۆری ژیانی تا ڕادەیەك دائەمەزرێنێ بۆیەزانایان لەو باوەڕەدان کە پێنج ساڵی یەکەم لە ژیانیمنداڵدا گرنگی‌یەکی زۆری هەیە چونکە لەو ماوەیەدابناغەی دروستی دەروونو لەشو ژیریو کۆمەڵایەتیوڕەوشتی دائەڕێژیت. کەوا بو لێرەوە ئەبێ ڕچەبشکێنینودەستی منداڵ بگرین بەرەو ئاسۆی ڕوناکو هەرهەڵەیەکی بچوك لەم قۆناغەدا منداڵ تووشی‌چورتمی گەورە گەورە ئەکات لە ئایندەدا بۆیە بە پێویستی‌ئەزانم کە گرنگی بدرێت بە پەروەردەی گشتیوجیاوازی کەم کرێتەوە لە ڕادەی تێگەیشتن‌دا لە خێزانێکەوە بۆ خێزانێکی تر ئەویش بەوەی کە خێزانەدواکەوتوەکان لە ڕووی ڕوشنبیری‌یەوە هەوڵ بدەنوپێشتر بکەونو فێری بەربرسیاریو هەستپێکردنی بکرێنو هەوڵی ئەوە بدەن کەلێبووردنیان هەبێتو لە خۆ پەرستی دورکەونەوە ولەسنوورێکی تەسکدا نەمێننەوە ڕچەبشکێنینبەرەو کاری مرۆڤانەو پەیوەندی کۆمەڵایەتیانلەسەر ئەم بنەمایە بێت لێرەدا نابێت ڕۆڵی ئافرەتان فەرامۆش بکەین چونکە هەر دایکانن کە زوربەی کات لەناوخێزانەکانیاندا بەسەر ئەبەن ، کارەپەروەردەیی‌یەکەی ئەوان چاك بێت یا خراپ لە ناوکۆمەڵدا بەو جۆرە ڕەنگ ئەداتەوە .

قادر حاجی عزیز

بەبۆنەی کردنەوەی قوتابخانەکانەوە

دوکانی قوتابخانەکان ئەبێت چۆن بێت ؟

ئەوەی لێرەدا ئەمەوێت بەکورتی وپوختی بینووسم دەربارەی دوکانی قوتابخانەسەرەتاییەکان ، بێگومان واپشووی هاوین بڕایەوە ،قوتابخانەکان کەوتنەوە جموجوڵو چاوی منداڵانبەلانەی دووەمیان شاد بوەوە ،

ئاشکرایە پۆلی یەکەمی قوتابخانەکان قوتابی تازە وەرئەگرنو ڕەنگە زوربەیان یەکەم هەنگاویان بێت بۆ چونە قوتابخانەو هەندێکیشیان باخچەی ساوایانیان دیوە . ئەو باسەی کەمن ئەمەوێت لێی دورنەکەومەوەو ڕاستەو خۆ لێوەی بدوێم وەکو ووتم حانووتی قوتابخانە سەرەتاییەکانە، کەهەندێکیان حانوتی تایبەتیان هەبە قوتابیان بەشداری تیائەکەن لەکڕینو ڕێکخستنی بەهۆی مامۆستایەك یان چەند مامۆستاو قوتابیەك خواردەمەنیەکان ، بەقوتابیان قوتابخانەش فەراشێ یان ئەبێت بۆ قوتابخانەو قوتابیان ، هەندێ قوتابخانەش ئەراشێ یان کەسێکیتر بەرپرسیار ئەکەن بۆ فرۆشتنەوەو دوکان دانان ،کەتەنها بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان لەپێش‌چاوە چاویان بڕیوەتە قازانج ،پەیتا پەیتا هەوڵی زۆر کردنی شتەکان ئەدەن ، بەبێ ئەوەی گوێ بدەنە نرخی شتەکانو ئەو پارەیەی کە ئەدرێ بەمنداڵ ، ئەوەی کەشایەنی نوسینە پێویستە باوکانو دایکانو مامۆستایان وەکو یەك بیرکەنەوە تاوەکو بتوانرێت بیری دروست کردنی ئەو حانوتە لای منداڵ ببێتە شتێکی نمونەیی لەهەمان کاتدا پەروەردەیی ، ئەوەش بەهۆی کۆبونەوەی مامۆستایانو باوكو دایکانی قوتابیان ، بەهەموویان ڕێکەون کە پێویستی منداڵ ئەوەندەی بدرێتێ بۆ خەرجی کە بەم شێوەیە یەکەم هەنگاو

ئەنێین ، کەمنداڵەکانمان وەکو یەك پارەیان پێیە ، کەشێوازێکە بۆ مامڵەکردن ، پاشان منداڵەکان هان بدرێن کە پارەکانیان لەدەرەوەی قوتابخانە خەرج نەکەن وە ڕێگای شت فرۆشە دەسگێڕەکان نەدرێت لەبەردەرگای قوتابخانەکان کۆمەڵبن ، هەروەها حانووتی قوتابخانەش کە مەبەستم سەرەتاییە کەلوپەلی پێویستی قوتابخانەی تیا نەبێت وەك قەڵەمو ڕاستەو بۆیەو دەفتەرو شتیتر بۆچی ؟ لەبەر ئەوەی ئەگەر منداڵ ڕاهات بەکڕینی ئەو شتانەو سەربەخۆی وەرئەگرێ لەکڕینی شتی خۆیدا ، کەبەم شێوەیە زوربەی جار هەوڵ درۆ کردنو وون کردنی شتەکانی ئەدا ، تاوەکو قەڵەمێ بکڕێ بۆ نمونە لەهی هاورێکەی بچێ ، لێرەدا فێری ئەوە ئەبێت کە نرخی شتومەکەکانی نەزانێ ،ئەوەتا زۆر جار منداڵ سەیری دەستە بۆیەی هاو پۆلەکەی ئەکا بۆ نمونە دەستەکەی خۆی لەهی ئەو ناچێت هەوڵ ئەدا وەکو ئەوی دەسکەوێت بەڵام ئەگەر هاتوو کڕینی ئەم شتانە کەوتە ئۆباڵی دایكو باوك ، ئەوکاتە ئەوانیش هەست بە پێویستیو کەلوپەلی منداڵەکانیان ئەکەن ،بەئاگا ئەبەن لەزۆرشتدا، کە خولیاو بیری منداڵ پێوە ماندوو ئەبێت ، ئەمەش ئەبێتە هۆی ڕاهێنانو نرخ دانان بۆ پێویستی وکەلو پەلەکانیان ، چونکە منداڵ بەبێ ڕێنمایی کردنو دەست گرتن ناتوانێ شەقلی

هەنگاوەکانی دیاری بکات ، پاشان بەهۆی ڕێکخستنی کاروباری ناو قوتابخانەکان بەرێوەبەرایەتی پەروەردە ئەتوانێ خشتەیەکی کرین دەربکات ، هەموو هەفتەیەك لە خواردەمەنی جواربەجۆر دابەش بکات ، تاوەکو بەپێی ئەو خشتەیە شت بکڕنو بیفرۆشن ، کە هەردوو نرخی تیا دیاری ئەکرێت . تاوەکو هەموو قوتابخانەکان شتیان وەکو یەك بێت منداڵ هەست بەجیاوازی نەکا ، لەکاتێکا لەمنداڵ ناسیاوێکی لەگەرەکێکی تر بپرسێت حانووتەکەیان چی‌تیایە ، ئەوکاتەی کەهەستیان کرد نرخو خەرجیو شتومەك وەکو یەك وایە لەقوتابخانەکاندا ، بوونی خویان ئەسەلمێننو بیتر لەجیاوازی ناکەنەوە ، کە ببێتە تێکدانی بیرو خولیای منداڵانەیان وبکەونە جیهانێکی‌ترەوە ، پێویستە ئەو پارەیە تێپەڕ نەکات کەمنداڵ بۆ خەرجی ئەیدرێتێ ، بۆنموونە ئەگەر منداڵ ١٠٠ فلسی بدرێتێ بۆ خەرجی ڕۆژانە ، ئەبێ ئەوشتانەی لە دوکانی قوتابخانەکەدایە نرخیان لە ٢٥ فلسو ٥٠ فلس تێ‌پەڕنەکات ، کە بەم ڕەنگە منال ئاگاداری ئەوەش ئەبن، کە فێری پارە کۆکردنەوەبن، کە بەباس کردنو پاشە ڕۆژ خستنە پێش‌چاویان ئەو لایەنە دروست ئەبێت ، وەئەبێ جێگای فرۆشکا لەچەند شوێنێکی قوتابخانەدا هەبێت ، نەك تەنها لەیەك شوێندا ، پشوویەکی گەورە تەرخان بکرێت بۆ فرۆشتن، نەك منداڵ لەهەموو پشووەکاندا فێری ئەوە بێت شت بکڕێ . وە هەر منداڵە لەشتێ زیاتری پێنەفرۆشیت

ئازاد محمود

— ڤیللی بریدێل چیرۆکنڤیسەکێ بناڤ و دەنگێ ئەلمانی‌یە ، ل ساڵا ١٩٠١ز لباژێرێ « هامبورگ » چاڤێت خۆ ڤەکرین و بۆ ڤێ ژیانێ بێ گرنژی . بریدێل کورێ پالەیەکێ هەژارو زیرەك بۆ . هێشتا بێ بچویك بۆ دەمێ پشکداری دبزاڤا پالێن شورەشگێردا کری . بریدێل د دەمێ کومارا ڤایمەردا دوو جارا لسەر دەستێ ڕەشەکێت ڕژێمێ هاتە گرتن ب گونەهباری‌یا هندێ دهاتە گونەهبارکرن کو بدژی هزرو بیرێت وابوو . بڤێ چەندێ ژی ژێ ڕازی‌نەبون ، بەلکی لساڵا ١٩٢٣ز جارەکادی گرت و بر کرە د گرتیخانا لەشکەرێ ڤاشستڤە . پشتی دەرکەتی ژ گرتیخانێ ڕابۆ وەڵاتێ خۆ هێلاو ڤەستا یەکێتی‌یا سوڤیەتی کر ، ژبەر زۆرداریو ئەتولیا ڤاشستی‌یا لسەر ویو کورێت ملەتێ وی . لوێرێ وەکی نڤیسەڤانەکێ دل سۆتیو سەربازەکێ پڕ باوەر بزاڤو خەبات کرو ڕاوەستیبیا دژی رژێما فاشست ل ئەلمانیا . ئەڤ نڤیسەڤانە ل ساڵا ١٩٤٥ز جارەکادی ڤەگەریا بۆ ئەلمانیاو پشکداری کر دگەلەك ڕەنگێت کەدو کەسپێت جیاوازدا ژ بۆ ئاڤاکرنا ڕەوشەنبیریەکا پێشکەڤتی . ل ساڵا ١٩٦٤ز چرایێ ژینا بریدێلی ڤەمریا و لێڤیت وی ئێدی نەگرنژین ژ بۆ ژیانەکا پێشکەڤتی‌تر و سەربەست‌تر .

ژ لایێ بەرهەمێت وی یێت توری‌ڤە پشکداری‌یەکا گەلەکا ب بهاو بەرفرەه یاکری د تورێ ئەلمانی‌دا . ژ بەرهەمێ وی یێ بناڤو دەنگ هەردوو چیروکێت وینە یێ کو دبێژێ چیروکا « زانین » و « لێزم » ئەڤ هەردوو چیروکە ژ وی بەرهەمی‌نە یێت نەهاتی‌نە ژبیرکرن هەتا نهو . بەلکی وەکی ستێرەکا گەشە لعەسمانێ تورێ ئەلمانی . هەروەسا ڤی نڤیسەڤانی برێکا خۆ یا هونەری وەسفا « پەسنا » دانەرەکێ مللی‌یێ دورهێل د جارەنڤیسا مالەکا پالەو هەژار لباژێرێ هامبورگ یاکو درێکا بزاڤا پالێن ئەلمانی‌دا بزاڤ دکر لنیڤا دووێ ژ چەرخێ بیستێ یاکری .

چیرۆك نڤیسێ ئەلمانی

ڤیللی بریدێل

وەرگێرانا ■ خالد محمد خالد ■

ژ زمانێ ئەلمانی

هەروەسا دناڤ بەرهەمێت وی یێت دی‌دا هاتە دیتنو تێ‌گەهشتن برەنگەکێ ئاشکرا بزاڤا وی ژ بۆ پێشکەفتنا نوێنەرێت چینا ناڤین .

ئەڤەژی ئێکە ژ چیروکێت وی یێت کورت لبن ناڤ نیشانێت « فەرمانبەر » .

((فەرمانبەر))

جەندرمێت ئەلمانیا لساڵا ١٩٣٥ز گەلەك د دژواربون ژ بۆ ئاڤبرنو خەندقاندنا ئەزاری‌کەرێت بدژی فاشستی‌بەتا وان د ڕاوەستیان .

دختورەکێ ئەلمانی‌یێ ددانا یێ کو دبێژێ « ئەندریاس برونێش » ل هیڤیا هەڤالەکێ خۆ بۆ لەمال .

دختورو هەڤالێ خۆ دوو نەرازی‌کەربون بدژی ڕژێما ڤاشستی‌یا ئەلمانی .

دختور ل ژوورا خۆ ڕاوەستیبیا بۆ لپشت پەردێ و هەرجار بەرێ خۆ ددا جەهدێ کا هەڤالێ وی هات یان نەء ، بێهنا وی گەلەك تەنگ ببوو و تورە ببوو ، چونکی هەڤالێ وی ژ ڤانێ خۆ ڤەما بۆ . جارەکێ ئەوی بخافلەتی‌ڤە هند دیت کو دوو زەلام یێ بلەزو بەز دهێن لسەر جەهدێ و یێ هندەك پێنگاڤێت مەزنو بەرفرەه دهاڤێژن و ڤەستا مالا وی دکەن .

هەر وێگاڤێ ئەوی زانی کو ئەو جەندرمێت ئەلمانی‌نە . ئینا ڕابۆ خۆ ژ ژوور بەردا خاریێو ڤەشارت و مال هیڤیا وان کادێ چکەن و ژبەر چ هاتینە ، هندی ئەو خەلکێت لوان دەرو دۆرا بون ژی هەمی ڕەڤینو خۆ ڤەشارتن . دەمێ جەندرمێت ئەلمانی گەهشتی‌نە تەبەقا دووێ لمالا دختوری ، بەرێ خۆ ددەنێ کو زەلامەك یێ لبەر دەرێکێ ژوورا وی ڕاوەستیبیاێو هێشتا نەچویە د ژوورڤە و پەرەکێ ددەستێ وی‌دا . ئەو زەلام هەڤالێ دختوری بۆ یا ژ وی‌ڤە هێشتا یێ ل ژوور و ئەدزانی کو جەندرمە یێ لپشت وی تێن . بەرێ دەستێ خۆ بدەتە دەروکێو ڤەکەت ئێکێ ژوان جەندرما پسیار ژێ‌کرو گوتێ : « هێ زەلام تو چ کەسیو چدکەی لوێرێ ؟ » نە شاش بۆ و نە تێکچوو .

بەلکی بهزرو بیر بەرسڤاوان‌داو گوتێ : « گەلەکا بزەحمەتە مروڤ بشێت ڤی زەمانی پارێت خۆ ژ دختورەکی چێ‌بکەت » .

ئەوێ دی دسەر ملێ وی‌دا بەرێ خۆ ددا وی پەری کا چ لسەر نڤیسی‌یە : « بەرێز دختور برونێش ! ئەڤە جارا دووێ‌یە ئەز تێمە ڤێرێ و بێ‌بها ڤێجا من دڤێت تو ئەڤجارە لسەر پەرەکی بنڤیسی کا کەنگی .... » .

ئینا جارەکادی جەندرما پسیار ژێ‌کرو گوتێ : « بێژمە کا تو چ کەسی ؟ » .

ئەوی زەلامی گوتێ : « ئەرێ بۆ چی‌یە هندە هوین پسیار ژمن دکەنو هەوە دڤێت بزانن کا ئەز کی‌مە و چ کەسم ؟ » .

جارەکادی جەندرما گوتێ : « ئەرێ ئەڤی دختوری چ تشتێ‌تە خاری‌یە و تو چ کەسی ؟ » .

ئینا زەلامی گوتە وان : « هندی ئەزم ، ئەز شمیکێ کورێ هانسی ئەڤێ شمیکی‌مە ئەز فەرمانبەرێ داهێرا غازێو ئاڤێ‌مە . ئەڤی دختوری ئەڤە دوو مەهە نە پارێ ئاڤێ و نە یێ غازێ نەدایە . هێشتا یێ بەردەوامە لسەر ئاخفتنا خۆ و یێ دئاخڤیت ...... » .

جەندرمەکی ئەو زەلام ڕاوەستاندو گوتێ : « نەخێر نە ئەڤە ئەو دختور نی‌نە ئەوێ تو هزر ژێ دکی » .

هەروەسا دوان ئاخفتنادا ئەو خەلکێ لوان دەرو دورا هاتنو گوهێ خۆ دانە ئاخفتنێت وانا پشتی زانین کو چ تشتێ مەزن نەقەومی‌یە .

ئینا جەندرما گوتە : « وان خەلکێ لوارا کا خۆ بدەنە پاش دابچینە ژوور ، دەمێ چوینە دژوورڤە بەرێ خۆ ددەنێ کو کەس ل وێرێ نینە . ئینا گەلەك کەیفا فەرمانبەری هات دەمێ دیتی هەڤالێ وی لوێرێ نینە ، فەرمانبەری گوتە وانا : « ئەرێ با ڤێجا کی دێ پارێت من دەتە من ؟ » .

جەندرما گوتێ : « ڕاوەستێ دێ تو زانی کا دێ کی دەتە دەمێ ئەم دزڤرین » .

هەرچەندە جەندرمە نوزانن کو ئەڤ زەلامە گونەهبارەکێ رامیاری‌یە ژلایێ ڕانڤە بەلێ پا فەرمانبەر گەلەکێ دترسیت . نەبێژە ئەندریاسی خۆ لنێزیك وان ڤەشارت بۆ ، دەمێ ئەڤ ئاخفتنە گوهلێبوین خۆ ددەرەجادا بەردا خاریێو ڕەڤی ، چونکی وی زانی کو زەلام هەڤالێ وی‌یەو دڤێت بڤێ چەندێ خۆ و من ژ دەستێ وان ڤورتالکەتو یا ژوانڤە ڕاستە کو ئەو فەرمانبەرە .

— ژێدەر —

1- Literarisches Lesebuch für Ausländer, Joachim Buscha, 1978, Leipzig.

2- Deutsches Lesebuch für Ausländer, Karl - Heinz Nentwig, Gert Hunger, 1970, Leipzig.

گەشتێك

بە ناو جەنگەڵ و وەزەکاندا

■ د. نافع ئاکرەیی ■

● حەڵقەی پێنجەم ●

روخسار لە شیعری ئەوروپاییدا

بێ‌گومان ئەدەب‌و هونەری ئەوروپایی لـە کاتی بەیەك گەیشتنیاندا کاریان کردۆتە سـەر شاعیری عەرەبدا و بووە هۆی هوشـیاربوونەکی تـەواو بـۆ ڕوشـەنبیری نوێ کە بەدوای ڕوخســاری نوێدا بگەڕێن تا ناوەرۆکی نوێ بگرتە باوەش ، کـە چی رای باو لەو کاتەدا ـ پاش جەنگی جیهـانی دوەم ـ ئەوە بوو کە کۆ کردنەوەی ڕوشـــەنبیری نوێ‌و ناوەرۆکەکانی ژیان لەگەڵ نەریت‌و ڕەوشتی شیعری کۆندا ناکرێت ، هەر وەك بۆ نموونە مرۆڤێك بـە جل‌و بەرگی سەدەی یەکەمی مشــەختی چون ئەتوانێت ژیان بباتە سەر[١] .. ؟ ئاسانتر ڕووداوی ئەم کارتێکردنە لە شیعردا ئەو بوو کـە شـــاعیر بە دوای ڕێکخستنەکی نوێدا بۆ سیستمی قافیــە دەکەڕا هەر وەك « نازك الملائكة » لـە قەســیدەی (الجرح الغاضب)دا پەیڕەوی شاعیری ئەمـەریکایی « ئەدگار ئەلان پۆ » دەکا لە قەسیدەی (Ulalume) دا هەر وەك دەڵێت[٢] : دیسان « سیاب » لـــە ئەنجامی خویندنەوەی ئەدەبی ئینگلیزیدا کە «زەربە» ئیقاع لە شیعری ئینگلیزیدا بەرامبەر « تفعیلە »ی عاربی‌یە ـ لەگەڵ ئەوە ژی‌دا کە جیاوازی هەر دوو جۆرە شیعر لە بیر نەچێ ـ هەروەها دێڕ کـــە لـە ژمارەیەکی « زەربە » یان « تفعیلە » پێکهاتوە کـــە ئەم « زەربەو تەفعیلانە » وەك یەکن لە جۆرەکانیانداو لە دێڕەکانی تردا .

کە چی جیاوازی یان تەنها لـە ژمارەی ئـەم « زەربەو تەفعیلاتەیە » ، لە هیندەك قەسیدەدا وا دیارە کە پاراستن‌و ڕێکبوونی ئاوازو مۆســـــیقا ئاشکرایە لەگەڵ ئەوەی ژی‌دا کە ئاوازی دێڕەکـــان جیاوازە ، هەر لەبەر ئەوەی ئەو بەحرانە بەکارهێناوە کە تەفعیلاتی تەواوی هەیە ، کە چی ئەوە ژی دیارە کە ژمارەی تەفعیلات جیاوازە لە دێڕەکدا تا ئەوی‌تر، وەکو لە یەکەم تاقی‌کردنەوەی خۆی‌دا هاتـوە لــە قەسیدەی « هل كان حبّا » لـە دیوانی « ازهـــار ذابلە »دا[٣] .

هەر ئەم بەیەك‌گەیشتنە لە نێوان شـــاعیری نوێ‌و ڕوشەنبیری ڕۆژئاوایی بووە هۆی ئەوە کـــە کۆنەپەرستی چینایەتی‌و ئەدەبی وا بلێن کە ئـــەم ڕێبازە ڕێبازی « ئیلیوتی ڕوژئاوایی‌یە »[٤] .

ئەم شاعیرانە بەم وێنەیە دەنووسنەوەو بـــە ڕێبازی ئینگلیزی‌دا دروون . « شیعری مورسەل »و « شیعری بێ قافیە ژی لە قوتابخانەی فەرەنســـا وەرگیراون‌و مامۆستایەکانیانیش فەرەنساوین »[٥].

لەگەڵ ئەوە ژی‌دا کە شاعیرە نوێ‌یەکـان دان بەوەدا دەنێن کە سوودیان لە شیعری ئەوروپاییان وەرگرتوە . کەچی پوختی ئەم مەسەلەیە وا دیـــارە کە کارتێکردن بە ڕێگای هیندەك شاعیری ناسراودا بوویە وەك « تی. ئس ، ئیلیوت ، عزرا پـاوەنـد » بەتایبەتی یەکەمیان کە وەکوو شـــاعیرانی عیراقی بیریان ذەکردەوە : « شیعر ئەوە کە سنوری قافیــە ببەزێنێ بۆ ئەوەی لەگەڵ بیرکردنەوەی نوێ‌خوازی خویدا ڕێك بێ لەبەر ئەوەی پێویست ئەوە نی‌یە کـە قافیە لە دوای دێڕدا بێت بەڵکو دەبێت لـــە نـاو دێڕەکاندا ئیقاع پەیدا بکا .. »[٦] ئـەم کـــردارە ئیلیوتی‌یە لە لای « ســـیاب » ئاشکرایە بەتایبەتی قەسیدەی « انشودة المطر » هەر ئەوە ژی بوو کە (بلند الحيدري) ناوی ناوە « ئـــاوازی نـــاو خۆی قافیە » هەر وەك سیاب ئەڵێ :

« اصبح بالخليج : يا خليج
يا واهب اللوءلوء والمحار والردى
فيرجع الصدى
كانـه النشـيج ..
يا خليج ...
يا واهب المحار والردى »

بەڵام کارتێکردنی ئەوروپایی بـــە ســـەر پەرەسەندن‌و لە دایك‌بوونی شیعری ئـــازادا ئـەو هێندە ناگەینێ ئەم شیعرە لەبەر ئەوە نەهاتبێ کـە پێویستیەکی پڕهێزی دەروونی شـــــاعیر وای لێ‌کردبێ لە زنجیری پوخت‌کردنی‌و خەستکردنەوەی توندا دەربچێ‌و خەستی دێڕی تەنها بتاوێنتەوە ، تا ماوە بداتە وەحدەیێکی مەزنتر ئەو ژی وەحـدەی قەسیدەیە[٧] . دوور نی‌یە ئـەم سوودە لـە ئەدەبی ئەوروپایی‌یەوە هاتبێ لە ســـــەرەتادا لە ڕێگای وەرگێڕانی‌یەوە لە سەر دەستی ئەدیبانی میســـرو لوبناندا هاتە بەردەست وەك « زیـات ، منفلوطی ، طه حسين ، خليل مطران و ... » ئەوانەی تر .

بەڵام بەیەکگەیشتنی کاراتر ئەو بوو کە ژمارەی ڕوشەنبیرانی عارەب کە زمانەکانی ئەوروپـــایی‌یان زانی زیاتربوون عارەب کە زمانەکانی بە گرینگی ئەم بەیەکگەیشتنەو تەئسیری لـــە ســـەر شاعیر نوێ دەنێین . بەڵام ئەوەی من دەبینم ئەوەیە کە تەئسیری بیانی بە سەر نەشو نەمای شیعری ئازاد لە عیراقدا ئەو هیندە گرینگ نەبووە هەر وەك هیندەك کـەس بیری لێدەکەنەوە ، هەر بەر ئەوە ژی کە بەکارهێنانی ئەم روخسارە شیعری‌یە هەر چەندە بە ســـوود وەرگرتن لە روخساری تەواوی ئەدەبی ڕۆژئاوایی‌یەوە بووە ، بەڵام لە عەینی کاتدا وەك پێویســـتی‌یەك لەدایك‌بوو کە سەردارەکانی ئەم ڕێگا شـــیعری‌یە کەسایەتی خۆیان تێدادیتەوە[٨] .

سوود وەرگرتنی هەمەلایەنە لە شــــیعری ئەوروپی‌و شیعری عارەبی یان دوور نی‌یە لە شێوەی شیعری بابلی ژی وەرگرتبێ هەر وەك « ســـیاب » دەڵێت[٩] .

ئەم شتە دەڵێین .. لەگەڵ ئەوە ژی‌دا کـــە هیندەك هەن ئەم کارتێکردنەی شیعری ئەوروپایی‌و ئیلیوتی لادەدەن هەر وەك « جبرا ابراهيم جبرا » دەڵێت :

« شیعری ئازادی عارەبی دوورە لـە شیعری ئیلیوتەوە چونکە ئەم کۆڕانە شتێکی پێویســـت‌و زەروری‌بووە ، لە بەر ئەوەی تومو‌ح‌و هیڤی‌یەکـــانی نوێی ئێمە بۆ شتی نوێ پاش ناسین‌و شی‌کردنەوەی چاکی کـەلـەپووری خۆمان وای لێ‌کردین کـــە بۆ پێشەوە بڕوین‌و نەگەڕێنەوە سەر کەسایەتی خۆمان بەڵکو ڕێگای نوێ‌و چاك بەرەو ئاســـــویەکانی نوێ پەیدا بکەین »[١٠] .

لێرەدا وا دەبینم کە بتوانم بڵێم : ئەرێ ئەگەر شاعیری عارەب پەیوەندی نەبا لەگەڵ شـــــاعیری بیانی ... لە توانای‌دا دەبوو ئەم روخسارە نوێ‌یە پەیدا بکا .. ؟ »[١١] .

دیسان دەڵێم کە کارلێکردن‌و کارتێکردن شتێکی بناغەیی‌یە لە مێژووی ئەدەبدا ، هەر وەك «ڤان تیغم» دەڵێت .. چونکە سوود وەرگرتن لە ئەدەبی بیـــانی شتێکی ئاسایی‌یەو هەموو سەردارانی ئەم ڕێبـــازە دانیان بەو شتە داناوە .

لە بەر ئەوەی کە بەیەکگەیشتنی شـــــاعیری عارەب‌و شاعیری بیانی ئەم ڕووداوەی زووتر هێنابە کایەوە ، کەچی ئەوە ژی نابێ لـــە بیر بچێ کـــــە بەرەپێ‌دانی ئەم شیعرە ئەبێ هەر ببا هەر چەند ئەم کارتێکردن‌و تەئسیرە هەبا یان ژی نەبا . دوور ژی نی‌یە ئەم ڕووداوە درەنگتر دەرچووبا بـــە نـــاوی شیعری ئازاد یان بە ناوێکی ترەوە ئەمە ژی لە بـــەر ئەوەی کە هیندەك راستی هەن ئەبێ خوێنـــدەوارو پشکێنەری ئەدەبی جیهانی و ئەدەبی بەراوردکـــاری بزانێ ئەو ژی ئەوانەن ..

— ١ —

یەکەم : هیچ کتێبێك یان کارێکی هونەری بە تەنها دوور لە تەئسیری دەرەوە لـــە دایـــك نـابێ هەر وەك « تیغم » دەڵێت[١٧] . هەروەهـــا هیـچ کەســـێك ناتوانێت خۆی پێ‌بگەیێنێ و بگاتە پلەی کەمال‌و تەواوبوون جگە لەو کاتـەی خۆی بـــە بیرو بڕواو تاقی‌کردنەوەکانی خەڵکی تر دەوڵەتمەند بکاو ئەوی چاکە لەم بیرو بڕوایانە وەری بگرێ »[١٣] ..

— ٢ —

دووەم : ئەو شـــــتەی نووســــەرو ئەدیبی میللەتێك نێزیکی ئەدیب‌و نووسەرانی میللەتانی دی دەکا هەر ئەو تێڕوانینە هاوبەشـــی‌یەیە کـــە لەناو هەستی وەك یەك لە دەروونی ئەواندا بەرامبـــەر جیهان‌و مرۆڤ‌و سروشت .. « چونکە نووسەرانی نوێ‌خواز بە دوای سەرچاوەکاندا دەگەڕێن کە لـــە ئەدەبەکەیدا بە دەرەوەن‌و زیاتر لە وانەی پێشـــەوە لە ناو دەروونی‌دا هەن‌و راستی ئەم پەندە بە جێ دێنن کە دەڵێت : « بە دوای مندا ناگەڕێی ئەگەر لە پێشتردا منت نەدیبێ »[١٤] .

هەر لە بەر ئەوە سەردارانی ئەم شیعرە بەدوای ڕووداوەکانی نوێ خوازی لـــە ئەدەبی ڕوژئاوایدا نەگەڕان بۆ ئەوەی کە هەســـــتی نوێ‌خوازی نەبوە بەڵکو لە بەر ئەوەبووە کە دەروون‌و هەستیان پاڵی پێوەدەنان ئەم ڕێگایە بگرنە بەر .

بە بڕوای من ... تاقی‌کردنەوەو تێڕوانینەکان هاوبەشن‌و وەکو یەك لە بارو زوروفی وەکو یەکدا ، بێ گومان روخساری هونەری وەك یەك ئەنجـــام دەدەن .. چونکە لـــە جیهـــانی هونەری نوێدا ، تاقی‌کردنەوە روخسارو ئیقاع‌و وێنـــەکـەی فەرز دەکاو دەچەسپێنێ .. لێرەدا دووری‌یە سەردارانی شیعری عارەبی لەگەڵ شـــــاعیرانی ڕۆژئاوایدا گەیشــــتبنە هەمـان ئەنجام ، بەبێ ئەوەی هیچ کارتێکردن‌و تەئسیرەك لە نێوانیاندا هەبێ .

ئاشـــکرایە کـــە ئەتوانین (إلیوت و پاوند‌و ستێویل » لە ناو شیعری « ادونيس و سياب وصلاح عبدالصبور و خليـــل حاوي »دا ببینین ، کـــەچی ئەوەی دەبینین زیاتر لەوە ئەساڵەت‌و ڕەســـەنی‌ی ئەم شاعیرانەشە « چونکە لەو راستی‌یانەی بڕوامان پێ‌یە کە هەموو لێکۆڵینەوەی بەراوردکاری لە ســـەر ئەم بناغەیە هەڵستاون کە تەئسیری نووســـــەرو ئەدەبی ڕەسەنی نووسەر لـــە ناو نابات‌و لانـادات بەڵکو ئەم کارتێکردن‌و تەئسیرە نەشـــــو نەمای دەکـا[١٥] ..

هەروەها ئەتوانین بڵێین هەمان شت بەرامبەر پەیوەندی شیعری نوێ بە کەلەپوورەوە ، لـە بـــەر ئەوەی ئەم پەیوەندی‌یە هەر لە زمانی عارەبی‌دا نی‌یە چونکە چەندی پەیوەندی شیعری نوێ و کەلەپوور توندو بە هێزتربێ مەفهومی شارستانی‌یەتی شیعر بلندترو قوولتر دەبێ لە لای نووسەر ، کەچی ئـەم پەیوەندی‌یانە شاردراوەی لـــە ناو شـــــیعری شارستانیەتی‌دا لە وەی کە لە شیعری ســـادەو سەرەتایی‌دا ئاشکرایە بەڵام لە شیعری پەنجاهەکاندا ئاشکراترە لە وەی بەدوایی‌دا پەیدابووە .

هەر چونێك بێ ، ئەگەر شیعری نوێی ئێمە لە ئەنجامی کارتێکردنی شـیعری ڕوژئاوایی ژی بێ ، ئەم گوڕانە بـــە هەنگاوێکی شۆڕەشگێری نازانرێت هەر وەك شۆڕشگێری بە سەر شـــتی کۆندا بـــە « هەنگاو » ناناسرێت .

ئەم شۆڕشـە ژی مانای ئەوە کە لە ناو دەروونی خەڵکدا پەرەی‌سەندوە .:. نـەوە بۆ نـەوە مەزن بووە تا بارو زوروفی وا هاتوون کە بە چاکی ڕاپەڕیوەو زەربەی خوی داداوە .. لەبەر ئەوەو لەم ئاستـەدا ناتوانین ئەم ڕووداوە بە پەرەپێدانێکی بە پەلەو لــە ناکاودا لە قەڵەم بدەین .. هەر لە بەر ئەوەی کـــە کاتێکی زۆری خایاندوە تا تەقیوەتەوە[١٦] .

— ٣ —

سێیەم : بە یەکگەیشـــــتنی چەرخ .. لێکۆڵینــــەوەی واقیعی ســـیاسی‌و کۆمەڵایـەتی‌و ڕوشـــــەنبیری وەزعی ســـیاسی‌و کۆمەڵایەتی‌و ڕوشەنبیری نە هەر لە عیراقدا بەڵکو لـــە هەموو جیهان ، پاش جەنگی جیهانی‌ی دوەم .. پڕ خوێن‌و توندو پڕ گڕو ناخوشی بوو ... هونەرمەندو شاعیر ژی هەوڵیان‌دەدا بەرفرەهبونێك بێننە کایەوە تا ئەو راددەیەی خۆی هەست پێ‌دەکا[١٧] ... لەم وەزعە نارێکەدا کە ناسراوە بە خێرایی‌و کوشـــتن‌و برین‌و نەبوونی ئاسایش‌و بڵاوبوونەوەی خۆپەرســـتی ، راستە کە ململانێی ئەدەبی شـــێوەی تیژو تووڕە بێنێ چێ سەلبی یا ئیجابی .. هەروەها زیاتر لـە وەش ڕووداوەکان شەڕزەیی‌و بـەرزەبوون‌و خـەم‌و ناخووشیان بڵاودەکردەوەو لە بەر ئەوە ڕوشەنبیرانی بورژوای بچووك ئەم شتانەیان بە مەزنی‌و گەورەیی‌یان بڵاودەکردەوە ، ئەویش لە ئەنجامی سروشـــــی جەنگ‌بوون ، و دیسان تایبەتی‌و خاســــیەتێکی چینایەتی خویان‌بوو کە لە نێوان هیواو ناکامی‌و بڕوا بەخۆیان‌وگومان لەوشتەی فیری‌بوون‌و بەو هیوایەی کە لە دوزینەوەی ژیانێکی بەئارام‌و خۆش ... هیچیان نەدوزیەوە شیعری ئازاد نەبێ کـــە ماوەیان دا بۆ دەربڕینی چاك لەو شتەی لەناو دەروونی پڕ ناکامی خۆیان زیاتر لەوەی کە لەناو شیعری ســـتونی‌دا ببیننەوە[٢٨] . زیاتر لەوە ئەو هەموو ناوەرۆکانەی جەنگە هێنانی‌یە کایەوەو ئەو گۆڕانکاریانەی لـە ناو نیشـــتیمانی عارەبدا ڕوویاندا ... هەموویـــان نوێ‌بوون‌و پێویستیان بە چارەسەرکردن بە شێوەو دەربڕینی نوێ هەبوو . هەر ئەم شـــی‌کردنەوە ژی کاروانی بزوتنەوەی شیعری لە عیراقدا دیاردەکا .. هەر چەندە درەنگتر لە میسرو لوبنان دەســـتی پێ‌کرد بەڵام بە خێرایی‌یەکی توندو تیژ هاتە مەیدان‌و دەسکەوتی مەزنی وەدەســـت هێنا ، ئەمە ژی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو هەژاندن‌و گۆڕانکاریانەی لــــە عیراقدا هاتنە بەرچاو لە پاش جەنگی جیهانی دوەم کە تەئسیری لە ناوەروکی شیعر کردو پڕی‌کرد لـــە ناوەروکێکی پڕ لە کینەو نارەحەتی‌و شـــەڕزەیی ، هــــەر ئەوە ژی بووە هۆی ئەم گۆڕانکاری‌یە لـــــە روخساری شیعر تا بتوانێ ئەم هەموو پێویستی‌یانە بگەهێنتە ئامانج[١٩] .

ئەمەمان گوت بەو مەرجەی وا نەگەینێ کـــە شیعری نوێ لە ئەنجامی ڕەد فعلی ســـەلبی یـان سەرنەکەوتن هاتە دی .. چونکە ئەبێ ئەوە لە بیـر نەچێ کە گۆڕانی ماتریالی کۆمەڵ بۆ دروست‌کردنی ئەم شۆڕشە لە دەربڕینی شـــیعردا بەس نی‌یە ، لە بەر ئەوەی پشت بەستنەوەی ئەم گۆڕانکاری‌یـە بەو گۆڕانە بووە کە لە ناو مێشك‌دا پەیدابووە لەگەڵ گۆڕانی کۆمەڵ‌دا هاوڕێ‌بوون ، هـــەر ئەوە ژی‌بوو ڕووی‌دا .. لێرەدا زهنیەتی عارەب بە توندی هاتـە ســـــەر ئەوەی ئەدەبی ئەوروپایی بخوێنتەوەو لێ‌بکۆڵتەوە بە تایبەتی لە ناو نوێ‌ترین تێڕوانینەکان‌و تیوری‌یەکانی فەلسـەفی‌و هونەری‌و سایکۆلۆژی‌دا ..

لە بەر ئەوە تاقی‌کردنەوە شـــــیعری‌یەکان ڕێگای کەسایەتی‌و دەروونی‌و سایکۆلۆژیەتی گرتە بەر[٢٠]و وای کرد لە دەروونی مرۆڤ‌و کۆمەڵدا شـــــت ئاشکرابکا .

لێرەدا ئەتوانین بڵێین کە سەردارانی شـــیعر زۆربان چێشتوە لەم بوارەدا چونکە بەرامبەر کلاسیك خوازەکاندا وەســـــتان .. هەروەها لەبەر ئەوەی تاقی‌کردنەوەی نوێی شـــیعر بەم ڕێگایەدا دەڕوات کە خەبات لەگەڵ کەلەپووردا بکات بۆ ئـــەوەی نهوو ئێستایەکی دەوڵەمەندتر بووی دروســـتبێ . دیسان خەراپ نی‌یە کە بڵێین شیعری نوێ لە یەکەم جاردا لە ناو زانکوو شەقام‌و حزبدا لە دایك‌بووە ، ئەمە ژی وادەگەینێ کە پەیوەندی‌یەکی پتەو لە نێوان ئەم شیعرەو هەڵستان‌و چاوکردنەوەی جەماوەر دژی کارەساتدا هەبووە[٢١] .

زیاتر لەوە ئەو هەموو هەژاندنەی بـــە دوای جەنگی جیهانی دوەم لە عیراقدا ڕووی‌دا شـــاعیری بە توندی هەژاندو فڕەی‌دا ناو جەرگـــەی‌دا ... پاشان هاتنی یەکگرتووەکان « الحلفاء » بۆ عیراق‌و گران بوونی شـــتومەکی خواردن‌و زیـــاد بوونی هەژاری‌و بێ‌ڕەوشتی‌و ئەخلاق کەمی ســـەربازانی ئەوان ، ڕەوشتی گەنجەکانی عیـــراقی تێکـدا .. ئەمانە هەموو شاعیریان هەژاندو وایان لێکرد کـــە شۆڕشێك بەرپا بکات ، پوختەی ئەمانە هەموو ئەوە بوو کە شەپۆلەکی بێ‌ئەخلاقی دروست بێ لە نـــاو کۆمەڵداو وای رازاندەوە کە هەموو رایەکانی لایـە لاو موتەتەریف قەبول بکا چێ لە ئەدەب یان ڕەڤین‌و هەڵاتن بۆ جێگای پڕ ئاسایش »[٢٢] ... زیاتر لەوە ڕێگای ڕۆژئاوا بەرامبەر تورەڤانی عیـراقی کراوەو شێوە ئەلسەفی‌یەکان‌و کۆمەڵایەتی‌و ئەدەبی ناسی .. واتە وای کرد کـــە دونیایەکی پڕ لقلقین ببینێ .. ئەمە ژی یارمەتی‌دا بۆ ئەوەی ئەوەب‌و شـــیعرێکی نوێ دروست بکا[٢٣] کە لەگەڵ ئارەزووی شاعیراندا بگونجێ ... هەروا دیارە کـــە هـەمـــوو جـەنگە مەزنەکان زۆر شتی سەلبی‌و ئیجابی بە دوای خۆیاندا بە جێ دێڵن ، هیندەکیان سروشتین‌و هیندەکیـــان کۆمەڵایەتین و هیندەکیان سایکۆلۆژین . چونکــە ئاشکرایە کە لەگەڵ وەباو نەخوشی‌یەکان‌دا هەروەهـا زیادبوونی مندالی مێ ڕێبازی نوێ‌و جل‌و بـەرگی بێ‌حەیاو بێ‌بەهای سیکس زۆر دەبێ[٢٤] . زۆر لەم شتانە لە عیراقدا هاتنە دی ، شێوەو روخســـارو ڕێبازی ئەدەبی‌و هونەری زیادبوون ، لەگەڵ ژیـــان یـان ململانێ یان‌کرد : ریالیـــزم ، رومانتیکیەت ، ســـــوریالی‌یەت ، سیمبولیزم‌و وجودی‌یەت‌و ئـەو هەموو شتانەی کە ئەتوانین پێیان بڵێین لە ئەنجـامی گیروگرفتێکی سایکۆلۆژی پڕ ژان ڕوویان‌داوە .

— ٤ —

چوارەم : لەو لایانەی باســـمانکردن لـــــە شێکردنەوەی دوای‌دا .. ئاشکرابوو کـــە لـــە دایك‌بوونی شـــــیعری نوێ کاتێکردنی ئەدەبی ڕۆژئاوایی بە تەنها نەبوو هـــەر وەك هینـــدەك دەڵێن[٢٥] ... کە چی ئـەم کارتێکردنە دیارە ... مامۆســـــتا « انطوان كرم » دەڵێت : « ئازوقەی شیعری نوێ‌ی عارەبی لە ئەدەبی دەوڵەمەندی جیهانی وەرگرتوە ، بەڵام خۆماڵی‌یەتی خۆی لە بیر نەچووەو

بڕوانە ل ٧

بۆچی بـەم دەردەم ئەبـەی خۆت ئەزانـی

حاڵەکەم

■ هیدایەتی عبدالله حەیران ■

که دووری تۆ ئەم هەژێنێ
تەمێکی ڕەنگ خۆڵـەمێشـی
بـەری نیگاکانم ئەگرێ ..
بەهـارو ژووان
پایزو لێك جیا بونـەوە
هەمووی ئەمرێ ...

★ ★ ★

که هەست ئەکەم
مەیلت کەمـە
نەك دڵەکەی من بە تەنیـا
دڵی دەریاو دەربەندو دۆڵی نیشتمان
پـڕ لـە خەمە

★ ★ ★

خـۆت وون مـەکـە
کـە وون ئەبی
من خۆمم لێ وون ئەبێ ،
ئەمەند لـە دوات ئەگەڕێم
ماچی مەرگ ئەچێژم
ئەمەن بۆ خۆم ئەگەڕێم
گشت دڵەکانی دونیـا
سۆز ئەبانگرێ‌و بۆم ئەگرین ..
گشـت دڵەکانی دنیـا
پـڕ ئەبن لـە بەزەیی ..
تەنیا دڵی تۆ نەبێ
خۆت وون مەکە ، وون ئەبی
من خۆمم لێ وون ئەبێ

★ ★ ★

★ ناوونیشـــانی ئەم شـــیعرە نیوە دێرێکی فۆلکلۆری‌یە .

گەشتی هاوکاری لە قەلادزێ

لە قەلای دوو زێ ... کامێرای هاوکاری گەشتێکی بەناو شاردا کرد ، گەلێ شتی لەناو چاوەکانیدا هەلگرت ، وا ئێمەش ئەیکەین بە دیاری بۆ خوێنەرانی رۆژنامەی هاوکاری .

پێشەکی بۆ زۆربەی ئەو شتانەی کە چاومان پێ کەوت راستەوخۆ چوینە دیدەنی لێپرسراوان ، هەر یەکە لە ئاستی لێپرسراوی خۆیەوە وەلامی داینەوە ، ئێمەش وەکو خۆی پێشکەشی ئەکەین ...

کە گەیشتینە ناو شاری قەلادزێ ، لەبەر دەرگای گەورەی قائمقامیەتدا ، دوو ئۆتۆمبیلی گەورەی ئاگر کوژاندنەوەمان بینیو سەرنجی راکێشاین ، یەکێك لە شوفێرەکان بەدیاریانەوە وەستابوو .. برای شوفێر مەلبەندی ئاگر کوژاندنەوەی پیشان داین ، کە تەنها ژورێکە لەناو

قائمقامیەتداو ، جێگای مانەوەو ئێشك گرتنو فەرمان بەرێوەبردنە ، بەردەرگاش گەراجی ئاگر کوژێنەوەکانە ..

بەرێز حەسەن مستەفا یونس لێپرسراوی مەلبەندەکە ووتی :

ئەم مەلبەندە لە ١٩٨٣/٨/١٥ وە کراوەتەوە یارمەتی دەورێکی گەورەی ناوچەکەیە ، لە کاتی ئاگر کەوتنەوەدا ، هەروەها بە تەنگ ناوچەکانی دەوروپشتی قەلادزێشەوە چوین . ئەمەش شوێنەکەمانە لەبەرئەوە وەکو سەرەتا پێویستمان بە زۆر شتە ، بەلام لە هەموویان سەیرتر ئەوەیە تا ئێستا تەلەفونمان نیە !!

شوێنەکانی ئاو هەلگرتن کە لەناو شاری قەلادزێدا هەیە ، بەدەمی ئاوکێشەکانی ئێمە بچوکن ، لەگەل کاربەدەستانی ئاودا هەولمان داوە بۆ چاکردنیان . ژمارەی ئاگر کوژێنەرەوەمان کەمە جگە لە ئامێری پەیوەندی قسەکردن ، نەبوونی ئۆتۆمبیلی تایبەت ، هەر لەناو قائمقامیتدا کە چەند فەرمانە بەرایەتیەکی تیا کۆبوتەوە ، چوینە دادگای پشدەر ، دادگا بە تەنها حاکمی بەرێوە ئەچێت ، دادگا پێویستی بەکادیری یاسازانو جێگری دادپرسی گشتی هەیە ، هاوێن وا خۆی کۆئەکاتەوە ئەروات هەرچەندە بە پێنج ژور تەنها یەك مبریدەیان هەیە ، بەلام وا زستان بەرێوەیە صۆپاشیان نیە ؟ پێویستە دادگا لە شوێنی تایبەتدا بێتو جێگای خۆی هەبێت ، ناو قائمقامیەت وەکو خوشکە فەرمانبەرەکان ووتیان شوێن ئاوودەست شۆری تایبەتی تیا نیە بۆ ئافرەتان ، فەرمانبەران دادگا خۆیان لە پارەی خۆیان پول ئەکرنو بروسکەو پوستەی پێ ئەنێرن ، ئەم زانیارانە بەرێز کەمال مستەفا حمە رشید پێی گەیاندین کە معاون قضائی دادگایە .

● لەوێوەوە چوینە ژوری بەرێز قائمقامی قەزای پشدەر کاك شوکت علی جاف :

بەم شێوەیە باسی قەلادزێی بۆ کردین ، ئێمە لێرە هاوسنورین لەگەل قەزای سەردەشتی ئێران ، لەبەر ئەوە زۆرجار ئێران هەولی داوە کە ئازاری ناوچەکە بدا ، تا ئێستا دوسێ جار ناوشاری قەلادزی لەلایەن رژێمی خومەینی داخ لەدلەوە بۆمباران کراوە ، دەستی تۆلە سەندنەوەش نەوەستاوە بەهەموو هێزو توانایەکەوە ، بەرپێچیان دراوەتەوە ، سزای دەست درێژ کردنیان چشتوە . ناوچەی پشدەر پێش هەلهاتنی شۆرشی ١٧ – ٣٠ تەمووز ، ناوچەیەکی دواکەوتوبوە ، دەستی ناوەدانی نەگەیشتۆتێ ، لەبەر ئەوە نەخوێندەواری کوشتنو برین تیایدا زۆر بوە ، بەلام پاش هاتنی شۆرشە مەزنەکەی ١٧ – ٣٠ تەمووز ، باری ژیانو کۆمەلایەتی ناوچەکە گۆرا . وریابونەوە بالی کێشا بەسەر ناوچەکەدا ، چەندان قوتابخانەو مەلبەندی تەندروستی تیاکراوە .. کە دەستێکی تایبەت بۆ ناوەدانی ناوچەکە درێژکراوە .

ئەم ناوچەیە بەتوتن بەناوبانگە ، سال بەسال بەرهەمی توتنی تیا زۆر ئەبێت ، ئەوەش ئاشکرایە کە حزبو شۆرش چ بایەخێکی داوە بە جوتیارو کرێکار ، بۆ نمونە سالی پار ٤٤٦٢٩ بالە توتن لە لایەن دوو لیرنەی تایبەتەوە وەرگیراوە . ئەمسال وا دەرئەکەوێت ، کە بەرهەم لە زیاد بوندا ئەبێت ، زەوی بە توتن نێژراو زۆر ترە ، نرخی پارەی وەرگرتنیش زیادی کردوە بۆ نمونە :

توتنی پلە ممتاز پار بە ١٫٦٠٠ دینار
ئەمسال بە ٢٫٠٠٠ دینار
توتنی پلە یەکەم پار بە ١٫٤٠٠ دینار
ئەمسال بە ١٫٧٥٠ دینار
توتنی پلە دووەم پار بە ١٫١٠٠ دینار
ئەمسال بە ١٫٢٧٥ دینار

لەو پرۆژە گرنگانەی لەم ناوچەیەدا هاتۆتە دەستو کراون پرۆژەی ئاوی تایبەتی قەلادزی بەدرێژی ٨ کیلۆمەترو تیرەی بوریەکانی ١٥ پانزە گرێ ، کە یەك ملیۆن دیناری تێ ئەچێت ، کە ئاوی ناوشاریش ئەگرێتەوە چوار سەد هەزار دیناری تێچوە ، پێش مانگی کەوتۆتە کار ئێستا قەلادزی لە

بێ ئاوی رزگار بوە .. هەر لەم پرۆژەیە لقێ دراوە بە کۆمەلگای پێمالك ، پروژەی بدالەی مایکروفی قەلادزێ کە نزیکەی ٤ ملیۆن دیناری تێ ئەچێت لەم رۆژانەدا چەند هێلێکی لێ ئەکەوێتە کار ، ناوشاریش کێبلاتی بۆ رائەکێشرێت بۆ ئەم مەبەستە ٢٥ هەزار دینار تەرخان کراوە ، رێگای ژورووی قەلادزێ کە ٦ کیلۆمەتر درێژەو ٧ مەترە پانە ، بە شێوەیەکی خۆیی دروست کراوە ، لە قەلادزێ زیاتر لە ٤٠٠ چوارسەد خێزان کەلك لەسەرپەرشتی کۆمەلایەتی خێزان وەرئەگرن ، موچەیان بۆ براوەتەوە ، هاولاتیانی ئەم ناوچەیە دەورێکی بالایان لە قادسیەی صدامدا بینیوە زۆربەی زۆر بەشداریان تیا کردوە چ بە

چەك هەلگرتن لەبەرەکانی جەنگدا ، چ بە بەخشینی زێرو سامان ، جگە لەوەی بەشدارانی سوپای میللی دەوری تایبەتیان بینیوە ، پاشان ئەمسال دوو نەوجی خەفیف لە ناوچەکەدا پێك هاتوە ، هاولاتیەکی زۆر خۆیان ناونوس کردوە ئامادەیی خۆیان دەربریوە ، ئەمرۆ گەلی کوردمان لەژێر سێبەری سەرکردایەتی تێکۆشەر صدام حسیندا بە پێچەوانەی هاولاتیانی کورد لە ئێران کە لە ژێر باری نالەباری خومەینیدا ئەنالێنن ، لێرە سەرفرازین ئاشکراشە کە خومەینی دژی ئیسلامو مرۆڤایەتیە ، ئێمە بە ناوی جەماوەری قەلادزێی خۆشەویستەوە ، دوپاتی ئەکەینەوە کە سەربازێك بین هەمیشە بۆ بەرگری لەم نیشتمانە کۆل نەدەین بە پشتیوانی خواو سەرکردە صدام حسین ...

لە قائمقامیەت هاتینە دەرێ ، بەناو شاری قەلادزێدا گەراین ، هەندێ شەقامەکانی ئاوی تیا وەستابوو ، لە هەندێ شوێندا وەکو لافاو ئاو ئەرۆیشت ، کە پرسیمان ئەو ئاوە هی بەلوعەی مالانە ، ناوەراستی بازار کۆمەلێ عەرەبانەی دەسگێر سەر شۆستەکانیان داگیرکردوە ، شتیش بە گران ئەفرۆشن ، بەلام کەلوپەلی پێویستی خواردنو خواردەمەنی بە ئاسانی دەست هاولاتیان ئەکەوێت .. دانیشتوانی ئەم شارە گلەیی لە قەناتەکانی تەلەفزیۆن ئەکەن چونکە شەپۆلەکانی ناگات ، بازاری هێرۆو ئاسۆ دیمەنی شارەکەی رازاندۆتەوە ، لەناو شاردا پاصی هاتووچۆ نیە بۆ دێ هاوچەرخەکان هەروەها گەرانەوەی پاصی گشتی نێوان قەلادزێو سلێمانی پێویستە ، ئەم شارە گەورەیە پۆلیسی « مرور »ی بۆ تەرخان کرا . باخچە گشتیەکەی قەلادزێ ، رێکخستنو چاکردنی ئەوێ .. کاری هونەریو وەرزشی لە قەلادزێ بەدێ نەئەکرا ئەمەش ئەگەرێتەوە سەر مەلبەندی لاوانی قەلادزێو رێکخراوە پیشەیەکان ، بەلام لە قەلادزێ چەند تیپێکی وەرزش هەیە ، کە تیپی مەلبەندی لاوانو سیروان هەلبژێراوی قەلادزێن ئەم تیپە وەرزشیانە بەسەرکردنەوەی تایبەتیان ئەوێت بەتایبەت لەلایەن مەلبەندی لاوانەوە . کتێبخانەی هێرۆ یەکێکە لە کتێبخانەکانی قەلادزێ ، خاوەنی ئەم کتێبخانەیە پێی راگەیاندین کە ژمارەی ئەو گۆڤارو رۆژنامەو کتێبانەی بۆ ئێرە دێت زۆر کەمن ، رۆژنامەی هاوکاری داوا کاری زۆری لەسەرە ، لەبەرئەوە داوا لە دەزگای نیشتمانی بلاوکردنەوەی سلێمانی ئەکەین ، بەشمان زۆر تر کات لە گۆڤارو رۆژنامە . چوینە کتێبخانەی گشتی قەلادزێ بەرێز محمد حسن خدر بەرێوەبەر پێی راگەیاندین ، مەکتبە سالی ١٩٦٩ کراوەتەوە ، نزیکەی ٤٠٠٠ هەزار کتێبی تیدایە ٤٥٠ی کوردینو ٥٠ کتێبی بیانیو ئەوانی تر عەرەبین ، شوێنو جێگاو کەرەسەی باشی تیدایە ، بەلام دۆلابمان کەمە ، لەبەرئەوە زیاتر لە ١٠٠٠

هەزار کتێب بێ نازکەوتون لەسەر زەوی دانراون ، ژمارەی خوێنەرانو کتێب وەرگر زۆر کەمن ، لەبەر ئەوە داوا لە قوتابیانو رۆشنبیرانی قەلادزێ ئەکەین روو بکەنە ئێرە بۆ خوێندنەوە ، پاشان ئێمە بەتەنها فەرمانبەرێك بەرێوە ئەچێت لەبەرئەوە

پێویستمان بەکرێکارو فەرمانبەرە .

● لە بەشی بروسکەو تەلگرافی قەلادزێ بەرێز محمود عباس عبداللە لێپرسراوی نوسینگە ووتی :

بدالە تەنها ٢٠٠ خەتی تێدایە ، تەنها دە خەتی بۆ دەرەوە بەکاردێنین . وا بەم نزیکانە بدالەی ئۆتۆماتیك جێبەجێ ئەکرێت کە فراوانی چوار هەزار خەتە ، لەم رۆژانەدا چەند خەتێکمان ئەدەنێ تاوەکو پرۆژەکە بەتەواوی تەواو ئەبێت . کە بەدانانی ئەو خەتانە کێشەی بێ تەلەفۆنی چارەسەر ئەکرێت ، بەشی قەلادزێ کاروباری زۆری بەسەرەوەیە ، لەبەرئەوە داوا ئەکەین نوسینگەی سەنکەسەر بکرێتەوە ، هەتا ئێستاش بەشەکەمان ئۆتۆمبیلی نیە .

یەکێ لە کێشەکانی تری فەرمانبەرانی قەلادزێ بە گشتی نەبوونی خانووبەرەیە ، **هەروەکو کاك محمد یوسف عبداللە فەرمانبەری پۆستە ووتی :** یەکێکە لەو فەرمانبەرانەی ٣٠ سێ ساله زەویی وەرنەگرتوە . لێرەوە چوینە دیدەنی نەخۆشخانەی کۆماری قەلادزێ ، ئەم نەخۆشخانەیە هەموو بەشەکانی تیا ئامادەکراوە ، دوو قاوشی پیاوانو ژنانی تێدایە ، هەر قاوشەی هەشت قەلەوێرەیە ، **بەرێز دکتۆر بارزان اکرم عزت بەرێوەبەری نەخۆشخانەکە باسێکی بۆ کردین ووتی :-** ئەوەی ئێمە پێویستمانە کادری پزیشکیە ، بۆ نموونە تەنها دکتۆرەیەکی تێدایە ، پاشان پزیشکە تایبەتیەکان وەك پزیشکی دان کە تەنها یەکێکە ، جگە لەوەی وێنەگری ئێکسو یاریدەدەری تاقیگە ، کە ئەوانیش تەنهان ، لەبەرئەوەی لە رۆژێکدا زیاتر لە ٧٠٠ نەخۆش لەم نەخۆشخانەیەدا ، ئەبینرێ پێویستە ئەو لایەنە رەچاو کرێت ، پاشان ئەو کەلوپەلانەی کە ئەنێرێت با زوو پێمان بگات ، نەخۆشخانەکەمان چەند بەشێکی نوێی لێکراوەتەوە لە قاوشو بەشی خواردن ، لەگەل ئەمانەشدا پزیشکی چاوو لوتو گوێ پێویستە ، هەروەها بەستەرەی هەلگرتنی خوێن ، ئۆتۆمبیلی فریاکەوتن کە تەنها یەك ئۆتۆمبیلمان هەیە ، ناوچەکەش گەورەیە .. **لە وێوەوە چوینە دیدەنی بەرێوەبەری شارەوانی .. ئەو شتانەی لەگەل خۆمان هەلگرتبوو خستمانە پێش چاوی ، بەرێز کاك مەمند محمد امین بابکر وەلامی داینەوە :**

لە روی باخچەی گشتیو باخچەی مندالانەوە ئێمە توانیومانە هەموو شتومەکانی ئەو باخچانە بۆ خۆشی مندالانو یاری کردنیان ئامادەکەین ، بەلام هەرچی تێدایە شکاندویانەو هەلکەندراون ، ئەم لێرەدا هاولاتیان خۆیان بەرپرسیارن ؟ هەروەها وەستانی عەرەبانە دەسگیرەکان کە ئەمەش ئەگەرێتەوە سەر هوشیاری خەلکی وە ئێمە بە هۆی کاربەدەستانیو نەقابەوە لە قائمقامیتەوە هەولمان داوە کە لەو شوێنە گشتیانەدا نەوەستن وا بە هۆی ئەم رۆژنامەیەشەوە ئاگاداریان ئەکەینەوەو بەردەوامین لە چارەسەرکردنی ، نەبوونی مرور لە شارەکەدا زۆر جار ئەو ئۆتۆمبیلانەی لەم بەرو ئەو بەری شەقامەکان راگیراون رێگا لە خاوێن کردنەوە ئەگرێت .

هەلکەندنی شەقامەکانو ئاو تیا وەستانی ، ئێمە چەند جارێك چاکمان کردۆتەوە ، بەلام وەکو خۆی لێهاتوتەوە لەبەردوو هۆ ، یەکەم زوربەی مالەکانو دوکاندارەکان سەعاتی ئاویان نیە ، ئاوەکە بەبێ هودە بەر ئەدەنەوە .. ئەبێتە گۆماو

هەلتەقاندنی شەقامەکان .. دووەم ئێمە تائێستا لە بێنەو بەرەداین لەگەل ئەو مقاولەی ئەرکی چاکردنەوەی شەقامەکانی قەلادزی گرتۆتە ئەستۆ ، بەم زوانە چارەسەر ئەکرێتو هەمووی چاك ئەکرێت وەك پێویست ، بەرامبەر رێگا گشتیەکان داوای یارمەتی لە بەرێوەبەرایەتی رێگای چوارقورنە ئەکەین کە بە رێکخستنی هەردوو لامان قیرتاو کرێنو چاك کرێنەوە .. لە دێ هاوچەرخەکانی ژاراوەو ، بەستەسێنو توەسورانو پێمالکدا هەموو شەقامەکانی بەتێکەلە چەو رێژ کراوە چاکتریش ئەکرێن .

ئینجا بەرێز محمد امین محمد لێپرسراوی کارەبای پشدەر دەربارەی کاروباری هونەریو کارەبایی پشدەر ووتی :

سەرچاوەی کارەبای قەلادزێ ئێستا لە دوکانەوەیە کە بە ٣٣ هەزار کیلۆ ڤولط ئەکات ، کە دوری ناوچەکەو زۆری بەشدارن ، تا رادەیەك بەش ناکات ، لەبەر ئەوە لەروی هونەریەوە چارەسەرمان بۆ دۆزیوەتەوە کە لە دەربندەوە خەتێ بنکرد

بپەرێننەوە ، تا بەشی توەسوران بکات بەلام تائێستا لە کێشەدایە . هەندێ جار کە کەموکوریەك دێتە رێگامان ، یان شوێنێك بێ کارەبا دەبن توانیومانە بەهۆی تیپەکانی کارگوزارەوە فریا بکەوینو چاکی بکەینەوە ، بەلام لێرەدا ئۆتۆمبیلمان کەمە ، جگە لەوەش کادری کارەباییو هونەریمان کەمە ، لەگەل ئەوەشدا زوربەی جار کارەبایی سنگەسەرو رانیەش چاك ئەکەین . ئەو محاولانەی کە لەناو شاردا هەمانە جیاوازیان هەیە لە روی خەت گرتنەوە کە ٥٠٠ی و ٢٥٠ی تیدایە لە کاتی پچرانی کارەبا ، یاخود کوژانەوەی کارەبای دوکان ئەتوانین بەهۆی ئەو ئامێرەی کە هەمانە کارەبا بدەین هەندێ شوێن ، چونکە ئامێرەکە توانای ئەوەی نیە کە کارەبا بەسەر هەموو شاردا دابەش بکات .. وە بۆ ئەوەی بەتەواوی چارەسەری بێ کارەبایی بکرێت ئەگەر بێتو لە دوکانەوە خەتی بە توانای ٣٢ هەزار کیلۆ ڤولط بکاتە رانیە ئەو کاتە قەلادزی بەئاسانی کارەبایی چاك ئەبێت .

لە یەکەی ئاوو ئاوەرۆی قەلادزێ ، **چاومان کەوت بە بەرێز لێپرسراوی بەشی هونەری بەرێز کاك خلیل ئیبراهیم محمد :**

کە بە شێوەیەکی گشتی باسی ئاوی قەلادزێی بۆکردین ، لەناو شاردا پێنج تورومپای گەورە هەیە بۆ ئاو دابەش کردن ، جگە لە پرۆژەی ئاوی تازە ، بە گشتی ئاوی ناوشار بە باشی دابەش ئەکرێت ، بەلام لە بارەی ئاوەرۆوە ئێمە بە زۆری هەلئەستین بە چاکردنەوەو لابردنی شکاوەکانو هەروەها توانیومانە (شوێنی ئاو هەلگرتنی ئاگر کوژێنەوەکان) بکەین . لە هەر شوێنێ بۆریەك شکا بێت چووین بۆ چاکردنەوەو بەستنی بۆری ئاوی مالان ئاو دابەش کردن ، هەرچەندە ئۆتۆمبیلی فریاکەوتنمان نیە بۆ کاتی پێویست . وە مەفرەزەی چاکردنەوەمان نیە ، کە زۆربەی جار بەتەنگ چاکردنەوەی ئاوی دێ هاوچەرخەکانەوە ئەچین وە هەتا سنگەسەریش ، بۆ ئەم مەبەستە داوا لە سلێمانی ئەکەین ، تا ئەوانیش مەفرەزە ئەنێرن ، ئیتر هەندێ جار ئەبێتە هۆی بێ ئاوی . کاتی خۆی لە ژاراوە مەفرەزەیەك هەبوو ، داوا ئەکەین کە بێتەوە جێگای خۆی چونکە بەبوونی ئەو مەفرەزەیە چارەسەری زۆرشت ئەکا ، ئێمە لێرە کەلوپەلی پێویستمان هەمووی نیە تا بتوانین جێگای ئەو مەفرەزیە بگرینەوە ، نەبونی مەکینەی کارەبایی جیایی پرۆژەکە هەندێ جار کە کارەبا نامێنێ بێ ئاوی دروست ئەکا ، لە دێ هاوچەرخەکانیشدا بەستەسێن ئاوی کەمە ، ئەوەش بەهۆی ترومپای ئاوەکەوەیە ، نەبەستراوە بەزەویەوە تا دابەش بکرێت بەسەر مالەکاندا ، ئێستا هەروەکو برمیلکی گەورە ئاوی تێکرابێت وایە ، بۆ مەسەلەی ئاو رۆیشتنی ناو کۆلانو شەقامەکان ، ئەگەرێتەوە سەر هوشیاری دانیشتوان ، تەنانەت بۆ نموونە جارێك کابرایەك هات ووتی لە مالەوە ئاومان کەمە ، بەرێکەوت بە بەر دوکانەکەیدا رۆیشتم بۆری ئاوی لێکردبوەوە ئاو تانەی ئەکرد بەسەر شەقامدا ، ووتم دە ئەم ئاوە بگرەوە کە پێویستت پێ نیە تا مالەوەتان بێ ئاو نەبێت ، ئەمە راستیەکە ئەوەش هەر لەبەرئەوەیە کە پێوەری ئاو نیە ، ئیتر گوێ نادەنێ با لەبەری بروات ، بێگومان ئەبێتە هۆی خراپ کردنی شەقامو کۆلانەکانو بێ ئاویش دروست ئەکا جا داواکاریمان تەنها لە خەلکی یارمەتی دانە لەو روەوەو سوپاستان ئەکەین .

ئازاد – سلێمانی

چاڤ پێکەتنەك دگەل

ستێرەکا گەش ل ئەسمانێ هونەرێدا

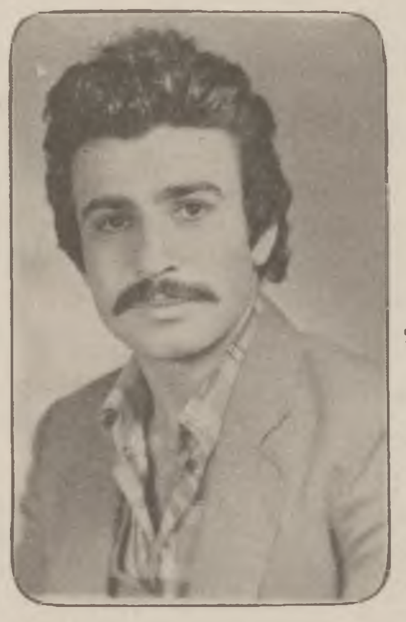

ئەوا رەخنەگرێ روسی‌یێ‌مەزن گوتی «بیلینسکی» «هونەر خودیکەکا راستەلایانێ د کومەلێ ڤاژی دکەت»

ئەو دەلیڤا دیتنا تیروژك ژهناڤێت هونەرمەندی بلقدەت تێکەل دبیت دگەل ئێش و زام و هەستانێت ژیانا مروڤی دبیتە هەڤال و هوگر بو وی . ئەڤ هونەرمەندە «سالم علي کورد» ل سالا ١٩٥٦ هاتە دنیایێ دگەل هەلاتنا روژەکا شیدو گەش ل گوندێ «شێخ حەسەن» ناوچا «مزبریا» پشکوژا هونەرمەندیێ ئاڤدا دهناڤێت خودا بتبلێت نازك و هویر دا چیروکا روژەکا پێشکەفتی شروڤەکەت . هونەرێ وی پریتیە ژخوین و بەفرا کوردستانێ – دەست پێ کرناوی رویددەت سالا ١٩٦٦ ، ئەڤ گفتوگۆریە دگەل هاتە چێنجرکرن . پ چەوا بۆ رێچکا ژیانا تە یا هونەرێ .

بەرسڤی ئەڤاهە بو من پەیدابو دەمێ ئەز داخیار بویم ب دیمەنێت وەلاتێ خوینێ جوان و قەشەنگ ، سویلاڤ ، تیروشك ، گەسك و سور چیا ، شڤان و پێرێڤان ، دار و درەخت . ئەڤ خوشیا دەست و داری ئەز پ دویر ئێخستیم ژ ڤی دیمەنێ رابوری غەریبیا دلی کەلی بونە دەنگ ، هەسپێ ئەز کێشامە من مەیدانا ئاشوبی دا ئەز ڤانا بکمە تابلوو دیمەن لبەر چاڤێت غەریبێ ، ژیانامن یا هونەری لوێرێ دەست پی کر .

پ- د ژیانا تە یا هونەریدا تو هەڤ بشك بوی د هندە پێشانگەهادا ؟

ب- ئێکسەر دێ بێژم هێشتا ئەز نیف بسپورم لڤێ رێکێ ، ئو من هەڤ بشکی یا کری ل قوتابخانەی سەرەتای و ناڤنجێ ، نوکە ژی ئەز نەخش‌کێش و سەرپەرشت و دانەرێ روژناما «الحدباء»ل موسلێ نوماوەیەکی ل گوڤارا «الجامعه»من پشکداری دکر.

پ لدویف سەر بوریاتە نزیك ترین ریگاو شێوازی بۆ هونەرێ تە چی‌یە ؟

ب نزیك ترین ریگا مەسەبێ «سریالیه»ئەو گەلەك پێ داخبارم و ئەز تێدا دژیم و پێ دکەم و من گەلەك گەڤال و تابلویێ ئەکادیمی هەنە ، لێ پا خورست دێ منییت لسەر هەمیا .

پ- نوکە تە چ بروژە لبەرە؟

ب-ب راستی ئەز یێ خۆ ئامادەدکەم بو دانانا پێشانگەهەکێ مەزن ل پاریزگەها دهوکێ ئو من گەلەك یێ خو ماندی کری و هەمی وەختێ من بو هندێ یێ تەرخان بوی ، ئەز هیڤیدارم کو خزمەتا ملەتێ خۆ بکەم ب ڤێ رێکێ و سەرکەفتنا وێ پێشانکەهێ دێ مینیت لسەر جەماورێ دلسوز ....

بەرهەڤکرنا

بدل رفو مزوری

له یادی – پاشماوه

١٣٢٦ك لەگەل شێخ ئەحمەدی کوری شێخ محەممەدی شێخ عەزیزی حەفید لە شاری مووسل شەهید کران ، لە گۆرستانی نەبی شیت نێژراون ، « ناری »ی شاعیر بە هۆی ئەم رووداوە دلتەزێنەوە شیعرێکی بەرزی داناوە .٠.

لە سالی ١٣٢٠ك کە شێخ مستەفای نەقیبی برای لە مەککەی پیرۆز کۆچی دوایی ئەکات شێخ سەعید ئەم شیعرەی بۆ وتووە کە ئەڵێت :-

مردنە بێ تۆ ژیانم ، زیللەتە تۆ عیزەتم
دمردە خۆراکم لە دوای تۆ زەهرە بێ تۆ شەربەتم
وێلی صەحراکەی نەهاتی غوربەتی پر میحنەتم
تۆش وەکو من قوڕ ئەپێوی گەزیزانی عیللەتم
وەك جەهەننەم وایە جەننەت وەیلە گولزاری ئیرەم
دڵ لە تاوی فیرقەتت وەك غونچە تەنگ و پر لە غەم
بەرد ئەبارێنێ بە سەرما چەرخی بێ‌رەحم و وەفا
نەونەهالی ئەحمەدی بۆ سەرووی باغی مستەفا
چیم لە جاهو حورمەت و ئیقبالە بۆچیمە حەشەم
ئیرثی مەجنوونە خەلاتم لەیلەکەم ون کردووە
کوا نەسیمی وەصلەکەت‌خۆی بۆ حەشر هەلگرتووە
زوو لە دەس چوو چی بکەم حوکمی قەدەر وای کردووە

٢ – شێخ مارفی نۆدێی : ناوی (محمد)ە و نازناوی (مەعرووفە) ، پیاوێکی لە خواترس و زیرەك و هەڵکەوتوو بووە ، لە سالی (١١٦٦ك) لە گوندی (نۆدێ) لە قەزای شارباژێری سولێمانی لە دایك بووە ، ئەم زاتە کوری شێخ مستەفای شێخ ئەحمەدە ، بە بیست پشت ئەچێتەوە سەر ئیمام مووسای کاظم وە سیازدەهەمین باپیری شێخ عیسای بەرزنجی بابە عەلی هەمەذانی‌یە کە چووە ناوچەی شارباژێرو تیایا نیشتەجێ بوو ، لە قوتابخانەی (غەزائیە) لە قەڵاچوالان خوێندوویەتی ، پاشان چۆتە (هەزار مێرد)و لەسەر دەستی زانای ناودار مەلا محەممەدی حاجی خوێندوویەتی و چاویشی بە مەلا عەبدوللای بێتووشی کەوتووە ، سوودی لە پاشماوەی شیعری و ئەدەبی وەرگرتووە ، ئەم زاتە ، واتە شێخ مارف پەنجاوچوار دانراوی هەیە ، لەمانە سی‌ویەکیان لە زانست و دانان و لێکۆڵینەوەو ئایین‌دان و بیستیشیان لە شیعرو ئەدەب‌دان ، شێخ مارف لە سالی ١٢٥٤ی کۆچی دوایی کردو لە گردی شێخ مەعرووف لە سلێمانی بە خاك سپێررا . بروانە [مشاهیر الکرد و الکردستان ، الجزء الثانی ، تألیف محمد أمین زکی ، ١٩٤٧ ، ص ٢٠٢] .

٣ – بەشێك لە موحازەراتی کۆلیجی ئەدەبیاتی ، سالی ١٩٧٣ کە قوتابی بووم وەرم گرتووە .٠.

٤ – دیوانی حەمدی ، ساغکردنەوەو لێکۆڵینەوەی جەمال محەممەد محەممەد ئەمین ، چاپی یەکەم ، سالی ١٩٨٤ ، سلێمانی ، ل ٢١ .

٥ – ئەو وشانەی لە کەوانەکەدان ، واتە (آل کاك احمد غریب) بە پێی حرووفی ئەبجەدی ئەکاتە ١٣٣٧ کە ئەو ساڵەبە شێخی نەمری تیا بە دیل گیراو نەفی کرا بۆ هیندستان ، حسابەکەش بەم جۆرەیە :

آ + ل + ك + آ + ك + أ + ح + م + د
١ + ٣٠ + ٢٠ + ١ + ٢٠ + ١ + ٨ + ٤٠ + ٤
غ + ر + ي + ب =
١٠٠٠ + ٢٠٠ + ١٠ + ٢ = ١٣٣٧ك

چوارینەکەی – پاشماوە

سالی ١٩٦٨ ئەم چوارینەم لە کاك (ئەحمەد حەمکول قەساب)م بیستووەو لای خۆم تۆمارم کردووە تەنانەت بۆ نەکەشی بەم جۆرە بۆ گێراومەتەوە « حەمدی صاحێبقرانی شاعیر لە دەست حوکمرانی ئینگلیزەکان لە مانگی رەمەزانا لە شاری سلێمانی دەر بەدەر دەبێت . لە گوندێك لای ناسیاوێکی دەمێنێتەوە ئێوارەیەك لەگەل ناسیاوەکەیدا دەچنە سەربانی خانووەکەیان ، کە بەسەر ئاوایەکەدا دەروانن دەبینن کۆمەل کۆمەل خەلکی ئاوایی وەستاون و تەماشای ئاسمان دەکەن ، حەمدی شاعیر بۆی دەردەکەوێت ئەوانە بۆ مانگ دەگەڕێن تا بیکەن بە جەژن ، لەو کاتەدا کچێکی جوانی نەشمیلانەی دلرفێن بە بەردەمیاندا تێدەپەڕێ و بە نیگایەکی هەستی حەمدی دەهەژێنی و حەمدی دەڵێت :

مانگی رەمەزان هاتنی ئەوول من بە شەوم دی
هەتا ڕۆیی لەبەر مەستی وەهام زانی کە خەوم دی
بۆ مانگ ئەگەڕان خەلکی منیش ئەبرۆی یارم
دی و چووم ووتم قازی بە حەق ماهی نەوم دی

کاکە جەمال لە لاپەڕەی (٥٥) و (١٨١) دیوانەکەدا بەم جۆرە چوارینەکەی نوسیوە :

ماهی رەمەزان هاتنی ئەوول بە شەوم دی
تا ڕۆیی لەبەر مەستی وەهام زانی خەوم دی
بۆ مانگ ئەگەڕان خەلقی منیش ئەبرۆی یارم
دی و چووم و ووتم قاضی بە حەق مانگی نەوم دی

ئەم جیاوازیانە لە نێوان چوارینەکەدا هەیە :

یەکەم : لە بەیتی یەکەمدا (**ماهی**) **لە جێی** (**مانگی**) نووسراوە و ڕاناوی (**من**) پەڕیووە .

دووەم : لە بەیتی دووەمدا (**تا**) لە جێی (**هەتا**) نوسراوەو ئامرازی (**کە**) پەڕیووە .

سێهەم : لە بەیتی چوارەمدا (**چووم و**) لە جێی (**چووم**) نوسراوەو (**مانگی**) لە جێێ (**ماهی**) نوسراوە .

ئەو وورده سەرنجانەم هەبوو لە سەر ئەو چوارینە هیوادارم کاك جەمال بە دلێکی فراوانەوە لێم وەرگرێت .

زەوی و کشتوکاڵ

د. جهاد کیانی

هەوجار بۆ شێوەکانی چیا چیای شۆبرین .

١ – هەوجاری نەرم کەرەوەی ژێر خاك .

بۆ ئەو زەوی‌یانەی کە دەکەونە بەر مەترسی ڕامالینی باوە بۆ ئەو زەوی‌یانەی کە لە ژێرەوەی چینێکی رەق بە هۆی کارەکانی سروشتی و پێکدادانی «تفاعل» کیمیایی و یانیش لەبەر هاتوو چۆی ئاژاڵ و تراکتورو ئامێری زەوی‌کێلان و ئامێری دورینەوەی بەرهەم دروست دەبێت کە بە شێوەیەکی سلبی کار دەکاتە سەر پیتی زەوی .

ئینجا لەبەر ئەمە بۆ لە ناوبردنی ئەم کەم و کوریانەی کە باسمان کرد وەیا بۆ کەم‌کردنەوەیان کێلانی ژێر خاك بە بێ وەرگێرانی خاکی هەلکەنراو بەکار دەهێنرێت. وەبۆ ئەم مەبەستەش ئەم جۆرە ئامێرانە پەیدا بووە .

أ – هەوجاری گاسنی تایبەتی .

ب– خرماشەی روو تەختە بڕ .

أ – هەوجاری گاسنی تایبەتی :

– وێنەی ١ –

گاسنی ئەم جۆرە هەوجارە لە چەقۆو یان کەرەوەی چەقۆی ١ (Wing) و داپۆشەری (٣)و تەختەی زەوی ٢ پێك‌هاتووە (وێنەی ١–أ) .

چەقۆی ئەم گاسنە شێوەی نیمچە تەریبە ، پانی‌یەکەی ١٢ سەنتیمەترە لە جۆرە پۆلایەکی ئەتۆ دروست دەکرێت کە بەرامبەری سوان و کول‌بوون و خواردن خۆ ڕاگرێت .

بۆ ئەوەی هەوجار بە باشی و ئاسانی زەوی قول بکات دەمی گاسن لەگەل روو تەختی زەوی گۆشەیەك پێك دەهێنێت .

چەقۆ لەگەل پان‌کەرەوەی ٢و داپۆشەری ٣و تەختەی زەوی بەتێن‌ترە لە هەوجاری وەرگێروە بە باسکی هەوجارەکەوە بە ڕەقی دەبسرێت بۆ ئەوەی کە لە کاتی کارکردن‌دا مۆمێنتی بەرهەڵستی «برگەی» خاك (moment of resistance) لەگەل شاصی کە پەیدا دەبێت هەڵگرێت .

بەکار تێ‌کردنی چەقۆ چینەکانی خاکی هەلکەنراو هەندێك وورد دەبێت بەلام خاکی هەلکنراو بۆ بەرزیەکی دیار کراو بلند دەبێتەوە لە پاشان بۆ بنکەی هێلی «جۆگەی» جووت دەکەوێتە خوارەوە ئینجا لەبەر زیادبوونی لێکدانی ووردتر دەبێت .

ئەم هەوجارە لە قولایی ٣٠ سەنتیمەتر رێك دەخرێت «دادەمەزرێت»وە هەروەها لە کەمترین قولایش هەتاکو ١٦ سەنتیمەتر دەتوانرێت رێك بخرێت .

بەلام هەوجاری گاسنی تایبەتی وێنەی (١–ب) بریتیە لە مووسی دەنوك تیژی درێژی ٤ کە لەسەر خلیسکێنە ری (Shoe) ٥ دەبەسرێت . لە پێشی باسکی ٦ چەقۆی (٧) توند دەکرێت یان باسکی ٦ بە شێوەی چەقۆ تاژ دەکرێت بۆ ئەوەی بە جۆرێکی باشتر پارچەکانی ترەوی ببرێت بەشاقولی لە ئەنجامی ئەمەدا هێزی برگەی «بەرهەلستی» زەوی کەم دەبێتەوە وەلەگەل ئەم هەوجار چەقۆی دیسکی ٨ لە پێش گاسن‌دا بەکار دەهێنرێت بۆ نەرم‌کردنەوەی پارچەی سەرەوەی زەوی بۆ ئەوەی گاسن بتوانی بە چاکی بچەقێتە زەوی‌یەوە یانی زەوی قول بکات .

وەئەم هەوجارە زەوی لە قولایی هەتاکو (٥٠) سەنتیمەتر نەرم دەکاتەوە .

وێنە بەرادیۆ

■ **لۆزان** : نموونەی مانگی دەستکردی ئەمەریکایی « کۆلۆمبیا » کە لە پێشانگای یەکێتی ئاسمان‌ناسەکانی جیهاندا پیشان درا .

■ **جاکارتا** : وێنەی مارمێلکەیەکی گەورەی سەیر کە درێژی ٩/٨ پێ‌یەو لە باخچەی ئاژەلی جاکارتا پیشان‌درا دوای دۆزینەوەی لە دورگەی کۆمۆدۆ لە سالی ١٩١٢دا .

گەشتێك – پاشماوه

بۆی گەراوەتەوە ... هەر چەندە کۆمەلێك تیروژك و تروسکایی ئایدۆلۆژی و رەخنەگیری و هونەری تایبەتی بە سەریدا چەسپاون شاعیری عارەب ژی ئەم هەموو هەولانە کردی بە هەولی کەسایەتی و زاتی خۆی لە کاتی هەست و رووداوەکانی نوێ تەماشا دەکا لە خیلالی تێگەیشتنەکان و مەفاهیمی مرۆڤایەتی هاوچەرخدا »(٢٦) .

« جبرا » لە سەرەتای « اغانی المدینة المیته »دا دەلێت : دوور نی‌یە « بلند الحیدری » کەوتبێتە ژێر تەئسیری شاعیرە رۆژئاوایی‌یەکانەوە ... کەچی وەکو وان نی‌یە لەگەل ئەوە ژی دا کە گیانی وی لەگەل گیانی شیعری ئینگلیزی هاوچەرخ وەکو یەکە ، بەلام پاش وردبوونەوە رەخنەگر دەگاتە ئەو راستی‌یەی کە هەر شاعیرێك سۆزی خۆی بۆ هونەرەکەی کردووتە ئارمان ، هەروەها چاخی خۆیان کردووتە ئاوێنە ، هەموو ئەو شتانەی لە ناو هەست و نەستی‌یاندایە تێدا دیار دەبێ و هەر شاعیرێك ئەبێ بگاتە ئەم ئامانجە ئەگەر چێ کاری‌تێکرابێ یان ژی نە ، چونکە سەرەتایەکانی وەك یەك ئامانجیان وەك یەکن . ئەم یەکسانی وەك یەکی‌یە لە شەپولی ژیان یان گیانی چەرخدا ئاشکرایە ئەگەر حەزمانکرد هەڤبەرکی و بەراوردکاریەك لە نێوان وەزعی عیراق و بزوتنەوەی شیعر لە چلەکان و سەرەتای پەنجاهەکاندا ، لەگەل بزوتنەوەی شیعری ئینگلیزی پەنجاهەکاندا پاش جەنگ بکەین . « مستر روبەرت کونکویست » دەلێت : ئەو شتەی شیعری ئینگلیزی پەنجامەکان ئاشکرادەکا بۆ ئەم رژێم و چەند مەرجی تیوری ناگەرێتەوە ، هەروەها بۆ تەنها ئەو فەرمانە بێ‌هەستی و لاشوعوریەی ناگەرێتەوە ، بەلکو شیعری پەنجاهەکان ئازادبووە لە هەموو کۆت و پێوەندەکانی مەنتیقی و رەمزی ، وەك فەلسەفەی نوێ‌یە .. لە تاقی‌کردنەوە دەردەچێ و لەدایك دەبێ ... ئەم رێزگرتنەی هەموو شتەکانی خۆیاتی یان رووداوەکان ، هیچ نین جگە لە پەیکەرێکی هەمە لایانەی ژیری گشتی لە چەرخی ئێمەدا ... کەچی لە لای هونەری‌یەوە دەبینین کە رەفزی یەکگرتن و پێکهاتن و تەرکیبی مەنتیقی و رێزمانی ئەگەر چی ئەم رێکخستنە لەگەل مەبەستێکی زیندوو هەستی یەکگرتوبێ .

« أ – ئەلڤارێز »ئەلێ : کۆمەلی نووسەران لەو کاتەدا تێروانینەکی هاو بەشیان هەبووە ... ئەمە ژی دوورکەوتنەوە بووە لە رەوشتەکانی ناسازو بەدی شیعر . شیعری « ولیەم ئیمپسون » بە چاکی ئەم دیاردەیە ئاشکرادەکا .

بەلام تۆ و توخمی ئەم بزوتنەوەیە هەر وەك « ئەلڤارێز » دەلێت : لە نێوانی جەنگدا پەیدابووەو نەشو نەمای کردووەو لە ناو چووە .. هەر لەبەر ئەوەی بۆ جیهانێکی تایبەتی رویشت ، جیهانێکی شەپرزەو موتەوەتیرو بێ‌ئەندازەو بەردراو و بێ‌سنور ... ئەم بزوتنەوەیە ژی وەك رەد فیعلەکی ئەو تێکچوونە هەستی‌یە بووە کە لە پاش جەنگە رووی‌دا . مەبەستی ئەم جوولانەوە ژی ئەوە بوو کە تەندروستی ژیرو ئەقلی پەیدا بکاو هەستی گشتی بێننە چێ و رژێم و سیستەم و رێکخستن و راستی و دروستی بلاوبکاتەوە بەلام مەبەستی دووەم ئەوە بوو کە شاعیر بگەرێتەوە جێگای خۆی و حالەتە سایکۆلۆژیەکەی دروست بکاتەوە ، چونکە وا دیار دەکرد کە شیعر زادەی بیری خەلکی زیرەك و روشەنبیرە ، رێز لە رۆشنی‌ی بابەتەکانیان دەگرن و توانای خوێندەواران دەزانن ... بە ناووبانگ‌ترین شاعیری ئەم بزوتنەوەیە « توم گەن » و « فیلیب لارکن » بوون .

وا بیر دەکەمەوە کە خوێندەواری چاکی شیعری زۆر لە شاعیرانی ئەم کاتە « چلەکان و سەرەتای پەنجاهەکان بەتایبەتی « بلند الحیدری ، سیاب ، نازك الملائکه ، حسین مردان ، اکرم الوتری ... » زۆری تریش با چاکی دەبینێ ئەم هەولە بۆ دروستکردنی پارسەنگی لە نێوان هەستی شاعیرو جیهانی تێکچووی دەرەوەدا . هەروەها دەبینێ هەولی دوورکردنەوە لە رەوشتەکانی بەدو خەراپی شیعر . دیسان بوونی باس و بابەتی تاقی‌کردنەوە لەو هەموو شتەی دەنووسنەوە(٦٧) .

قەدری – پاشماوه

پێشکەفتن و باشیێ ئو هەر وەکو سەیدا (عبدالرزاق بیمار)دوێ چاڤ پێکەفتنێ‌دا یا کو ل‌گوڤارا بەیان‌دا ژمارا (١) ئێکێ بەلاڤبوی گۆتی کو گورانێ نەمر پشتی هندەك ژڤا هوزانیت قەدری جانی دیتین دوا گۆڤارا دا ئەوێ ل‌شامێ دەردکەفتن ئەوی ژی دەست هاڤێتە ڤی رەنگی و لسەر دچو ئو دگەل هندێ یا پێتڤیە کو ئەم بزانین کو گوران بو سەرکێشێ هوزانا نوی ئو قەدری جان دانەرێ بنگەهێت ڤی رەنگێ هوزانایە .

ئو تشتەکێ دیار و ئاشکرایە کو ئەڤ رەنگێ هوزانا نوی بو جارا ئێکێ ل‌ترکیا و سوریێ دەرکەفت بەلێ پێشکەفتنا وێ ل‌عیراقێ پەیدا بو ئو هەر ژی گەلەك هوزانڤانا دەست هاڤێتە ڤی رەنگی و رۆژ بو رۆژێ یا بهێزتر لێ تێت و خزمەتا ڤی ملەتی دکەت .

رۆژی نوێی سلێمانی

ماوەیەکە هەست بەجموجۆڵیەکی تایبەتی پارێزگای سلێمانی دەکرێ‌و زۆر بە گەرم‌وگوری باسی رۆژی سلێمانی دەکرێ ... جابۆئەوەی زیاتر روونی بکەینەوە چاومان بەوەکیلی پارێزگار مامۆستا محمد امین عبو کەوت‌و ئەویش لەم روەوە وتی بۆئەم مەبەستە خۆئامادە کردنێکی چاك سەبارەت بەسازکردنی مەهرەجانێك جێ‌بەجێ کراوە ...

● مەهرەجان بۆچ مەبەستێ ؟

هەروەکو دەزانین سەرەکی فەرماندە صدام حسین بارانی رەحمەت‌و رێی بکەوێتە هەرجێگەیەك ئەوجێگەیە سەرباری ئەو دەستکەوتانەی کەشۆرشی ١٧ ـ ٣٠ تەمموز پێشکەشی کردون هێندەی‌تر دەبوژێتەوە ... ئەوەبو لەسالی رابوردوا سەرەك صدام حسین دوای ئەوەی لەبەرەکانی جەنگ لە ناوچەی پێنجوین گەرایەوەو ئەوسەرکەوتنانە مسۆگەر کرا کەسوپا دلێرەکەمان بەسەر دوژمنی ئێرانی‌دا هێنا ، هاتە پارێزگاکەمان و شەو لەگەرەکی خانوە کانی کارگەی جگەرەدا مایەوەو هەرئەو شەوورۆژە بەناو خانوەکاندا گەراو سەری‌دا لە چەند خێرانێکی ئەو گەرەکەو لەلایەن دانیشتوانەوە گەرمترین پێشوازی‌و ماڵئاوایی لێ‌کرا ... ، ئەوەی شایانی باسە دانیشتوانی گەرەکە کەهەر بەو بۆنەیەوەو لەسەر خواستی خۆیان کۆبونەوەیەکیان لەگەڵدا کراو تیایدا خۆیان تکایان کرد کە ناوی گەرەکەیان بکرێ بە گەرەکی (صدام حسین) بێگومان ئەو داوایەش گەیشتە جێگای خۆیی‌و شارەوانی سلێمانی بریاری‌دا کەگەرەکەکەیان بەرەسمی بکرێ بەگەرەکی صدام حسین .

« ئەنجامی سەردانەکە »

هەر دوابەدوای ئەو سەردانەی سەرەرای ئەوەی کەباسمان کردو ناوی گەرەك گۆرا ، هەر لەناو خۆیانا ئەنجومەنێکی گەلی ناوخۆ پێك هێنرا بۆ دەستنیشان کردنی ئەو پێداویستیانەی کەئێستا زۆر مەبەستیانە ... لەوانە دەستکرا بەقیرتاو کردنی هەمور شەقام‌و کۆڵانەکانی ئەو گەرەکەو راکێشانی تەلەفۆن بۆ هەموو ئەو ماڵانەی کەتەلەفۆنیان نیە ، سەرباری ئەوەش هەربەکاری هەرەوەزی ئامادە کردن‌و رێك خستنی باخچەیەکی گشتی بۆیان .

بێگومان هەربۆ ئەم بیرەوەریە کەساڵێك بەسەریدا تێپەریوە دەستەی راوێژکاری‌و راگەیاندنی پارێزگاکەمان پێنج کۆبونەوەی‌تایبەتی بۆکردوەو هەموو ئەو پێداویستیانەی دەستنیشان کردوە کەدەبێ بۆی ئامادە بکرێ .. لەم‌روەشەوە هەموو یەکێتی‌و رێکخراوە جەماوەری‌و پیشەیی‌و دام‌ودەزگاکان ئاگادار کراون سەبارەت هاوبەش کردنی خۆیان‌و چالاکیەکانیان دەبێ ئاوردانەوەبێ بۆسەرکەوتنەکانی بەرەکانی جەنگ‌و بۆبرایەتی کوردو عەرەب‌و ئەو دەستکەوتانەی کەسەرکردایەتی حزب‌و شۆرش بەسەرەکایەتی سەرەك صدام حسین بۆگەلی کوردو تێکرای گەلی عێراقی جێ‌بەجێ کردوە ...

ئەوەی گرنگە لەم‌روەوە لەهەموو پارێزگاکانی تردا کەیادی شارەکەیان دەکرێتەوە تەنها یەك رۆژ بەردەوام دەبێ بەڵام لای خۆمان لەبەر گرنگی ئەو سەردانەی سەرەکی صدام حسین بۆشاری سلێمانی بریارمان داوە کەهەفتەیەك بخایەنێت‌و ئەمەش هەموو ساڵێ لەورۆژەدا دوبارە دەکرێتەوە کەتیایدا دانیشتوانی شاری سلێمانی‌و لادێ‌و گوندە هاوچەرخەکان لەگەڵ نوێنەری یەکێتی نیشمانی قوتابیان‌و لاوانی زوربەی زۆری پارێزگاکان وڵات ئامادە دەبن‌و بەرنامەیەکی رێك‌وپێك کەبریتی‌یە لە چالاکی هونەری‌و ئاهەنگ بۆ خێزان‌و چالاکی فۆلکلۆری تیادا پێشکەش دەکرێ .

هەروەها ئەوەی شایانی باسە بۆ ئەم مەبەستە تائێستا چەند لیژنەیەکی لقی پێك‌هاتوە کەئەوانەش‌و راستەوخۆ لەلایەن لیژنەی راوێژکاری‌و راگەیاندنەوە سەرپەرشتی دەکرێن‌و بریتین لەلیژنەی خۆپیشاندان‌و رازاندنەوەی ناوشارو پاراستنی‌و قیرتاوکردنی شەقامەکان‌و لیژنەی میوانداری .. کەبەهەوڵی ئەمانە هەموویان بروامان‌وایە کە مەهرەجانێکی سەرکەوتو بەبۆنەی ئەم سەردانە مەزنەی سەرەکی فەرماندە (صدام حسین)ەوە بۆشارەکەمان ساز بکەین .

فریا

یەکەم پیشانگای هونەرمەند

زوهرە محمد فرج

لەم‌رۆژانەی پێشوداکۆمەڵەی هونەرە جوانەکانی کورد مەلبەندی گشتی‌سلێمانی یەکەم پێشانگەی بۆ خوشکی هونەرمەند زوهرەمحمد فرج سازکرد ،

ئەمەش کەلەلایەن بەرێز بەرێوەبەری شارەوانی لەهۆڵی مۆزەخانەدا کرایەوە، ماوەی هەفتەیەکی خایاند وتیایدا هونەرمەندی ناوبراو (٣٤) تابلۆی پیشان داوەو سەرجەم توانیویەتی ئاورێکی چروپر لە کێشەو بابەت‌و ناخ‌و دەرونی نەتەوەکەی بداتەوە ...

ئەوەی لەروالەتی بەرهەمەکانیا بەوردە نیگایەك هەستی پێ‌دەکرا بەرهەمەکانی لەزادەو لەدایك‌بونی دەست‌و مەجەکێکی پتەو دەچوو نەك بەرهەمی ئافرەت بەمانا رەهاکەی ... سەرەرای ئەوەش لایەنی هونەری بەشێوەیەکی زاڵ سەرکەوتنی خۆی بەسەر پێشانگەکەدا سەپاندوە کە ئەمەش دیسانەوە بۆخۆی تام‌و چێژێکی تایبەتی بەناوەرۆکی تابلۆکان بەخشیوە ئەمانەش هەموویان بەربەستی ئەوە ناکەن کەبوترێ رەش‌و سپی قاڵبووی کێشەیەکی ئەوتۆبوون کە خزمەتگوزاری مرۆڤی ئەوەندە تیادا بەدی‌ناکرێ وەك لەوەی راستەوخۆ پەیوەندی بەخاوەن بەرهەمەکانەوە هەیە ...و ئەوەی شیاوی باسە بەرهەم‌و چێ دەست‌وپەنجەی ئەم هونەرمەندە هەرچەندە یەکەم پێشانگەی تایبەتیەتی بۆی سازکراوە بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەوترێ بۆخۆی خاوەنی تاقی کردنەوەیەکی خۆیەتی‌و جیهانی هونەر چاوەروانی گزنگێکی گەرمی لێ‌دەکات ..

شایانی باسە ئەم هونەرمەندە لەساڵی ١٩٨٠دا بەشی فیزیکی لەکۆلێجی زانیاری زانکۆی بەغدا تەواو کردوە ...

سەبارەت بەوەی کەتوانیویەتی لەدوو بواری جیاوازدا خۆی سەلماندوە کەزانیاری فیزیك‌و هونەری تەشکیلیە وتی :

هەمو مرۆڤێك هەق‌و ئەرکی خۆی هەیە .. بەش‌بەحاڵی‌خۆم (فیزیا) ئەرکی خۆم بوە بەڵام هونەر هەقی خۆمە چۆن سەوداو

مامەڵەی لەگەڵا دەکەم بۆ ئەوەی بتوانم ئەوەی لەناخما هەڵدەقوڵێ ئاشکرای بکەم..

هەروەها سەبارەت بەوەی کەلە هەندێ تابلۆکانیدا پەنای بردوەتە بەر دەربرینی جیوازی نێوان کۆ ئەندامەکانی لەشی مرۆڤ وتی :

مرۆڤی خاوەن باوەر بائەگەرچی تێکرای لەشی لاوازبێت بەڵام بەهۆی هێزی مێشکەوە دەتوانێ پارسەنگی بارەکەی بداتەوە ... یان لەتابلۆیەکدا کەدەست‌و مەچەك یان قاچ ... یان دەم بەگەورەیی پیشان دراوە ئەوە مانای ئەوەی بەهۆی یەکێك لەوانەوە دەتوانێ هەق‌و مافی خۆی چنگ بکەوێ ...

روو بە روو

دیاردەیەك لە یانەکانی هەولێر !!

هەولێر ، سەرباری دەیان وێنەی جوان ، روو بە رووی هەندێ دیمەنی تاڵی وا دەبێتەوە ، کە رووی شارەکەی شێواندووە .. لەمەشدا ، هەڵوێستی سلبی هەندێ لەدام‌و دەزگاکان‌و کەمتەرخەمی هاووڵاتیان خۆیان دەردەکەوێ هەندێ وێنە هەبە پێچەوانەی راستی‌یە ، هەندێ وێنەی تر زیاتر لە جارێ پێچەوانەی راستی‌یەو گەلێك جاریش دەبێتە نەخۆشی‌یەکی کوشندە ... وێنەیەکی ئەو دیاردەیە « یانەکانی هەولێر »ە .. وە .. سەرباری وەزعی شێواوی یانەکانی .. دیاردەی شێواوتر لەو یانانە خۆی دەنوێنێ ..

دیاردەی قوماركردن بە هەموو شێوەکانیەوە لە هەندێ یانەدا ، ئەم دیاردەیە جێگەی داخە ... کە لە جیاتی ئەم شاڵاوی قوماركردنە رەنگە کتێبخانەیەکی بچووك لەویانەو لەیانەی « ئازادی » جێگەی ئەم خووە تاڵە بگرێتەوە ... لەوەش زیاتر کە دەبێ دەربارەی یانەکانی هەولێر بگوترێ ، رەچاو نەکردنی مەرجی تەندروستی‌یە ... هەروەها هەڵواسینی ئەو کارتانە کە گوایە ئەمە یانەی مامۆستایانە ، یان پزیشکان ، یان فەرمانبەران ، یان .... کەچی کە دەچوویتە ژوورەوە هەموو کەسێکی تێدایە تەنیا ئەوانە نەبێ ... ! هەندێ جاریش لە ئەنجامی ئەمە ، پیاوی چەقۆ کێش‌و پاڵەوانی ئەفسانەیی قیت دەبنەوە .. کە سەرباری « قومار » .. دەیکەن بەیاری فت بۆلێنیش !!

کێ بەرپرسیارە .. کێ ؟!

■ شێرزاد ■
لقی هەولێر

جیهانی منداڵان

چیرۆك بۆ منالان

ئاسکە بچکۆلەکە

نیازی مستەفا کردوویە بە کوردی

لە بیابانێکدا کارمامزێ تینووی بوو ، لەوکاتەدا تووشی بیرێك بوو بازێکی‌دابە خوارێ‌و کەوتە ئاوخواردنەوە تا تینوویەتی شکا . ئەمجا ویستی بێتە دەرەوە ، هەرچەندی کرد نەیتوانی :

«خوا یەچی بکەم ؟ خۆزگە هەرتینووم بوایەو ئەم کارەم بەسەر نەهاتایە ، ئێستا ئەبێ لێرەدا بۆخۆم بەتەنیا بمرم» .

زۆری چنگە کرێ کرد ، هەموو پەلەقاژەیەکی بێ سوود بوو تاوای لێ‌هات هیوای رزگار بوونی نەما ، لەو دەمەدا رەوە ئاسکێك بەلای بیرەکەدا تێپەرین کە ئاسکە بچکۆلە گوێی لە خرمەی پێیان بوو هاواری لێ‌کردن رزگاری بکەن .

ئەوانیش پەتێکیان بۆشۆرکردەوە خۆی پێوەبەست‌و هەڵیان کێشایە سەرێ ، ئەوجا گەورەکەیان پێ‌ی‌ووت،

ـ مامزە بچکۆلە دەبوایە بیبرت لەوەبکردایەتەوە کە پێش ئەوەی بچیتە خوارێ چۆن سەردەکەویتەوە .

شیعر بۆ منداڵان ..

دایکم

■ ئاریان هەورامی ■

ئەی دایکی خۆشەویستم
هەرچەند بڵێ‌ی دلسۆزتم
کۆڵەکەی ماڵ‌و دڵی
گەورەی ماڵی شاگوڵی
تۆ پەروەردەمان دەئەی
ئاگاداریمان دەکەی
چرای رێگای رووناکی
رابەر فریشتەی پاکی
من نەمامێکم بۆ خۆم
ئەیزانم پەروەردەی تۆم
چی شایستەی دایك‌بێ
بشێ بۆ ئەو خەڵات بێ
گیانە ، دڵە ، دیدەیە
شیاوو شایستەیە
بۆ ئەو دایکە ئازیزە
ئەو پێشەوا بەرێزە
خوا دوعام لێ وەربگرە
دەست بە تەمەنی بکرە

وێنەو دەنگ

هەندێ جار ئەم‌وئەو بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان زیان بەسودی گشتی دەبەخشن ، ئەمەش بۆ خۆی دیاردەیەکە هەر لەکۆنەوە هەبوە بەڵام ئەمرۆ زیاتر باوی پەیدا کردوە ...

لەم‌وێنەدا کەقەمەرەیەك‌و لۆریەك لەبەرامبەری یەکتری‌دا وەستاون‌و رێگاکەیان داختوە وەکو پیانەوێ بڵێن نابێ کەسی‌تر بێرەدا بروات ، بەیەکێك لەو دیاردانە دەناسرێت‌و ئەمەش لە نزیك باغی گشتی‌یەوە بۆبەڵگە. گرتومانە

بیرێکی راگوزاری

● بیری راگوزاری ئەمجارە جێ‌دەهێڵین بۆ ئەم رایەی کاك فریا جاف :

سەبارەت بەو رایەی لە گۆشەی بیرێکی راگوزاری هاوکاری ژمارە «٧٥٥»ی رۆژی ٢٨-٩-١٩٨٤دا بە پێنوسی رۆژنامەنوس بەهرە بڵاوکرابووەوە بەم نمونەیەوە دەڵێم لەم رۆژانەی پێشودا چەکێکی پارە بۆ خوشکێکی نوسەر هاتبوە لقی ئەم دەزگایەمان لە سلێمانی‌و دوای ئەوەی بە تەلەفۆن ئاگادارمان کرد پاش مانگێکیش هەر نەهات ... ئەوەشمان لە بیر بێ کە خوشکی نوسەر بە ئارەقی ناوچەوانیان لە رووی داراییانەوە تێروتەسەلن‌و بگرە لە خۆشیان زیادە ، بەڵام پاش ئەو مانگە کە بە تەلەفۆن ئاگادارمان کردەوە بە تەشەرێکی سەرزاریەوە وتمان دیارە پێویستت بەو پارەیە نیە بۆیە لێ‌ی ناپرسیتەوە ! ئەویش وتی بە پێچەوانەوە لەبەر ئەوەی ئەو پارەیە رەنجی شانی خۆمە لە هەموو پارەیەك زیاتر پێویستم پێ‌یەتی ... ئەمەیان وا... بەڵام خۆم لەو رایەدام هەموو کەس لە یەکەم رەوتی نوسینیا حەزی کردوە قوربانی بدات بەو پارەیەی کە بۆ نوسینەکەی تەرخان دەکرێت بە مەرجێ پەیتا پەیتا نوسینەکانی بڵاوبکرێتەوە .. کەچی پاش ماوەیەك هەمان نوسەر خۆی گوێ قوڵاغی هەقی نوسینەکەی دەکات.. ئەمەش رەوایە .. کەچی پاش ماوەیەکی تر ئەگەر هەقی نوسینەکەی کەم بۆ دانرابێت دڵگیر دەبێ‌و تا رادەیەك هەست بەئیهانە کردن دەکات ... ئەمەش رەوایە ... کەواتە پارەی نوسینیش رەوایەو جۆرێکە لە رەنجی تایبەتی‌و ئارەقی بیرو لێکدانەوە .

« فریا جاف »

بەهرە

هاوكاری

دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی

تەلەفۆن
٨٨٧٥٧٩٥
٥ خەت

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری
التضامن

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

لەم ژمارەیەدا
● ناوو کورتەیەک لەژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی لە پارێزگای هەولێر ل٥و٦ .

پێنج شەممە ١٩٨٤/١٠/١٨ ژمارە ٧٥٨ — ١٢ لاپەڕە — بە ٥٠ فلسە — الخميس ١٩٨٤/١٠/١٨ العدد ٧٥٨

فەرماندە : بەبڕوای چەسپاو لە دەروون و عەقڵدا هەموو کۆسپ و کارەساتێکی شەڕمان بڕی

هاوڕێی فەرماندە صدام حسین مەدالیای حزب بە دەستەیەک تێکۆشەر دەبەخشێ

سەرکەوتنی ڕاستەقینە

لە سووربوون لە سەر بەجێهێنانی بیروباوەڕدایە

هاوڕێی فەرماندە صدام حسین ئەمین سری سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست دووپاتی کردەوە کە سەرکەوتنی ڕاستەقینە تەنیا لە ١٧ـ٣٠ تەمووزدانیە بەڵکو لە سووربووندایە لەسەر ڕاپەڕاندنی بیروباوەڕەکانی حزب بوو بەسەردام و دەزگاو دەستەڵاتداریتی و فریودان و گرانیەوە بەرەنگاری بوو .

هاوڕێی فەرماندە پێیری لەکاتی بەخشینی مەدالیای حزب بە دەستەیەک لە تێکۆشەرانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست وتی : ئەڵقەکانی بنەرەتی لە مێژووی حزبدا بەر لە شۆڕش بە شێوەی سەرەکی لە یادگارو سلوک و مێژووی ئەو هاوڕێیانەدایە مەدالیای حزبیان هەڵگرتووە و جێبەجێ کردنی بیروباوەڕی حزب دوای شۆڕش بە شەرەفمەندی ، هەموو دڵسۆزانی نیشتمان پەروەر لە عیراقیەکان بەشداریان تیاکردوە و ئەمڕۆ بەشداری دەکەن لە بەرگری لێکردنیا بەو ڕێگایەی هەموان دەیبینن .

هەروەها وتی : هیچ شتێ نیە لەژیاندا لەبەردەم دەستەڵاتی مرۆڤدا بوەستێ کە پشت بە عقل دەبەستی لە سەر بنکەی باوەڕی هەڵقوڵاو لە ئیمانی دروست بوو لەسەر بنەرەتی هەڵوێستی عادیلانەو فیکری ڕاستەقینە .

هاوڕێی فەرماندە صدام حسین وتی لە جەنگو بنیاکاریدا بە باوەڕەکان نەبێ داناهێنن لە هەمان کاتدا بەباوەڕەکان نەبێ وەک پێویستە ناجەنگن و بەتواناو ورد بینیەوە بینا ناکات ئەو کەس نەبێ باوەڕی بەم ڕەوتە هەیە .

لەم بۆنەیەدا هاوڕێیان کامل یاسین بەڕێوەبەری نووسینگەی ئەمانەتی سری قوتر ئەندامی ئیحتیاتی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و ڕاضی حسن سلمان ئەندامی ئیحتیاتی سەرکردایەتی قوتری حزب ئامادە بوون .

تەواوی وتەکەی هاوڕێی فەرماندە لە ل٢ دایە .

وتەکەی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین

لە کاتی چاوکەوتنیا بە سەرۆک و ئەندامانی نەقابەی ئەندازیاران

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە ئێمە لەدایک بووی ڕابووردیون و حاڵەتی گواستراوە نین لێی و یان حاڵەتی پچڕاو لێی و ئێمە ئومێدی ئەوە دەکەین بەشێکی سەرکردەبین لە حاڵەتی هاوچەرخی نوێدا نەک حاڵەتێکی گلۆر بووەوە بە دوایدا .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە کاتی چاوکەوتنیا بەبانی ڕۆژی ١٠-١٠-١٩٨٤ بە سەرۆک و ئەندامانی ئەنجومەنی نەقابەی ئەندازیارانی عیراق وتی : لەدایک بوون کاری بەردەوامی هەمیشەیەو هەر قۆناخە حاڵەتی نوێ دەدا پەیوەندی هەیە بە ڕابووردووەوە بەڵام سیفاتی تایبەتی و پێشکەوتوو لە ڕابووردوی هەیە لەشێوەو ناوەڕۆکدا .

بەڕێزی پەنجەی بۆ ئەوە کێشا کە ئەو مرۆڤە وادەزانێ ئەوەندە زانیار زانستی هەیە بەسیەتی لە قوناخی داهاتوویدا لە لێوارەوە گلۆر دەبێتەوەو کتێبەی ئەمڕۆ دەر دەچێ مەعلوماتدا لەو کتێبە دەوڵەمەند ترە کە ڕۆژێ لە بەری دەرچووە .

تەواوی وتارەکە لە ل ٣دایە .

لە دوانێکی سەرتاپاگیری سەرەکی فەرماندە صدام حسیندا بۆ گۆڤاری « الوطن العربي »

توانای پێ شەل کردن و تێکشکاندنی ئەڵقە زنجیرەکانی ئابووری ئێرانمان هەیە

بەڕێز سەرەکی فەرماندە وەڵامی چەند پرسیارێکی گۆڤارەکەی داوەتەوە کە هەڵوێستی عەسکەری و ئابووری پتەوی عیراق و باری گشتی عەرەبی و پەیوەندی دەوڵەتانی عیراقیان گرتۆتەوەو ژمارەی داهاتوو تەواوی دوانەکەی سەرەکی فەرماندە بڵاو دەکەینەوە .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین وتی : کارەساتێکی نوێ بەسەر ئێراندا دێ ئەگەر هاتو پەلاماری نوێیان هێنا لەوە گەورەتر دەبێ کە لەوەبەر بەسەریان هاتووە .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە لەدوانێکدا گۆڤارە «الوطن العربي» لە دوا ژمارەیدا بڵاوی کردۆتەوەو ڕۆژنامەنووس ولید ابو ظهر لە گەڵیا کردویەتی وتی : عەسکەریە عیراقیەکان چاوەڕێی ئەوفرسەتەن بەجۆری بەهەر یەکێکیان دەگەین یان لێیان دەبیستین کە دەپاڕێنەوە لە خوا ئێرانییەکان لە پەلامارەکەیان پەشیمان نەبنەوەو بیکەن تا دەرسێکی نوێی وایان دابەن موستەحەقی بن

سەرەکی بەڕێز پەنجەی بۆئەوە کێشا کە ڕژێمی ئێران ناتوانی زیاتر لە ڕادەی قەوارەی ئەو خەڵکە کۆبکاتەوە کە لە شوباتی ڕابووردودا کۆی کردنەوەو بەوانە پەلاماری سێ کەرتیدا و هەموو هێزە پەلاماربەرەکانی لەناو چوون یان تێک شکان .

سەرەکی بەڕێز صدام حسین وتی : ئەوەی بەرادەی بنەرەتی پاڵی پێوەناون پەلامارەکەیان دوابخەن ئەوکارە نەفسی و عەسکەری و سیاسیەیەکە کەوتە سەریان دوای زنجیرەیەک پەلاماری سەرنەکەوتوویان کەکردیان و دواییەکەی ئەو حاڵەتی تێک شکاندنەی پەلامارەکانیان بو بۆ سەر ڕۆژهەڵاتی دیجلەو ڕۆژهەڵاتی بەسرەو ڕۆژهەڵاتی میسان و ئەوەی بەسەریان هات .

کوشتنی دوو سەرکردەی پاسدارانی خومەینی لە بەرە.

ڕادیوی تاران دانی بەوەدا ناوە کە دووان لە سەرکردەکانی پاسدارانی خومەینی لەبەرەکانی جەنگ بەدەستی هێزە ئازاکانمان کوژراون .

ڕادیوکە ڕای گەیاند دوو کوژراوەکە «حسین ئێرانی»و «بەهزاد شام بیاتی»ن .

چالاکی هەفتەیەکی هێزە دلێرەکانمان لە بەرەکانی جەنگ

تێکشکاندنی نیشانەیەکی دەریایی گەورە

ڕووخاندنی چەندان سەنگەر بە سەر هێزەکانی دوژمندا

جەنگاوەرەکانی سوپای عیراقی دلێر بە بازووی پۆڵاینیان بەردەوامن لە بەرگری کردنی مەردانەیان لە سەربەرزی گەل و خاکی عیراق و بەرەنگاربوونەوەی چاوچنۆکی ڕژێمی ئێرانی دوژمن و شێرانە دەستی توند لە هێزەکانی دوژمن دەوەشێنن .

لە ناوەڕاستی هەفتەی ڕابووردوودا بۆ ڕاپەڕاندنی کاروباری گەمارۆدانی دوورگەی خەرج بەندەرەکانی تری ئێران فڕۆکەکانی هێزی دەریایی ئازامان لێدانیکی وێرانکەریان ئاراستەی نیشانەیەکی دەریایی گەورە کرد لە خوارووی دوورگەی خەرج و بەچاو بینرا ئاگری تێ بەربووە ، دوایی ئەم دەست وەشاندنە مەردانەیە فڕۆکەکانمان بەسەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان

بەیاننامەکانی تری سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمان لەم هەفتەیەدا ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە لە هەموو کەرتەکانی تری بەرەی جەنگدا ، جەنگاوەرەکانی سوپای دلێری عیراق تەنگیان بە هێزەکانی دوژمن هەڵچنیوەو نایەڵن جموجوڵی گومان لێکراویان بگاتە ڕادەی زەفەربردن بە زەرەبەک خاکی عیراقی سەربەرز .

لەزۆر لاوە دەستە جەنگاوەرەکانی هەڵمەتیان بردۆتە سەر چەندان سەنگەری دوژمن و لەهەڵمەتێکدا لە ڕۆژهەڵاتی بەسرە چەندان سەربازی دوژمن کوژراون و چەندانی تر بریندار بوون و چەک و جبەخانەیەکی زۆری دوژمن دەستی بەسەرا گیراوە .

بنکە تۆپەکانمان لەم هەفتەیەدا بومبابارانی زۆر بنکەو مۆڵگای دوژمنیان کردوەو ئاگریان لە سەنگەرەکانی دوژمن بەرداوە و چەندانی تریان بەسەریاندا ڕووخاندون .

دیسان لەم هەفتەیەدا ، چەند جارێک هەڵو ئاسمانیە ئازاکانمان هەڵمەتی مەردانەو سەرکەوتوویان بردۆتە سەر بنکەو مۆلگاکانی دوژمن بەتایبەتی لە ڕۆژهەڵاتی دیجلەو بەسرەو ڕاستەو خۆ توانیویانە نیشانەکان بپێکن و هەموشیان سوپاس بۆ خوا بەسەلامەتی گەڕاونەتەوە بنکەکانی خۆیان .

گۆڤارێکی نەمساوی .

هێزی ئاسمانی عیراق لە هێزە بەدەستەڵاتەکانی ناوچەکەیە

گۆڤاری « برۆفیل »ی نەمساوی باسی هێزی چەکی ئاسمانی عیراقی واکردوە کەبەتوانا ترین هێزی دەست وەشێنە لەسەرتاپای ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا .

گۆڤارەکە لە ڕاپۆرتێکدا کەلەم هەفتەیەدا بڵاوی کردۆتەوە دەڵێ هەمە جۆرەی چەک پەیداکردنی عیراق بەشداری کردوە لە پتەوکردنی توانای فڕۆکەوانی عیراقدا لە ماوەی شەڕەکەیدا لەگەڵ ئێران و باسی ئەوەی کردوە کە بوونی چەکی هەمە جۆرەی پێشکەوتو لە عیراقدا ئەوێی کردۆتە قەڵایەک بە رووی هەر پەلامارێکدا لە پاشە ڕۆژدا ئێران نیازی بێ بیکا .

لە لایەکی ترەوە گۆڤارە نەمساویەکە ڕای گەیاندوە کە تائێستاش ئێران چەک و پێویستەکانی لە ڕێگای «ئیسرائیل»ەوە پەیدا دەکا .

وته‌كه‌ی هاوڕێی فه‌رمانده‌ صدام حسین له‌ كاتی به‌خشینی مه‌دالیای حزبدا به‌ ده‌سته‌یه‌ك له‌ تێكۆشه‌ران

ئه‌و هاوڕێیانه‌ی قسه‌یان كرد له‌گه‌ڵ رووباندا هه‌موو یادگاره‌كانی حزبم بیرهێنایه‌ وه‌ له‌و كاته‌وه‌ كه‌ له‌ حزبدا نصیربووم هه‌تا شۆڕش ڕاپه‌ڕیو سه‌ركه‌وت .. له‌گه‌ڵ ئه‌م یادگارانه‌دا هه‌موو ئه‌و به‌هایانه‌ به‌بیر دێنه‌وه‌ كه‌ به‌ هویانه‌وه‌و له‌ پێناویاندا سه‌ركه‌وتو سه‌ركه‌وتنی راسته‌قینه‌ هاوڕێیان له‌ ١٧ ـ ٣٠ ته‌موزدا نیه‌ به‌ ته‌نیا به‌ڵكو له‌ سوربوندا له‌ سه‌ر راپه‌راندنی بیروباوه‌ردا كه‌ حزب بۆ به‌ داموده‌زگاو ده‌سته‌ڵاتداریه‌تیو رووبه‌رووی گرانیو كۆسپ بوو .

ئه‌ڵقه‌ بنه‌ڕه‌تیه‌كان له‌ مێژووی حزبدا به‌ر له‌ شۆڕش به‌ شێوه‌یه‌كی سه‌ره‌كی له‌ بیرو سلوكو مێژووی ئه‌و هاوڕێیانه‌دایه‌ كه‌ مه‌دالیای حزبیان هه‌ڵگرتووه‌و راپه‌راندنی بیروباوه‌ری حزب دوای شۆڕش هه‌موو دڵسۆزو نیشتمان په‌روه‌رێك له‌ عیراقیه‌كان به‌شداریان تیا كردوه‌و ئه‌مرۆ به‌شداری ده‌كه‌ن له‌به‌رگری لێ كردنیا به‌پێی ئه‌و رێگایه‌ی هه‌موان ده‌یبینن .

كاری تێكۆشان .. كاری ده‌سته‌ڵاتی هوشیارانه‌یه‌

له‌م یادگارانه‌دا له‌گه‌ڵ رووی تێكۆشه‌راندا شرێتێكی رۆژگاری گران كه‌ حزبی پیاره‌ت بوو به‌ به‌رده‌ماندا ده‌روات چونكه‌ كاری تێكوشان كاری ده‌سته‌ڵاتی هوشیارانه‌یه‌ ، حزب ئه‌و گرانی‌یه‌ی دروستده‌كرد چونكه‌ هه‌ڵمه‌تی ده‌برد ، وه‌ڵام بۆ قسه‌كه‌م له‌سه‌ر لیاقه‌ت له‌ رووی له‌شو لاره‌وه‌ كه‌وتی په‌كمان كه‌وتووه‌ ؛ وه‌ڵامم ئه‌وه‌یه‌ ئه‌ڵێم ئێمه‌ ئێستا ده‌ستمان پێ كردو ئێمه‌ پیرنا بین چونكه‌ بیروباوه‌رمان لاوه‌و ته‌مه‌نی مرۆڤ له‌سه‌ر چی ده‌پێورێ ... له‌سه‌ر ئه‌و ئه‌سه‌ره‌ی به‌جێی ده‌هێڵێ نه‌ك ئه‌و ساڵانه‌ی به‌سه‌ری ده‌با ، ماده‌مێكی بیروباوه‌رمان لاوه‌ ، لاوێتی له‌گه‌ڵ نوێ بوونه‌وه‌ی ژیان به‌ده‌سته‌ڵاتو توانایه‌وه‌ كه‌واته‌ ئێمه‌ لاوین به‌ڵام تا ئه‌و لاوه‌ دیمه‌نی پێویستی وه‌رگرێ سه‌یرم كرد لیاقه‌تی له‌شولاری هاوڕێ یان وانیه‌ كه‌ پێویسته‌ له‌ مه‌ده‌نیه‌كانیانو عه‌سكه‌ریه‌كانیان له‌كاتێكا ئێمه‌ ده‌مانه‌وێ به‌دیمه‌نی لاوی ده‌ركه‌وین نه‌ك هه‌ر له‌ راپه‌راندنی بیروباوه‌ردا به‌ڵكو هه‌تا له‌ لیاقه‌ی له‌شو لاریشداو ئه‌وه‌ی ئازاری دام به‌راستی هه‌ندێكیان هیلاك دیاربوونو من ئه‌و به‌رپرسیاریه‌ گه‌وره‌و گرانه‌و غیره‌ته‌ نیشتمانیه‌ ده‌زانم كه‌ وایان ده‌كرد هه‌ریه‌كه‌تان شه‌و رۆژ كاربكه‌ن له‌ پێناوی خزمه‌تی گه‌لداو ئه‌مه‌ش شه‌ره‌فمه‌ندیه‌كی مه‌زنه‌ .

شه‌ره‌فمه‌ندیه‌كی مه‌زنه‌ تێكۆشه‌ران له‌ حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیستدا خه‌می ئه‌وه‌یان بێ خزمه‌تی گه‌ل بكه‌ن وشه‌و رۆژو هه‌موو رۆژ سه‌رجه‌م پشتێنیان به‌ستبێ تا گه‌ل وێنه‌ی بیروباوه‌ر له‌ سلوكیاندا ببینێ به‌ڵام من دیسان له‌و باوه‌ره‌دام لایه‌نێك له‌ هیلاكبوون به‌ر له‌ كاتی خۆی به‌هۆی قه‌ڵه‌ویه‌وه‌یه‌و ته‌رخان نه‌كردنی وه‌خت بۆ وه‌رزشو وریانه‌بوون بۆ كاروباری تر ، وه‌رزش توانای بزوتنی مرۆڤ نوێ ده‌كاته‌وه‌ هه‌روه‌ك خوێندنه‌وه‌ فیكری مرۆڤ نوێ ده‌كاته‌وه‌ ، ده‌گه‌رێمه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی بڵێم ئه‌گه‌ر گوێگرگوێ بگرێ له‌ رووداوی ده‌گمه‌ن نه‌ك مێژووی حزب ، هه‌ر چه‌نده‌ له‌ ماوه‌ی رووداوی ده‌گمه‌نه‌ وه‌ده‌ستان بۆ لایه‌نێكی گرنگی مێژووی حزب راكێشا ، ئه‌وه‌ سه‌رسام ده‌بێ به‌ ساكاری ئه‌و كه‌ره‌سته‌انه‌ی كه‌ حزب متمانه‌ی پێده‌كردنو له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا توانی شۆڕشێكی سه‌ركه‌وتو راپه‌ڕێنێو سوپاس بۆ خوا ره‌وته‌ كه‌ به‌رێوه‌به‌رێو وه‌ك ده‌زانن وه‌ڵام ئه‌وه‌یه‌ حزبه‌كه‌مان متمانه‌ی به‌ كه‌ره‌سته‌ی ساكار كردوه‌ وه‌ك ئاسانیو ساكاری ئه‌و بیرو باوه‌ری پێیانه‌ .

بیروباوه‌رمان ساكارو گرانن

بیروباوه‌ری حزبمان ساكارن له‌ روویه‌كه‌وه‌و گرانن له‌ روویه‌كی تره‌وه‌و ئه‌گه‌ر له‌ بیرتان بێ نامیلكه‌یه‌كی « ئاسانو گران » مان ده‌خوێنده‌وه‌ به‌ڵام من ئه‌و وه‌خته‌ نه‌مده‌زانی بۆ چی گرانه‌و بۆ چی ئاسانیه‌ به‌ڵام ئێستا بێگومان هه‌موومان تێگه‌یشتین بۆ چی سه‌ركرده‌كانی حزب له‌ دامه‌زرێنه‌ره‌ دێرینه‌كانی به‌مشیان به‌م جۆره‌باس كردوه‌ ... ئاسان ... گران ، جێی خۆیه‌تی بڵێین بیروباوه‌ر له‌ ژیانه‌وه‌ گرانی تیا نیه‌و به‌ڵگه‌كان تیایاندا سه‌رجه‌م له‌به‌ر چاوی نه‌ته‌وه‌نو تیبان ده‌روانی ئه‌مه‌ حاڵه‌تێكی گونجا وه‌ به‌ پێوانه‌ی توانای نه‌ته‌وه‌و گیانی نه‌ته‌وه‌و ئاماده‌یی ، ئه‌مه‌یه‌ ساكاریو ئاسانیه‌كه‌یو گرانی له‌و به‌ره‌نگاریه‌ دایه‌ به‌ دژ رووبه‌رووی ده‌بێو گرانی له‌ قولی ئه‌م بیروباوه‌ره‌دا له‌ كاتێكا ئاسك دیاره‌ وه‌ك وا دیار بێ قولی تیا نیه‌ وه‌ك وایه‌و یه‌كێ له‌ كۆسپه‌كانی هه‌ندێ بزوتنه‌وه‌ی شۆڕشگێر ، كه‌ وه‌ك بزوتنه‌ وه‌یه‌كی شۆڕشگێرانه‌ دروستبووه‌ له‌ راپه‌رینیاو له‌ سه‌ره‌تایداو یه‌كێ له‌ هومه‌ركه‌زیه‌كان كه‌ زۆر بزوتنه‌وه‌ی نیشتمانیو شۆڕشگێری له‌رێ لادا ئه‌ودبووه‌ متمانه‌یان به‌ توانایه‌ك كردوه‌ ئاسانو ساكارنه‌بوون ، توانای ماددی .

په‌نایان بردۆته‌ به‌ر باره‌گاو كاری ئاشكراو چه‌ك كه‌ به‌ تفه‌نگ ده‌ستپێده‌كاو به‌ تۆپو تۆپی ئاسمانی دوایی دێو لیسته‌یه‌كی گه‌وره‌ له‌ توانای دارایی به‌ جۆری تێكوشه‌رانی ده‌خسته‌ راده‌یه‌كی دیاریكراو له‌ باریكابن كه‌سانی تری غه‌یری تێكۆشه‌كانی تیا نه‌بێ له‌ رووی توانای داراییه‌وه‌ ، له‌به‌رئه‌وه‌ ئه‌و بزوتنه‌ وانه‌ نه‌یان ده‌توانی ئامانجه‌كانیان له‌ یه‌كه‌م راپه‌ڕینه‌وه‌ جێبه‌جێ بكه‌ن ، به‌ڵام حزبه‌كه‌مان كه‌ره‌سته‌كانی ساكاربوونو فیكری به‌كارهێنانی ئه‌و كه‌ره‌ستانه‌ تولبوون .. سه‌دانێكی كه‌م له‌ تفه‌نگی كۆن له‌ هه‌ردوو لاپه‌ڕه‌ی ١٧ و ٣٠ی ته‌موزدا شۆڕشیان راپه‌راندو چونكه‌ هیچ بنكه‌و باره‌گای ئاشكرامان به‌ر له‌ شۆڕش نه‌بوو نه‌ناسرابووین نه‌هێزه‌ گه‌وره‌كان ده‌یانلۆزینه‌وه‌ نه‌ فریودانی ژیانمان پێ گه‌یشت چونكه‌ نه‌یده‌دینو شۆڕش به‌رپابوو سه‌ركه‌وتو وه‌ك وتم گرنگترین لایه‌ن له‌سه‌ركه‌وتنیا به‌ڵكو ئه‌وه‌ی وامان لێده‌كا شانازی بكه‌ین به‌ هه‌ردوو لاپه‌ڕه‌ی ١٧ ـ ٣٠ ته‌موزه‌وه‌ راپه‌ڕاندنی بیروباوه‌ره‌ به‌ واقعی به‌كار بۆ خزمه‌تی گه‌لو نه‌ته‌وه‌ .

به‌ وه‌فایو ئه‌مانه‌تی جوانو قوڵ

وا بزانم ئێوه‌ له‌گه‌ڵمان كه‌ ئه‌و رۆژه‌ گرانو ساكارانه‌ به‌ كه‌ره‌سته‌كانیه‌وه‌ به‌ بیرده‌هێننه‌وه‌ رووبه‌رووی ده‌وڵه‌تو رژێمو ده‌ستورو یاساو پۆلیسو ئه‌ڵقه‌كانی هێزی ناسراو بودجه‌و تواناو .. هتد ، ده‌بوینه‌وه‌ به‌ڵام به‌و كه‌ره‌سه‌كارانه‌ حزب توانی خۆی بكا به‌ مه‌وقعه‌كانداو گه‌ل رزگار بكات ، به‌ڵام ئه‌گه‌ر گه‌ڕاینه‌وه‌ بۆ ئه‌و وه‌خته‌ ، وه‌ختی به‌ر له‌ شۆڕش بۆ هه‌ریه‌كه‌مان گرانه‌ بڵێ ئێمه‌ وامان ده‌بینی ده‌گه‌ینه‌ ئه‌وه‌ی پێی گه‌یشتنو سوپاس بۆ خوا به‌ تواناو وردبینی له‌ راپه‌راندنی بیروباوه‌رداو وه‌فاداریو ئه‌مانه‌تی جوانو قوڵو به‌ جدی چه‌سپاو له‌ ویژدانی تێكۆشه‌رانه‌ بۆ خزمه‌تی گه‌لو نه‌ته‌وه‌ .

وه‌ك وتم به‌ڵام سوپاس بۆ خوا پێی گه‌یشتین به‌ڵام زه‌خمی ئیمان هه‌بوو وه‌ چه‌سپاو بوو خۆگربوو له‌ ویژدانو عه‌قڵی تێكۆشه‌راندا ئه‌وسا وه‌ك ئێستا توانای بوو له‌وه‌ی به‌ هه‌موو زه‌خمو مانای به‌های بالاوه‌ توانای نیه‌ ئه‌وه‌ نه‌بێ بكاته‌ ئه‌م راده‌یه‌ی پێگه‌یشتین ، بێگومان كه‌ شۆڕشی گران به‌رچاو ده‌خه‌م هه‌مووتان ده‌یزانن ئه‌و شته‌ چی‌یه‌ وای لێكردین به‌و گرانیانه‌دا ره‌ت ببینو به‌سه‌ر ئه‌م كاره‌ساتانه‌دا بپه‌ڕینه‌وه‌ هه‌تا گرانیو كاره‌ساتی شه‌ر ، ئه‌وه‌ ئیمانی چه‌سپاوه‌ له‌ ویژدانتانا له‌ عه‌قڵو پاكی عه‌قڵو ویژدانتانا ، پاكی ویژدانی رووكردوه‌ میحرابی ئیمان به‌ هه‌موو مانایه‌كیه‌وه‌ .

تێكشكاندنی شه‌پۆله‌ په‌رپوته‌كان

سێ شه‌ری گران رابووردن سوپای عیراق له‌ شه‌ردا بڕینی ، هه‌موو له‌ ماوه‌ی چوار مانگدا روویان دا هه‌موو هێزه‌كان هه‌تا دۆستان وایان ده‌زانی ئیتر ئه‌وه‌ كۆتاییه‌ ، رۆژهه‌ڵاتی كارونو دیزه‌فولو شوشو رۆژئاوای كارونو موحه‌مه‌ره‌ به‌ڵام كه‌ عیراقیه‌كان له‌سه‌ر سنوور راوه‌ستانو غیره‌ت گرتنیو هه‌موو ماناكانی ئه‌و بیروباوه‌رانه‌ی باسمان كردن هێنایانه‌وه‌ یاد .. توانیان شه‌پۆله‌ په‌رپوته‌كان یه‌ك به‌دوای یه‌كدا بشكێننو له‌ ته‌مووزی ١٩٨٢ه‌وه‌ تا ئه‌مرۆ ئه‌وان سه‌ریان ئه‌كێشن به‌ سنووردا و ده‌گه‌ڕێنه‌وه‌ خوێنیان لێ ده‌تكێو غه‌رقی عاروو سه‌رشۆری بوون .. جا ماده‌م له‌ پشته‌وه‌ روویان داوه‌ قه‌یناكا هه‌ندێكیتان بۆ باس بكه‌م .

یه‌كێ له‌ حوكمڕا عه‌ره‌به‌كان كه‌ سه‌رنجی

شه‌ره‌فمه‌ندیه‌كی مه‌زنه‌ خه‌می تێكۆشه‌رانی حزب خزمه‌تكردنی گه‌له‌كه‌یان بێ

شه‌ره‌كانی له‌ عیراق ده‌داو به‌لایه‌وه‌ گرنگ بوو عیراق سه‌ربكه‌وێ به‌ ته‌له‌فوون په‌یوه‌ندی پێوه‌كردمو وتی باوكی عدي حاڵ چۆنه‌ پێم وت سوپاس بۆ خوا باشین ، وتی كاروبار چونه‌ وتم به‌ خوا شه‌رمان دۆڕان [ئه‌مه‌ دوای موحه‌مه‌ڕه‌بوو] به‌ڵام پشت به‌خوا داهاتووه‌كان ده‌به‌ینه‌وه‌و ته‌له‌فۆنه‌كه‌ ته‌واوبوو .. وا بزانم دووه‌م رۆژ یان سێیه‌م رۆژ په‌یوه‌ندی پێوه‌كردمو وتی برام فلان یه‌عنی راسته‌ تۆ دڵنیات كردم كه‌ قسه‌م له‌گه‌ڵ كردی به‌ڵام من دڵنیا نه‌بووم به‌ڵام برام مه‌علوماتم پێگه‌یشتوه‌ كه‌ هه‌یكه‌لی سوپاكه‌تان ماوه‌ واته‌ تیپو هه‌یكه‌له‌كانی تری سوپاتان هه‌یه‌و باسی هه‌یكه‌لی سوپای كرد ... پێم وت فلان .. كه‌ سوپاكه‌مان شه‌ڕێ ده‌دۆڕێنێ دوایی نایه‌ت كه‌ شه‌ڕی له‌ناو بیست شه‌ڕدا كه‌ بردویه‌تیه‌وه‌ ده‌دۆڕێنێ مانای ئه‌وه‌ نیه‌ هه‌ڵدێو ده‌بینی چۆن سه‌ریان له‌ داهاتووه‌كانا پان ده‌كه‌ینه‌وه‌ وایان لێدێ هه‌ر برینیان ساریژ كه‌ن ، ئه‌وه‌بوو شه‌ڕی رۆژهه‌ڵاتی به‌سره‌ روی دا دوای دوو مانگ به‌سه‌ر شه‌ری موحه‌مه‌ڕه‌دا ئێوه‌ شاهیدین .

له‌ رۆژگاری گراندا به‌س غیره‌ت بتگرێ ده‌بینی چۆن راوی ده‌نێی ، شتێ هه‌یه‌ له‌ ژیاندا ده‌توانێ له‌به‌رده‌م ده‌سته‌ڵاتی مرۆڤدا بوه‌ستێ كه‌ عه‌قڵی ده‌وه‌ستێ له‌سه‌ر بنه‌یه‌كی باوه‌ڕی هه‌ڵقوڵاو له‌ ئیمانه‌وه‌ له‌سه‌ر بنه‌ڕه‌تی هه‌ڵوێستی عه‌دڵو فیكری راست به‌م گیانه‌وه‌ حزبو تێكوشه‌رانی حزب راپه‌ڕینو هه‌ڵمه‌تیان بردو ژماره‌مان كه‌م بوو به‌ر له‌ شۆڕشو سوپاس بۆ خوا ئێستا ژماره‌ گه‌یشته‌ چه‌ند ، ژماره‌ گه‌یشته‌ هه‌زارانو ژماره‌ عیراقیه‌كان ملیۆنه‌هاو هه‌موو سوپاس بۆ خوا باوه‌ریان به‌ خه‌تی بنه‌ڕه‌تی فیكری حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالستو كه‌ره‌سته‌ ساكارو توانا ئاسانه‌كانی هه‌یه‌ بۆ بیناكاری كۆمه‌ڵو له‌ ماوه‌یه‌وه‌ كۆمه‌ڵی شۆڕش گه‌یشته‌ ئه‌م راده‌یه‌ی گه‌لی عیراق مه‌زنی پێگه‌یشت .

به‌ها پشتیوانی گه‌وره‌مانه‌

ئه‌و باره‌ی خه‌ڵكی له‌ ئاخیره‌دا هه‌ڵی ده‌گرن به‌قه‌ده‌ر باریانه‌ له‌ دنیاداو توانامان له‌سه‌ر سه‌ركردایه‌تی ژیان به‌ سوكه‌ڵه‌یی باره‌كه‌مان ده‌بێ باره‌كه‌مان سوكه‌ڵه‌بێو ئێوه‌ تێم ده‌گه‌ن مه‌به‌ستم چیه‌ ، ده‌بێ خێزانه‌كانمان یارمه‌تیمان بده‌نو بارمان سوكه‌ڵه‌بێ چونكه‌ ئێمه‌ بۆ ئه‌وه‌ نه‌هاتووین به‌ ژیاندا راگوزه‌ربكه‌ینو وا نه‌هاتووین داگیری بكه‌ین به‌ڵكو هاتووین پێشه‌نگو سه‌ركرده‌بینو له‌ هه‌مان كاتدا خزمه‌تگوزاری بیروباوه‌رو گه‌لو نه‌ته‌وه‌ كه‌ باوه‌رمان پێیانه‌ .

هه‌موو ده‌ركه‌وتنێكتان لای گه‌ل په‌یوه‌ندی به‌ بیروباوه‌ری تێكوشانه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌ هه‌موو شتێكی دنیا گرنگ تره‌و بێگومان ئه‌م به‌هایانه‌ پشتیوانی به‌هێزمان ده‌بێ له‌ ئاخیره‌دا به‌ره‌و گه‌یشتن به‌ مه‌وقعی موناسیب له‌گه‌ڵ موقعی هه‌ڵسوكه‌وتمان له‌ دنیادا .

نه‌كه‌ن سلطه‌ له‌وه‌ زیاتر تێبگه‌ن كه‌ وه‌سیله‌یه‌ .. سلطه‌ وه‌سیله‌یه‌و پیس ترین وه‌سیله‌یه‌ ئه‌گه‌ر له‌ خزمه‌تی گه‌لدا نه‌بێ ، هه‌ندێ جار مرۆڤ وا حه‌زده‌كا له‌گه‌ڵ هه‌ندێ شێوازیا به‌ مه‌قاش مامه‌له‌ بكات ئه‌گه‌ر وای نه‌بینێ كه‌ له‌ خزمه‌تی گه‌ل دایه‌ ، ئێوه‌ش هه‌ر یه‌كه‌تان گه‌وره‌ترن به‌ قه‌ده‌ر ئه‌وه‌ی دڵتان به‌ هێزبێ دڵیش به‌هێز نابێ به‌ ئیمان نه‌بێ .

ئێمه‌ له‌ زه‌مانی كاری نهێنیدا تێكوشه‌رمان ده‌دی له‌وانه‌ی له‌ پڕ ده‌ڕوخا به‌ حسابی له‌ش له‌وانه‌ بوو به‌رگه‌ی سه‌د فه‌لاقه‌ بگرێ ، تێكوشه‌رێ ده‌هات بچوكو نه‌خۆشو هیلاكو برسی كه‌چی وه‌ك چیای سه‌ركه‌ش له‌ رووی جه‌لاده‌كانا خۆی راده‌گرت به‌ ئیمانه‌وه‌ .

به‌ باوه‌ره‌كان نه‌بێ داناهێنن

له‌م رۆژه‌ماندا له‌ جه‌نگو بیناكاریدا به‌ باوه‌ره‌كان نه‌بن داناهێنن ، له‌ هه‌مان كاتدا به‌ باوه‌ره‌كان نه‌بن وه‌ك پێویست به‌ تواناو وردبینیه‌وه‌ ناجه‌نگن ئه‌وانه‌ نه‌بن باوه‌ریان به‌م ره‌وته‌ هه‌یه‌ هه‌تا ئه‌وه‌ی كوشكی دروست ده‌كا ناتوانێ به‌سووربوونه‌وه‌و به‌قه‌ناعه‌ت بینای بكا به‌ باوه‌ربوونی نه‌بێ به‌ په‌یامی ئه‌م ره‌وته‌ كه‌ به‌شێكه‌ له‌و كاتی كه‌سێ باوه‌ری به‌وه‌ ده‌بێ چۆن كاربكا ... ده‌بینی هه‌موو ده‌روازه‌كانی دنیای له‌ گرانترین رۆژگارا بۆ كراوه‌ته‌وه‌ له‌ كاتێكا ئاسمان به‌ هه‌ور گیراو ده‌بینی رۆژهه‌ڵاتووه‌ . مه‌به‌ستم سلطه‌یه‌ .. سلطه‌ چیه‌ ... سلطه‌ حاڵه‌تێكی له‌ئێوه‌ بچووك تره‌ .

سلطه‌ ئێوه‌ هێناوتانه‌ ، وه‌ له‌ ئێوه‌ بچووك تره‌ مانای ئه‌وه‌ نیه‌ گاڵته‌ به‌ ده‌وری بكه‌ین له‌وه‌ی له‌ ماوه‌یه‌وه‌ خزمه‌تی بیروباوه‌ری گه‌لی پێبكه‌ین ، نه‌ء به‌ڵكو مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه‌ حاڵه‌تێكی له‌ ئێمه‌ گه‌وره‌تر نیه‌ ئێمه‌ له‌و گه‌وره‌ترین ، نه‌كه‌ن وا سه‌یر بكه‌ن به‌خوا فلان به‌رێوه‌به‌ری گشتی‌یه‌و من به‌رێوه‌به‌ری گشتی نیمو ئه‌وه‌ سه‌ره‌ك دامه‌زراوه‌و من سه‌ره‌كی دامه‌زراوێك نیم ، له‌وانه‌یه‌ سه‌ره‌كی دامه‌زراوێ له‌تۆ گه‌وره‌تر بێو له‌وانه‌یه‌ تۆ له‌سه‌ره‌كی دامه‌زراوێ گه‌وره‌تربی گه‌وره‌و بچوكی له‌سه‌ر بنه‌ڕه‌تی ئه‌وه‌یه‌ كامتان نموونه‌ی بیروباوه‌ره‌كه‌تانن له‌وانه‌یه‌ تۆ له‌ وه‌زیر گه‌وره‌تربیو له‌وانه‌یه‌ وه‌زیر له‌ تۆ گه‌وره‌تربێو پێوانه‌ هه‌مان پێوانه‌یه‌و پێوانه‌ی تر نیه‌ .

ده‌بێ بڵێم ئه‌وه‌ی دڵخوشم ده‌كا ئه‌وه‌یه‌ كه‌ ده‌تان بینم پشتێنتان بۆ خزمه‌تی گه‌له‌كه‌تان به‌ستوه‌ ئه‌مه‌ ماوه‌ی چه‌ند ساڵێكه‌ ده‌بینم نه‌ك هه‌موو ساڵه‌كانی شۆڕش ، رووی كادر ده‌بینم پڕه‌ له‌ سووربوونو باوه‌ر به‌ڵام له‌ ناخیا شتێ له‌ هیلاك بوونی رۆژانه‌ ده‌بینم له‌به‌ر ئیشوكاری زۆر ، كۆری له‌گه‌ڵ كرێكاران ده‌به‌ستیو كۆری له‌گه‌ڵ جوتیارانو په‌یوه‌ندی به‌فلان شته‌وه‌ ده‌كاو كۆبوونه‌وه‌ی حزبی ده‌به‌ستێو له‌ دائیره‌كه‌ت ده‌بێ به‌نموونه‌یی كاربكه‌ی ئه‌مه‌ حاڵه‌تێكی نموونه‌یه‌ به‌ڵام سوپاس بۆ خوا حاڵه‌تی ئێمه‌یه‌و له‌ كوی جوانتر له‌م حاڵه‌ته‌ ده‌بینی له‌ بیرتان نیه‌ مێژووی عه‌ره‌بی ئیسلامیمان ده‌خوێنده‌وه‌ ده‌مان وت رۆژێ دێ بگه‌ین به‌ ئه‌ڵقه‌یه‌ك له‌م ئه‌ڵقانه‌ی به‌سایه‌ی ..

هه‌ڵبژاردنی نوێنه‌رانی گه‌ل

سوپاس بۆ خوا به‌ باوه‌ڕگه‌یشتین به‌وه‌ی په‌یوه‌ندی زیندوو قوولی به‌زیاتر له‌ ئه‌ڵقه‌یه‌كی رووناكه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌ ده‌ستكه‌وته‌كانی ژیان یان له‌ به‌های بالایداو ئه‌مه‌ شه‌ره‌فمه‌ندی مه‌زنه‌و ئه‌مه‌ شانازی مه‌زنه‌و ئه‌و مێژووه‌یه‌ شانازی پێوه‌ ده‌كه‌ینو ئه‌و حاڵه‌ته‌یه‌ شانازی پێوه‌ ده‌كه‌ینو ئه‌وه‌ نه‌بێ نرخی ته‌نیا به‌وه‌یه‌ به‌ موقعو توانا خزمه‌تی ئه‌م به‌هایانه‌ ده‌كا .

به‌رله‌وه‌ی قسه‌كانم بۆ ئێوه‌و بۆ عیراقیه‌ سه‌ربه‌رزه‌ به‌ باوه‌ره‌كان دوای پێبێنم .. رۆژی ٢٠ی ئه‌م مانگه‌ رۆژی شه‌ممه‌ی داهاتوو رۆژی هه‌ڵبژاردنی نوێنه‌رانی گه‌له‌ بۆ ئه‌نجوومه‌نی نیشتمانی هیوامان گه‌وره‌یه‌ عیراقیه‌كان دوو خاڵ جێبه‌جێ بكه‌ن ، خاڵی یه‌كه‌م ئاماده‌بوونی هه‌ر كه‌سێ مافی هه‌یه‌ له‌ هه‌ڵبژاردنداو هیوادارین به‌ چاوپۆشین له‌ هه‌موو رۆژگارێ لای سندوقی ده‌نگدان ئاماده‌بێ ، خاڵی دووه‌م رای خۆی به‌سه‌ربه‌ستی بڵێ له‌وه‌ی ئه‌و هه‌ڵبژێرێ باووه‌ری وایه‌ به‌شێكه‌ له‌ره‌وت له‌ ویژدانو له‌ سلوكو له‌ روانینیاو سه‌ربه‌سته‌ .

خوا بتان هێڵێ هاوڕێیانو پشت به‌خوا هه‌موو ساڵی به‌سه‌رتانا دێته‌وه‌ ئێوه‌ به‌ره‌و پێشه‌وه‌ ده‌چنو گه‌له‌كه‌تان لێتان رازیه‌و ئێوه‌ باوه‌ڕتان به‌وه‌یه‌ ویژدانتان رازیه‌ لێتانو ئه‌وسا وه‌فاتان بوه‌ به‌رامبه‌ر بیروباوه‌ر ..

پشت به‌خوا هه‌میشه‌ به‌سه‌ربه‌رزیو له‌ خێرا ده‌تانبینین .

دەقی وتارەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لەکاتی پێشوازی کردنیا لە سەرۆک و ئەندامانی ئەنجوومەنی نەقابەی ئەندازیاران

١٩٨٤-١٠-١٠

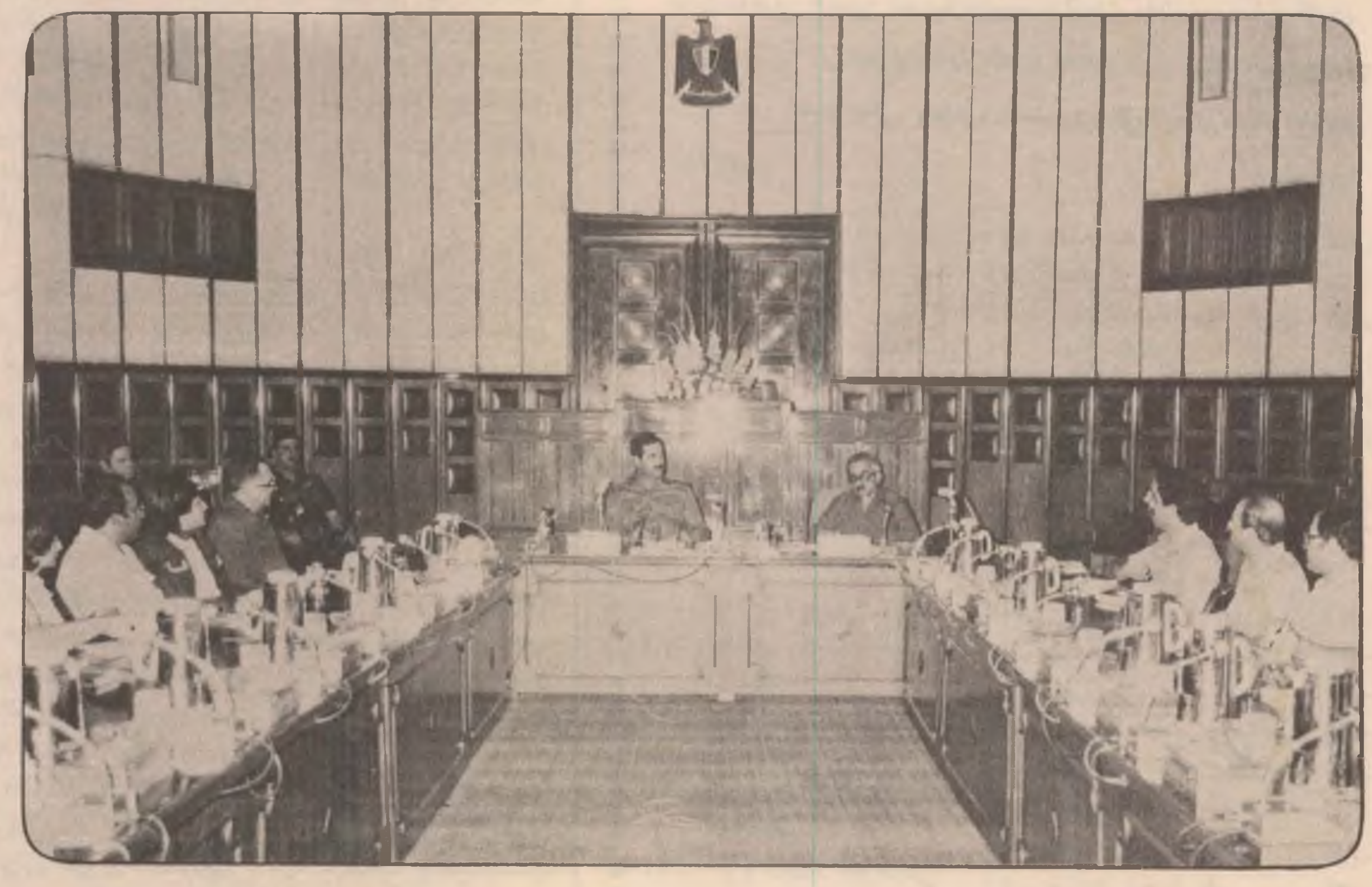

بە یارمەتی خوا هەمیشە جێی متمانەو باوەڕی گەلی عیراقیمەزن دەبین لە ئاواتو کردەوەماندا بەپێی تواناو بارودۆخ .

بەم بۆنەیەوە بۆنەی تێپەڕبوونی ٢٥ سال بەسەر جەژنی دامەزرانی نەقابەکەتان پیرۆزباییتان لێدەکەین و پیرۆزبایی لە هەموو ئەندازیارو ئیشکەرێك دەکەین کە بێوچان بەردەوامن لە ئیشدا لە پێناوی ولاتەکەیانا .

بۆ ئەوەی بارستایی هەموو توێژێكو هەموو بوارێکی شارەزایی بزانین لە وێنەکێشانی ئێستادا دەبێ تا ڕادەیەك پەنا بەرینە بەر ئەوەی لە ناواخنی مێژوودا هەیە .

ئەگەر لە خۆمان بپرسین ڕووبەری کاری ئەندازیاران بە درێژایی مێژوو لە عیراقی کۆنا چەندە زۆر نیشانەی ئاشکراو دیاری هەیە بۆ ئەوەی ئەمڕۆ سەیریانکاو بەهۆیانەوە دەتوانین ئاگاداری لا ماددیەبە عەمەلیەکانی ڕەوت ببینو ڕەوتیش لە لا ئیعتیباریەکانیا یا لایەکی ڕەوت لە لا ئیعتیباریەکانیا دەردەکەون بە هۆی نیشانەی ناسراوو پتەو کە هەن لە بارەی ئەو ڕەوتەوە .. بابل .. باخچە هەلواسراوەکانی .. ئەگەر بگوێزینەوە بۆ سەرەوەی عیراقو تێپەڕین بە (نەمروود)و ئەنجا بە حەزەردا سەیر دەکەین نیشانەی ئاشکرا دیارەو ئەگەر بڕۆین بۆ فوراتی ناوەڕاستو بۆ ناوچەکانی تر سەیر دەکەین (ئخەیزەر) هەیەو ئەگەر با بدەینەوە بەرەو ناوچەی تر لە خوارووی ولاتدا نیشانەی تر بەدیدەکەین لە بارەی شارستانیی سۆمەرییەکان لە (ئوور)داو .. ئەنجا ئەگەر بڕۆین بۆ میسر بەسەر ڕووبەری نیشتمانی عەرەبدا ئەهرامەکان دەبینین کە داستانی ئەو گۆڕانە دەگێڕنەوە کە لەو کاتەدا ڕووی داوەو شایەتی گۆڕانەکەیە .

دوولا کە شانازییان پێوە دەکەین

ڕەوتی گەلی عیراقیمانو ڕەوتی نەتەوەی عەرەبیمان دوو لایان تیایە لەوەی کە شانازی پێوە دەکەین لایەکی ئیعتیباریو مەعنەوی دەچێتە ناو بیرو ڕەفتاری ڕەواو دووربینی تەواو و خەلك خستنە پێش خۆو بەخشندەیی بێسنوور لە پێناوی بیروباوەڕدا .. هتد .. هەروەها لایەکی عەمەلیو ماددیو باشترین کە سێ کە ئەمە دەربڕێ ئەندازیارەکان بوون .

کە وا بوو ئەمەیە بارستایی کارکردنتان لە ژیاناو لە کۆمەلگاداو ئەگەر ئەمە وا نازانن ئا ئەمەیە بارستاییەکەو ئێمە لە سەرکردایەتیدا لەم ڕوانگەیەوەو بەم بارستاییەوە سەیری دەکەین ئەگەر لە لا ئیعتیباریەکەیابێ بەپێ بیروباوەڕمان بچین بۆ پێشەوەو بەلام کە دێینە سەر لا عەمەلیەکەیو هەتاکو ئەگەر لا ئیعتیباریەکە باش دەرخەین بەو شێوەیەی کە لە زەویدا هەستی پێ دەکرێ دێینە لایەکی گرنگ لە ڕەوشتتاناو بێ ئێوە ئەمە نایەتە دی .

وە دەپرسین ئایا ئەندازیارە عیراقییەکان گەیشتوونەتە حالەتێکی دەسنیشانکردن بەوەی کە دەوری خۆیان لە ڕابوردوودا ببەستن بە دەوری ئێستایان تا ڕادەیەکی وا بەس بێ بۆ باشترین وردیو ئیشی بێ وچان بە پلەیەکی بەرزتر .. وەلامی ئەم پرسیارە بۆ خۆتان جێ دێلین بە هۆی بەراوردکردن لە نێوان ئەوەی لە تواناداهەیەو ئەوەی لە ڕەفتارو مێشکتانەوە هەلدەقولی لەگەل واقیعی تازەدا .

ئەگەر هاتو بە وەلام گەیشتنە ئەوەی کە دەورتان ئێستا جێی ڕەزامەندییە بە گوێرەی ئەم لێکۆلینەوەیە ئەو کاتە ئەمە برێتی دەبێ لەو وەلامەی کە پێویستە بەلام ئەگەر دەرکەوت بەردەوامییەکی زۆرترو وردییەکی بالاتر پێویستە هیوامان وایە بتوانن ئەوەی نیشتمانتان شایانی بێ بیدەنێ .

دوو یا سێ ڕۆژ لەمەو پێش چووم بۆ شوێنێ پردێکی ساکاری تیا دروست دەکری هەندێ تەختەی داری بەسەرەو بوو یا بە دار داپۆشرا بوو و لەسەر دارەکەوە ماددەی (فیت کارپێت)یانی فەرش ڕادەخرا سەیرم کرد بزمارەکان بە لاروگێڕی بەسەر تەختە دارەکانا دادەکوترێنو ڕێك نینو بە شێوەیەکی باش نەخشە بۆ کرێکارە هونەرییەکە نەکێشرا بوو کە بزمارەکان ڕاستو ڕێكو پێك بن .. کاتێ کە لە ئەندازیارەکەم پرسی ئەم کەمو کورتییە لەبەر چی .. ئەندازیارەکە وتی دادەپۆشرێ .. وتم ڕاستە ئێوە ئەمە دادەپۆشن بەلام هەتاکو شتی داپۆشراویش دەبێ ئەو وردییەی تیا بێ کە پێویستە بۆ ئەوەی کرێکاری هونەرمەند ڕانەیەت لەسەر ئەوەی بە بە شێوەیەکی نارێك بزمار داکوتێ چونکە بەمە کردارێکی هەلەی وا دەکا گران دەبێ هەلەکە لە بیری لا بەرێو بۆ ئەوەی شتێکی چاکتر بکا پێویستی بە کۆششێکی زۆرو ڕەنگە بە قوربانییەکی گەورەیە .

کاتێ کە خشتێ لە قەلای عیراقی مەزندا دادەنێن

پێویستە لەسەر هەموو کاتێ کە خشتێ لە قەلای عیراقی مەزندا دادەنێن مەودای درێژیو پانییەکەی ڕاست بێو بە ڕێكو پێکی بخرێتە ئەو شوێنەی خۆی کە تیایا بێ بۆ ئەوەی شتی هەلە نەچێتە هێلو ڕێبازەکانی بنیاتەکەوە بە هۆی ڕەفتارێکی هەلەوە بە جۆرێکی وا نەوەکانی داهاتوو پێمان بلێین نەوەکەمان ورد نەبوو لە فلان شتدا یا لە فلان بابەتدا یا لە فلان بنیاتدا لام وایە شەرەفی هاوولاتیەتیو بەرپرسیارییە کە هەموومان چاوەڕێی ئەوە بین لە چەرخەکانی داهاتوودا بە باشە ناومان بێننو ئەمەیش مافێکی ڕەواو مافێکی ئادەمیزادانەیەو یاد کردنەوەیشی حالەتێکی ئادەمیزادانەی ڕەوایەو ئەوەی بیر لە ڕێ تێچوونی وا نەکاتەوە گومانی تیا نییە لایەکی تێڕوانینی مێژوویی بۆ جوولانەوەی کۆمەلگا بۆ ئێستاو دوا ڕۆژمان کەمو کورتی تیایە .

ژیانی تازە بازی زۆری تۆمار کردووە لە پلەی توانای کڕین لای هاوولاتییانو لەسەر ڕادەی گۆڕانی کۆمەلایەتیو ئابووری بە شێوەیەکی گشتی بەلام ناتوانین بلێین پێشکەوتنی ڕۆشنبیریو ئیعتیباری یانی تێڕوانینی ئەو ئیعتیبارە مەعنەوییانەی کە پێویستە شان بە شانی ئەم پێشکەوتنە بڕوا لە لا ماددییەکەیدا ئێستا هەیە بەو شێوەیەی کە دەمانەوێ بەلام ئەوەندەی کە هەیە جێی شانازیمانە بە گوێرەی باری ئەو بازەی کە کۆمەلگا بردوویەتی لە جولەیدا لە لا ئابوورییەکانیا بە شێوەیەکی تایبەتی .

جوولانەوەی ژیانی تازە هەندێ ئەنجامی ناباشیشی دەرخستوەو ئەمەیش کارێکی ئاساییەو چاوەڕێی دەکرێ بەلام وەنەبێ هەرچی شتێ کە چاوەڕێی بکرێ جێی ڕەزامەندی بێ بەلام پێویستە لە سەرمان لە هەموو قۆناغێکدا بوەستین بۆ ئەوەی سرنج لە هەموو ئەنجامێکی ناباش بدەین کە قۆناغی پێشەوە دەری خستبێ بە جۆرێکی وا لە تواناماندا بێ چارەی کاروبار بکەینو ئەوە مسۆگەر بکەین کە بەرەو پێشچوونی هاوسەنگ بێ بەو شێوەیەی کە دەمانەوێو لەم دیاردە ناباشانە بلاو بوونەوەی ئەو گیانە دەروونییەیە کە بە ئینگلیزی پێ دەوترێ سایکۆلۆژیی دەستکەوتی خێرا لەسەر حیسابی پێشکەوتنی توانای هونەریو زانیاری لای پسپۆرەکان یا خاوەن پیشەکان .

بۆ نموونە فلان ئۆتۆمبیل چاککەر دەتوانێ ڕۆژی سی یا چل یا پەنجا دیناری دەستکەوێ بە هۆی کەمی ئۆتۆمبیل چاککەرەوەوە ئەگەر بەراورد بکرێن لەگەل ژمارەی ئەو ئۆتۆمبیلانەی کە لە ولاتدا هەن لەبەر ئەوە زۆرجار دەبینین وەستایەتیی زۆریان بە ڕادەی پێویست نییە لەبەر ئەوەیش نا کە وەستای باش نین بەلکو لەبەر ئەوەی بە جۆرێ کاری پێ ناکەن کە پێویست بێ ئەم وێنەیە بەسەر هەندێ لە ئەندازیارانو پزیشکانو مامۆستایانی زانستگاو مامۆستایانی سانەوییو هەندێکی تریش لە توێژەکانی کۆمەلگادا دێتە دی .

سەیر دەکەین فلان مامۆستا لە بیرکاریدا باش دەوام هەندێ دەرس وەردەگرێ بۆ ئەوەی پلەی ژیانی خۆی بەرزکاتەوە بۆ ڕادەیەکی تایبەتی بەلام بیر لە خوێندنەوەی شتێ ناکاتەوە لە هەفتەیەکدا بە جۆرێکی وا ئەو توانایەی خۆی پێش بخا کە بە گوێرەی پلەی بیرکاری لە جیهاندا دواکەوتووە .

پێپلیکەی ژیان چەندەها پلەی هەیەو پێشکەوتنیش ماوەی دەوێ

برایانم پاش ئەوەی جێ وڕێتانمان ڕوون کردەوە لە بنیاتنانی تازەدا بە پێی ئەو ئەنجامەی پێی گەیشتووین چ لە بیرمانا یا لە ڕابوردوویدا دەزانن بارستایی ئەو ئەرکەی کە لەسەرتانە جێبەجێی بکەن چەندە لە بارەی وردیی ڕەفتارو ئەو قوربانییانەی پێویستە پێشکەشی بکەن بۆ ئەوەی شوێنێکی شایان وەربگرن لە ڕەوتی مێژوویی عیراقی مەزندا .. هەرگیز ئیشی ڕۆژانەی وا کە لەسەر حیساباتی خوارو خێچ دامەزراوە کە دەسمان بۆ ڕاکێشایانی دەستکەوتی خێرا سەرتان جەنجال نەکا بە جۆرێکی وا نەتوانن زانیاریی ئەندازیاری پێش بخەن .

ئەوەی گومانی تیا نییە ئەوەیە هەر کەسێ زوو دەستکەوتی بێتە دەست نەکەوێتە تەنگوچەلەمەی واوە خۆیو خێزانی نەتوانن لێی دەرچنو بەلکو ئاواتی ئەوەیش دەخوازی دەستکەوتی وا خێرای نەهاتایەتە دەست ئەگەر نموونەیشتان لا نییە هەولی ئەوە بدەن بە بینینو بیرکردنەوە بگەڕێن بە دوای نموونەی وادا کە ئەم حالەتەیان تیا هاتبێتەدی لە کۆمەلگاکەمانا چ لە قۆنتەراتچییەکان یا لە بازرگانان یا لە توێژەکانی تر چونکە ژیان پێپلیکەی خۆی هەیەو پێپلیکەی ژیان چەندەها پلەی هەیەو پێشکەوتنیش ماوەی دەوێ وەك چۆن پێویستە هەر خواردنێ لە ماوەیەکی تایبەتیدا بکولێ بەسەر ئاگرێکی هێمنەوەو چۆن پێویستە دایکانمان ئەوەندە مانگ منالەکانیان لە سکیانا هەلگرن پێش لە دایکبوونیان .. بەو جۆرەیش پێویستە نەگەینە پایەی لە توانای دارایدا پێش ئەوەی لە بوارەکانی تری ژیانی خێزانیو خۆیماندا پێشکەوین ئەگینا ڕەنگە ئەو پێشکەوتنەی لە پلەی ژیانداری خێزانێکی سادەدا ڕوویدا کە لە عادەت بەدەر بێ وای لێ بکا هاوسەنگی خۆی لێ تێك بچێ لە ڕەوشتی کۆمەلایەتیدا بە جۆرێکی وا جۆرەها نەخۆشی پەیدا بکا نەك هەر بۆ کۆمەلگا بەلکو بۆ خاوەن خێزانەکە خۆیشی .

نموونەیەکم لایە لە ژیانی عەمەلیو لە خەلکی سادەوە بۆتانی دەگێڕمەوە .. یەکێ لە خزمەکانم قوتابیی سانەوییەو ژنی هێناو ئۆتۆمبیلێکی کڕیو بە گوێرەی یاساکانی سوپای فلاتێکی درایە یەکێ لە دۆستەکانی ئەم قوتابییە پێی وت فلانی (مەبەستم قوتابییەکەیە) ئیتر هەر ئەوەت ماوە بمری چونکە هەموو شتێکت دەستکەوتووە لە ژیاناو ئەویش قوتابییە لەگەلیا سەیری ئەم قسە نەستەقە بکەن چەندە قوولە ئەوەی لە پشت ئەم قسەوەیە هەتاکو ئەگەر ئەوەیش کە وتی مەبەستی نەبووبێ بەلام چەندە قوولە بەلام من بە جۆرێکی وا قوولەوە سەیری دەکەم کە فەلسەفەیەکی فراوانی ژیان دەربڕێ .

لە ڕاستیدا لاوێك لە تەمەنێکی دیاری کراودا پاش خوێندن نەبێ ئاواتی چی تری هەبێو ئەم ژیانە لە لقو پۆپەکانیا ڕەنگە بە شێوەیەکی نالەبار ڕەنگ بداتەوە بەسەر ئاواتیا لە خوێندنا .

من لام وایە هەموو خێزانێکی عیراقی پێویستە باش ورد بێتەوە لە سروشتی ژیانو لەو پلەپلەیەی کە پێویستیەتی لە ڕەوتیاو دەبێ بیر لەم لایەنە بکاتەوە تا نەکەوێتە بارێکەوە کەس خۆزگەی پێ نەخوا .

وێنەیەکی کۆمەلگای عیراق دەکێشم

پێش ئەوەی واز لەم نوختەیە بێنم لە قسەکەما بە پێویستی دەزانم ئەوەتان بۆ ڕوون بکەمەوە کە من ژمارەیەکی زۆر هاوولاتییان دەبینم و تەلەفۆنێکیشم هەیە هاوولاتییان بە هۆیەوە قسەم لەگەل دەکەنو گیروگرفتەکانیانم بۆ دەردەخەن منیش ڕاستەو خۆ وەلامیان دەدەمەوە بەلام کە ژمارەی ئەوانەی کە بە تەلەفۆن داوام دەکەن زۆر بوو و ئەمە مانای ئەوەیە دەبم بە کرێکاری بەددالەو ئیشەکەم پەکی دەکەوێ وەلامدانەوەم سپارد بە مورافیقەکانم لە هەندێ حالەتدا نەبێ یەکسەر دەچمە سەر خەتەکە بۆ ئەوەی خۆم گوێم لێی بێ چونکە من هەمیشە لەگەلەوە فێر دەبمو لە کاروبارەوەو وێنەیەکی کۆمەلگای عیراق دەکێشم چ بە پێوەندی ڕاستەوخۆ یا بە تەلەفۆن یا بە چاوپێکەوتنو .. خەلکێکی زۆر دێن بۆ لامو نموونەی جیا جیا دێن بۆ لام قوتابییەکی کۆلێج دێ بۆ لام ژنی هێناوەو خانوو و ئۆتۆمبیلی لێم دەوێ یا دەلێ نەمالی هەیە نە ئۆتۆمبیل .

ئەمە ئاواتێکی نارەوایە چونکە ئەو قوتابییە ئیتر چۆن داوای خانوو و ئۆتۆمبیل دەکاو بۆچی ئیش ناکا بۆ ئەوەی خانوو و ئۆتۆمبیلی دەستکەوێ .. و ئێمە باش خزمو ناسیاوەکانمان لە بیرە کە چۆن هەندێکیان بیست سال زیاتریان لە وەزیفەدا بردە سەر تا خانوو و ئۆتۆمبیلیان پەیدا کرد .

ئەمە دەبێ پێی بلێین ئاواتی ڕووخێنەر چونکە ڕەوا نییە ..

نموونەیەکی تر .. ئافرەتێکی هاوولاتیی عیراقی دێ بۆ لامو پێم دەلێ تا ئێستا نەچوە بۆ دەرەوە وەکو بلێی بەپێی یاساکانی ژیان ئەو ئادەمیزادەی کە لە عیراقدا لە دایكبووە دەبێ ئەمەریکاو ئینگلتەرەو فەرەنسا ببینێو ئەگەر توانای ئەوەی نەبوو ئەم دەولەتانە ببینێ دەبێ فلان ببینن تا یارمەتییان بدا بۆ بینینی ئەم ولاتانە .

کەوا بوو دەمارێکی وا پەیدا بووە لە کۆمەلگای عیراقدا لەسەر ئەوە دامەزراوە کە قۆناغەکان بسووتێنرێن بە تێڕوانینێکی خوارو خێچەوە بۆ ژیان یانی گەیشتن بە هەموو پێداویستەکانی ژیان دوور لە بەخشندەییو بە شێوەیەکی ناهاوسەنگ لەگەل بەخشندەیی کەسدا لە ژیاناو ناهاوسەنگ لەگەل ئەو کاتەدا کە پێویستە تێبپەڕێ بۆ ئەوەی بگەینە پایەیەکی تایبەتی لە پایە بەرەو ژوور ڕۆیشتوەکانی ژیاندا .

ژیان بناغەی زانینو زانستە

هیوادارم برا ئەندازیارەکان باش وردبنەوە لەم لایەو گرنگترین شتێکیش کە مەبەستمە لەم لایەنەدا یا گرنگترینی ئەو شتانەی کە مەبەستمن لەم ژیانەدا ئەوەیە کە خۆتان نقوم نەکەن لە ئیشی ڕۆژانەدا بە جۆرێکی وا دوورتان بخاتەوە لە توانای پێشکەوتنو پێوەندی بەستن لەگەل کە نالەکانی زانیاریو تکنۆلۆژیدا لە پێشکەوتنی زانیاریو عەمەلیدا لە جیهانا هەموو نەك هەر لە عیراقدا چونکە ئەو مرۆڤەی لای وا بێ ئەو زانینو زانستەی کە هەیەتی بەسە لە دامێنەکەی ئەو بەرەوە ئەڕووخێو لە قۆناغێکی داهاتوودا خل دەبێتەوە .. بەلام ئەو مرۆڤەی کە دلنیا بێ لە خۆیو هەتاکو ئەگەر ڕادەیەکی گرنگیشی هەبێ لە زانینو زانست دەبێ لەوەوە بجوولێتەوە کە ژیان بناغەی زانینو زانستەو ئەو کتێبەی کە ئەمڕۆ دەردەچێ دەولەمەندترە لە زانیارییەکانیا لەو کتێبەی کە ڕۆژێ لەوەپێش دەرچووە چونکە ژیان بە شێوەیەکی بەردەوام زانیاری عەمەلیو زانستی لێوە دەردەچێ بۆ قازانجی ئادەمیزادو بە پێشەوایەتیی ئادەمیزاد .

ئەو ئەندازیارەی حەوت سال لەمەوبەر لە کۆلیجی ئەندازیاری دەرچووە بێ ئەوەی هەموو سالێ کتێبێکی خوێندبێتەوە لەسەر لە بارەی بەرەوپێش چوونی زانستی ئەندازەوە من بە دواکەوتووی دەزانم هەرچەندە بە پێوانەی ڕێژەیی لەگەل دەوروبەریا پەسەند بکرێ بەلام ئایا پێوانە ڕێژەییەکان بەکەلکمان دێن بۆ بەرەوپێش بردنی کۆمەلگاکەمان بۆ ئەو پلەیەی کە بۆی بشێ بە گوێرەی حیساباتو پێوانەی پێشکەوتن کە لە جیهاندا ڕوودەدا .

وەلام .. نا .. دەکرێ پێوانەی ڕێژەیی لە قۆناغێکی تایبەتیدا پەسەند بکرێ بۆ ئەوەی سەیری پێشکەوتن بەجۆرێ بکەین کە بەراوردی تیابێ لەگەل

بڕوانە ل ١١

ئاوڕێك لە مێژوو
سەنحاریب پاشا بناغەی شاری نەینەوا و پرۆژەكانی ئاوراكیشان

غفور میرزا كریم

لە بەرەبەیانی مێژووەوە كاروانی ئەوەستاوی مرۆڤایەتی لەم سەرزەمینە گەورەیەدا چەندەها ئیمپراتورو پاشاو سەركردەی لەشكرو دەستەلاتداری جیهانگیری و سەرداری گەورەی بەخۆیەوە دیوە كە هەریەكەیان بە چەشنێكی دیاریكراو كاروباری فەرمانڕەوایی بەسەر مرۆڤ وەكۆمەلی مرۆڤایەتی دا بردوە بەڕێوە كە لە لاپەڕەكانی مێژوودا هەریەكەیان بە جۆرێكی تایبەتی ناوی تۆمار كراوە .

لەلایەن مێژوونوسانی‌یشەوە بەشێوەیەكی جیاواز هەلئەسەنگێنی‌و ئەنرخێنرێ . ئەوەی لەم هەلویستو بوارەدا سەرنج راتەكێشێ ئەوەیە كە مێژوونوسان لە دوو توێی كلافەی ژیاننامەی ئەم پاشاو سەردارو گەورانەدا تەنها شاكارە پەسندەكانیان كاروباری خزمەت گوزاریان بۆ پێش‌كەوتن‌و سەركەوتنی كاروانی مرۆڤایەتی باس‌ئەكاو ئەخاتە پێش‌چاو . بە پێچەوانەوە كارە ناپەسەندو هەلسوكەوتە نامرۆڤانەكەیان یا پشت‌گوێ ئەخات یا فرێ دەداتە ناو سەرەنوێلكی مێژووەوە بەم چەشنە كورد واتانی ... كاری سوود بەخش‌و خێر خوای بەكەلك وەك نەخشی بەرد لە دل‌و دەرونی كۆمەلانی خەلكدا ئەمێنێتەوە وە لەناخی قوولی مێژووش‌دا بە وێنەی ئەستێرەیەك ئەدرەوشێتەوە بەمانایەكی تر دانەوێلەو بابەتی چاكەو سوودبەخش لە گەنجینەی مێژوودا هەر ئەدرەوشێتەوەو هەتا هەتایە سەركوزەرو مرۆرو بابەتی زیان‌بەخش‌و خراپە بەدەم لافاوی ئەمانەوە ئەڕوا وە لاپەڕەكانی مێژوو بەهیچ جۆری نایكرێتە خۆی .

ووڵاتی عیراق كە ناوبانگی لە مێژوودا بە پێشكەی شارستانیەت‌و چاوگەی ئاوەدانی‌و پێشكەوتن‌و داهێنان‌و دیاردەی نوێی زانستی دەركردوەو ناسراوە لەم سەرزەمینەدا چەندەها شاه‌و سەردارو ئیمپراتورو قەراڵی جۆراو جۆری بەخۆوە دیوە بەلام ئەوانەی كە گرەوی سەركەوتن‌و نەمری‌و مەزنی‌یان لە مێژوودا بردۆتەوە تەنها هەر ئەوانەن كە توانیویانە بەپێی بارودۆخی گونجاوی ئەو رۆژگارە ، تروسكە شارستانیەك ، دیاری‌یەكی بچوكی پێشكەوتن یادگارێكی ئاوەدانی ، هونەرێكی زانیستی ، داهێنانێكی نوێ پێش‌كەش بە مرۆڤ‌و كۆمەلی مرۆڤایەتی بكەن . كە لە ئەنجامدا ئەوەی ئەمرۆ بەشانازی‌یەوە كارو خزمەتەكانیان ئەنرخێنن وە ناویان بەڕێزەوە ئەبەن وەلەخانەی گەورە پیاوان ، سەركردەی دلسۆزو ، ئاوەدان‌كەرو شارستانی‌پەروەر دایان ئەنێن ...

ئیمپراتوریەتی ئاشووری لە بوارێكی مێژوویی تایبەتی‌دا بۆ ماوەیەكی درێژ لەم ووڵاتی عیراقەدا بە دیاری‌كراوی لە ناوچەی سەرەوەی ووڵات‌دا جلەوی دەزگای فەرمانڕەوایی بردوە بەڕێوە وە لە مەیدانی كۆمەلایەتی‌و ئابوری‌و ئاوان كەرەوەو شارستانیەتی‌دا پێش‌كەوتنی بێ‌وێنەو ، وە سەركەوتنی بێ‌هاوتای بە ئەنجام گەیاندوە ، وە لە مەیدانی جیهانیش‌دا وەكو دەولەتێكی گەورەی جیهانگیری دەوری بالاو هەلس‌وكەوتی جۆراو جۆری نواندوە وەجێ‌بەجێ كردوە . لەڕیزی پاشاو قەراڵ‌و سەركردەكانی ئاشووری دا هەندێكیان بە ئاوەدان كەرەوەو شارستانی‌پەروەرو پێشكەوتوخواز ناوبانگیان دەركردوەو ناسراون . سەنحاریب پاشا یەكێكە لەو پاشایانەی كە دەوری تایبەتی بالای لە بنیات‌كاری‌وە ئاوەدان‌كەرەوەو دامەزراندنی شارستانی لە ووڵاتی ئاشووردا نواندوە . ئەم پاشایە هەرچەندە لە بەڕێوەبردنی كاروباری دەزگای دەولەتی ، هونەری جەنگی لەشكرسازی‌و سەركردایەتی كردنی بۆ هەلمەت بردن‌و داگیركردن‌و سەركوت كردنی زۆرلێكراوان‌و ولاتانی تر ناوبانگی بە لێهاتوویی‌و زرنگی‌و دانایی دەركردبوو بەلام لە هەمان كاتیشدا لە مێژوودا بە بنچینەدانەری شاری نەینەواو بە راكێشانی ئاوو بەكارێز بێ یا بەشەقە جۆگە بۆ موصل بۆ دەشتی هەولێر بە فارمانڕەوایەكی شارستانی‌پەروەر بە ئاوەدان كە رەوەیەكی بێ وێنە ناو ئەبرێ .

سەنحاریب پاشا پاش كۆچ‌كردنی باوكی سەرجونی دووەم سالی (٧٠٥) زاینی دەزگای فەرمانڕەوایی گرتە دەست وە نوخشەچاری فەرمانی بە دروست‌كردنی شاری نەینەوا دەستی پێ‌كرد كە بەمە پایتەختی ئیمپراتوریەتی لە « دورشروكین » كە ئەمرۆ پێی دەلێن « خرسباد » كە باوكی بنیاتی نابوو گواستیەوە بۆ « نەینەوا » كە لەمەو دواش ئەم شارەش بەرەو پێشكەوتن‌و گەورە بوون كەوتە هەنگاونان .. جێگای خۆیەتی كە لێرەدا بێلێن كە سەنحاریب پاشا لە سەرەتای فەرمانڕەوایی دا بۆ چەسپاندن‌و سەقام گیر كردنی بناغەی ئیمپراتوریەتەكەی كاری ناپەسەندو ناشایستی وای بەرامبەر زۆر لێكراوان‌و گەلانی تر بەجێ‌هێناوە كە مێژوو نەفرەتی لێ‌ئەكا وە لە لاپەڕە رەشەكانیدا تۆماری ئەكا .. لە لایەكەوە هێرشی بردە سەر دەولەتی عیلام وە دەولەتی میسر گەیشتە دۆلی نیل وە خەلیجی بەسرە تەنانەت پاشای (سبئی) لە (یەمەن)یش بە ناچاری لە عاستی‌دا سەری شۆڕ كردوە بە دیاری زۆرو خەلاتی قورس كەوتە دەم چەور كردنی تا خۆی لە هێرشی بێ‌ئامانی بپارێزی وە لەلایەكی تریشەوە شاری شارستانی‌و پێشكەوتوی بابلی لە سالی ٦٨٩ ی‌پێش زاینی‌دا بەمەرەیەك برد كە پەپو .. لەناو شوێنەوارە كاول‌بوەكانیا بخوێنێ ، داری بەسەر بەردەوە نەهێشت ، شورەو قەلای بەسەریەكا روخاند . ئاگری بەردایە كۆشك‌و پەرستگاكانی لە دوایدا ئاوی فوراتی بەردایە سەری ... و كردی بەجێگای چەقەل‌و رێوی ، هەروەها بەم رەنگەش شارەكانی فەلەستین‌یشی سەرەو ژێر و كاول كرد كە مرۆڤ گریانی بۆ ئەهات . شیاوی باسە هەلدانەوەی ئەم لاپەڕە رەشەی ژیانی سەنحاریب لەلایەن مێژوونوسانەوە تەنها بۆ نەفرەت لێ‌كردن پەندو عیبرەت وەرگرتنە بۆ شاو سەردارانی تر ئەگینا ئەنجامی جێگای ئەم كارە ناپەسندە نا مرۆڤایەتی بە هەر سەرەنوێلكی مۆزەخانەی مێژووەوەیەو بەس نوخشەجاری كاری سوود بەخش‌و بە كەلكی سەنحاریب پاشا لە سەر لەنوێ بنیات نانی شاری نەینەوا كە كردی بە پایتەختی ئیمپراتوریەتەكەی دەستی پێ‌كرد .

ئیتر هەر لە بنچینە دانانی شارەوە تا ئەگاتە زنجیرە دیاردەكانی تری شارستانی‌و ئاوەدان‌كردنەوەو جوان‌و رازاوە كردنی شار تێكرا هەمووی گرێ

بروانە ل ٩

كۆنگرەی لقی یەكێتی ئەدیبان و نوسەرانی كورد

دەستەی ئامادەیی كۆنگرەی لقی یەكێتی ئەدیبان‌و نووسەرانی كورد لەناوچەی كوردستان ،بڕیاری‌دا لە رۆژانی ٢٤و٢٥ی ئەم مانگەدا لەهۆلی رعایەی عیلمی لەهەولێر یەكەم كۆنگرەی لقی یەكێتی‌ئەدیبان‌و نووسەرانی كورد ببەستێ ، بۆیە داوا لەهەموو ئەندامانی یەكێتی دەكا ئەوانەی ناویان لەخوارەوە نوسراوە لەو دوو رۆژەی لەسەرەوە دیاری‌كراون‌لەهەولێر ئامادەبن‌و ، ئومێدەوارین هەموو ئەدیبان‌و نووسەرانمان بەشداری‌كۆڕی بەردەوام‌بوونی كاروانی رێكخراوەكەیان‌بكەن‌و لەكاروباری كۆنگرەكەدا دەوری خۆیان ببینن بەو شێوەیەی كەخزمەتی رەوتی‌رۆشنبیری كوردیمان دەكاو،بناغەی لقەكەیان دەچەسپێنێ

ناوەكان :

١ ــ احمد شكرى (د.شو)
٢ ــ د. احسان فؤاد عبد الكريم
٣ ــ د. ابراهيم عزيز ابراهيم
٤ ــ ابراهيم علي محمود
٥ ــ احمد عبدالله مصطفى
٦ ــ احمد محمد اسماعيل
٧ ــ ازاد عبدالواحد حمه صديق
٨ ــ ازادحمه امين يونس
٩ ــ احمد سلمان احمد « تاقانه »
١٠ــ اسماعيل رسول احمد
١١ــ اسعد عدو رسول
١٢ــ اسماعيل حسن رۆژبەیانی .
١٣ــ اكرم محمد قەرەداغی
١٤ــ انور محمد طاهر
١٥ــ امين الشيخ علاءالدين النقشبندى
١٦ــ د. بدرخان عبدالله السندى
١٧ــ برهان محمد عبد الرحمن
١٨ــ پیربال محمود ابراهيم
١٩ــ جمال علي خضر
٢٠ــ جلال محمود علي
٢١ــ جلال احمد مدحت خوشناو
٢٢ــ جلال تقى
٢٣ــ جمال عمر محمد امين غمبار
٢٤ــ جمال محمد شالى المحامى
٢٥ــ جيهان عمر توفيق
٢٦ــ جزاء علي امين
٢٧ــ حسيب علي عبد الرحمن قرەداغی
٢٨ــ حسين عزيز رەشوانی
٢٩ــ حسين احمد علي الجاف
٣٠ــ حسين عارف عبد الرحمن
٣١ــ حمەحمە امين قادر
٣٢ــ حمه كريم رمضان
٣٣ــ حمه سعيد حمه كريم
٣٤ــ حجى جعفر
٣٥ــ خانم رسول
٣٦ــ خالد حسين يعقوب
٣٧ــ خدرى سليمان
٣٨ــ دلشاد محمد امين
٣٩ــ دارى سارى حيدر
٤٠ــ رؤوف احمد حسن
٤١ــ رؤوف بێگەرد
٤٢ــ رضا گول جلال البرزنجى
٤٣ــ رمضان عيسى مصطفى
٤٤ــ روستم سلام محمد امين باجلان
٤٥ــ سعيد يحى الخطاط
٤٦ــ ساجد محمد علي
٤٧ــ سلام غفور منمى
٤٨ــ سكفان عبد الحكيم ابراهيم
٤٩ــ د. شكريه رسول
٥٠ــ شيرين كمال احمد
٥١ــ شيرزاد حسن سليمان
٥٢ــ شيركو بيكەس
٥٣ــ شڤان حجى آدم
٥٤ــ شكور مصطفى عبدالله
٥٥ــ شيرزاد حسين محمد الجبارى
٥٦ــ صباح عبد الرحمن عبدالله
٥٧ــ صديق شرو علي
٥٨ــ صلاح الدين احمد خورشيد شوان
٥٩ــ صبرى بوتانى
٦٠ــ طاهر صالح سعيد
٦١ــ طه مظهر طه
٦٢ــ طه احمد بابان
٦٣ــ عبدالرزاق حمه صالح بێمار
٦٤ــ عبدالستار طاهر شريف
٦٥ــ عبدالله حميد حسين روژبەیانی
٦٦ــ عبدالرحمن صالح مزورى
٦٧ــ عبدالستار كاظم
٦٨ــ عبدالوهاب محمود الطالبانى
٦٩ــ د. عزالدين مصطفى رسول
٧٠ــ عزالدين فيضى عبدالله
٧١ــ علي وريا اسماعيل
٧٢ــ علي‌عبدالله صوفى محمد
٧٣ــ عزيز رشيد الحريرى
٧٤ــ عثمان حمه رشيد عبدالله
٧٥ــ عبدالله محمود مصطفى
٧٦ــ عبدالله عزيز خالد
٧٧ــ عبدالله عباس
٧٨ــ عبدالكريم فندى يحيى
٧٩ــ عبدالكريم محمود الشيخانى
٨٠ــ عمر عبدالرحيم
٨١ــ عمر عارف محمود
٨٢ــ عبدالله نجم مجيد السراج
٨٣ــ عبدالخالق علاء الدين
٨٤ــ عبدالخالق عزيز حسين
٨٥ــ عمر شيخ الله
٨٦ــ عمر علي امين
٨٧ــ غريب محمد امين
٨٨ــ غفور صالح عبدالله
٨٩ــ فائق جميل العلى
٩٠ــ فيصل نورالدين عبد الرزاق
٩١ــ فاروق رفيق حمەكريم
٩٢ــ فريد بكر ايوب (فريد زامدار)
٩٣ــ كامل نظام الدين ژير
٩٤ــ كمال صابر قادر
٩٥ــ كمال عبدالرحمن
٩٦ــ كمال رؤوف محمد
٩٧ــ كمال حسين غمبار
٩٨ــ كمال جلال غريب
٩٩ــ كريم مصطفى شارەزا
١٠٠ــ د. كمال مظهر احمد
١٠١ــ كريم زەند
١٠٢ــ لطيف صادق فرج البرزنجى
١٠٣ــ محمدامين محمداحمد
١٠٤ــ مصلح الجلالى
١٠٥ــ محمد عبدالكريم البرزنجى
١٠٦ــ محى الدين زەنگنە
١٠٧ــ محمد الملا عبدالكريم
١٠٨ــ مصطفى صالح كريم
١٠٩ــ محمدعلي محمدصالح قرەداغی
١١٠ــ محمد عبدالرحمن محى‌الدين
١١١ــ محمد مولود محمد
١١٢ــ محمد نورى جاسم البدرى
١١٣ــ محمد امين پنجوينى
١١٤ــ محمد علي مەدهۆش
١١٥ــ محمد رحيم رمضان
١١٦ــ محمد نورى توفيق
١١٧ــ محمد طاهر حسن كوهرزى
١١٨ــ محسن ئاوارە
١١٩ــ مجيد محمود نديم
١٢٠ــ محمود عبدالله اسماعيل (زامدار)
١٢١ــ محمود الحاج رحيم عبدالرحمن
١٢٢ــ مصطفى احمد نريمان
١٢٣ــ مارف كريم صالح
١٢٤ــ مسعود ملا عبدالله (بێ‌بەش)
١٢٥ــ مكرم رشيد جميل الطالبانى
١٢٦ــ ممتاز حيدرالحيدرى
١٢٧ــ مدحت خضر بێخەو
١٢٨ــ مفديد مامه فيضى سوران
١٢٩ــ محمد الشيخ عبد الكريم البرزنجى
١٣٠ــ د. نافع ايوب‌عقراوى
١٣١ــ ناظم حسين حسن
١٣٢ــ نزار محمد سعيد
١٣٣ــ نژاد احمد شوقى
١٣٤ــ هاشم عقراوى
١٣٥ــ واركێس موسيس سركيسيان
١٣٦ــ مصطفى حسين
١٣٧ــ عدنان الاتروشى
١٣٨ــ صديق خالد
١٣٩ــ رشيد فندى يحيى
١٤٠ــ ياسين قادر برزنجى

نەمرن

بهجت محمد هرورى

ـ ماسی دزانیت ..
خابیر چوجار هشك نابتین
دێ هەر تێ پێل‌و زفروكا
شەقینیتن
لەو بئومێدە
كو نامریت ..
دێ هەر مینیت
ـ كەو دزانیت ..
چوجار نامەهتین چیا
سرت‌و كومت ..
ژێ نابرێین
لەو زوی ڤیاو
ب ئومێدە ..
دێ هەر خوینیت
ـ بەلاتینكا شەیدا دزانیت
حەودێن هەلال‌و بەیبونیا
لاتێن نێرگزو بنەفشا ..
كول نخوینا
چەندین زستان ..
لێ بكەتە سەقەم‌و سر
هافێنێژی ..
تەحرەو گەرمی ،
ب‌سەردا كر
نا خلاس‌بن
لەو بئومێدە
كو نامریت ..
دێ هەر مینیت
گولا مێژیت .. نەهەژینیت
ها .. بەهار هات‌و نامینیت
لەو بئومێدو باوەرم
بو ئاستەنگا ..
ئەز رێ‌و بازبەرم
ئەز نامرم

جیروكێت فولكۆری

دوانزدە برا

(انور محمد طاهر)ی‌یائامادەكری

زێرڤانێ دارستانێ دگەل كچا خۆ ب رەخێ دارستانێ دژیان كچا وی هەر رۆژ سپێدێ ژ دارستانێ دچو خاندگەها گوندی .

ئێڤارەكا زڤستانێ دەمێ ژ خاندنگەهێ زڤری‌ڤە دنیا بۆ باهوزو زریان وێ زاروێ رێكا مالا خۆ بەرزەكر هەر هات وچۆ بەلێ ب مالا خۆ نەكەت .

بەلێ دیت تیشكەكا روناهی‌یێ دتەبسیت وێ ژێ قەست كرێ .

دیت دوازدە زەلام ل دور ئاگرەكی یێت خرڤەبوویین چۆ دەڤ وان‌و سلاڤ كر ، پیرەمێركێ ل نیڤا دیوانێ بدەنگەكێ بلند گوتی :ــ

كچا من ب خێر هاتی ،ڤێ شەڤا سار ژ كیڤە تێی‌و كیڤە دچی !؟

زاروێ جیروكا وندا بوونا خۆ بۆ پیرەمێری بەحس كرو گۆتێ ئەز شوباتم دا ئێك ئێكە برایت خۆ بتە دەمە نیاسین ئۆ دا دەست پێ بكەم ئەڤێ ب رخم من قە ئادارە هەیڤا ئێكێ‌یە ژ سالی بشتی وێ گۆلان‌و ئەیارە ئەڤ هەر سێ هەیڤە بهارن ، ئەلبەت تۆ دزانی بشتی بهارێ هاڤین دهیت ئەو ژی حوزیران‌و تیرمەهو تەباخە ئەڤ هەر شەش برایێت من هندەك سی رۆژا هندەك زیدەتر حكومی ل جیهانێ دكەن بەلێ ئەیلول‌و چریا ئێكێ‌و چریا دووێ سێ كەژێت پایزێ نە ئەو نۆت‌و ئێك رۆژا حكومی داكەن كانینا ئێكێ‌و یا دووێ‌و رەشەمە ئەو ژی سێ مەهێت زڤستانێ‌نە حكوم كرنا هەر دوو كانینا شیست‌و دو رۆژن حكومێ من ئەڤرو دەست پێ دكەت ئەز شوباتم وان برا گەلەك كەیڤا خۆ ب هاتنا وێ زاروێ هینا ئۆ جهێ وێ لدەڤ خۆ كر بەر ئاگری دا گەرم بیت .

ئاداری گۆت : كچا من وەرە روینە هەتا تە گەرم بیت بشتی هنگێ تە ب سەلامەتی گەهینمە مال .

زارو گەلەك ب‌حیڤانداریا پیرەمێری كەیف خوشی بو لبەر ئاگری روینشت گەلەك ب سەودا سەری سەح دكرە برایێت وی هەمی كەشخەو جوانن ئادارو گۆلان‌و ئەیار تاجا گۆل‌و پشكۆژا یا دانایە سەر سەرێ خۆ .

سەرو چاڤێت حوزیران‌و گلاوێژو تەباخا وەكی رۆژێ روناهی‌یێ دەن ئەیلول‌و چریا ئێكێ‌و دووێ تاجەكا بەلكێت رەنگ‌و رەنگ یاكریە سەرێ خۆ ئۆ سەڤیكێت ڤێقی یێت هلگرتین سێ پیرە مێرێت دی سەرو چاڤێت وان وەكی بەفرێ سپینە .

بروانە ل ٧

ژیان

كامیران بەرواری

ژیان دارەكە
ژدارێن هیڤی‌یا
ژیان گولەكە
یا لبەر كەنی‌یا
ژیان جانەكە
ژمێژە من ڤیا
ژیان ئومێدە
هەمیێ لهیڤی‌یا
ژیان خوزیەكە
دلێ من ڤیا
ژیان بەفرەكە
تێتن لكێری‌یا
× ×
من گوتێ ژیان
ژتە تێر نابم
ما تاكو كەنگی
دێ دەست ڤالابم
ژمافێت ژینێ
دێ بێ بێ باهربم
ــ ــ
گوت : ئەز ئەو بوكم
هەرا خەملاندی
ئەز ئەو نازدارم
یا ژمن تێر نابن
ئەز ئەو خوزی‌مە
یازو ببجە نابم
گەر... تە ئەز دڤێم
زەندكا تو ملدە
لەوندیا بشدینە
گەر ... لهیڤیا منی
كتێبا بخوینە
دێر دێرو پەرپەر
تورێ جیهانی
هەمیێ ڤەخوینە
قەلەمی هلگرە
هزرا بچینە
زاروكا هیكە
باش بو بخوینە
من ژڤێ دوژێ
زوكا دەرینە

ناوو وێنەو کورتەیەك لە ژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی ئەنجوومەنی نیشتمانی

هەمووی دیموکراسیەت بۆ گەل .. هەمووی سەربەستی بۆ گەل .. هەموو مافێك بۆ گەل .
سەرەکی فەرماندە صدام حسین

پارێزگای هەولێر

ناوچەی یەکەم

ناو : اسماعیل عبد الکریم مصطفی .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٣
پلەی زانیاری : دەرچووی فربندنی ئاینی .
پیشە : کاسب
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : بەشداری ئەو کۆرە جەماوەریانەی کردوە ئەنجوومەنی نیشتمانی ، بەستوونیو هانی هاووڵاتیانی داوە بەشداری لە قادسیەی صدامی بیرۆزدا بکەن .

ناو : امید محمد احمد .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٥٥
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی
پیشە : کارگێری سینەما لە زانکۆی صلاح الدین کولیژی زانستی .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : ئەندامی نەقابەی خزمەتگوزاریو کۆمەڵایەتی لێپرسراوی نەقابە لە کولیژی زانستی .

ناو : خلیل محمد حسن.
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٥
پلەی زانیاری : بەکالۆریۆس دبلۆم خوێندنی بالا لە نەخشەو گەشەپێدانا .
پیشە : بەرێوەبەری سەر زماری لە هەولێر
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : سالانی ١٩٧٩ــ١٩٨١ سەرەکی کۆمەڵەی ئابوری زاناکانی دهوك بوو ، ئیستا سەرەکی کۆمەڵەی ئابوری زانەکانە لە هەولێر لە سالی ١٩٨٢ەوە ، ئەندامی دەستەی نووسەرانی پاشکوی کوردی گۆڤاری ئابوری زان ـو چەند باسو لێکۆڵینەوەی بە زمانی عەرەبیو کوردی بلاو کردۆتەوە .

بەشداری لە قادسیەی صدام کردوەو بریندار بوەو بارەو زێری بۆ پشتیوانی جەنگ بەخشیوە .

ناو : خالص عیسی فتاح
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٦
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی ئامادەیی .
پیشە : موچەخۆر لە بەرهەمی نەوت .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : چالاکی کۆمەڵایەتی لە ریزی ژیانگەی جەماوەردا .

ناو : زیاد بایز جمیل گەردی .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٥٠
پلەی زانیاری : بەکالوریوس لە یاساو سیاسەتدا .
پیشە : پارێزەر .
چالاکی کۆمەڵایەتی : ئەندامی نەقابەی پارێزەران.

ناو : عمر حسن رسول
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ناحیەی عەینکاوە ١٩٥٤
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی
پیشە : موچەخۆر لە ئەمانەتی گشتی کشتوکال .

ناو : عبدالله عبدالرحمن محمد بشدری
میژووو شوێنی لە دایکبوون : سلیمانی بشدر ١٩٢٦

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی ناوندی .
پیشە : بەرێوەبەری کۆمەڵە مخزنەکانی هەولێر .

ناو : فیصل مصطفی پیرداود .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٦.
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : ئەندامی ئەنجوومەنی شارەوانی ، ئەندامی ئەنجوومەنی گەل ، سەرەکی لیژنەی هەڵمەتی میللی لە ئەنجوومەنی گەل ، ئەندامی دەستەی راگەیاندن لە پارێزگاکە ، ئەندامی دەستەی ژیانگەی مرۆڤ .

ناو : محسن طاهر قادر
میژووو شوێنی لە دایکبوون : خانەقین ١٩٤٧
پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی پەروەردە زانکۆی بەغدا .
پیشە : مامۆستا ،ئەرخان کراو بۆ کاری حزبی دیموکراتی کوردستانی .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : لە چوارچێوەی پارتی دیموکراتی کوردستاندا چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری هەیە . ئەندامی کۆمەڵەی رۆشنبیری کوردی .

ناو : محمدعلی محمدامین محمد صالح .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : موسل ١٩٢٦ .
پلەی زانیاری : کولیژی مافیاری عیراق .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : ئەندامی یەکێتی مافیارانی عیراق ونەقابەی پارێزەرانیو ئەم وەزیفە ئیداریانەی بینیوە : مدیری ناحیە ، قائمقام ، پارێزەر ، سەرەکی ئەنجوومەنی یاسادانان ، ئەندامی ئەنجوومەنی نیشتمانی .

ناو : حسن عثمان حسن.
میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٤٤ کەرکوك
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنگای ئامادەکردنی مامۆستایان ــ بعقوبە .
پیشە : مامۆستای قوتابخانەی پیشەوای سەرەتایی کوران لە هەولێر
چالاکی کۆمەڵایەتی : ئەندامی کۆمەڵەی رۆشنبیری کوردی .

ناو : خسرەو هادی احمد
میژووو شوێنی لە دایکبوون : کەدیناوا ١٩٤٣.
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی
پیشە : موتەقاعد .

ناو : سلطان عبدالله مەردان .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٣٢.
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنگای هونەرەجوانەکانی ،بەغداد .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : سەرەکی کۆمەڵەی هونەرمەندانی هەولێر لە دوو دەورەدا .
ئیستا لێپرسراوی هەموو مەڵبەندەکانی چالاکی قوتابخانەکانو چالاکی هونەریە لە پارێزگاکانی ئۆتۆنۆمی .
بەشداری زوربەی کۆڕە گشتیەکانی پارێزگای هەولێری کردوە .

ناو : غازی حمید یونس .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : سنجار ،نەینەوا ١٩٣٩ .
پلەی زانیاری : بەکالوریوس لە زمانی عەرەبیدا .
پیشە : یاریدەدەری بەرێوەبەری گشتی پەروەردە لە پارێزگای هەولێر .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : کراوە بە بەرێوەبەری ئامادەیی پیشەسازی هەولێرو لە کردنەوەی زۆر قوتابخانەی پیشەییدا بەشداری کردوە بە هاوکاری لەگەل دامەزراوی فێرکردنی پیشەیی لە بەغداد .
دانراوە بە سەرەکی کۆمەڵەی تیپهەلاکی هەولێر لە سالی ١٩٧٥ەوە تا ١٩٨٣: وزۆر خزمەتی لەم رووەوە پێشکەش کردوە .
کراوە بە امینی سری یانەی کاربەدەستانی هەولێر لە سالی ١٩٧٦ەوە تا ئیستا .

ناو : یونس عبدالله فتح الله حداد .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٣٣.
پلەی زانیاری : بەکالوریوس لە یاسادا .
پیشە : بەرێوەبەری ئیدارەو زانیە لە پارێزگای هەولێرە ئیدارەی محلی .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : سەرەکی ئەنجوومەنی مەرکەزی گەل لە پارێزگای هەولێر ، ئەندامی یەکێتی مافیارانی عیراق .

ناوچەی دووەم

ناو : جەودەت عبدالمجید عبدالهادی عومەری .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : موسل ١٩٢٩ .
پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی مافیاری عیراق
پیشە : جێگری پارێزەری هەولێر .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : ئەندامی یەکێتی مافیارانی عیراق لقی هەولێرو ئەندامی دەستەی پەرەپێدانی ئەلای هەولێر .
بەشداری لە هاندانیو سەربەرشتی چالاکی رۆشنبیریو وەرزشیو زانیاری هەولێردا کردوە .

ناو : نزار عثمان قادر میران .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٥٧ شەقلاوە
پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی ئوسولی ئاین لیسانس ــ سعودیە .
پیشە : بەرێوەبەری ناحیە خۆشناو .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : نووسراوی میژووی هەیە .

ناو اسعد جیهانگیر حاجی ئاغا .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩١٥ گردەسین نەینەوا .
پلەی زانیاری : دەرچووی شەشی لە ناوبردنی نەخوێندەواری .
پیشە : سەرەکی خێڵی هەرکی .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : راوێژکاری نەوجی بێتجەمی جەنگاوەران .

ناو : غەبیش حسین علی
میژووو شوێنی لە دایکبوون : گوندی گۆمەردی قەزای مخمور ١٩٤٥ .
پلەی زانیاری : دەورەی پەروەردەیی دوای ئامادەیی.
پیشە : بەرێوەبەری خزمەتگوزاری کۆمەڵایەتی .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : بەشداری چالاکیەکانی یەکێتی گشتی لاوانی عیراقی کردوە .

ناو : محمد شاکر محمود جمعە .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٣٩ پارێزگای هەولێر .
پلەی زانیاری : دەورەی پەروەردەیی دوای ئامادەیی
پیشە : بەرێوەبەری لاوان لە پارێزگای هەولێر .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : لە خێزانێکی کرێکارانە ، خوێندنی سەرەتایی لە ناحیەی کۆیەو خوێندنی ئامادەیی لە هەولێر تەواو کردووە دوایی دەورەی پەروەردەیی.
بۆ ماوەی ٢٠ سال خزمەتی هەیە لە پەروەردەو خوێندنی لە بەرێوەبەرایەتی صفەو ناحیەی کۆیە بەسەری بردوە .
لە ریزی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست خەباتی کردوەو لە ناحیەی کۆیەو قەزای مەخموورو ناحیەی عەینکاوەو گوندە هاوچەرخەکانو مەرکەزی پارێزگای هەولێرو قەزای جەمجەمالو مەرکەزی پارێزگای سلیمانیو ئیستا ئەندامی سەرکردایەتی سەرکەوتنە لە پارێزگای هەولێر .
سالی ١٩٧٨ کراوە بە بەرێوەبەری لاوانی سلیمانی. لە رێکخراوەکانی نووسینگەی جوتیارانو کرێکارانو قوتابیانو لاوانو نەقابەی مامۆستایان کاری کردوە ، سکرتێری ئەنجوومەنی گەل بولە جەمجەمالو لێپرسراوی رۆشنبیریو راگەیاندن لە یەکێتی لاوانی سلێمانی .
بە ئەندامی ئەنجوومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی هەڵبژێردراو لە دەورەی هەڵبژاردنی یەکەم سالی ١٩٨٠ .
ئیستا بەرێوەبەری لاوانە لە پارێزگای هەولێرو ئەندامی لقی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانو لاوانی هەولێرو چالاکی رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی فراوانی هەیە.

ناو : صباح رؤوف اسماعیل .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : گوندی‌کانی برزە ، قوشتەپە ـ هەولێر.
پلەی زانیاری : دەرچووی دەورەی ماموری دارستان دوای ناوندی .
پیشە : رابەری دارستان.
چالاکی کۆمەڵایەتی : بەشداری لە چالاکیەکانی یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی هەولێر کردوە .

ناو : هادی حمد خلف .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : مخمور ـ هەولێر ١٩٢٢
پلەی زانیاری : پولی شەشەمی لە ناوبردنی نەخوێندەواری .
پیشە : پاسەوانی قوتابخانەی عین‌مۆزان .

ناو : نەوزاد کاکە محمود.
میژووو شوێنی لە دایکبوون : کۆیە ١٩٣٩ .
پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنگای توتن لە یوگسلافیا .
پیشە : موتاقاعد .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : بەشداری کردوە لە بەرەنگارکردنی دوژمنانی نیشتماندا .

ناو : اسماعیل دهام جمیل
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٧.
پلەی زانیاری : بەکالوریوس لە ئەندازیاری شارستانیدا .
پیشە : ئەندازیار .

ناو : برهان محمد رشید امین .
میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٥
پلەی زانیاری : خوێندنی ئامادەیی .
پیشە : بەرێوەبەری ئەحوالی مەدەنی پارێزگای هەولێر .

ناو : عطیه محمد عیطان.
میژووو شوێنی لە دایکبوون : مەخمور ، گوندی گومەردی ــ قەراج ١٩٤٥ .
پلەی زانیاری : دەرچووی دەورەی پەروەردەیی دوای ئامادەیی .
چالاکی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری : لە چالاکیەکانی رۆشنبیریو سیاسی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانو لاوانی عیراق بەشداری کردوە .

ناووینەوکورتەیەك لە ژیانی بەڕێزان پاڵێوراوانی ئەنجوومەنی نیشتمانی

هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی بیروباوەڕی حزب وشۆڕش وسۆشیالیزم دەردەخا

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

ناوچەی دووەم پاشماوە

ناو : عبداللە اسماعیل احمد .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٢٧.
پلەی زانیاری : خوێندنی بەرامبەر قوناخی ئامادەیی
پیشە : وەزیری دەولەت.
چالاکی کۆمەلایەتی و رۆشنبیری : بەشداری لە هەلمەتی کۆکردنەوەی جەماوەردا کردوە .

ناو : محمد امین عبدالکریم مصطفی .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : هەولێر ١٩٤٧ .
پلەی زانیاری : دەورەی پەروەردەیی دوای ئامادەیی .
پیشە : بەڕیوەبەری هاوێنەهەوارەکان لە هەولێرو هاوینەهەواری صلاح‌الدین و ئیستا لە خزمەتی ئیحتیاتە.

چالاکی کۆمەلایەتی رۆشنبیری : بەشداری لە چالاکیەکانی ئەنجوومەنی گەنج و ڕێکخراوە حزبی و جەماوەریەکاندا کردوە .

ناو : عبداللە طیب خلیل.

میژووو شوێنی لە دایکبوون : مەخمور ١٩٥٠.
پلەی زانیاری : دەرچووی دەورەی تایبەتی لە خوێندنگای تەندروستی ئاژەل لە بەغداد .

پیشە : کریکار لە کەرتی تایبەت .

چالاکی کۆمەلایەتی رۆشنبیری : بەشداری هەموو چالاکیە جەماوەریەکانی کردوە لە خزمەتی جەنگی عادیلانەماندا بۆ بەرەنگاری دەستدریژی خۆفراونکردنی دوژمنی ئیرانی .

ناو : خالد مولود طه .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٢٩ هەولێر.
پیشە : موقەدەمی موتەقاعد .

چالاکی کۆمەلایەتی و رۆشنبیری : بەشداری هەلمەتی کۆکردنەوەی جەماوەری کردوە .

ناو : عمر عثمان حمد .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ناحیەی تەق تەق ـ قەزای کۆیە ١٩٤١ .

پلەی خوێندن : دەرچووی پولی پێنجەمی سەرەتایی .

پیشە : سەرەکی یەکیتی کۆمەلەی جوتیارانی کۆیە .

ناو : مام یحی عثمان عمر

میژووو شوێنی لە دایکبوون : کوبە ١٩٥٥ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنگای تەکنەلوجیا .
پیشە : کاسبکار .

ناو : محمود علی عبداللە عبوش .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٥٤ گوندی بەندیانی رۆژئاوا قەراج .
پلەی زانیاری : دەرچووی قوتابخانەی میللی .
پیشە : سەربازی ئیحتیات .

ناوچەی سێیەم

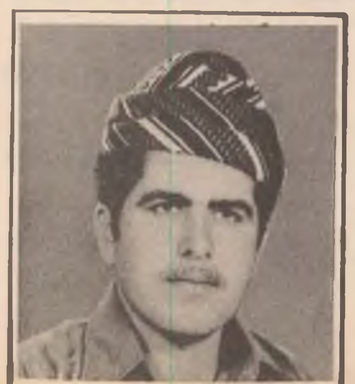

ناو : محمود عبدالرحمن مام ئەوللا .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : رەواندوز ١٩٥٣
پلەی زانیاری : دەرچووی قوتابخانەی ناوندی .

پیشە : یاریدەدەری ملاحظ لە شارەوانی صدیق.

چالاکی کۆمەلایەتی و رۆشنبیری : کراوە بە بەڕیوەبەری شارەوانی حاجی هومەران سالی ١٩٧٩ .

کاری لە شارەوانی خەلیفان کردوە سالی ١٩٨٠ و گواستراوەتەوە بۆ شارەوانی صدیق وەك یاریدەری ملاحظ .

ئیستا تەرخانە بۆ بەرگری نیشتمان . سالی ١٩٧٧ لە رەواندوز سەرەکی لیژنەی کریکارانی بیناکاری و پرۆژەکان بووە .

ناو : قادر عزیز باول .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : رەواندوز ١٩٢٦

پلەی زانیاری : دەرچوی خوێندنی سەرەتایی .

پیشە : موختاری رەواندوز .

ناو : رسول اسعد رسول شیتنە .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : رەواندوز ١٩٥٠.

پلەی زانیاری : دەرچووی کۆلیژی عەسکەری .

پیشە : ئائمقامی قەزا لە مەرکەزی هەولێر .

ناو : عبداللە قادر عزیز سورچی .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : حەریر ١٩٤١ .

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی پولیس .

پیشە : موچەخۆری حکومەت بە ناونیشانی ملاحظ

ناو : جلال حاجی خورشید عفان .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : دیانە ١٩٤٤ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنی سەرەتایی .

پیشە : سەرەکی یەکیتی کۆمەلەی جوتیاران لە صدیق .

چالاکی کۆمەلایەتی و رۆشنبیری : سالی ١٩٧٥. بەشداری لە پیکهێنانی کۆمەلانی جوتیارانی قەزای رەواندوزدا کردوە .

چوار جار چۆتە دەورەکانی یەکیتی‌یەوە لە یەکیتی پیشەیی لقی رەواندوز . ئەندامی دەورەی ١٩٨٠ی ئەنجوومەنی یاسادانان بوو.

لە سالی ١٩٧٥دا چۆتە ریزی حزبی سەرکردەو ئیستا پلەی نصیرە .

بەشداری کۆکردنەوەی جەماوەری کردوە بۆ جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدام لە ماوەی کاری جوتیاری و حزبیەوە .

ناو : خالد اسماعیل مجید سورچی .

میژووو شوێنی لە دایکبوون : حەریر ١٩٥٦ .

پلەی زانیاری : دەرچووی خوێندنگای مامۆستایان هەولێر .

پیشە : بەڕیوەبەری قوتابخانەی هاوچەرخی حەریر .

ناو : عزیز حسین خسرو.

میژووو شوێنی لە دایکبوون : ١٩٤٩ هەولێر قەزای صدیق ناحیەی خەلیفان .

پلەی زانیاری : دەرچووی کولیژی پولیس .
پیشە : ئەفسەری پولیس .

لە هەولێر

داهێنانی کەڕولاڵێك

کەسانێ کە بە نومێدی پاشەرۆژ هەنسوکەوت دەکەن ، لە هەر هەنگاوێکا ،خەونی ئەوتۆ دەبینن کە پڕ بێ لە بەختش ، بۆ ئەوەی ژیانیان هەمووی ببێتە کارو کۆشش و بەمەش گرەوی پاشەرۆژ دەبەنەوە..

هاوولاتی «علي صادق» کرێکارێکی کەڕو لاڵە ،بەلام وا نەبێ ئەم نەخۆشییە وورەی پێ بەردابێ ، بەلکو بەو کەڕو لاڵی‌یەی خۆیەوە شەوو رۆژ کاردەکا ..ئەوە بو لەو چەندانەدا لە زۆر لاوە خەلات کراو مەدالیای

شەرەفی داهێنانی پێ‌بەخشرا،ئەویش بە هۆی دروست‌کردنی چەندان کەل‌وپەلی ئامێرەکانی کارگەی جگەرەی هەولێر کە مانگێ بە هۆی ئەم دەست‌پێشخەریەوە هەزاران دینار لەخەزێنە دەگێڕدرێتەوە ... هاوولاتی علي صادق یەکێکەلەو داهێنەرانەی کە بە دەستو پەنجەی ناسکی‌نومێدی کەش دەنەخشێنێ.

کە ئەچیتە وەرشەبچکۆلانەکەیەوە ، لە کارگەیەکی رازاوە ئەچێت‌وهەموو کەل‌و پەلەکانیشی لە دەسکردی دەستو پەنجەی‌داهێنانی خۆیەتی ..

چیرۆکەکەش بەم جۆرەیەکە خۆی بۆتانی ئەگیڕتەوە..

● کەڕولاڵ بوومودەمەویست بە هەرچی شێوەیەك بەخششێکم هەبێ،هەر لە منداڵیشەوە حەزم لە بابەت‌و کەل‌وپەلی زانیاری‌بوو ، ئەوە بو تەنیا بە (٣٠٠) دینار توانیم کەل‌وپەلی‌تایبەت بە ئامێرەکانی کارگە بەتەنیا دروست بکەم کەهەمان کەل‌وپەل لە دەرەوە دەهێنرێن ، یاخود هەزاران‌دینار بۆ کارگە دەکرێ ... بەمەش دەتوانم خزمەتێك بەکارگەو ئابووری وولاتەکەم بکەیەنم و ئاواتەکەی خۆشم ببێتە دی کە لایەنی زانیاری‌یە ،واتە دروست‌کردنی هەموجۆرە کەل‌وپەلێك ..

+ ئەی باشە دەنگدانەوەی‌ئامێرەکانت چۆن بوو ؟

● زیاتر لە جاری‌ولەلایەن کاربەدەستانەوە خەلات کراوم .. ئەمەش بوە مایەی بەردەوام‌بون لەو ئاواتە پیرۆزەداو وام‌لێ‌دەکات بیر لە خەونی گەورەتر بکەمەوە .

+ زۆربەی کاتت بەچی ئەبەیتە سەر ؟

● بە دروست‌کردنی کەل‌وپەلی زانستی‌و هەموو پێشکەوتنێکی نوێ لە ولایەنە بەسەردەکەمەوە ، تەنانەت هەندێ جاریش سەرم لەوە سووڕدەمێنێ کە چۆن مرۆڤ دەتوانێ هەموو داهێنانێك ئەنجام بدات ، بەتایبەتی لە دەرەوە بایەخێکی تەواو بە داهێنانیان بەردەوام بێ .

+ چی‌تر ؟

● زۆر شت لە مێشکم لە دەلدایەو خەونی پێوە ئەبینم ،لە هەموویان گەورەتر ئەوەیە کە بەخششێکی لەوانە گەورەتر بدەمە وولاتەکەم..

هاتنە دی‌ی ئەو خەونەش موژدەیەکی نزیکە ، لە کاتێکا کە ئەم لاوە خوێن‌گەرمە بەنووسین بۆی نووسیم : «مرۆی بێ هیوا ، وەکو داری کلۆر وایە ..»و بە دەستەکەی تریشی بە هێمنی خەریکی دروست‌کردنی داهێنانێکی نوێ بوو ...

– شێرزاد –
لقی هەولێر

کڕیاروفرۆشیاری زەوی

خانوبەرە چی ئەڵێت

یەکێ لە کێشە گەورەکانی ئەمڕۆی خەلکی‌و دانیشتوانی شار نەبوونی خانوو زەوی‌یە ، بۆ ئەوەی هەندێ شتی زینەو بزانین لەم بارەیەو لە چاوی خەلکی خۆیانەوە ، ئەم چاوپێکەوتنەمان لەگەل یەکێك لە کڕیارو فرۆشیاری زەوی‌و خانوبەرە ئامادەکرد .

پێشەکی کاك عثمان مصطفی ووتی.. بەڕاستی نەبوونی خانوو زەوی ئەتوانین بلێین چەلەمەیەکە لەبەر دەم ئاسوودەیی دانیشتواندا ، چونکە ئێمە کە دەلالین لە میانەی کڕیارو فروشیاری زەوی‌و خانوو رەهن کردندا لە رۆژیکا بە دەیان خەلکی دێن بۆ لامان بێ جێگای‌و کرێ نشینی‌و هەندێ باری کۆمەلایەتی کە لێوەی جیا ئەبێتەوە ، ئەبیستین‌و ئەشیان بینین .

● باشە بەڕای ئێوە چارەسەر بۆ ئەم کێشەیە ئەبێ چۆن بێت ؟

ــ بۆ ئەوەی بەشێکی زۆری خەلکی زەویان بەسەردا دابەش‌کرێ ، یان خانویان هەبێت ، پێویستە کاربەدەستانی میری بە شێوەیەکی رێك‌و پێك کەلك لەو زەویانە وەرگرن کە بۆ دابەش‌کردن‌و نیشتەجێ بوونی ، دانیشتوان ئەشێ نرخێکی هەرزانی لەسەر دابنرێت ، نەك وەکو ئەو زەویانەی لەم دوایەدا دابەش‌کراون نرخی ١٢ دیناریان بۆ دانراوە ، ئەمە موچەخۆرێك موچەکەی ٨٠ هەشتا دینار بێت ، چۆن ئەو پارچە زەویەی بۆ ئەکرێت باشان رێگا بدرێ بە ئاوەدان کردنەوەی گەرەکە کۆنەکانی سلێمانی ، کە دەستی ئاوەدان کردنەوەی لێ دورە ، خۆش کردنیان‌و چاکردنی ئاو کارەباو یان رێگای هاولاتیان بدرێ لەسەر نەخشەیەکی ناباب ئەو خانوانە لەسەر یەك شێوە چاك بکرێت یان ئەوەتا بکرێن بە شقە ، کە بەمەش چارەسەری لایەکی گەورەی کێشەکە ئەکرێت .. بەڕاستی مانەوەی ئەو خانوە کۆنانەی شار وەکو ئەو ساڵی خۆی ، یەکەم لە دیمەن‌و جوانیدا ناشیرینە ، دووەم بە هۆی روخان‌و بایەخ پێ‌نەدان ، زوربەیان بونەتە شوێنی پیسی فرێ دان کە چەندەها نەخۆشی لێ دائەکەوێت .

● وەکو خۆتان فەرموتان زۆربەی شوێنەکانی شار ئەگەڕێن راتان چی‌یە بەرامبەر ئەو گەرەکانەی تازەن‌و خانوویەکی زۆریان تیا دروست ئەکرێن ؟

ــ حەزم کرد ئەو پرسیارەت کرد ! بەڕاستی کاتی شارەوانی هەلئەستێ بە جیاکردنەوەی چەند دۆنمێ زەوی بۆ ئەوەی دابەشی کا بەسەر دانیشتواندا ، گومانی تیدانیە کە بە شێوەیەکی گونجاوو رێك‌و پێك‌و راست دابەش ئەکرێت بەسەر ئەو کەسانەی مەرجەکانی دابەش کردن ئەیانگرێتەوە ، بەلام لە راستیدا پێویستە پێش دابەش‌کردن ، ئاوو کارەباو ئاوەڕوو ، پێویستیەکان تر لە شەقام‌و تەرخان‌کردنی پاصی گواستنەوەو چاکردنی رێگاکان ، جێ‌بەجێ بکرێت ، چونکە ئەو هەموو خانوە جوانانەی لەو گەرەکە تازانە دروست کراون ، هیچیان نمونیان نیە ؟ بۆچی چونکە ئاوەڕوی مالەکان بە ناو کۆلانەکاندا ئەڕوات ، لە هەر شوێنێ چالێك هەبێت پڕیوە لە ئاو ، خۆزستانان یەك ئۆتۆمبیل بەو شوێنانەدا دەرناچێت ، ئەگەر بێتو ئەم شتانە لە پێش ئاوەدان کردنەوەی ناوچەکەدا بکرێت ، جارێکی تر پێویست ناکات بە هەلدڕین‌و هەلکەندنی شەقامەکان بۆ راکێشانی بۆری ئاو یان تەلەفۆن ، هەر وەکو ئێستای شارەکەمان ، کە هەرچی کرچەو

بروانە ل ١١

■ ئازاد ■

پرسیارێکی ڕەوا وەڵامێکی نیوە چڵ..؟

د. احسان فؤاد

جگە لەم بارە تایبەتی یەی کاروباری رەخنەگری پێوەی دەتلێتەوە ، کێشـــــەی پەرەسەندنی هۆنراوەی نوێو چیرۆکی تازە بابەتیش لـــەنێوان ئەو کێشانە دایە کە سەروبووی ئەدەبی نەتەوەیی کوردی گرتۆتەوەو زۆر جار سەرهەڵدەداتو پێویستی بـــــــــە لێکۆڵینەوەو هەڵسەنگاندنێکی راســـتودروست هەیە .

هۆنـراوەی نوێخوازمان ئەمرۆ پێویستی بەچی یـە ؟ چۆن دەخرێتە بەر چاوو چۆن دەبـــــــێ رووبەڕووی گیروگرفتەکانی بینــەوە ؟ چەند ساڵێ لەمەوبەر لــە کۆڕێکی ئەدەبی ی تەرخان کراو دا بۆ خوێندنەوەی چەنــد بەرهەمێکی هەڵبـــژاردەی شاعیرێکی ناسراو ، یەکێ لە ئامادەبووانی کۆڕەکـــــە پرسیارێکی ئاراستەی شاعیر کرد ، پرسیارەکەش ئـەوە بوو کە لەناو شاعیرانی کوردو دەرەوەدا کامە شاعیر کارێکی تایبەتی کردوەتە ســـــەر بەرهەمەکانـــــیو ڕێی تاقیکردنەوەی جیهانــــی هۆنراوەی بـــۆ کـــورت کردۆتەوە ؟

لە وەرامدا شاعیر نـاوی کۆمەڵێ شاعیری کـــوردو دەرەوەی برد ، کەچی نـاوی چەند شاعیرێکی دیکـــەی هاوچەرخی بە تـــەواوی فەرامۆش کرد ، دیاربوو بـە تەواوی دەیویست کـــە کاریگەریی چەند شاعیرێکی ئەوتۆ کـە مۆرکـــــی بەرهەمەکانیان لە بەرهەمـی ئەمدا ئاشکراو دیارە دیزە بە دەرخۆنە بکات وەکو ئەمە بێ بـە ناتەواوی یەك کە سەنگی اهۆنراوەکانی کەمبکاتەوە ، لەبەرئەوە لە ناوهێنانیـــان سڵی دەکردەوەو دانی بـەم راستی یەدا نەدەنا .

ئاشکرایە هەموو شاعیرێك بەسراوە بـــە میراتـــی دێرینەوەو بە میراتـــی سەردەمەکەیەوە ، بەبــێ تێگەیشتنێکی باشی ئـــەم میراتە ناتوانێ هەنگاوی ئەوتۆ بنێ بەرەو پێشەوە ، ئەمە زۆر بەجێیەو گەردی لەسەر نی یە ، شاعیر بەستراوە نەك هەر بە میراتی نەتەوەیی یەوە ،بەلکو بە میراتی نەتەوەکانی دراوسێشەوە . بەســتراوە بە شاعیرانی مەزنـــــی جیهانیشەوە . هەمـــبوو نوێنەرن ، نوێنەری سەردەم و شوێنو جوانی پەرستی . بەڵام ئەم بەستنەوەیە لـەو جۆرە نی یە کە بەهـــرەی شاعیرێکی راستو ڕەسەن دەبەستێتەوە بە ســـەنگو تەرازوویەکی ئەوتۆ کە لــە خودی خـــۆی جیای بکاتەوەو تووڵی ئاسایی قـــــەی شاعیری دیکە دووبارەبکاتەوە ،کەواتە ئـەم خۆشاردنەوەو ڕاکردنە لە ڕاستی لەپـــای چیدایەو بۆ بەرژەوەنـــدی کێ یە ؟ لە بەرژەوەندی هەر کێ دابێت ، بەڵام لــــە بەرژەوەندی مێژوویەکـــی ڕاستو دروســـــتی ئەدەبەکەماندا نی یە کـــە ئەمانەتی زانستی وا پێویست دەکات : «راســــتی یەکان نوقمنەکرێنو بووترێن» .

چیرۆکنووسێکی بــــە بەهرەمان هەیە کە خاوەنـــی کۆمەڵێ چیرۆکی هونەری یە. لە تەك ئەم بەهرەیـــــەدا بەدەگمەن نەبێ نە تەکنیکـــی چیرۆکەکانی تازەدەکاتەوە نە مەغزایەکی کاریگەریشــــی دەبەخشێ بە کاکڵی ئـــەو ناوەرۆکە ووردانــــــەی هەڵیدەبژێری بۆ چیرۆکەکانی زۆرتر ئەم خەریکی ئەوەیـە ژمارەی چیرۆکەکانـــی زۆر بکات ، من لە تەك ئەوەدام کە دەوڵەمەندی لــەم بارەیەوەو چروپڕی ی بەرهەمـــــی نووســـــەرو زۆری ی کەرەستەی چیرۆکنـــووس ئێجگار سوودبەخشو باڵایە، ئەوەندە هەیـــە چیرۆکنووس وەکو شاعیر دەبێت خـــۆی بپارێزێت لە دووبارەکردنەوە ، چونکە دووبارەکردنـــەوە پایەی ئەدەبی کزدەکـاتو ناوبانگی دێنێتە خـوارێ ، جگە لەمەیش نیشـــانەیەکی گۆشەگیری یە لە کێشـەکانی ژیانی کۆمەڵایەتیو خزانـــە بـەرەو ووشکەڵانی کەنــاری نابووتی .

جیهانی چیرۆکنووس زۆر فراوانەو زۆر سەرنجی تیژو ووردی دەوێ . هەموو ساڵێ ،هەموو رۆژێ چەندەهـــــا ڕووداوی ســـەرنجراکێشو گونجاو چاوەڕێی خامەی ئەو کەسەیە بەهرەی نووسـینی چیرۆکی هەیە ، بەڵام دبارە ئەم ڕووداوانە وەکو ڕاپۆرتی ڕۆژنامەچی یەك ناخرێتـــــە بەرچاو ، بەچاوی تەنیــای کامیرایەکی وورد نیگارکیش ناکرێن وەکو لە راستیدا هەن ،بەلکو بـــە خەیاڵو سەوداو ئەندێشەوە تێهەڵکێشـــی دەکرێنو دەخرێنەوە بەرچاو وەکو ڕێی تێدەچێ ڕووبدات نەك بە تەواوی چـــۆن ڕوویداوە ، بەکورتــــی کەرەستەی ئەم ڕووداوانـــە پێویستی بە شــــێلانو تێکشکانو دروستبوونەوە هەیە ، ئیتر چۆن دەبـــێ خاوەنی ئـــەم بەهرەیە ڕێی ئەوە بـدات بـــەم دەردی دووبارەکردنەوەیە لــــە گێرانەوەو چنیندا ، لـــــە ناوەڕۆکو شێوازدا بـــــەم ساویلکەیی یەو ئاسانی یە ڕەنجی بەبا بدرێت ؟

من دەمەوێ سەرنجــــی چیرۆکنووسانمان ووردکەم بۆ کاتێك کـــە لاپەرەکانـــی ئەدەبیاتـــــی دەرەوە دەخوێننەوە «دیـــــارە زووبەشیان ئاگاداری ئـــەم بەرهەمانەن» با بە ئاگاتـــرو هۆشیارتر بەرهەمی وەکـــو (داگیرنەکراو) و (ڕەهێڵە)ی سومەرسێت موم بخوێننەوە ،با تیژتر ســـــەرنج بدەنە (بلنگ)ی ولیام ساروویانو (کارکای مەلەوان)ی جۆرج ئامادۆ تـا بزانن ڕووداوەکان چینو چۆن خراونەتە بەرچاو ،چەند ئاشنان بە گیانـــی تینووی مرۆڤایەتی چەنـــد تایبەتیش چنـــراون ، چ وەســـــتایی یەك ، چ نیگارکێشانێکی ڕوونو پاراوو ڕاستگۆ لە یەکیاندا وە بـــۆ ئەوەی ئەم شــــــاکارانە دروستبکرێن ، کە بەشـی زۆریشیان کورتەچیرۆکو چیرۆکی ناوەندین ، نەوەکو (ڕۆمان) ، چونکە ئەو مەرجو مەودایەی نووسینی ڕۆمـان پێویستیتی لە ژیانــــی کۆمەڵایەتی ی ئێمـــەدا زۆر کرچوکاڵن ، توانستیکی زۆر دەگمەن نەبێ لە وێزەی نایە.

هێندێ نووسەری کـــەم چێکڵدانـــەو چیروکنووسی تازەبابەت کە بەرهەمـــێ دەنووسن زۆر حەز بـــە ستایشو هەڵدان دەکەن . لەگەڵ ئەمەشدا کە ئەمانـــە خاوەنی چەند بەرهەمێکـــی جوانو باڵان ، بەڵام دەبێ لە خۆیان ئەوەندە بایی نەبن ، بەتایبەتی بەرامبەر بـــــە ڕەخنەی ڕاستو دروستو بنیاتنەرو بابەتگر ، دەبێ زۆر دلفراوانو خاوەنــی لێبووردنو ئارام بن ، چونکە دەبی زۆر بە باشی لـــەوە تێبگەن کـــە ستایشی زۆرو پیاهەڵدانی خۆڕایی وەکـــو (لورکا) دەڵی بەهرەی ڕەسەن سیسو ژاکاو دەکات ،هەموو بەهرەیەك ناوبەناو پێویستی بە وورووژاندنو بەگژداچوونو تووڕەکردن هەیە ، تـــــا شانەکانی لە جێی خۆیـان ووشك نەبنەوە ، هەر لـــە جمو جۆڵدا بن ، هەر لـــە هەڵچوونـــــدا بــــــنو شەپۆلی بلندبوونەوەیــان هەرگیز نەنیشێتەوە .

گرەوی ماف

■ **تەحسین مەولود** ■

پێشکەشە بە :
ســـەنگەرەکەم
کەپرە لە بیروباوەڕ ، دوژمنی تیا بەدی دەکەم .
پێکهاتووە لە خۆڵو بەرد
پشتی هەزار داگیرکەری داوە لە عەرد
تـا دونیا مابێ ، دەمینێ
هەر سەربەرزە ، پارێزەری سنورەکەم .

من شــــاعیر نیم
تا بیر دۆزی داری قەدپاڵی سەرەڕێ
شی کەمەوە ....
کە چۆن لایەکی ڕەگەکەی چەقۆی تیژی
ڕێگا خاوێن کەرەوەیەك دای مالیوە
بەرەگەکانی ئەم دیوی
بۆ بەرگری لەمانەوە ، جەرگی خاکی هەڵدڕیوە ...
بەڵام دەڵێم
بـا گەلەکەم چاك بزانێ
کە ئەو خاکەی لەسەری بوونو دەبنەوە
تـا ئێسقانو نینۆکێکی پەنجەت مابێ
بەری مەدەن ، ئەمە خاکە
دایکە ، خوشـکە
ئەمە شەرەفی کوردانە .

من شـــــاعیر نیم
تـا لە ڕووداوی کەوتنی
ساوای چۆلەکەی پاساری وورد ببمەوە
کە دەکەوێتە دەست منالێ
چۆن دەگرییێ
هاوار دەکا ، هێرش دەبـا
دەری دەکەن ، هەر دێتەوە .
بەڵام دەڵێم :
گەر کۆمەکی ڕەوە چۆلەکە ببوایە ،
هەرچەند بچووكو لاواز بن
بە مرۆڤێك ئەو لافاوە لە بن نایە
ئاکامی تۆڵەو ماف سەندن
هەر سەرکەوتنی لەبدوایە ...

من شـــــاعیر نیم
تا بە ناخی ووردو درشت دابچمەوە
تا شیعری تەڕ لە باتی گوڵ
دەسك دەسك بۆ دەستگیران بچنمەوە
بەڵام هەر کات هەست بە ئازاری ئێوە کەم ،
ووشـــەی شـــیعرە
ڕستە ڕستە دەبن بە نارنجۆکی ڤین
دەبن بە بارووت گڕ دەگرن .
تا تینم بێ لە سەنگەری خوێن مژەکانی خۆم دەگرم
شوێنکەیان لێ کاول دەکەم
بەر لەوەی ماڵێ تێك بدەن
شارێکیان بێچۆك دەکەم .
لەت لەتم کەن
بشمکوژن ، دەبتە ڤینم .

لەگەڵ تۆمە ئەی وڵات

■ **صلاح سلیم سیدۆك** ■

خومەینی هـات
خاکی عیراق داگیر بکات
پاسـدار هاتن
شـــەپۆل .. شـــەپۆل
بەسەر شۆری هەوارگە چۆڵ
لاشەکانیان لە خوێن سور بوو
نوێنەری خومەینی بوو
بـۆ بـەرە هـات
کاتێ بینی خاکی وولات
بەرگی گڕ بوو
تا هێزی تیا بوو هەر هەلات
هاواری کرد کەس ناتوانێ
خاکی عیراق داگیر بکات
شەو بیداری ئەم گرێتە خۆی
هـەلم ئەدا
ڕۆژئاوانی خومەینی بەد مرۆڤایەتی
گـر ئـەدا
کە سێدارە بۆ هەژارێ دائەمەزرێ
تاوانباری ئەم جیهانە
لەسەر شانۆدا ئەبینرێ
خومەینی تـۆ
تیشکی چاوی ئەژدیهاکی
گروسۆتەکەی تریاکی
سواری ئەسپی نێو چلکاوی مێژوو ئەبی
هەی هەش بەسەر بۆ کوێ بروا دائەبەزی
غەزەب ئەم شوێنە ئەگرێتن هەوارگە چۆڵ
شۆڕشگێران هەڵمەت دێنن شەپۆل شەپۆل
خومەینی چاوی کوێر بووە
لەسەر لاشەی ڕەزمەندیکاندا کەتووە .. داکەتووە
ڕێگا مەدەن
پاسداران بێن پاسداران بێن
تریـاك خۆون
پێکی سەمارا ئەژەنن
لە ژێر پریاسکەی خامێکی
سـپی سـادە
لـە (صحەتی) خومەینیا
مەستیان ئەکاپێکی بادە
ئەڵێن وایە لـە ئێرانـا
هـەژارەکـان
لـە نێو کورەی ئاگردانا
هەورێکی چلکاوی ئاسمانی
لێ گرتوون
خومەینی بـە کوتـەك
کرنوشی پێ بردوون
بەنـاهـەنـدە
شەو کۆچەری ڕێبوارانی
بـەر مانگەشـــەو
ڕۆژ دەمـــاو دەم
هەستی ئازاری ئەمو ئەو
ئـەم هەژێنی
ئەبێتە دیمەنی تابلۆیەك
دوو چـاوە
دو چاری دەماری ئەژدیهاك
ســـوتاوە
ژانی ژوانی ئەم شەوانە
چاوگەی زامی هەزارەها بێ تاوانە
ژانی دایك خوێنی شەهیدی مەهاباد
گردای ئەگرێ ئەم نەورۆزە
سنەی خوێناو پاوەی سوتاو
مژدە بەری گەل هۆزە
بـەم نووانـە
منالەکـان لـە ئێرانـا
بەیانی گۆرانی ئەڵێن
بۆ ئاشـــتی
لەدەمی ئەژدیهاك رزگار بوون
لە قامچی وەشێنی ئەڤینا دەربازبون
بـا ئەوسـاکە
کچی خوێنی مەهابادیش ئەگەرێتەوە
تۆی ئەژدیهاك ئەبرێتەوە
گول ئەژیێتو ئەشنێتەوە

کورتە چیرۆك

هەکەمی میچکا هەژیر خاربان چ بوخودانا نەدمان

دەستو پێـــــت وی هەروەکی بیهوکێ یێ دلەرزنو لەدرەجفن .. ئەزمانێ لـێ سستو پێت بوی ..ئاخفتن بەرستی ژدەڤی دەرناکەڤن.. خولکێ وی یێ زەربوی ... مستو شەڤا ل پوی‌و ئەنیا خۆ ددەت ، پێت خـــۆ ڕادکەتو لعەردی ددەت .. هەروەکی زڤستانە دڤێت خۆ گەرم بکەت ، ســــەرماو تەزیاتیێ بکوژیـــــت ..چ حەویان ناکەڤنێ . .

ـ خودێ کا ئەزو ئــەو شول ، ئەز مرۆڤەکێ ژ بەلو فتنا دەرەڤم من چ بوو «خوێ‌یا خۆ کرە ناڤ گرارا وان،ئەو لکیرێ ئەز لکیرێ .. دبارە ڕاستە گەر مرۆڤی تێر نـان خار دێ حێنجو بەتران بیت، لیتکا هاڤێت «پێت خـــۆ ژ بەرکا خو درێژتر لێ کەت».، باشە ئەو کوڕێد کەنکەنـــاو حەفك ستویرو زەنگینانە ، خودان مرۆڤو پشتن ... ئەز چ مە ؟!

مروڤەکێ هەتا دوهـــی هزرەتا من شەرواڵەکێ نوی‌و شیفەکا خۆش بو ... بەس ئەڤرو چنکی من تێر نان خار، من ئەڤ فتنەکر !! ....

نە من چ مروڤن هاری من بکەن ..هەی ..هەی ..کچا خەلکی ناموسو شەرەڤـــا خەلکی من ئەو ئاخفتنێـــــد کەشەفرێتو ســـــەقەت گوتنێ ، دگەل وان سەیێد هەرمی .. ئەڤەزی چنە ..! چ نەما بوو هەما بەهزمـــێ هەروەکی گورگەکێ برســـی دەما هندە گوشتی دبینیت.. هەوار خودێ ، نزا مـــــن چەوا ڤەخار ؟ چەوا ئــــەز دســەردا برم ؟ ڕازی‌کـــرم ئەخۆمو پارێد وان ژی بدەم، دسەر هندێ ژێرا وەکــی لێبوکەکی لێ‌بێم تێر بمــن بکەنن .. ڕاستە هندی یێد وەکی من خشیمو نـــەزان هەبن ، دێ حەفکێـــــد وان ستویرتر لێ‌هێـــــن ..چ بێ‌نەڤێت ، نۆکە ئان چۆیـــە مالامە کوتیە بابێ من ،ئـان ژی کوتیە برایێ خو خودانێ وان زەندکو باسکان ، هۆو!! ئەڤە چەند سالە خۆ ڤێردکەتە ئاسن بلندکرنێ ، لەشێ وی وەکی بەرا یێ قایم‌بی ،خودێ نەکەت .. ئەی خودێ بەس ڤێ جارێ ڕەحمێ بمن ببە ، من توبەیە جارەکادی وەبکەم. هەی هەوار هێش ســـەرێ منێ تێشیت ! باشە ئـــەو نیڤرۆ بۆ مە ڤەخاری ئـــەو قوزولقورت ، هنــــدە ڕۆژ چۆخارو ئاڤابوو .. نزا بـو هند حەژێ دکەن !! پانێ یــا نەخۆش بوو ،با تەحل بوو، ب کوتەکی دچو خـــــار ،چ نەمابوو دلێ من بێ ڕابیت.. نزا زەرافەکی ژکیڤە بینم ، بوێرم بچمە مال ..ئەز دزانم نۆکە بابێ من ناڤ چـــاڤ لێ‌بوینە گرێ وەکی کوتلکاو لیەر دەرێیە ، دا هەمـــا زوی پستێ من بخرینتـــە دژورڤەو کیرێ یا تەنایـــە بشارینیت .. ڕاستە «ئاقلێ سڤك بارەکێ گرانە» مەزنـا ژخو وەنەگوتی‌یە ،نێ هەکە بێت وەکی من تێ‌گەهشتیان ئەڤە نەدهاتە سەری .. دێ مروڤێد هند ترسنۆك بۆچنە ،ئەڤە ئەزێ چۆمە مـــال «دکیرێرا زراڤ بوو بـــلا دوێرێرا بقەتێیت» .

هێش لسەر ئاسنکێد بەر لێڤا جەهدێ ڕانەبۆیەڤـــە ئێکی پاڵکا وی گرت ..

ـ هەی بێ‌خێر ، کەنگی تو ژکەڤلێ خۆ هاتیـــە دەر ئاخفتنو خەبەرا بێژیـــە خویشکا من .؟

کارێ ڕەقێ کر لێ ئەشیا خۆ ژدەستا قورتال کەت..

ـ بەختێ تەو خودێ ، بەس ڤێ جارێ لمن ببورە ،من گوتنە خۆ ،بلا بۆ من بـــن، بهێلە باخڤم ، بەرەڤانیا خـۆ نکەم ..

ـ ئەڤ چوبڤـــە دێ بەرەڤانیا تەکەتو حەقێ تـە کەتە نیڤەکا دەستێ تە، هەی لیلەبێ دویڤ خەلکی ...

دڵ بە ڕامن

■ **عبدالعزیز ویسی بانی** ■

ئاگرێ ئەڤیناتە سوتم
وەك دینو هـارا لێکرم
مەست زارو بێ بیرکرم
بێ بیرکرم

لێ دل بەرێ ئەڤیناتە
لســـەرملێت من
ژچیایێ حەساروستێ
مەزنترە
تەیدا دەستێت من گرانە
نکارم ل ســەر ملا پەلینم

لێ دل بەرێ ئەڤینـــاتــە
گـــری د دلێ من داکـــارە
من نـــەرێیــــە من نەچـارە

درێــکا من دا دریـا نەکـە
پێـل بلنـدە یـا بسـەهمە
نکـارم خو ژێ بـدەرینـم

لێ دل بـەرێ تـە نەلبیرە
پەندا باب‌وباپیرا دەمێ گوتی

« هیڤی و بـاوەریـەکـا موکم
ژ هەمی هێزا مـەزنترە »

کتێبێک لە ڕاگەیاندن دەدوێ

شیکردنەوەی زمانی پروپاگەندە

★ عبدالالە خەزرەجی ★
وەرگێرانی
■ جەلال زەنگابادی ■

تۆژینەوەی پروپاگەندە دەکەوێتە ناو چوارچێوەی تۆژینەوەکانی سەربە چالاکییەکانی ڕاگەیاندنو تیۆرەکانی گۆڕاندنی ڕێبازەکان . وا زانایانی دەروونشناسی و کۆمەڵناسی و زانستییەکانی سایکۆزمان و سۆسیۆزمان بایەخی پێدەدەن ؛ بەڵگەی ئەوەش ئەوەیە کە پروپاگەندەگێڕ تێدەکۆشێ بۆ کارتێکردن لە ڕا و هەست و ڕەوشتی جەماوەری وەرگر . واتا دەبێ فرەزان و شارەزا بێت لە بواری دەروونشناسی و بەکارهێنانیشی . دەبێ لە ڕای گشتی و ڕەوشتی کۆمەڵەکان باش تێبگات ، جگە لە پێویستی تێگەیشتن لە پێکهێنەرەکانی پروپاگەندە و چەشن و ستراتیژ و شێوازەکانیشی .

ئەم زەمینە و توانایە کە پێویستن بۆ پروپاگەندەگێڕ دەتوانن یاریدەیبدەن لە سۆنگەی بەکارهێنانی ڕێگا جۆراوجۆرەکانی گەیاندنی پەیامەکەی بۆ جەماوەری مەبەست ؛ تا گەورەترین سەرکەوتن کە لە ڕادەی توانایە بهێنێتەدی .

پڕۆپاگەندەش لە بناغەوە دەربڕینی ئەو بیروباوەڕانەیە کە زۆر جار دەگەیەنرێنە وەرگر بە هۆی زمانەوە ، دەشێتیش وێنە و نەواری سینەمایی و مۆسیقاش بەکاربهێنرێن بۆ نیشاندانی خاڵە دیاریکراوەکان یاخود بۆ پەرەپێدانی کاریگەریی زمان بەمەبەستی ڕوونکردنەوەی پەیامە پڕۆپاگەندەکە و وەدیهێنانی کارتێکردنە داخوازەکە لێی . زمان گرنگترین و کاریگەرترین ئامرازە لە کایەی کردەوەکانی ڕاگەیاندن بە شێوەیەکی گشتی و لە بواری پڕۆپاگەندەدا بە شێوەیەکی تایبەتی ، چونکە زمان ئامرازی بنەڕەتی مرۆڤە لە ڕاگەیاندندا ، ئامرازی وەرگرتنی زانستە و پاراستنی شارازایەتییەکان و ئاڵوگۆڕی ڕووناکبیرییە ، ئامرازی دەربڕینی هونەری و جوانکارییە ، جگە لەوەی کە هەر بەخۆی ئامرازی پێقایلکردنە .

وا دیارە کاریگەریی زمان فراوان بووە بە هۆی پەیدابوونی چاپ لە ئەورووپادا لە سەدەی شازدەهەمەوە ، ئینجا ڕاپەڕینی تەکنۆلۆژی ڕوویدا لە کەرەستەکانی ڕاگەیاندن لە سەدەی بیستەمدا ، کە سینما و ڕادیۆ و تەلەفیزیۆنی هاوردە کایەوە ، دیسان ئەم دەزگایانە بوونەتە ئامرازگەلێك کە بایەخپێدەرانی زانستی ڕامیاری ، و دەروونشناسیو کۆمەڵناسی بەکاریان‌دەهێنن بۆ جێبەجێکردنی ئامانجەکانیان .

ئەگەر ویستمان لە کاریگەریی زمان بکۆڵینەوە ؛ دبێ لە ڕستەبەندی و لایەنە ڕێزمانییەکان و واتا و ئامانجەکانی ئەو ڕستانە بکۆڵینەوە .

لایەنە ڕێزمانییەکانی ڕستەکان لە ئاوێتەسازی زمانەوانی دەکۆڵێتەوە . هەوڵی تێگەیشتنی پەیوەندییە مەنطقییەکان و دەستوورە زمانییەکان دەدا کە ئەو ڕستانە لەسەریان بنیاتنراون . دیسان واتاکان زۆربەیکات کارلێکراون بە سروشتی ڕێکخستنی بیرە ناوەڕۆکییەکانەوە . کە دەشێ بە شێوازێك پترتر بەرباکراوە . واتە ئەگەر ئێمە ویستمان لە زاراوە ڕامیارییەکان و ڕێبازەکان و بیروباوەڕەکان بکۆڵینەوە بەرامبەری دوو ئەرك خۆمان دەبینینەوە ، یەکەمیان : چۆنێتی بەکارهێنانی ئەو ڕستانەیە لە سۆنگەی ئاوێتەسازییەوە .. دووەمیان : چۆنێتی تێگەیشتنیان و هەوڵدان بۆ زانینی مەبەستی قسەکەر یا نووسەر بەپێی شێوازییەوە .

شێوازیش بریتییە لە ڕێکخستنی بیرەکانی مرۆڤ و جوڵانەوەی ئەو بیرانە لە هەندێ ڕستەی دیاریکراودا . زۆربەی کات شێواز سنووردکراوە بە مەبستی پەیامی پڕۆپاگەندەساز و سروشتی هەڵوێستی و توانای تێگەیشتنی لە جەماوەری وەرگر ، و توانا و زانین و شارەزای زمانی ئەو جەماوەرە بە مەبەستی کارتێکردن لێی و قایلپێکردنی ..

کردەوەی قایلپێکردنیش لە ڕاستیدا تا ڕادەیەکی گەورە پشتی بە شێواز قایمە ؛ چونکە بیرە ناوەڕۆکییەکان لە ژێر ڕووناکی شێوازی داڕشتنیاندا دەشێ قایلپێیان ببن یاخود نەبن .

هەروەهاش تۆژینەوەکان و کارامەیەکانی ژین و ڕۆژانە ئەو ڕاستییەیانەی سەلماندووە کە شێواز کاریگەرێکی بەتینە لەو پێوەرە قایلپێکەرە کە قسەکەر یا نووسەر هەوڵیبۆدەدات .

بە پێی ئەوەی کە گوتمان لێکۆڵینەوە لە زمانی پڕۆپاگەندەدا دەبێ بایەخبداتە ئەو شێوازەی کە وا پەیامە پڕۆپاگەندەیەکان پێی دادەڕێژرێن بۆ زانینی پلە و ڕادەی ڕوونی بیرەکان و توانای ئەو بیرانە لە کایەی قایلپێکردن و کاریگەرییەوە .

بەڕاستی لەم ڕۆژانەدا زانستی زمان هەوڵدەدات بۆ تێگەیشتن لە سیستەمە ئەکادیمییەکان وا پەیوەندیان بە لێکۆڵینەوەی زمانەوە هەیە بە شێوەیەکی زانستیانە ، و شێوازشناسیش لەو لایەنانە دەکۆڵێتەوە کە پەیوەندیان هەیە بەکارهێنانەکانی زمانەوە ، و بە شێوە هەمەچەشنەکان . ئەمەش ئەوە دەگەیێنێ کە لێکۆڵینەوەی شێواز بەشێکی هەرە گرنگە لە لێکۆڵینەوەی زمان بە شێوەیەکی زانستیانە ، هەر بەچەند پەیڤێکی دیکە شێوازشناسی لە هەڵبژاردنەکانی تاکەکان دەکۆڵێتەوە کەوا مۆرکی کەسایەتیان دیاریدەکات کاتی دەربڕینی بیروباوەڕەکانیان بە شێوەی سەرزاری یا نووسینەوە .

هەندێ جاریش شێواز هەندێ یا گشت دابونەریتە هاوبەشە زمانییەکانی کۆمەڵێکی مەردوم لە جاخێکی دیاریکراودا پیشاندەدات ؛ ئینجا پڕۆپاگەندەگێڕ بایەخبداتە چۆنێتی ڕێکخستنی وشەکانی بۆ ئەوەی کارتێکردنە داخوازەکەی بهێنێتەدی ، ئا لێرەش پێویستە ڕستەکانی سادە و کورت و ڕوون و وورووژێنەر بن .

پڕۆپاگەندە شێوەیەکە لە شێوەکانی پەروەردەکردن ، ئینجا کێشەی مەبەستی چالاکی پڕۆپاگەندە شەڕ بێ یان خێر ، پەیوەندی بە نیەتەکانی پڕۆپاگەندەساز و ئەو ژینگەی پەیامەکەی بۆ ئاراستەکراوە هەیە . چونکە پڕۆپاگەندە ئامرازێکە بۆ خزاندنی بیروباوەڕ و گۆڕانسازی ڕەوشتی جەماوەری وەرگر .

تۆژینەوەکمان وا گەیشتە ئاستێك کە بڵێین دەبێ پڕۆپاگەندەساز بە ووردبینی پلانبکێشی بۆ ئامانجەکانی و بایەخبداتە ئەم چەند خاڵەی خوارەوە :

ا – هەرچەند مەبەستی پڕۆپاگەندەگێڕ ڕوون بێت ؛ کاریگەری پەیامەکە ئەوەندە زیاتر دەبێت .

ب – سروشتی جەماوەری وەرگر : واتە زەمینەی مێژوویی و شارستانێتی و ڕووناکبیری و بارودۆخی کۆمەڵایەتی و ئابوری و ئیش و کار ...... هتد .

ج – سروشتی پەیامە پڕۆپاگەندەییەکە بەخۆی : واتە شێوەی پێشکەشکردنی کە وا بۆی دەڕەخسێ کاتی پێشکەش دەکرێت وەکو نوسراوێك ، یا خوێنراوێك ، یا وێنەیەك .. ئینجا دەشێ ئاڵۆزاو ببێت ئەگەر لەڕێگە پتر لە ئامرازێکەوە پێشکەشبکرێت : وەکو وێنەیەك و نووسینی لەگەڵدا بێت ، یا تەعلیقێکی لەسەر کرابێت .

هەروەهاش لەمەڕ پەیامی پڕۆپاگەندەوە گەیشتووینەتە ئەم چەند خاڵەی خوارەوە :

١ – مۆرکی پەیامی سەرکەوتوو : دەبێ پەیامەکە بە سادەیی و ڕوونی و ئاشکرا و ڕاستەوخۆ لەگەڵ جەماوەری سادە و ساکاردا بدوێ ، بەڵام دەبێ بە ناڕاستەوخۆیی لەگەڵ جەماوەری ڕووناکبیر و هوشیاردا بدوێ .

٢ – داڕشتنی پەیامی پڕۆپاگەندە : دەبێ باش‌بێت . ئەم مەرجە پلانکێشانێکی وورد و باشی پێویستە ؛ چونکە هەر تەنها هەڵەیەك لە پلانکێشاندا بەسە بۆ وورووژاندنی دژەکارتێکردن لەلای جەماوەردا ، دیسان دەبێتە هۆی خرچاندنی هەموو چالایەکییە پروپاگەندەییەکە .

٣ – بیرە ناوەڕۆکییەکانی پەیامە پروپاگەندەییەکە : دەبێ قایلکەر و هەمیشە لە ڕاستکۆییدا دیاردە بێ ، ئەمەش ناگاتە ئەنجامی خۆی ئەگەر پاڵنەدرێتە ڕاستییەوە .

٤ – بیرەکانی پەیامە پروپاگەندەییەکان ، دەبێ بکونجێن لەگەڵ ئەو زەمینەی چەسپراو و ڕێبازی رامیاری یا سوپاگەرییە کەوا پڕۆگەندەساز پێی باوەڕمەندە .

٥ – پەیامی ئارەزوو وورووژێنەر لە پەیامی شێوەباز و خاو کاریگەرترە ؛ چونکە پەیامی سەرنجکێشەر تەرخەم دەوورووژێنێ و ڕەنگاوڕەنگیی دەبەخشێتە پەیامەکە و ساردبوونەوە و بێزارییی لێ دووردەخاتەوە .

٦ – پەیامی کورت لە درێژ باشترە ؛ چونکە پەیامی درێژ وێنە دەشێوێنی و ئاڵۆزیدەکات و بیرە گرنگە سەرەکییەکانی دەدۆڕێنێ .

٧ – پەیامێك کە بە ووردبینی پلانی بۆ دەکێشرێ ، دەبێ خۆی بپارێزێ لە هێرشی ڕاستەوخۆ بەسەر بیروباوەڕ و ڕێبازو دابو نەریت و هێماکانی جەماوەرە وەرگرەکان ، هەروەها شەقلی فرەزانی و گونجاوی پێوە دیارە کەوا هەمان کارتێکردن وەدیدەهێنێ . بەڵام بە شێوەیەکی هێمن و ناڕاستەوخۆ و بەکارهێنانی شێوازی سووككردنەوەی ڕەوانبێژی و نوورووژاندنی هەست و سۆزی جەماوەری مەبەست

٨ – بەکارهێنانی دووپاتکردنەوە بە شێوەیەکی وورد و جۆراوجۆری پەسەندکراوەیە بۆ بەخشینی گەورەترین ڕادەی سەلماندن بە لایەن و بیرە گرنگەکانی پەیامەکە بە ئەندازەیە کە چەسپاندنی ئەو بیرانە و ڕاستکۆیان بۆ مسۆگەربکات .

٩ – بۆ ئەوەی پەیامەکە واتامەندبێت ؛ دەبێ بە هۆی نوێترین دەزگای ڕاگەیاندنەوە پێشکەشبکرێ و لە کاتێکی گونجاویشدا ، ئەگینا ئەو پەیامە زۆربەی کاریگەرییەکەی دەدۆڕێنێ ..

بروانە ل ٩

ماڤ پێ کەتن

سمیر زاخولی

ستران لهێلانێ و قەستا ئاوازا کر ...

■ سگفان عبدالحکیم ■

لسالا ١٩٤٩ چاڤێت خو ڤەکرن لباژێرێ زاخۆکا ڕەنگین و هەر لوێرێ زاروکینیا خو قەتاند و مەزن بۆ دگەل فولکلور و تۆرێ مللی و عەشقا ستران هندی هند دژوار بۆ نەهێلا خاندنا خو تمام کەت ئینا لسالا ١٩٧٣ هاتە بەغدا تاکنجی بۆ و لرادیوێ شولکر و ستران گوتن و ئێکەمین سترانا وی خەلاتی جەژنێ بۆ و سترانا وی یا دویماهیکێ کەو بو ژ پەیڤێن (عبدالعزیز سلیمان)ی و بەری سالەکی ستران هێلان و قەستا جیهانا ئاوازا کر هەر چەند بەری هینگی ئاواز دانا بوون بو (فؤاد احمد)ی و (تحسین طه)ی و گولبهارێ و عادل باوەمیر و قادر احمد و (ایاز یوسف)ی و البیرا مه همیا نه ئەو سترانێن دوو بولی بسترین و گەلەك بسەرکەفتی بون شڤان و بێرڤان و (ژن نیڤەکا ژیانێ یە) دگەل سترانبێژا هێژا گولبهارێ و چنکو مەیدانکا سترانا کوردی ڤالایە ژو داراشتنا ئاوازا و داکو ئاوازا رەسەن بپارێزیت .

● کوڕ :

ئەی ژنێ نیڤا ژیانێ هەر تۆی
بنەسترا گوملا ملا هەر تۆی
دێ هلو ژینا خو قەت طارێ نەکە
یا ببت هەڤبەشا مێرێ هار تویی

● کچ :

ژینا من قەت طارێ نابت
دناڤ بەینا مە جوداهی نابت
بەرەڤان و هاریکارم
حەتا خوینا دلی چۆبت

و ڤی سترانبێژی گەلەك بیر و هزرێن هەی لێ براستی نەڤێت نهو بێژیت چنکو ئەو دبێژیت مروڤ کار و شولێ خو بکەت گەلەك چێترە ژ ڕەخنا نەد جهێ خۆدا و خزمەتا سترانا کوردیا پاقژ ورەسەن دڤێت قوربانی هەبیت .. قوربانی ژ گەلەك لایاڤە و ئاواز وپەیڤ و دەنگ نە هێنە ئرێت کرن و پێدڤی و هەژی گوتنێ یە سمیر زاخۆلی نێزیك (٤٥) سترانا هە نە لرادیوا کوردی و هندەك هەنە لتەلەفزیونێ وڤێ دویماهیکێ چەند سترانێن کەڤن نویکرن وەك (ئەز بەفرم بەنرم) و ژبەر هندێ بەردەوام شول و کارێ خو کرە داراشتنا ئاوازا وستران هێلان چنکو ئەو بخو هند ژخۆ رازینینە .. دەستێ نەخۆشی سەر ڤێ ڕاستێ ونەڤیە سترانبێژێ ڕاست .

قسەی خۆمان بێ

— تۆفیق پلایمۆت —

لە دانیشتنێکی سێ قۆلیدا .. قسە هاتە سەر مامۆستایەکی یەکێ لە قوتابخانەکانی شار . هاوکارێکی خۆی هەندێ تیرو توانجی ئاڕاستە کرد ، گوایا جیاوازی لە نێوان قوتابیاندا دەکاو ئەوەی کوڕە ناسیاوو پۆشتە نەبێ ، ئەوە لەو چالاکییەی بەو سپێراوە ، بەشدار نابێ ! . مامۆستا زۆری گلەیی هەبوو .. دەیگوت : ئەم ڕەوشتە لەگەڵ شێوەی پەروەردەو فێرکردنی ئێستاکێ ناگونجێ .

ئەو هەڵوێستی برادەرەکەی هەڵدەتەکاندو منیش یەکسەر « تۆفیقە فەندی »ی مامۆستای سەرەتایی خۆمانم هاتەوە بیر . لە گەرمەی قسەدا بووین ، بۆم هاتو گوتم : ژنی هێناوە ؟

هەردووکیان واقیوڕمانو تەماشای یەکتریان کردو بە یەك دەنگ گوتیان : ژن !

یادی بەخێر .. تۆفیقە فەندی ، یا تۆفیق پلایمۆت ، باڵا بەرزێکی چوارشانە بوو .. موو ڕەشی دەموچاو گەنمی .. جلو بەرگی ڕێکوپێکی دەپۆشیو قەرەوێتی پانو بەرینی لە مل دەپێچی . دەسەسرێکی سپیی دەکردە ناواخنی گیرفانی سەرەوەی چاکەتو ئەگەر بەهار بوایە ، ئەوە خونچە گوڵێکی دەکردە هاوسەنگو لە بەرۆکی شانی ڕاستەی گیر دەکرد . تۆفیقە فەندی بەر لە بەنجاکانەوە خانەی مامۆستایانی لە بەعقووبەدا تەواو کردبوو و دەرسی ئینگلیزی دەدایەوە .

تۆفیقە فەندی ، هەوای جیهانی پیاوی ناودارو ماتۆڵو دەوڵەمەندی بەر کەوتبوو .. سبەینان دووای ڕۆژباشو « گود مورنینگ » ڕووی دەکردە بەچەی فلانە ئاغاو دەنگوباسی « قەسر »ی بێ دەگێڕایەوە .. یا بە کوڕی فیسکە بەگی دەگوت : دوێنی شەو لە دیوەخانەکەی باوکت بووم . ئەگەر خوا نەخواستە ، منداڵێکی ئاغاو پوڵدار ، لە تەمەڵیو تەوەزلییەوە هەر لە خۆیەوە بکەوتبایە ، تۆفیقە فەندی شابەتی بۆ دەداو هەواڵەکانی دەوروبەری دارکاری دەکران ، سەرەڕای ئەو تفو شەقانەی خۆی دەیکوتانە بناگوێیان .

ئیدی تۆفیقە فەندی نەدەبینرا .. هەر قوتابخانە تەواو ، خۆی دەکوتایە ماڵێکی بەگزادەو ئەگەر خزمێکی دووری ئەوان فەوتی بکردبایە ، ئەوە لە جیاتی جارێ پرسەو سەرەخۆشی ، سێ شەوو سێ ڕۆژی ڕەبەق میوانی بەڕێ دەکردنو دەرگای ئۆتۆمبێلی بۆ دەکردنەوە ..

بەڵام بۆ ناویان نا تۆفیق پلایمۆت ؟

یەکێ ، لەو دەوڵەمەندو ناودارانە ، ئۆتۆمبێلێکی ڕەنگ شینی هەبوو . زۆر جار تۆفیقە فەندی لە تەك شوفێرەکەی دادەنیشتو هەردوو کوڕەکانی کابرای دەوڵەمەندیش لە دووایەو پێی دەهاتنە قوتابخانە .. جا هەر ئۆتۆمبێلێکی بدیبایە پێی وابوو وەك ئەو پلایمۆتە .. چەند جارێکیش لە جیاتی دەرس ، باسی خۆش ڕۆییو چاکەو جوانیی پلایمۆتی بۆ دەکردین .

مەخلەس .. تۆفیق پلایمۆت ، برادەرەکانی خۆی فەرامۆش کردو بەشداری خۆشیو ناخۆشیان نەدەبوو . تەنانەت هاتوچۆی دوکانی باوکیشی بڕیو هەموو کاتی لە دیوەخانەکاندا دەبردە سەرو ئەو پارەی دەگرت ، کرێی قژو پێڵاوی کودەری زەردو سپیو قەرەوێتی ڕەنگاوڕەنگی پێ دەکری .. ئەگەر دانەیەکی نوێی لە مل بوایە ، دەیگوت : فلانە بەگ لە لەندەرە بۆی هێناوم .

سەرتان نایەشێنم .. تۆفیقە فەندی ، بۆی لواو خوشکێکی بەساڵاچووی خاوەن پلایمۆتی بووە دەسگیران .. ئەوەندەی نەبرد هەر لە کۆشکی ئەو ، زەماوەندێکی کورتو موختەسەریان بۆ سازدا . کەچی پاش دوو ڕۆژ ، ژن برا پێی خستە ڕکێفو هەی ئێستاو هەی سبەینێ دەبێ خوشکم تەڵاق بدەی !

کەس باوەڕی نەدەکرد ، وا بە سووکو ئاسان تۆفیقە فەندی دەست بەردار بێ .. هەر دەست بەجێ ژنەی تەڵاق دا .. تۆ مەڵێ دەسگیرانەکەی کچ نەبووەو کابرا ویستوویەتی ئابڕووی بنماڵەی بە تۆفیق پلایمۆت ، بپارێزێو پاشان لە هاوکوفێکی خۆیانی مارە بکاتەوە ! . تۆفیق پلایمۆت ڕێگەی دیوەخانو قاوەی بڕا .. ئەوانەی پێشتر هاموشۆی باخو کۆشکەکانیانی دەکرد ، بەدەریان ناو بەڕێیان نەدەپێوا . خەڵکی دیکەیش ناناسێو برادەری کەس نەبووە .. چەند ساڵێك وا ژیا .. ئیتر بریقەو زەوقی جارانی نەما .. ناچار داوای گواستنەوەی کردو کەوتە شارێکی دوورو سوێندی خوارد بە زیندوویی روو نەکاتەوە ئێرە .

بەهەشت مەکانی بێ ... کە تەرمەکەیان بەرەو گوڕستان بردو ناشتیان ، لە دوو سێ خزمی نزیکی خۆی بەولاوە ، کەسی لەگەڵدا نەبوو ..

بەڵێ .. تۆفیق پلایمۆتی بێچارەو ئەگبەت ، دونیا قیامەتی دۆڕاند .

— سعید ...

نموانەی مردنو نامرن

خاڵـه ڕەجـەب

دوکتۆر عیزە دین ڕەسوول

ساڵی ١٩٦٢ دەربـارەی‌ئەوو سلێمانی لە کتێبێکدا یا بڵێم لە نامەی دوکتـۆرای‌یەکەممدا نووسیبووم :

«شاری سلێمانی بەتایبەتی بە قسەی خۆش‌و قارەمانی گاڵتەو گەپ بە ناوبانگە . لە ئەو کەسە هاوچەرخانەماندا کە لەوێ بە ناوبانگن «خاڵە ڕەجەب»ە ، کە کرێکارێکی ڕۆح سووك‌و قسەخۆشێکی زیرەك‌و بە توانایە ، خەڵکی بە زمانی ئەوەوە قسـه دەگێڕنەوەو گاڵتـەی زۆر توندە تیژی ئەدەنە پاڵ ، لەوانە ئەو گاڵتەو قسـه خۆشانەن کە گاڵتە بە ڕژێمی باشایەتی‌ی پێشووو بـه دەسەڵاتی دیکتاتۆریی قاسم‌و بە دیمەنی تری کۆمـەڵ دەکەن(١)» .

ئەو چەند دێرە سـاڵی ١٩٦٦ بە عەرەبی چاپکران ، خاڵە ڕەجەب دیبوونی ،زۆری لا خۆش بوو ، پێی گـه شابۆوە ، بە بەشێك لـه ئەمەگی ناسـیاوی‌و دراوسێتی بەجێ هێنانی دەزانێ بەڵام نە ئەوو نەزۆر لە خوێندەوارەکانیشمان تـا ئەو کاتە ئەو بایەخـه گەورەیەیان بە گاڵتەو گەپ‌و بە قارەمانی گاڵتە وگەپ نەدا بووو شوێنی ئەوانیان لـه ڕیزو ڕێڕەوی کاروانـی کۆمەڵدا دەست نیشان نەکرد بوو . لایان سەیر بوو کـه ناوی «مەلای مەز بوورە» و «ئەحەی کوڕ نوو» و «لا لـه سەرحەد» و «خاڵە ڕەجەب» لە نامەی دوکتۆردا بێت .

هەر لەبەر ئەوە سـاڵی ١٩٧٠ لە چاپی یەکەمـی «ئەدەبی فۆلکلۆری کوردی»دا نووسیم :

«ئەگەر ئەمڕۆ لە ژیانی ڕۆژانەماندا تەماشایەکی ئەو پیاوە قسە خۆشانە بکەین کە لە ناوماندا ئەژین ، زۆر باش بۆمان دەرئەکەوێت کە قارەمانی گاڵتەو گەپ چۆن لە دایك ئەبێت‌و دروسـت ئەکرێت‌و چۆن پـەروەردە ئەکرێت‌و گەورە ئەبێـت‌و ئەچێتە سەر لاپـەڕەی مێژووی ئەدەبی فۆلکلۆر .

بەم جۆرە ئەمڕۆ لە ژیانی کوردەواریدا لە هـەر ناوچەوشارە ئەتوانین نـاوی چەند لاکەسێکی «قۆشمە»و قسە خۆش ببیستین ،بەڵام مێژوو ناوی کامیـان ئەهێڵێتەوەو قسـەکانی سەدەو سەر دەم ئەداتە پاڵ کامیان ، ئەوە شتێکە مێژوو دووا ڕۆژ بڕیاری ئـەدات‌و چەرخی بەرەو پێش چوونی دەوران هەمیشە شتی تازەو سەیریش ئەهێنێتە کایەوە . لەبەر ئەوە لێرەدا باس لـەو قسە خۆشانە ناکەین کـەوا دەورانی ئەمڕۆ تا ئێسـتا کردوونی بە موڵکی تاقە کەس و لەوانەیە دووا ڕۆژ زۆریان بە ناوی یەکێکەوە لەمانە یـا بە ناوی کەسێکی ترەوە تۆمار کات‌و ڕەخنەگرانی ئـەدەب‌و نووسەرانی مێـژووی فۆلکلۆریش بیاندەنە پـاڵ میللەت‌و بیانکەن بە کەرەسەی لێکۆڵینەوەی کۆمەڵایەتی(٢)

لێرەدا زۆرتر هـەر مەبەسم لە خاڵە ڕەجەب بوو ،مەبەسم ئەوە بوو زەنگـی بایەخ‌پێدانی لێ بدەم‌و وا بکەم ڕووی تێبکرێ‌و زۆر لـه لایەنی ژیان‌و قسەخۆشەکانی لە زمان خۆیەوە تۆمار بکرێ بەڵێ دەبوو ناوی نەهێنم ، بەڵام هەر لەو سەرچاوەیەدا! گەڕامەوە سەری‌و نووسیم :

«لە باسی ئەدەبـی نووسراوەی گاڵتەو گەپـدا ئەبێ باسی ئەوقارەمانی گاڵتە و گەپەش بکرێت کە ئێستا لـه ناوچەی سلێمانی‌و زۆر ناوچەی کوردەواریدا نـاوی دەرکردووەو بە «خاڵـه ڕەجەب» ناسـراوە(٣) قسەکانی خاڵە ڕەجـەب ناوەڕۆکێکـی کۆمەڵایەتی‌یان تێدایەو گاڵتە بە زۆر شێوەی ناقۆڵای ژیانی کۆمەڵ ئەکەن، هەندێ جاریش بە شێوەیەکی زۆر زیرەکانە لە ژیـان‌و کۆمەڵەوە ، یا لە یاری بـه ووشەکردنەوە ، کەرەسـەی پێکەنین‌و گاڵتە ئەخوڵقێنن ، زۆرتری ئەم قسانە تاپـۆی ئەم سەردەمەی ژیانـی شارستانی‌و کۆمەڵایەتـی شاری سلێمانی یان‌پێوەیە(٤)

لە چاپی دووەمی ئـەو کتێبەدا ئەم ووتانە دووبارە بوونەوەو لە پەراوێزدا پەنجە بۆ تاقە بەرهەمی کۆکراوەو بڵاو کراوەی درێژ کرا بووو نووسرا بوو :

«لەم دووایی‌یەدا خاڵـه ڕەجەب خۆی ، کۆمەڵێك لە قسەکانی خۆیی لە ژێر ناوی «ترش‌و شیرین(٥)»دا بـڵاو کردەوە «سلێمانی ١٩٦٩(٦)»

ئەم نووسینانە هەموویان زەنگی کاروان بوون بۆ ئەوەی تا خاڵە ڕەجەبمان لە ناودا بـوو بایەخێکی ڕاستەقینەی پێ بدەین ، بـە چەشنێکی جیاواز لەوەی لـە «ترش‌و شیرین» دایە قسـه خۆشەکانی، کۆ بکەینەوە ،ئای گێڕانەوەی ئەو قسانە لەسەر زمانی خۆیەوەو بە «ووتم» ، نەك لە زمانی کەسـی ترەوەوبە «ووتی» چەنـد گێڕانەوەکەی بێ پێز کردووە نە ئەبوو خاوەنی ئـەو قسەخۆشانە کە هونەرمەند بوو وهونەرمەندێکی بەرز بوو ناچار بکرێ خۆی قسەکانی خۆی، تۆمار بکاو چاپی بکـاو لەم لاو ئەو لا بیفرۆشێ .

ئەبـوو بایەخی بەرزتری بدرێتێ ، ئەبوو ئەو زەنگـی کاروانە پاڵی بـە چەنـد کەسێکەوە بنایە کە بۆ کانی ئەو قسـه خۆشانە بگەڕانایە ، لـەوە بکۆڵینا بەوە کە چ هـەل ومەرجێکی کۆمەڵایەتـی‌و ئابووری ئەو پیـاوە قسەخۆشەیان خولقاندووە ، ئەو زیرەکی‌و حازر قسەیی بە چۆن‌پەیدا بـووە . ڕووکردنە ئەم مەیدان‌و ئەو مەیدانی ژیان وکردنیان بـه کەرەسەی گاڵتەو قسـەی خۆش چ بناغەیەکی قووڵـی هەبوو ؟ .

پرسیار زۆر بوو ، بۆی نەکەڕاین ، بۆ گەڕانـی ئێستایان بێ سوود نی‌یە ، بەڵام دژوار ترو بێ بەرهـه مترە ... لەگەڵ ئەوەشدا دەبێ خەریکی بین . ئەگەر ئەشپرسن ئەی خۆت بۆچی خەریکی ئەو کارە نەبوویت ، وەڵام هەر ئەوەیە کە هەموو ئەو کارانە لە توانای تاقـه کەسیکدا نی‌یە ، شادم بەوەی سەرەتام تۆمار کردوو ، ئەو زەنگە تەواو نەکراوەم لێدا، کە هیچ نەبێ هاندەری تۆمار کردنی «ترش‌و شیرین» بوون و پێزانینەکەی خاڵە ڕەجەب منی شاد کردو لە خـۆ گەیشتنی ئەو ، لە ژیانـی خۆیدا ، بەهۆی ئەو چەنـد دێڕەوە شادمانتری کردم .

دەبا کارێکی گەورەتـرو ڕاستەقینە تری بۆ بەجـێ بهێنین‌و با یاد وکیانـی شادمان بکەین .

(١) الواقعیه فی الادب الکردی .بیروت ، ١٩٦٦ ،ص ٥٠ .

(٢) ئەدەبی فۆلکلۆری کوردی بەغدا ، ١٩٧٠. ،ل ١٤٨ ، ١٤٩

(٣) هەر ئەوێ ،ل ١٥٩ (٤) هەرئەوێ .

(٥) خاڵە ڕەجەب ، ترش‌و شیرین ، سلیمانی،١٩٦٩

(٦) لیکۆڵینەوەی ئەدەبـی فۆلکلۆری کـوردی ، سـلیمانی ، ١٩٧٩ ، ل ٢٠٨ ، ٢٠٩ .

چیرۆنەك ژفولکلوریٚ کوردی .

هەر وەکی ئەم هەمی دزانین کو لکوردستانی بەفرەکا زور لێ دباریت لوەرزێ زڤسـتانێ .. ئەڤجا مللەتێ کورد هەر ژروژا ئەول ژزڤسـتانێ رادیت وکارو باریێت مالاخو بەرهـەڤ دکـەت بو زڤستانا رەش‌و درێژ .. ئەڤجا بگرە ژڤویتێ مرۆڤا ئالیکێ تەرش‌و تەوالێ وجل‌و بەرگێت ستویر وگەرم وهەتا ئامیرەتێت بەفر مالینێ ...

حسین قاسم

ڕەنـی

دبێژن : لچاخێ بەرێ ولگوندەکێ ژگوندێت کوردستانێ ولوەرزێ زڤستانێ بو داوەت و زافـا لگوندەکی بو .. وبویك لگوندەك دی بو .. کەس و کارێت زافای ژبەری روژەکێ جاب دا هەمی خەلکێ گوندی کو روژا پاشتر داوەتە .. کەیفا گەنج و لاو وتولازا هات ژکچ و کورا .. وهەر وێ شـەڤێ رابون کـارێ خـو کـرن و بکەیفن .. ونزانن دێ کەنگی بیتە سپێدە دا بچنە داوەتێ دا بکەیفا خـو بکەڤن .. وهەمی ئەڤین‌دار بکەهنە ئێك .. وهـەر کەسەکی لدویف چێبیناخو جل وبەرگێت خو کرنە بەرخو .. شـەل وشـەپکێت مەرەزی لبەرخو کرن .. سـاڤێت خو هەلکیشان .. پێلاڤێت لاستیکی کرنە پێخو .. وشەنگ‌و شوخێت گوندی کراس فیستانێت رەنگ رەنـگ لبەر بەژنا خـو کرن .. وشال لنـاڤ تەنگێت زراڤ گرێـدان و پوشیێت بریشی لسەرێ خو ئالاندن .. وبسـك وکەزی بەردان وبێهن خوش کرن .. وهەمی وەکی کولیکێت بهارێ لێ هـاتـن .. وهـەر ئێکی بوخو دەوارەك کارکر .. وبەرمالکێت سور وزەر هاڤێتنە سەر پشتێ وچونە رەخێ گوندی و دودکڤانی دودك لێدا ولوێرێ کور وکچا گوڤەند گرێدا .. وپـاش لدەوارا سیار بون وژ گوندی دەرکەفتن و قەسـتا گوندێ بویکێ کرن .. داکـو بخەمینن وبو زافای ڤەگوهێزن ..

وێ روژێ تاکو ئێڤاری بـرێکێڤە بون هەتـا گەهشتنە گوندێ بویکێ ومانە بداوەتێ و یاریاڤـە هەتاکو بۆیە سپێدە .. سـپێدێ رابون بەرێخو ددەنێ .. هەی‌ها .. گوێتکەکا بەفرێ یاکەتی .. داوەتی رابون کارێ خو وبویکێ کرن داکو بهێنەڤە .. خەلکێ گوندی هندی هاتنێ کو نەچن .. ئوگوتێ : ئەو گەلیێ دناڤبەرا مە وهەوەدا گەلیەکێ پیسـه وهەر سال رەنی لێ تێتە خوارێ .. بەلێ داوەتیـا گوهێ خو نەدایێ وگوتن : ئەم پێنج سەد مروڤین ودێ رێکێ شەقینین وچین .. داوەتیـا دا رێـکێ وخاتراخۆ ژگوندی خاستن وبویکا خۆ ئینـان وهاتن بو گوندێ زاڤای گەهشتنە نیڤەکا گەلی .. هەما هند های ژخو بون کو ردنیەکا بەفرێ هندی جیایەکێ بسەر واندا هاتە خوارێ .. ژوان مروڤا هەمیا دوو مروڤ ژێ ڤەرەستن .. وییێت دی هەمی دبن بەفرێ ڤە فەتسین و مرن .. ئو هـەردوکێت ماین ئێك ژوان لبەراهیـا داوەتیـا بو وین دی لدیماهیێ بو .. هەر دوو وەکی دینا لێ هاتن و مانە حێبەت گرتی .. هندێ هاتنێ چ پێ چێنە بۆ.. ئینا ئێکی ئەڤ سترانە گوت و یێ دی لێ ڤەگێرا ..

هـــــای رەنی رەنی — های بابـا رەنی
هـــــای رەنی رەنی — سەد جارا رەنی
قەرسـیا بـو لوحەتەنی — های بابا رەنی
بـزدانـدن تـوق وبـەربەنی — سەد جارا رەنی
رەنیـا لکانینـا مـەزن — های بابا رەنی
قەرسـیا لدولا بـکـرزن — سەد جارا رەنی
شـکاندن زەنـد و بـازن — های بابـا رەنی
حەرامـا لدوکـا بچوپـك — سەد جارا رەنی
قەرسـیا لدولاب میکیك — های بابـا رەنی
بزداندن بویك و بـەر بویـك — سەد جارا رەنی
دێ بکـرن کـرن کـرن — های بابـا رەنی
دێ تەڤر و بێرا بـکـرن — سەد جارا رەنی
دا رەنیێ پێ هـەلبـرن — های بابـا رەنی
داوەتێ سـرێ بـرن — سەد جارا رەنی
هـاتـن هـاتـن هـاتـن — های بابـا رەنی
تـەڤر وبێـرا بهـاکـەن — سەد جارا رەنی
دا رەنیێ ڤـالاکـەن — های بابـا رەنی
داوەتیـا لخـەوێ راکـەن — سەد جارا رەنی
داوەتیـا لخـەوێ راکـەن — های بابـا رەنی

ڤی گرنجی بناسن

بەرهەڤکرنـا

احسان صدیق ئامێدی *

بێ گومانە کو هەر ملەتەکی فلکلورێ خوێ هـەی‌و فلکلورژی گەلەك رەنگـن وفلکلور بنیاتێ وەلاتانە وملەتێ کورد گەلـەك فلکلورێ وی ژێهاتیە وبێ خو جهە وگەنەك بێ پاراستی داکو بەرزە نەبیت وپێتڤیە ئەم لدویف بگەرین ولسـەر باخڤین ڤێجا (تەمبیر) ژی ئالە تەکێ کەڤنە لنـاڤ کوردادا وگەلەك گەنجێـن کورد بڤی تشتی رادبن ژبـو پارستنا فلکلورێ وپێشـس ئێختنا وی وژبو دبار بینـا هونەرێ کوردی ڤێجا مە ئەڤ چاڤ پێ کەفتنە دگەل تەمبیر ڤانێ لاو وژێهاتی کر ....

پ مەدڤێت بیچەك لسەر ژیانا خو باخڤی ؟؟

ب نافێ من رشید نبـی سلیم ئەز سـالا (١٩٦٦) ێ لگوندێ هێتیتێ لدەڤـەرا ئامێدێ بیمە ونهو ئـەس خوێندە ڤانم لرێزا سـێ ناڤنجی لقوتابخانا (قەدشی).

پ وەکو مە گولێ بوی تو تەمبیر ڤانەك چاکێ چـاوا وبوچی تە تەمبیر لێدا ..

ب براستی دەمێ ئـەز بچیك هەکو من گول موسیقێ دبو گەلەك کەیفا من دهات ومن گەلەك حەس مامۆستایێ هێژا محمد عارفی دکر ژبەر لێدانا وی بو تەمبیـرێ وخوشیا دەنگێ وی . وپاشی ئەز روژەکێ چوم ومـن قرمەکێ کەزانێ ئینا ودو سێ روژا ئەس پێڤە بـوم ودیماهیێ من تەمبیرەك چێکر ومن لێدا وهێدی هێـدی وئەز باش فێربومێ وپاشی من تەمبیرەك ژترکیا ئینا وئەز هوسا بوم تەمبور ڤان ؟؟

پ توچاوا هونەرێ کوردی دبینی ؟؟

ب هونەرێ کوردی گەلەك بێ هاتیە پێش ڤان سالێت دوبماهێ وروژ بـورۆژێ تیپێت نوی پێ پەیدا دبـن وهیڤیا من ئەوە هونـەرێ کوردێ بسەر بکەڤیـت،و بهەمی رەنگا وبیم ئێك ژوان؟؟

پ تو چاوا تیپا دهوکـێ دبینی ؟؟

ب براستی ئەز حـەس واتیپا ناکەم ئەوێت یاریـا بفلکلوری دکەن وتیپا دهوکی چ بەرهەمێت باش نەگوتینە داکو چەماوەر ژێ رازیبیت. وئەمێ لهیڤیا بەرهەمێـت نوی ؟؟

پ پەیڤێت دویماهێ چنە.

ب هیڤیا من ئەوە تیپەکا موسیقی لێك بـدەم‌و جەماوەر حەش مەبکەت وئەم تخزمەتا جەما وەری داینـه وسلاڤ بوهەر کەسـەکێ رادبیت بهونەرێ کـوردی وسلاڤ دوبارە بوهەمی هونەر مەندێت کورد ...هتد

پەخشان

بارانە...

گوڵەی...

ئەمجارە

ئازاد مەحمود مستەفا

بەتەواوی هەنگاوەکانـم بچوك‌بوبونەوە ، شـتەکی‌د ماندوبونێکی گەورە سەرتاپا هەموو لەشمی گوتبـووەوە ، بەجۆرێك لەگۆشەیەکـی چاوم‌ڕوانیدا ، لەبەر ئـەو بارانە وەستابوم ، کەبەهێمنی بەتنوکی وردو بچوکتـر لەزەنگیانەی مرواری ئەهاتـه خوارێ . زەوی هـەروەك ژیانەوەی کۆنە ئالتونێکـی بایەخدار ، ئاوا ورشـەی ئەدایەوە ، زاخاوی جوانـی ئەبەخشی ، گوڵەبەهاری ئەو دەشتە ، بەڕیزو بەدەستەو دانە ، هەموو شـتێکیان لەدەوری خۆیان جـوان کردبوو ، جۆگەکانیـان پڕکردبوو لەگوڵی دەگمەن ، بەساکاری بۆ ئەو بەهـارە نەخشینە ئاهەنگی خۆشیان ئەگێڕا ، بۆگشـت‌کەس ، بەتایبەت بۆئەو پەلەوەرانەی دەشتیان کردوە بەلانـه ، سۆزی ورشەی ئەو نەرمەبا بارانیەی ، دڵی هەمـوو بێدڵێکی دەژیانەوە ،بێ‌کزەی سارد هەروەك لەنـاو کەژاوەیەکدا زێ بکـای سروەی ئەو فێنکە بایـەی ڕاتبزێنێ ، گرژی دەمارەکانی لەشت بکاتەوە ، هەسـت بەدلەچرکەیەکی تەواو دەکەی ،ئاوا لەو کەژاوەیەدا سەیری ئەو دروشمە بەرزەی ئاسمان دەکەی ، چەلدە ڕەنگین دێتە خوارێ‌و ڕیز دەبەسـتن ، فێستەڤالێکی مەزن ڕێـك دەخەن ، مندالی جوتیارەکان ،پالەو کرێکارەکان گۆرانـی بەسۆز دەڵێن ، گوڵی بەهار دەبەشنەوە بەدیاری بـاری دەکەن ، مژدانەی ئـەو مزگێنیە ، یەکتری لەئامێـز دەگرن ، وەك پەپولـەی شەیدای بەهار بێبال ئەفڕن، لەولاشەوە کیژانی شـۆخ ، ژنانی ئاوایی ، بێدڵ‌ئێشەو لەبەك‌جیایی ، تەماشـای منداڵان دەکەن، زەردەخەنەی بەهارانە پێش‌کەش بەیەکتری دەکەن ، ئیتر خۆکوڕگـەلی ناودێ خرۆشانیان باس‌ناکرێ ،تەنانەت پیری پەك‌کەوتە ، لەجێگای خۆیدا ئەبـزوێ هەناسەی ئەداتە بـەر بۆن‌وبەرامی ئەو زەویـه دڵ‌کراویە ... منیش تێـر هەناسەم پڕکرد ، تا تاسەی ئەو ماندوێتیەم بشکێ .

کتێبێك ـ پاشماوە

١٠ ـ پروپاگەندەگێڕ دەبێ پەیـامی گونجـاو ئاراستەبکات ، واتە دەبێ مێژوو شـارستانیی‌و داب‌ونەریتی جەماوەری وەرگر فەرامۆش‌نەکـات ؛ چونکە بایەخ‌پێدان لەم‌سـۆنگەدا جەماوەرەکە لـه بیبخ و دەروونەوە ڕادەکێشێ بەرەو خۆی ، دیسان ئامادەبوونێکی دەروونی لە ناخی‌دا دەچێنێت تاکـو ناوەڕۆك و مەبەستی پەیامەکە وەربگرێ .

لـەکۆتـایی‌دا دەڵێین پروپاگـەنـدە بابەتێکی فراوانە و زمانەکەی لایەنێکیەتی کە لەم تۆژینەوەدا هەوڵماندا مافی خۆی بدەینێ ...

پەراوێزەکان :

* ئەم ووتارە بەشی شـەشـەمی نامەیەکی ماجستێری‌یە کە لە ژێر ناونیشانی « تحلیـل لغة الدعایة ـ تألیف العقید عبدالالـه مصطفی الخـزرجی » لـه مانـگی ئـابی (١٩٨٤) دا بڵاوکراوەتەوە . (وەرگێڕ)

** نووسەر ساڵی ١٩٤٥ لە بەغدا لەدایك‌بووە . و بەڵگەنامەی بەکەلۆریۆس لـە ڕشتەی زمانی ئینگلیزی‌دا لە ساڵی (١٩٦٧)دا وەرگرتووە ، و بەڵگەنامەی ماجستێری لە ساڵی (١٩٨١)دا وەرگرتووە . هەروەها لە دانانی چەند پەرتووك بۆ هێزە چەکدارەکان بەشداری‌کردووە ، جگە لەوانەش ژمارەیەکی زۆر لە ووتار و تۆژینەوە لـه گۆڤارە سـوپاگەری‌یەکان و غەیـسری سوپاگەری‌دا بڵاوکردووەتەوە . (وەرگێڕ)

*** **فەرهەنگۆك :**

— زانستی سایکۆزمان : علم النفس اللغوي .
— زانستی سۆسیۆزمان : علم الاجتماع اللغوي .
— پڕۆپاگەندەگێڕ ، پڕۆپاگەندەسـاز : رجل الدعایة ، القائم بالعمل الدعائی .
— جەماوەری وەرگر : الجمهور المتلقی . (گوێگر ، خوێنەر ، بینەر) دەگرێتەوە .
— پەیـام : الرسـالة ،
— جوانکاری : الجمالی .
— بایەخپێدەران : المعنیون .
— ئاوێتەسازی زمانەوانی : الترکیب اللغوي .
— کارامەیەکان : الخبرات .
— شێوازشناسی : علم الاسلوب .
— تاکەکان : الافراد .
— سەرزاری : شـفوي .
— مەردوم : خەڵك .
— پەیف : وشـه .
— ووروژێنەر : مثیر .
— گۆڕانسازی : تغییر .
— دژەکارتێکردن : التأثیر المضاد .
— خرچاندن : افشال ، احباط .
— ئارەزو ووروژێنەر : مشوق .
— هێماکان : الرموز .

دوانزدە ـ پاشماوە

دەمێ زاروێ گەرم بووی ژ جهێ خۆ رابۆ ئۆ روخصەت ژ ئاداریٚ وەرگرت پیرەمێـر بشکۆری‌و گۆتێ زارویا جان ئەزو برایێت خۆ گەلـەك کەیف خۆشبین بهاتنا تە مە دڤێت دیاریەکێ بدینە تـه وەك بیرهاتن لدەڤ تە بیت، هەر چ دخازی بێژە ئـەزو برایت خۆ ئامادەینە .

زاروێ گۆت ئەز گەلەك حەز ژ گۆلێت بنفشـوکا دکەم بەلێ ئەز دزانم کـۆ لڤێ بەڤرێ‌ر بنفشۆك پەیدا نابن .

چریا جهێ خۆ گۆهارت بەفر حەلیا بۆ ئاڤ گیا شین بوو ، گۆلیت بنفشـوك ڤەبوون زارو سەودا سـەر بوو ،قەفتا بنفشوکا هلگرت‌و سۆپاسیا هەمی برا کرو ب مهڤانداریا وا ئۆ خاترا خۆ ژ هەمیا خاست .

زریان‌و هۆز نەما ئاسمان زەلال بوو هەیڤا قەشەنـگ دەرکەت بۆ ماوەیەکێ گورت زارو گەهشتە مالا خـۆ بنفشوك کرنە قافکی‌دا ئـۆ جیروکا خۆ بۆ بابێ خـۆ ڤەگێرا .

تاوێك ـ پاشماوە

دراوە بەناوی سەنحاریب پاشا بویە مێژوونوسـان بە پاشەیەکی ئاوەدان کەرەوەو شـارستانی‌پەروەرو پێشکەوت‌وخواز دامەزرێنەری شـاری نەینەوای تەمەن درێژ ناوی ئەبەن . جا ئەگەر ئەسکەندەری مەکدۆنی لەیۆنانسـتانەوە بەمەبەستی داگیرکردن بێتە وولاتی میسر وە لە پاڵ شـالاوی هێرش‌و داگیرکردنا شارێکی گەورەی وەکو ئەسکەندەریـه بنبات بنێ وە ناوی بە شارستان‌پەروەر دەر بکا وە مێژوونوسان بە شانازی‌یەوە ناوی بەرن .. ئیتـر بۆچی سەنحاریب پاشا کە لە وولاتی خۆی دا بناغەی شارێکی وەکو نەینەوا دامەزرێنێ ناوی بـه نـاودار دانەنرێ وە نەچێتە پاڵ ئەسکەندەری مەکدۆنی‌یەوە گەورەیی ئاوەدان‌کەرەوەو شارستانی‌و نەمرێ نەبری بە بالای دا .

بوارەکانی کارکردن دەکەینە سەنگەری بەخشش و داهێنان

هەڵمەتی زۆربوونی بەرهەم لە هەولێر :

ـ شێرازد ـ لقی هەولێر :

هەڵمەتی تێکڕا بۆ زۆربوونی بەرهەم ، کرێکاری ئەمڕۆی خستۆتە بەر دەم تاقیکردنەوەیەکی شۆڕشگێڕانە لە پێناو دروستبوونی عیراقی نوێی سەر بڵنداو بۆپێش کەشکردنی هەموو تواناو تەقەلاو داهێنانێك لەسەر گرتنی ئەو هەڵمەتە نیشتمانییەدا کە وێنەیەکی شارستانییە ..

ئەمڕۆ ، وێنەی ئەو بنیاتنانە لە دەستو پەنجەی ئەو کرێکارە دڵسۆزەدا ئەبینی ، کە کارگەو بوارەکانی تری کارکردن دەکاتە هۆیەك بۆ پێش‌کەش‌کردنی هەموو مانەبەکی بەخششو بۆ گەشانەوەی عیراقی نوێ .

• •

سیمای ئەو دڵسۆزییە لە دەستو بەنجەی کرێکاری هەولێریش تیشك نەداتەوە ، ئەوەتانێ لە رۆژێکی سەردانمان لە کارگەو بوارەکانی تری بەرهەم ، وەلە کاتی ئاخاوتنمان لەگەڵ هەر کرێکارێك، ئەم وێنە شارستانییەمان بینی ... کە بریتییە لە دیاردەیەك لەو دیاردانەی لە عیراقی نوێدا هاتۆتە کایەوە .

● **کاك شێرزاد حمد ابراهیم کرێکار لە کارگەی پەلەوەری باگوور ووتی :**

راستییەکەی ، وا نەبێ لە کاتی بیستنی بڕیاری هەڵمەتی زۆربوونی بەرهەم ، دەستمان بە

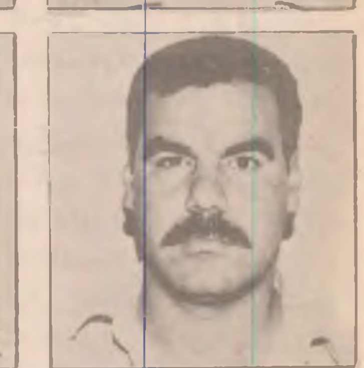

کۆشش کردبێ بۆ سەرگرتنی بڕیارەکە ، بەڵکو کرێکاری عیراقی ، هەر لە رۆژی یەکەمی شەڕەوە کە ئێرانی رەگەزپەرست فەرزی کردە سەرمان هەستی بەوە کرد ، کە زیاد لە توانای خۆی بنوێنێ بۆ ئەوەی کۆششی بکاتە رادەی قوربانیدانی گەورەی ئەو سەربازە بە وەفایەی لە بەرەکانی جەنگدا چەك هەڵدەگرێو پارێزگاری لە مێژووی ئەم وڵاتەو شەرەفو کەرامەتی عیراقیەکان دەکاتو وڵاتەکەی لە چنگ سەگە هارەکانی تاران دەپارێزێ کە دەیانەوێ ئەم عیراقە بکەنە گۆڕەپانی پیلانەکانیان .

● **کاك سوارە مولود حسین لە دەزگای نەوتی هەولێر ووتی :**

دڵسۆزی لە کارکردندا وەفادارییە بەرامبەر بە نیشتمان ، « ئەو کەسەی بەرهەم نەهێنێ ، نایخوات » ، بەتایبەتی لە بارو دۆخێکی ئەوتۆدا کە وڵاتەکەمان روو بە رووی شەڕی رەوای خۆی بۆتەوەو ئەمەش ئەرکی کرێکاری عیراقیی گەورەتر کردووە ، بەوەی کە بە دەستێ چەك هەڵگرێو بە دەستێ کار بکات .. هەردوکیش لە پێناوی ئەوەی بەردەوام بین لە بنیاتنان .

● **کاك محمد صدیق کرێکار لە پەروەردەی هەولێر ووتی :**

ئەمڕۆ کرێکار هوشیارە ، هەر بۆیەش بە ئەرکی مێژوویی سەرشانی خۆی دەزانێ دڵسۆزی لە کارەکەی خۆی بنوێنێ ، بەڵکو قوربانی بۆ بدات ، ئەمەش مایەی سەربڵندیو شەرەفی گەورەی عیراقیەکانە کە لە هەموو لایەنێك بەخشش دەنوێننو بە تێکڕا خاکی خۆیان دەکەنە مەیدانی کارکردنو دڵسۆزیی بێ هاوتا دەنوێننو عیراق دەکەنە قەڵای سەخت بۆ بەرپەرچدانەوەی دەست درێژی دوژمن .

● **کاك هادی ابراهیم محمد سەرۆکی لیژنەی نەقابی لە کارگەی پەلەوەر ووتی :**

کرێکار ، ئێستا نرخی خۆی هەیە ، یەکێکە لەو چینە دیارانەی کە سەرەکی فەرماندە تێکۆشەر صدام حسین زیاتر لە جارێ رێزی گرتوونو قوربانی دانیان دووپات کردۆتەوە ... کەوا بێ نموونەن بۆ دڵسۆزی نواندن .. هەڵمەتی زۆربوونی بەرهەمیش بوارێکی نوێ ترە لەو چەندان بوارانەی کە کرێکار بە هۆیەوە دەتوانێ رۆڵی خۆی ببینێ ...

● **کاك خضر حسن قادر لە کۆمپانیای بازرگانی ووتی :**

هەڵمەتی زۆر بوونی بەرهەم کە ماوەیەکە لە هەموو بوارەکانی کارکردن هاتۆتە دی ، وای لە کرێکار کردووە کە حسابی وەخت بۆ کارکردن بکاتو هەموو ساتێکی کار بکاتە ماوەیەکی دیاری خۆ بەختکردن ... واتە .. کاتی ئیش لە دەست خۆی نەدات کە مەیدانە بۆ دڵسۆزی ..

تەنانەت ئێمە زۆر جار دوای لێبوونەوەی کاریش حەزنا کەین دەست لە ئیش هەڵگرینو دەمانەوێ بیکەینە هەل بۆ کارو کۆشش .

● **خوشکە سمیرە حسن لە کارگەی جگەرە ووتی :**

لە کارگەکەماندا بۆ هەر کرێکارێك فایلی تایبەتی کارکردن کراوەتەوە ، کە بە پێی ئەو فایلە ووزەو توانای کرێکار دەرئەکەوێ لە کارکردندا .. ئەوە بو لەم چەندانەدا خەڵاتی چەندان لەو کرێکارانە کرا کە لە نواندنی ئیشو کارەکانی خۆیان نموونەی بوون .. ئەمەش مەدالیایە بە سنگی کرێکارەوە کە شەرەفی کارکردنی بە جێ هێناوە .

● **کاك هجران ئەسغەر کرێکار لە نەوتی هەولێر ووتی :**

ئێرانی داخ لە دڵ ، کاتێ دەست درێژی کردە سەر وڵاتەکەمان ، لە نەخشەی پیلانە رەشەکەی خۆیدا ویستی بنیاتنانی عیراق راگرێ .. ویستی شارستانیەت راگرێ.. بەڵام لەگەڵ هەموو ساڵەکاندا وەپاش چوارەمین ساڵەی شەڕکردن ، بنیاتنان بەردەوام بوو ، لە مەشدا جێگای شانازییە کرێکاران شەرەفی کارکردنیان پێ بڕاو تیایدا کەوتنە کۆشش بۆ ئەوەی عیراق بکەنە گۆڕستان بۆ دوژمنانی قومو تارانو مەسەلەکە بە پێچەوانە کەوتەوە ، چونکە ئێران بووە لانەی ماڵوێرانیو کەساسی .

● **کاك سعدالله سعید کرێکار لە هاتوچۆی هەولێر ووتی :**

ئەمڕۆ ، لە عیراقدا کەس نیە رۆڵی خۆی نەبینێ ، بەتایبەتی کرێکار ، کە بواری زۆری لەبەر دەمەو دەتوانێ کارگە بکاتە مەودایەکی چاك بۆ کار .. من وەکو کرێکارێك ، دوو جار بەشداریم لە بەرەکانی جەنگ کردووە ولە کارگە شەوە خەڵات کراوم .. ئەمەش بە ئەرکێکی نیشتمانی دەزانمو قەرزی وڵاتەکەیە بە سەرمەوە .

● **خوشکە حیاە یونس یلدا لە نەخۆشخانەی هەولێر ووتی :**

هەڵمەتی زۆربوونی بەرهەم کە تێکڕا عیراقیەکان تیایدا بەشدارن ، کارێکی نیشتمانی بە جێیە کە هەموو عیراقیەك ، هەموو دڵسۆزێکی ئەم وڵاتە ، دەتوانێ بەشداری خۆی تێدا بکات بەبێ جیاوازی .. چونکە ئەو بڕیارەو بەدەنگەوە هاتنی برکەکانی مایەی شانازی هەموو لایەکەو شەرەفی گەورەی کارکردنە .

● **برای کرێکار حسین رشید ووتی :**

لە هەرکێ دەپرسی دەربارەی ئەو بڕیارە نیشتمانییە پێت دەڵێ .. ئەمە عیراقی خۆمەو دەبێ دەورێکم تیایدا هەبێ .. بەتایبەتی دەوری کارکردن کە شەرەفی مرۆڤەو ، مرۆڤ بە کارکردن دەتوانێ ئەو دەورە نیشتمانییە ببینێ .. بەڵێ .. ئەمە عیراقی خۆمانەو کە قوربانی بۆ دەدەین ، قوربانی بۆ کەسوکارو بۆ خاکو بۆ منداڵەکانی خۆمان دەدەینو هیچ منەتی تێدا نیە کە کرێکارێك داهێنان لە کارەکەی خۆیدا بنوێنێو دەبێ تێکڕا ئەو بەخششە لە توانای کارکردندا بکەین .

● **کاك یونس احمد یونس ووتی :**

دەبێ هەموو کرێکارێك لەوە بگات ، کە کارکردن ، یان زۆر بوونی بەرهەم لە کارگەکەیدا ، ئەو پەڕی بەشداربوونە لە پێشکەوتنیو وڵاتەکەی.. وە کەمتەرخەمی نیشانەی بێوەفای بەرامبەر بە

بڕوانە ل ١١

ڤەکولینا بارێ تەندروستی ل پارێزگەها دهوکێ

خوینەڤانێت ل ێ روژنامێ د حسن دمێ مە بەحسێ چەند نەخوشخانا لدەمرا دهوکێ کرد د بەرێ هەیامەکێ دا ئێك ژ نەخوشخانا زاخو بو ، ئو یادی یا سێمێل بو .

ئو ژ بەر گرنگیا ڤی بابەتی دەربارا ژیانا مللەتێ مە ، مە دیت یا فەرە ئەم ب ڤەکولینەکا دی رابین لێ ب بەرفرەهی و گشتی . ئەڤێ جارێ مەژکاکلکێ گرت ـ وەکو دبێژن ـ یانکو ژ مەلبەندا دهوکێ ، ئو ل سەرێ ڤەکولینێ مە چاڤ

بەلاف د کەن . ئو هندەك ژ وان نەخوش خانا ئێکجار ل مەلبەندا دهوکێ وەکو نەخوشخانا جمهوری و نەخوشخانا گشتی هەمی رەنگێت نەخوشیا لێ د هێنە چارەسەرکرن و عەمەلیاتێت مەزن لێ د هێنە کرن چونکو هولێت پێشکەفتی ییت لێ

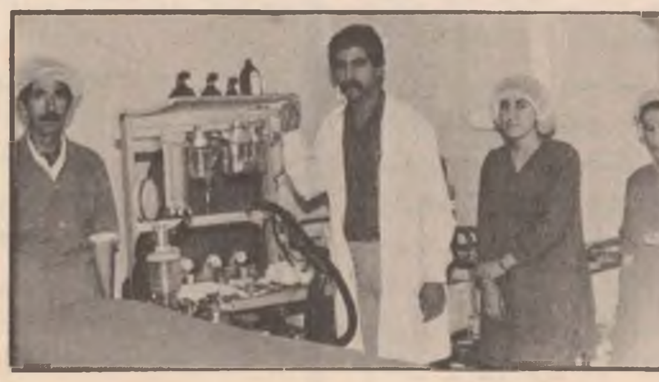

پێ کەتن د گەل [دکتور محمد دلشاد رجب]ی کر کو رێڤەبەرێ گشتی یێ تەندروستی یا دهوکێ یە ، ئەوێ کو سەروبنێت بابەتی بۆ مە شروڤەکرین و هەمی کێماتی دەست نیشانکرین.

ب راستی پسیارێت مە گەلەك بوون هەمی بارێ تەندروستێ ل پارێزگەهێ ڤەگرت بون . ئو بەرسڤێت دکتوری د بەرفرەهبون و هەمی پسیارێت مە ڤەگرتن.

ل پێشیێ هێژا (د. محمد دلشاد)ی پێشەکیەك ئاخفت ل سەر سەروبەرێ تەندروستیێ ل دهوکێ و فەرموو گوت :

هەین بۆ عەمەلیاتاو هەروەسا شوعبێت ئەشعێ و موختبرا و گولچیسکا صناعی و نینماشا دلی . هەروەسا ترمبێلێت ئیسعافێ د پرن و ل هەمی دەما د پەیدانە ل دهوکێ و قەزا و ناحیا .

● ئەم هەمی د زانین بارێ دەڤەرێ یێ چەوا بو د بەرێ دا و نهە یێ گەهشتیە چ رادە ، پێشکەفتنێ د ئێکجار دەربارا دارەتێ تەندروستیێ چونکو قوماندارێ شورەشێ و ل بەراهیێ سەروك صدام حسێنی پتر پویتەیی دا ڤی لایی ژ ژیانا مللەتی ئو ئەڤ چەندە ژی یا ئاشکەرایە ل بەر چاڤێت هەمی گەلێ .

ـ پشتی هنگی دەست هاڤێتێ دەزگەهێت تەندروستیێ هژمارتن و کارێ وان شروڤەکرن و ل سەر دوو ئالا دا بەشکرن و گوت :

● دەزگاهێت مە دوو سەمتێت سەرەکی ییت هەین :

ئێك : خزمەتێت چارەسەرکرنێ (خدمات علاجیە) : ئەو ژی ئەو خەستەخانە یێ رادبن ییت کو د بەلاف ل هەمی دەڤەرێ هەروەسا مەلبەندێت تەندروستیێ ییت سەرەکی و ییت لەڤی و هەروەسا عیادێت دەرڤەیی و تیپێت تەندروستی ییت کوندا ، ئەڤە هەمی پێشوازیا نەخوشا ذ کەن و چارەسەر د کەن و دەرمانا ل سەر

پەیدابونا دەرمانا : دەرمان د پرن و هەمی دەما دمشەنە چ ل دەزگەهێت تەندروستیێ و یان ژی ل عیادێت ئێڤاریا ب رێکا ئارامکرنا سێ گەبخینا بو دەرمانا و یان ژی ل دەرمانخانێت تایبەتی .

ئو دەربارا کلواشێ خزمەتێت چارەسەرکرنێ یا پێتڤیە ئەم هژمارا دەزگەهێت خۆ دبار کەین ل دەڤەرێ ، ژ بلی مەلبەندا دهوکێ ئەو ژی ئەڤەنە :

نەخوشخانا زاخو یا جمهوری ، نەخوشخانا ئامێدیێ ، مەلبەندا تەندروستی یا تەجریبی ل سێمێلێ ، مەلبەندێت تەندروستی ییت سەرەکی (١١) ، مەلبەندێت تەندروستی ییت لەڤی (٢٦) ، تیپێت تەندروستی ییت ناڤ گوندا (٥) .

دوو : خزمەتێت پارازتنێ (الخدمات الوقائیە) :

ئەڤ لایێ خزمەتا بنیاتێ هەمی خزمەتێن تەندروستیێ نە ، ژ بەر هندێ پویتەیی گەلەك یا پێ هەی ژ لایێ وەزارەتا تەندروستیێ و هەمی دەزگەهێن وێ و گشت عیراقێ ، ئو ئەو دەزگەهێن کو ب وان خزمەتا رادبن ئەڤەنە :

١ ـ پزیشکەها تەندروستی یا پارێزگەهێ : کارێ وێ سەرپەرشتیا جهێت گشتی یە وەکو خوارنگەها و ئوتێلا و هەمی جهێت خوارنی و ڤەخوارنێ ل هەمی لایێت پارێزگەهێ،

ژی دا دێ هەڤبەر کەم د گەل هژمارا وان ل بەری شورەشێ :

دەزگەهێت بەری شورەشێ نەخوشخانە ٣ پشتی شورشێ ٦ ، بنکەهێت سەرەکی بوون ، پشتی

هەر وەسا بەلاڤکرنا روشەنبیریا تەندروستیێ د ناڤ خەلکێ دا و دبسا تاقی کرنا ئاڤێت ڤەخوارنێ ل گوند و باژێرا .

٢ ـ پزیشکەها ئێشێت ئاکنجی : کارێ وێ دویفگەریان و براندنا ئێشێت ئاکنجی وەکو مەلاریێ .

٣ ـ بنکەهێ چاڤدێریا دایکینیێ و بچویکینیێ : ئەڤە ژی رادبیت ب پارێزتنا تەندروستی یا دەیکێ و خیزانێ ئو رێکێت درست نیشا دەیکا د دەت بۆ پارێزتنا تەندروستی یا خۆ و یا بچویکێ خۆ . ئو مە نهە

شورشێ ١٠ ، بنکەهێت لەڤی ١٣ پشتی شورشێ ٢٦ بنکەهێت چاڤدێریێ بوون پشتی شورشێ ٣ ، بنکەهێت تەدەررونێ بوون پشتی شۆرشێ ١ ، موختەبەرا گشتی پشتی شورشێ ١ ، تیپێت گوندا بوون پشتی شورشێ ٥ ، خویندنگەها ممرضاتا بوون ، پشتی شورشێ ١ ، ئامادەیا تضمیدێ بوون ، پشتی شورشێ ١ .

● ئو ژ بلی ڤان دەزگەها ژی هژمارەکا دی یا پروژەیێت تەندروستیێ هێشتا ب دوماهی نە هاتینە ئەو ژی ئەڤەنە :ـ ئاخفتن

دوو بنکەه بتنێ ییت هەین، ئێك ل دهوکێ و ئێك ل زاخو ئو ئەم یێ ل هیڤیێ پتر لێ بکەین .

٤ ـ موختەبەرا تەندروستی یا گشتی ل دهوکێ : هەمی دەزگەهێت وقائی و عیلاجی متمانەیێ ل سەر تاقیکرنێت موختەبەری د کەن .

٥ ـ تیپێت تەندروستی یا گوندا یا ب ڤەگوهازتن : ئەم گەلەك پوتیە یێ د دەنیە ڤی لایی پێخەمەتی ڤێداگەهاندنا هەمی خزمەتێت تەندروستیێ بۆ خەلکێ گوندا ئەوێت کو نەشێن بەرگەریان خەستێت ئاکنجی بکەن .

٦ ـ پزیشکەها تەندروستی یا خویندنگەهێ: ئەڤە ژی بەردەوام تیپێت خۆ دەردئێخیتە خویندنگەها بۆ تاقیکرنا ڤوتابیا و دانا دەرمانا و لێدانا دەرزیکێت تەلقیحاتا .

ـ پشتی ڤێ روهنکرنێ مە داخواز ژ د. محمد دلشاد کر کو لایەکێ دی ژی ئاشکەرا بکەت ئەو ژی هژمارا گشت دەزگەهێت تەندروستی یە ل پارێزگەهێ ..

● ئەز دێ هەمی ددزگەها هژمێرم و هەر د وی ددمی

هێشتا یا دکتوری یە .

١ ـ نەخوشخانا گشتی ل دهوکێ ب کولفەتا (١٨) مەلیون دینارا ، د هێتە پێك ئینان ژ چوار سەد تەختا .

٢ ـ نەخوشخانا گشتی ل زاخو ب کولفەتا [٣٩٧و٨٧٥] دینارا و سەد تەخت لێ د هێنە دانان .

٣ ـ نەخوشخانا ئێشێت سینگی ل سندورێ ب کولفەتا [٩١١و٣٨١] دینارا.

٤ ـ سیه شوقە بۆ دختورا ب کولفەتا [٣٩٠و ٥٢٤] دینارا .

ـ ئو دەربارا کادرێت تەندروستیێ ل دهوکێ مە داخواز ژ دختوری کر کو بۆ مە نیسبا وان بەرامبەر دەزگەهێت تەندروستیێ ئاشکەرا بکەت .

ئینا فەرموو گوت :

● هژمارا دختورا و دختورێت ددانا و صەیدەلیا د بەرێ دا نەدبورین ژ (٣٦) کادرا . لێ نهە هژمارا وان گەهشتە (١١٢) . ژ وان ژی (١٤) بسپۆر ئو هژمارا (مهن صحی)یا و کادرێت هاریکار (١٧٨) بون ئو نهە گەهشتنە (٤٣٢) کادرا و هاریکارا .

رمضان عیسی
لەڤی دهوك

دەقی وتارەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە کاتی پێشوازی کردنیا لە سەرۆکو ئەندامانی ئەنجومەنی نەقابەی ئەندازیاران (١٠/١٠/٩٨٤)

« پاشماوە »

حالەتی پێشتردا بەڵام لە قۆناغەکانی تردا دەبێ پێوانە جیهانی‌یەکان یا لایەکی پێوانە جیهانی‌یەکان وەرگرین لەگەڵ شانازی کردنمانا بە ئیعتیباراتە نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌یەکانمان بۆ مەبەستی پێشکەوتن .

ئەو پزیشکەی بەدەوام ناخوێنێتەوەو نقوم بوە لە ژماردنی ئەو نەخۆشانەی کە سەری لێدەدەن لە عیادەکەیاو ئاواتی ئەوە دەخوازێ کە ژمارەیان لە بیستەوە ببێ بە (٢٥) لە جیاتی ئەوەی سەعاتی خوێندنەوەی زیادکا .. من ئەم پزیشکە بە سەرنەکەوتوو دادەنێم لە پێوانەی پێشکەوتنداو .. ئەو ئەندازیارەی ناخوێنێتەوەو ئاگای لە زانستی ئەندازە نییە لە سەرچاوە مرۆڤایەتی‌یەکانیەوە پاش ماوەیەك لام وایە دەبێ بە ئەندازیارێکی سەرنەکەوتوو بە هەمان جۆر بە نیسبەت خاوەن پیشەکانیشەوە چونکە دەبێ لە پلەی خاوەن پیشەکانی دوێنێدا نەبن ئەگینا حالەتەکە ڕادەوەستێ‌و ناگۆڕێ‌و بەڵکو پێویستە پلەیان باڵاتربێ‌و بۆ ئەمەیش پێویستە بە شێوەیەکی بەردەوام‌و هەمیشە (بەلای کەمەوە) ئاگاداری لایەنە زانیاری‌یەکانی بەکارهێنانی ئامرازبن لە لایەکی گرنگی پیشەکەیان‌و بەرەوپێش چوونیا .

تۆژینەوە بیرکاری‌و زانستی‌یە پێشکەوتووەکان

تکایە باش گوێ بدەنە ئەم لایەنەو بەرنامەیەکی وای بۆ دابنێن کە چۆن ئەندازیاران تۆژینەوەی بیرکاری‌و زانستی‌ی پێشکەوتوو بکەن بۆ ئەوەی لە کردەوەی نقوم بوون ڕایان پچڕێنن واتە لە ئیشەکەیان ڕایان پچڕێنن ئیتر ئیشەکەیان چ ڕەسمی بێ یا شەخسی‌و بەردەوام کۆڕیان بۆ سازبکەن بۆ لێدوان لەسەر شارەزایی‌یە ئەندازەیی‌یەکانیان‌و قسەکردن لەسەر ئەو بابەت‌و تیۆری‌یانەی کە لەسەر پلەی جیهانی قسەیان لەسەر دەکرێ‌و باسی ئەوە بکرێ چۆن لە چوارچێوەی عیراقدا سوودیان لێوەردەگیرێ‌و چۆن بەپێی بارودۆخمان‌و بەپێی تواناماں‌و پلەی پێشکەوتنمان کە لە وڵاتمانا ڕووی داوە بەکاردەهێنرێن .

لە پلەی کۆلیجەکانیشا دەبێ نەقابەی ئەندازیاران ئەوە بکرێتە ئەستۆ کە بە شێوەیەکی ڕاستەقینە یارمەتی کۆلیجەکان بدا بۆ پێشخستنی بەرنامەکانی خوێندن تیایاناو لایەنە عیلمی‌یەکانی مامۆستایانی زانستگاکان دەوڵەمەند بکا بەو توانایەی کە نەقابە هەیەتی تا ئەمە دەرکەوێ بەشێوەیەکی باش لە پلەی ئەو قوتابی‌یانەدا کە دەردەچن .

هەمیشە سەرکەوتن بەرەوژوور وا دەبێ

ئەگەر هاتو بۆ ماوەی دەساڵ پلەی دەرچووەکان هەر لە یەك پلەدا مایەوەو نەگۆڕا ئێمە دەبێ خۆمان بە دواکەوتوو دابنێین چونکە لە ماوەی دە ساڵدا هەموو شتێ لە ژیاندا دەگۆڕێ چ لە عیراق چ لە جیهانا واتە ئێمە ئەگەر پلەی دەرچووانی ئێستەمان هێشتەوە بۆ پاش ماوەی دە ساڵی تر ئێمە دواکەوتووین بەڵام نەگبەتی گەورە ئەوە ئەم پلەیە لەم ڕادەیەیش دابەزێ .

ئەوەی فەرزی دەکەین ئەوەیە کە پلەی دەرچووان دەبێ لە پلەی دەرچووانی ساڵی پێشووتر باشتربێ‌و بەم جۆرە هەموو کاتێ سەرکەوتن بەرەوژوور ئەمە لەسەر پلەی هەموو قوتابیان‌و کولیج‌و زانستگاکاندا دەبێ وا بێ .

من تێڕوانینێکی تایبەتیم هەیە بۆ لایەنی هونەری‌ی میعماری‌و ئەم تێڕوانینەیش پێوەندی بەو بیروباوەڕانەوە هەیە کە دەسنیشانم کردن ئێستا هیچ ئەندازیارێك ناتوانێ بینایەك بە یەك شارەزا تەواو بکا چونکە گۆڕانی ژیان‌و ئاڵۆزی‌ی پێوەندی نێوان لقەکانی ئەندازە هەموو باشی دەزانن .. ئەندازیاری میعماری پێویستی بە ئەندازیارنی مەدەنی‌و کارەبایی‌و ئەندازیاری هەوا گۆڕین ... هتد .. هەیە .

بەڵام هێشتا لایەنی میعماری هەر گرنگی‌یەکی تایبەتی هەیە لە چوارچێوەی گۆڕەپانی جووڵانەوەی ئەندازیاراندا لە کۆمەڵێ لە کاروباردا کە لە قسەکەما دەسنیشانیان دەکەم‌و من خۆم گوێم پێ‌یان داوەو هیوادارم نەقابەی ئەندازیاران لەمەدا یارمەتیمان بدا .

چۆن تێڕوانینمان بەرامبەر بە بەرەوپێش‌چوون وەسف بکەین بۆ ئەندازیاران‌و پسپۆڕان لە عیراقدا .. و چۆن پێوەندی نێوان ئێستاو دوارۆژو ڕابوردوودا گرێ بدەین‌و .. لە نێوان کەلەپوورو هاوچەرخایەتیدا ببەستین ئایا ئێمە حاڵەتێکین کە لە ڕابوردووە گوێزراوینەتەوەو وێنەیەکین یا ئێمە حاڵەتێکی ترین .

تایبەتایەتی نیشتمانی‌و نەتەوەییمان

ئەگەر هاتو ئێمە وێنەیەکی تەواوی ڕابوردوو بووین ئێمە دواکەوتووین چونکە ڕابوردوو بوو بە حاڵەتێکی ترو زەمانی ئێستا پێشکەوتووترە لە زەمانی ڕابوردوو و ئەگەر هەر وێنەیەکی ڕابوردوو بین ئەمە یانی سەرنەکەوتووین چونکە ژیانمان دووبارە کردووەتەوەو خزانوومانەتە زەمانەیەکەوە کە بەسەرچووە لە کاتێکدا کە ئێمە لە زەمانێکدا دەژین کە کەوتوەتە ئێستاوە .

کە وابوو لە پلەی هونەری میعماریدا دەبێ تایبەتایەتی‌یە نیشتمانی‌و نەتەوەییەکانمان بە ڕوونی دەرکەوێ لەبەر ئەوەیە بەم جۆرە قسەیە بە شێوەیەکی تایبەتی قسەم لەبارەی ئەم لایەنەی شارەزایی‌یەوە کرد چونکە پێوەندی بەم بابەتەوە زیاتر هەیە لە شارەزایی‌یەکانی تر .

کە وابو ئەوەمان ناوێ هەتاکو ئەگەر لە ئەمەریکا یا فەرەنسا یا لە یەکێتی سۆڤیەت یا لە هەر شوێنێکی تردا خوێندمان پێوانەی ئەو خوێندنانە بگوێزینەوە کە فێربان بووین‌و کە لایەنێکی ئەو نموونانە پێوەندی‌یان بەو وڵاتەو بە قۆناغی پێشکەوتنی ئەو وڵاتەوە هەیەو نەك هەر لەو وڵاتەداو بەس بەڵکو بەو قۆناغی پێشکەوتنەوە کە ئەو بیروباوەڕە بیرکاری‌یانەی کە لە کتێبی خوێندندا فێریان بووین پاڵێوراون بەڵکو ئەوەی پێویستە لە سەرمان ئەوەیە ئەم پێوانانە بگوێزینەوە بۆ عیراق بەناوو مێژوویەك کە لە ئەمەریکاو مێژووی جیاوازبێ‌و ڕەنگە ئاووهەوایشی لە هەندێ لایەنەوە جیاوازبێ لە هەندێ لایەنی تری فەرەنساو ئەمەریکاو لە یەکێتی سۆڤیەت .

کەوابوو ئەگەر هەوڵی ئەوەمان دا کە ئەوە بگوێزینەوە کە فێری بووین بێ لەوەی بیتوێنینەوە لە بۆتەی تێڕوانینی نیشتمانی‌و نەتەوەیی عیراق‌و کەلەپووریاو لە نەتەوەو کەلەپووریا لەگەڵ سەیرێکی پێشەوەدا کە لە ئێستادا بژی‌و لە ناوەڕاستی ئێستاداو بە پاشکەوتوویی نەژی بەڵکو لە دەورێکی پێشەوایدا بژی واتە لە دەورێکی داهێنەریدا لە کاتی ئێستادا ئەگەر ئەمەمان نەکرد دۆڕاوین‌و هاتووین قاڵبی وامان گواستووەتەوە کە بۆ وڵاتێکی ترو بۆ قۆناغێ لە قۆناغەکانی پێشکەوتنی ئەو وڵاتە دروست‌کرابن‌و بۆ وڵاتمان عیراق دەست‌نەداو بۆ ئەم قۆناغەی پێشکەوتنی وڵاتمان عیراق دەستنەدا .

کە وابوو ئێمە حالەتێکین لە ڕابوردووەوە لە دایکبووین بەڵام وێنەیەکی ڕابوردوو نین‌و لە دایکبوونیش پرۆسێسێکی بوونە کە هەمیشە ڕوودەداو لە هەموو قۆناغێکدا حالەتێکی تازە دەبەخشێ کە پێوەندی بە ڕابوردووەوە هەیە بەڵام ئەم ئەوەیە دەبێ ڕواڵەتی تایبەتی‌و پێشکەوتووی خۆی هەبێ جیاوازبێ لەو حالەتەی کە پێش ئەم بووە ، لە شێوەو ناوەڕۆکدا .

ئەگەر سەیری هاوچەرخایەتی بکەین‌و بمانەوێ بۆ نموونە پێوانەی پەنجەرەیەك وەرگرین کە بۆ ئاووهەوای عیراق دانرابێ لە ناوچەی ناوەڕاست‌و خوارووداو لە پێوانەی پەنجەرەیەکەوە کە لە ناوچەیەکی دیاری‌کراوی ئەمەریکادا بێ نەك هەمووی ئەمەریکا ئەوا بە هەڵەدا دەچین .. ئاووهەوای عیراق دیارەو بە شێوەیەکی گشتی ساردو وشکە لە زستاناو گەرم‌و وشکە لە هاوینداو لە هەندێ ناوچەی عیراقدا شێ هەیە .. کەوابوو هەتاکو لە پێوانەی پەنجەرەیشدا بەپێی تێڕوانینی هاوچەرخایەتی دەبێ جیاوازی هەبێ‌و کاتێ کە پەنجەرەیەکی فراوان‌و گەورە دادەنێین لە ناوو هەوای بەغدادا لە هاوینا خانووەکە گەرم دەبێ‌و لە زستانیشا سارد دەبێ‌و پاش ئەمەیش ڕادەی ئەو تیشکەی کە دەمانەوێ بێتە ماڵەوە لە وڵاتمانا جیاوازە لەو وڵاتانەی تر کە تیشکی خۆریان پێناگا ڕۆژێ نەبێ لە هەفتەیەکداو چەند سەعاتی دەردەکەوێ‌و ئاوا دەبێ‌و دەرناکەوێتەوە بەڵام ئاوو هەوای عیراق بەتەواوی جیاوازەو خۆر زۆر دەردەکەوێ‌و ئەمە هەمووی دەچێتە حیساباتی هونەری میعماری‌یەوە .

تایبەتی‌یاپەتیتان چی‌یە لەم چەرخەدا

کاتێ کە ئێمە حالەتێکی وا دەبین کە لە ڕابوردووەوە پەیدابووبین‌و حالەتێکی وا نەبین کە لە ڕابوردووەوە وەرگێڕابین دەبێ نەگەڕێین بە شوێن ئەوەی لە ڕابوردوودا هەبوە بۆ ئەوەی لاسایی بکەینەوە واتە کاتێ کە فلان کەوانە لە فلان زەمانەدا بوو بیهێنین‌و بڵێین ئەمەیە کەلەپوورو کەوانەکان لە زەمانەی خۆمانا دروست بکەین .. ئەم جۆرە کردەوەیە تێڕوانینێکی قووڵ دەرناخا بەرامبەر بە پرۆسێسی بەرەوپێش‌چوون‌و تێڕوانینێکی قووڵ دەرنابڕێ بۆ ئەوەی کە دەمانەوێ بۆ ئەو شتە تایبەتی‌یانەی کە بۆ قۆناغەکەمان دەوێ کە لە قۆناغەکانی داهاتوو دەستی بۆ ڕاکێشین‌و ئەمەیش مەیلێکی ئادەمیزادانەی ڕاستە .

لە ئەندەلوسدا هونەرێکی میعماری تایبەتی هەیەو لە بەغدادا لە زەمانەی عەباسی‌یەکانا هونەرێکی میعماری تایبەتی هەبوو ..

ئێوە لەم چەرخەدا چ ڕواڵەتێکی تایبەتیتان هەیە کە نەوەکانی داهاتوو باسیان بگێڕنەوەو بڵێن لە فلان چەرخدا ...

تاکو لەمەودوا بڵێن فلان هونەری میعماری لە فلان چەرخدا دەرکەوت‌و پاڵی دابوو بەو فەلسەفەیەی کە ئەمە بوو ئاسۆو تێڕوانینی بۆ ئادەمیزادو سەرقاڵی‌ی‌و ئاوو هەواو گۆڕانی .. بۆ کەلەپوورو پێوەندی لەگەڵیاو بۆ ژیانی پێشکەوتوو پێوەندی‌کردن لەگەڵیا بە دەورێکی پێشەوایانەوەو ئێوە مادەم ئاواتی ئەوە دەخوازن کە قۆناغێکتان هەبێ .. دەبێ ئەم قۆناغە دروست بکەن‌و ئەمەیە تێڕوانینەکە .

ئێمە لە ڕابوردووەوە پەیدابووین بەڵام حالەتێك نین لێیەوە وەرگیرابین یا حالەتێکی جیابووەوە بین لێی‌و ئارەزووی ئەوەمان هەیە کە بەشێکی پێشڕەوی حالەتی هاوچەرخایەتی تازەبین‌و حالەتێکی وا نین خل‌بووبینەوە بە دوایا یا بەسترابین بە جووڵانەوەیەکەوە کە خەڵکی تر بیکاو ئێمە نەیکەین .. نا ئێمە پێوەندیمان بە جووڵانەوەی چەرخەوە هەیە بەڵام دیسان بە جۆرێکی پتەوی وا پێوەندیمان لەگەڵ جووڵانەوەی چەرخدا هەیە کە دەورێکی پێشەواییمان هەبێ لە جووڵانەوەکەدا .

ئەمەیە بە کورتی بیروڕامان کە دێ بە خەیاڵماناو لەم چاوپێکەوتنەدا وتمان .

تکایە سڵاو ستایشمان‌و ستایشی سەرکردایەتی بگەیەنن بەو ئەندازیارانەی لە وڵاتدا ئیش دەکەن‌و دەورێکی دیارو ناسراویان هەیە چ لە بەرەدا لە ژێر ئاگری تۆپدا یا لە پشتەوە لە بنیاتنانی عیراقی مەزندا .

خوا پشتتان بگرێ .

ئەرێ ئەڤە هێرشە .. ئان خوکوشتنە ؟

• مختار فائق •

ئەو بارو زرووفێت تێکچۆیی یێت کو ئیران تێدا دژیت لڤان ڕۆژاندا .. وئەو سەرشۆڕی‌و شکەستنێت دبنە ژبەهرا ڕژێما خومەینی‌و ئەو هەڤرکی‌یا دناڤ ئیرانێدا هەی .. ڕژێما خومەینی دئێخیتە پێش ئەزموون‌و تاقی‌کردنەکا تبژو دژوارو زەحمەت چ لبەرانبەر مللەتێت ئیرانی .. ئانژی لبەرانبەر بیروباوەڕا جیهانی‌و دەولەتی .. دوی دەمی‌دا یێکو ڕژێما خومەینی یا نقو بۆی دوان گرفتاریاندا ووان کۆسپ‌و تەگەراندا ئەم دبینین کو ڕژێما ئیرانێ هەر هەیام هەیام دێ دەنگێ خۆ بلندکەن وکەنە هەوار وگەف‌و گوڕیا کەن کو ئەو دێ هێڕشەکا نوی کەت لسەر عیراقێ .

مەگرتی ئەڤ هێرشا ئیرانی دێ هێتەکرن ولڤان نێزیکا .. لڤێرە ئەم دشێین بێژین کو شەڕێ عیراقێ وئیرانێ یێکو کەهشتی‌یە قۆناغا خۆیا دویماهیێ‌و دێ هندە بەرپەرێت نوی ڤەکەت ژڤی شەڕی ئەگەر هات‌و ئەڤ هێرشە هاتە کرن . کو تنێ دێ بدلێ وان لاوو هێزێت خێرخاز بیت وئاشتی خاز دجیهانێدا ..

براستی دێ ئەڤە بیتە هێرشا دویماهیێ یاکو کورێت عیراقێ دێ بن‌گۆڕ کەت‌و ڤەبرینیت .. وئەم خۆ ناهەلکێشین دەما دبێژین کو جیهان هەمی دێ ڕەنگەکێ دی ین شەڕێ پالەوانێتمە یێت چەلەنگ بینیت .. دەما دێ هندە کاروبارێت نوی یێت عەسکەری بینت چەلەنگێت مە یێت پالەوان دێ دمێژوویێدا نڤیسن ودێ وێ هێرشا ئیرانی کەنە سەرشۆڕی‌و شکەستنەکا ستراتیژی لهەمی مەیدانێت عەسکەری‌و سیاسی‌و ئابوری .

لێ دژمنێ ئیرانی باش دزانیت کو عیراق باسەرکەفتی‌یە ژلایێ عەسکەری‌و مەعنەوی ڤەژی .. وهێزو شیانا عیراقێ یاعەسکەری هەرا زێدە دبیت ڕۆژ بۆ ڕۆژێ‌و داگرتنا عیراقێ ژلایێ چەکێ گران‌و ژلایێ هونەری ژی ڤە هەرا زێدە دبیت‌و مکوم تر لێ دهێت .

ئەڤە ژلایێ ستراتیژی وعەسکەری‌و ژلایێ سیاسی ژی ڤە هەر ژبۆ باشی‌و بەرژەوەندی‌یا عیراقێ‌یە .. چنکو نهۆ هەلوێست‌و ڕاوەستانا عیراقێ بڤی ڕەنگی جهێ ڕێزو قەدرێیە ژهەمی لایان‌و دام‌و دەزگەهێن دەولەتی .. وجیهانێ هەمیێ زانی کو ئیران ئەوا سەرڕەڤە لسەر بەردەوام‌بونیا شەڕی‌و هەر ئەوە ژی یاکو بەردەوام گەف‌و گوڕیا دکەتە سەر تەناهی‌و ئێمناهیا ل دەڤەرێ‌و ل هەمی جیهانێدە .

ڕاستە دژمنێ ئیرانی دڤێت بێتە دناڤ ئەردێت عیراقێ‌دە و داگیر بکەت‌و وێران بکەت .. لێ ئەو نەشێت وقەت نەشێت هندی عیراقا سەرکەفتی بیت ژلایێ عەسکەری‌و مەعنەوی‌ڤە ..

هەکە وان ڕاست ئنیەتا هێرشێ هەیە .. جارێ بلا ئەو لپێشیێ چارەیەکێ لوێ حەسارێ بکەن یاکو عیراقێ کری بۆسەر گزیرتا خەرەجا ئیرانی .. پاشێ کەماردان‌و حەسارا عیراقی بۆ خەرەج یا بەردەوامە‌و دربێت عیراقێ دبەردەوامن .. ئانکو ئەڤە گرفتاری‌و تەنگاڤیەکا ئابوری‌یا مەزنە بۆ ئیرانێ‌و وێ هەرو هەر زێدە بیت تاکو ئیرانێ کولەدەردی دکەت .

دگەل ڤێ چەندێ هەمیێ ژی حاکمێت ئیرانێ باشی دزانن کو هەکە وان ئەڤ هێرشە کرە سەر عیراقێ .. هنگی عیراقێ ژی دێ دربا خۆ دانتە هەمی ئاڤاهی‌و دام‌و دەزگەهێت ئابوری‌و پترولی ..

لڤێرە پرسیارەك دهێتە کرن ،. ئایا ڕامانا ڤێ چەندێ ئەوە کو ئەو هێرشێ ناکەن .. لێ ئەم دێ بەرسڤ دەین‌و بێژین .. نەخێر .. ئەو دەجال دێ هەر هێرشا خۆ کەن ئەڤجا چ لنێزیك ئانژی لدویر .. لێ ئەڤ هێرشا وان دێ بیتە وەکو خۆکوشتنەکێ‌و خۆکوشتنەکا دویماهیێ‌و ئاڤ‌و ئاڤ بچن .

بوارەکانی – پاشماوە

هەموو کارێکی مرۆڤانە .. کەوابێ .. با ئارەقەی کارکردن‌و ماندوو بوون‌و کۆشش ماچ بکەین‌و هەلی ئەو بڕیارە بکەین بە مەیدانێکی گەورەی کار .

● **خوشکە سمیرە ولی لە نەخۆشخانەی هەولێر ووتی :**

بەخششی هەموو عیراقیەك لەم شەڕە چارەنووسی‌یەدا هەیەو هەریەك لە شوێنی خۆیەوە.. خزمەت‌کردنی ئەو خاکەش بە قسەی ڕووت نابێ ، بەڵکو بە قوربانی .. سەرباز لە سەنگەرەوە .. کرێکار لە کارگەوەو ... بەو شێوەیە دەتوانین وەفاداری بنوێنین ...

● **کاك حاجی سید احمد ووتی :**

ڕۆژانی کارکردن لە دەزگایەکی وەك ئەم دەزگا بەرهەم دارەدا ، ڕۆژانی بەختەوەری عومری مرۆڤە ،، کە بە بازووی خۆی بەشدار بو لە خزمەتی عیراق‌و تۆڵەی دڵسۆزی خۆی بەوە کردەوە کە لە کارەکەیدا کۆڵی نەداو ئەمەش وای لێ کرد ببێتە نموونە بۆ هەمووان کە ئیشی ئەم کارگەیان بە دەنگەوە هاتنی ئەو بڕیارەی هەڵمەتی زۆربوونی بەرهەم بوو ،، ئاشکراشە کە بڕیارەکە بۆ خۆمانەو بەشداربوونێکە لە بنیاتنانی نوێ‌و زیاتربوونی بەرهەم‌و پەرەپێدانی چۆنیەتی .

● **خوشکە نسرین حمە صالح کە کرێکارە لە کۆلێژی پزیشکی ووتی :**

کە بەیانی زوو دێمە ناو کارگەوەو لەگەڵ هاورێ کرێکارەکاندا دەست دەکەینە ئیش .. ژیان لای هەموومان تام‌و بۆی خۆی هەیە ، چونکە هەست بەوە دەکەین کە ئەچینە مەیدانێکەوە کە مەیدانی وەفاو دڵسۆزی نواندنە .. هەر بۆیەش هەر چەندە کار دەکەین ، قەت‌و قەت هەست بە ماندووبوون ناکەین .. وا دەزانین خێزانێکی بەختەوەرین .. ئەوەیش کە بەرهەمی دێنین پێشکەشە بە ڕابەری عیراق .. تێکۆشەر صدام حسین کە وای لە عیراقیەکان کرد مانای سەربەرزی لێ فێر بن .

● **خوشکە ئیمان هرمز لە نەخۆشخانەی هەولێر ووتی :**

ئەمرۆ ، ڕۆژی کارکردن‌و زەمانی کە متەرخەمی و بێکاری بەسەر چوو .. هەموو هەلێك ڕەخساوە بۆ عیراقیەکان کە وێنەی نیشتمانی‌ی خۆیان پێشکەش بکەن .. بەتایبەتی ئەم بڕیارە مێژوویی‌یە کە هەنگاوێکی نوێ‌یە بۆ کرێکار ، لە هەمان کات بایەخی گەورەی سەرکردایەتی پارت‌و شۆڕش‌و متمانەی بە کۆششی بێ هاوتای ئەم چینە خەباتگێڕە دووپات دەکاتەوە .

● **کاك جلال سید عزیز لە کارگەی چنین ووتی :**

ئاشکرایە کە بڕیارەکە مەبەستی بەرزبوونەوەی ئاستی داهێنانی کرێکارەو کارێکی پیرۆزیشە کە کەرتی کرێکاران ئەم شەرەفەیان پێ بدرێ‌و بچێتە پاڵ دەستەوتەکانی تری کرێکار ..

● **کاك عزیز ئەحمەد لە کارگەی چنین ووتی :**

لە ماوەیەکی کورتی بڵاو بوونەوەی بڕیارەکە ، کرێکاری عیراق کەوتە بەردەم لێ پرسینەوەی مێژوویی .. هەڵمەتەکە بە تێکڕایی سەرلەنوێ ئەو ڕاستی‌یە دووپات دەکاتەوە کە کرێکار تا چ ڕادەیەك بەندە بە خۆشەویستی وڵاتەکەیەوەو بەو پەڕی لێ هاتوویی ئارەقەی بۆ دەڕێژێ ..

کریارو – پاشماوە

کەناری تیدایە هەڵکەندراوە ، ئەمەش بەستراوە بە خۆش گوزەرانی خەڵکیەوە . لەبەر ئەوە شارەوانی ئەتوانێ ڕێگای خانووکردن نەدا تا وەکو ئەو مەرجانە لە لایەن فەرمانبەرایەتیە لێپرسراوەکانی ترەوە جێ‌بەجێ نەکرێت .

لێرەدا شتێکی تر هەیە حەز ئەکەم باسی کەین ، کە پەیوەندی هەیە بە خانووی نوێوە ، ئەویش ئێستا زوربەی کەرەسەی خانوو وەکو چیمەنتو شیش بە ئاسانی دەست ئەکەون ، بەڵام هەندێ بابەتی تر هەیە وەکو « موادی کهربائی » بە ئاسانی دەست ناکەوێت ئەمەش بۆ ئەوەی نەبوونی پێوە دیار نەبێت پێویستە وەکو کەرەسەکانی تری خانوو بەسەر ئەو کەسانەدا دابەش کرێت ، کە خانوو ئەکەن بەپێی پێویست‌و لەسەر ڕێگا پێدانی خانو کردنەکە ، لیژنەی تایبەت بۆ ئەو مەبەستە بێك بهێنرێت . تا بازاڕ ڕەشی پێوە نەکرێت .

● لە کۆتابدا چی ئەڵێت ؟

— ئەمەوێت بڵێم زۆر حەز ئەکەم ، کە هەموو خەڵکی ئەم شارە خاوەنی خانوو نشتەجێ‌و لانەی خۆ بن ، تا بەسەر فرازی لە ناو خێزانەکانیاندا بژین ، نرخی زەویش هەرزان بێت .

● سوپاست ئەکەین .

بیرێكی راگوزاری

ئەمموێ دووشت بلێم،

– ١ –

ئەوەتەی رۆژنامەی هاوكاری بایەخ ئەدا بە راگەیاندنی داواكاری و باری سەرنجی خەڵكی هەندێ برایانی كاربەدەستیش بەرامبەر بەوە بایەخ ئەدەن بەبینین و خوێندنەوەی هاوكاری، ئەمە شتێكی چاكە، ئەوەبوو یەكێ لەو برایانە تا ئیستا وای زانیبو هاوكاری گۆڤارە، بەم بۆنەیەوە ئەڵێین خۆزگە بەتەنگەوە هاتنەكە فراوانتر ئەبوو، هەر بینین و چاو پیاخشاندن نەبوایە، بەڵكو ئەركی وەڵام دانەوەی باری سەرنجی هاووڵاتیەكانیشیان بكێشایە.. خۆزگە.

– ٢ –

لەم دواییەدا لە رۆژنامەو گۆڤارەكاندا قسەو باسی گەرمە دەربارەی زمانی كوردی و پاشە رۆژی و بەكگرتنی‌وە هتد... شتێكی چاكە باسی وا بەموزوعیەت و لەسەر رێبازی بەتەنگەوە هاتنی پاشە رۆژی زمانە شیرینەكەمان بێ، بەڵام پرسیارێ ئەكەم: «عێبرەت چیە لە موناقەشە كردنی زمانی كوردی بە زمانی عەرەبی؟ خۆ ئەگەر ئەوانە كوردی نازانن ئەوە زۆر لە فەباعەت خراپتر، زمانەكەی خۆت نەزانی كەچی باری سەرنجی سەیرو سەممەرەی دەربارە بلێی... سەیرە!!

بەهرە

تیپی مۆسیقای كێوەڕەش

■ نیازی حەمە عزیز ■

(لەم رۆژانەدا لەسەرتاپای جیهان ئاهەنگ دەگێردرێ بەبۆنەی – رۆژی مۆسیقای جیهانی – یەوە، ئاشكرایە كە ئەمە دیاردەیەكی شارستانێتی مرۆڤی ئەم سەردەمەیە، كە مۆسیقاش وەكو هەموو رواڵەتێكی زیندووی ژیانی هاوچاخ، رۆژێك لە رۆژەكانی ساڵی بۆ تەرخان كراوە كە ئەمرۆ بەهای بەرزی ئەم هونەرە مەزنە دەكات بە خۆراكێكی پڕ چێژی گیانی مرۆڤ).

تیپی مۆسیقای (كێوەڕەش) لە رانیە، كە بەم زوانە دامەزراوە، گرۆیەك لاوی خوێن گەرمی لە ئامێز گرتوە و بە بەهرە ساوایەكەیان لەم رۆژانەو لە ئاهەنگێكی قەشەنگدا (كە بەبۆنەی رۆژی مۆسیقاو دامەزراندنی تیپەكەیان لە هۆڵی مەلبەندی لاوانی رانیە رێكخرا).. خۆشخوانی و سۆزی دەنگ و ئاواز یان‌كردە دیاریەكی خنجیلەی ئەم رۆژە پیرۆزە.

لە هەمان هۆڵی ئاهەنگ، توانیمان خۆمان بگەیەنینە لێپرسراوی تیپ هونەرمەندی لاو كاكە (هیوا مصطفی) لەبارەی تیپەكەوە ووتی:

● تیپەكەمان تازە دامەزراندووە، ئەندامەكانی بە كوڕو كچەوە لە (٣٠) كەس زیاترن.. كە (٢٠) مۆسیقاژەن لەوانە خۆم رامهێناون وفێرم كردوون.. بڕیاریش وایە بەم زوانە چەند بەرهەمێك تۆمار بكەین بۆ تەلەفزیۆنی كەركوك.

● گەورەترین لەگەرە لەرێمان نەبوونی ئامێری مۆسیقایە!! بەپێی پێویست..

● كاك هیوا، هیوای سەركەوتنتان دەخوازین.

● ئێمەش لە خزمەت داین!

له كۆمه‌ڵی هونه‌ره جوانه‌كانی كورد لـه رواندوز

كۆمەڵێك خونچە گەشانەوەو بوون بە هونەرمەندی ئەمڕۆ

● رواندوز ئەو بوكەرازاوەی كوردستان وەك خەملی پەمۆ كەوتۆتە باوەشی شاخە سەركەشەكانی هەندرێن و زوزگ و كورەك و برادۆست.. بە هەوای فێنكی شنەی بێجانسی دەشنێتەوە، لەگەڵ ئەو هەموو مێژووە رواندوز لەجوڵانەوەی خۆی نەكەوتووە. پاشای گەورەو وەستارەجەب گەورەترین بەڵگەی ئەم راستی‌یەن.

● مۆسیقا لە رواندوز ●

بەر لە چەند رۆژێك هونەرمەند «زرار محمد مصطفی» هاتە لامان، پێمان‌وت حەز دەكەین لە سەرەتاوە باسی لەبە دایك‌بوونی چێژی مۆسیقاو دروست‌بوونی تیپی مۆسیقا لە رواندوزمان بۆ بكەی.

– لە ساڵی حەفتا سەوداسەری مۆسیقا لە مێشكی من و چەند گەنجێك چەكەرەی كردو سەری هەڵدا بەبێ ئەوەی راهێنەرێك هەبێت بە شێوەیەكی زانستیانە فێرمان بكات.. بەڵام خوا هەڵناگرێ دوای ئەوەی كە كاكی هونەرمەندو ئەدیب (سەعیدیەحیا) هاتە رواندوز كارەكەمان سەر لە نوێ هەڵوەشاندەوە چونكە ئەوەی ئێمە پێوەی خەریك بووین هەمووی بێ‌سوود بوو... بەڵام كاك سەعید سەر لە نوێ بە شێوەیەكی زانستیانە ئێمەی فێرە مۆسیقا كردو یارمەتی‌یەكی زۆری‌داین و لە ئەنجامدا كۆمەڵێك گەنج بوونە هونەرمەندو ئەمڕۆ لە گەڕی هونەردا دەور دەگێڕن...

● ئەوەی نـوێ.. شەهادەنامەی هونەری ●

لە حەفتایەكان بەسەرەوە هوشیاری مۆسیقا زیاتر پەرەی سەند لە كوردستان بە گشتی و شارە بچكۆلانەكەی رواندزیش لەم پەرەسەندنە بێ بەش نەبوو... هونەرمەند زرار محمد مصطفی لە میانەی ئەو دەورانەی كە كردیەوە بۆ فێربوونی مۆسیقا كۆمەڵێك منداڵە كورد بوونە مۆسیقاژەن و وا خەریكن ئلۆژگای هونەرە جوانەكان تەواو بكەن و بوونە ئاوازدانەریش... «چەتۆ» زۆر پێگەیشت... با مامۆستا خۆی بیگێڕێتەوە:–

– لە ساڵی (١٩٧٦) بەسەرەوە، دەستمان كرد بە كردنەوەی دەورەی هەمە چەشنە لە ئامێرە مۆسیقایی‌یەكان، ئەو قوتابی‌یانەی كە بەشداری ئەم دەورانەیان كردووە هەموویان پێ‌گەیشتن و چوونە ئامۆژگای هونەرە جوانەكان و سێ‌كەسیان ئەمساڵ تەواو دەبن و دەبن بە مامۆستای مۆسیقا لەمانە (چەتۆ نەورۆز) كە یەكێكە لە كەمانچەژەنە چاكەكان كە دوا رۆژێكی زۆر پرشنگداری لێ بەدی دەكرێ... ئەم تیپەی ئێمە لەگەڵ كردنەوەی بەشی كۆمەڵی هونەرە جوانەكای كورد لە رواندوز هەموویان بوونە ئەندامی ئەم كۆمەڵەیەو بەشداری لە هەموو چالاكی كۆمەڵە دەكەن..

● بەرهەمێكی تـازەو تەلەفزیـون ●

لەم رۆژانەدا چەند گۆرانی‌یەكی ئەم تیپە بڵاو بوونەوە حەزمان كرد سەر بردەیان بزانین و بزانین كەی لە تەلەفزیون دەبینرێن... بەڵام كاك زرار دەڵێ:–

ئەم بەرهەمە تازەمان بریتی‌یە لە (١٠) گۆرانی كە بە دەنگی ئەم برایانە دەگوترێن (احمد محمدشریف ولی حسن. خضر فقی‌عولا) ئەوانی تریش بە دەنگی كۆرس دەگوترێ هەندێك لەمانە ئامادەكردنی خۆمەو ئەوانی تریش هی هونەرمەندان (چەتۆ نەورۆزو احمد جبارو سیروان عبداللە) یە... ئەم گۆرانی‌یانە لە ئیزگەی كوردیش تۆمار كران و بڵاوكرانەوە، (بەڵام بە نسبەتی تۆماركردنی بۆ تەلەفزیون جارێ تۆماری ناكەین..).

● چالاكی تەشكیلی و شانۆیی ●

حەزمان كرد بزانین كۆمەڵ لە رەواندوز تەنها چالاكی مۆسیقای هەیە یان چالاكی تریش... دیسان هونەرمەند زرار محمد پێی راگەیاندین و وتی:–

– كۆمەڵ لە رواندوز بەردەوامە لە چالاكی تر،وە كردنەوەی پێشانگای تەشكیلی و پێش‌كەش‌كردنی شانۆگەری... ئەوە بوو ئەمساڵ توانیمان دوو پێشانگا بكەینەوە یەكێك بۆ منداڵان و ئەو تیریان پێشانگایەكی فۆتۆگرافی بوو كە بەرهەمی كاك جمال محمد امین بوو... هەروەها شانۆگەری (بانێكەو دوو هەوایەو نهێنی پیشە)مان پێش‌كەش كرد...

● بەرهەمی داهاتوو ●

پێی وبتن:–

بەرهەمی داهاتوومان بریتی دەبێ لە دوو پێشانگا بۆ هونەرمەندان جوهر عمرو سلام نەورۆزو شانۆگەریەك بە ناوی (ئەو پیاوەی مردن نابەوێ) كە كاك لقمان طاهر وەری‌گێراوە...

ناظم دلبەند

لقی هەولێر

هەواڵی هونەری

● لە ١٠–١٠–١٩٨٤وەو تیپی شانوی سەر بەكۆمەڵەی هونەرە جوانەكانی كورد لقی هەولێر دەست دەكا بەپێشكەش كردنی دوو شانۆگەری بەناونیشانی (نەخۆشی ددان) لەدەرهێنانی دلشاد سامان و (گوڵانی ماڵ‌ئاوایی)لە دەرهێنانی صلاح عبداللە.

لەم دوو شانۆگەری‌یەدا كە لەسەر شانۆی بەرێوە بەرایەتی جەماوەر پێشكەش دەكرێ كۆمەڵێ لە ئەكتەرە ناسراوەكانی هەولێر دەور دەبینن وەكو: رۆژهەڵات محمودو شكراللە شێخانی و بكر معروف‌و محسن محمدو اكرم محمود.

● بەشی رەواندوزی سەر بە كۆمەڵەی هونەرە جوانەكانی كورد لقی هەولێر كاسێتێ گۆرانی فولكلوری ناوچەی رەواندوزو باڵەكی خستە بازاڕەوە.. ئەم كاسێتە بەچاودێری هونەرمەند زرار محمد تۆمار كراوەو ستۆدیۆی تیپی مۆسیقای سلێمانی بـ...ی تۆمار كردون.

لقی هەولێر

هاوكاری

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوكردنەوەی كوردی

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی

تەلەفون
٨٨٧٥٧٩٥
...

هەرجارەی نووسینێك

ڤیستڤاڵێكی بێ‌دەنگ

■ حیدر عبدالرحمن ■

لەم چەند رۆژانەدا كۆمەڵێ لاوی خوێن گەرم، لە هەموو سوچێكی كوردستانەوە لە هەولێر بە یەك گایشتن، بۆ ئەوەی ڤێستیڤاڵێكی شانۆیی خنجیلانە بكێرن.

ڤێستیڤاڵەكە خۆی لە خۆیدا خۆنیشاندانێكی هونەری گەورە بوو لە تەقینەوەی ئەو ووزەو بەهرە لێ‌هاتووانەی دەبنە بنچینەی دروست‌بوون و نەش‌و نووماكردنی شانۆی كوردی‌مان.

بینەر بەرامبەر بەو كۆمەڵە لاوە تینووەی هونەر، زەردەخەنەیەكی پڕ لە هیوای لەسەر لێوان‌دا چەكەرە دەبێت، دەرك بەوە دەكا كە نەوەیێكی نوێ‌و چاو كراوە لە كارایە بۆ ئەوەی شانۆی كوردی‌مان بخاتە سەر دەستی خۆی. لەمەش زیاترو دڵ خۆشكەر تر، كاتێ هەست بەوە دەكەی كە شارێكی دوور لە شانۆی وەكو (دهۆك)و (زاخۆ) ئەو سەركەوتنە مەزنە بە دەست دێنن.

بەڵام جێی داخە كە بەشێكی كەم لە هونەرمەندان‌و رۆشنبیران‌و خەڵكی‌كوردستان بە بینینی ڤێستیڤاڵەكە شادبوون لەبەر چەند هۆیەك:

١ – لە كاتێكا ڤێستیڤاڵەكە دەستی پێ‌كرد شانۆگەریەكی تر لە هەمان كات‌دا نیشان دەدراو زۆربەی هونەرمەندان بەهۆی بەشداری بوونیان نەیان توانی بێنە ڤێستیڤاڵەكە، هەروەها بەشێكی جەماوەرەكەش هەر بۆ بینینی ئەو شانۆگەری‌یە دەچوو، بۆیە دەبوایە ڤێستیڤاڵەكە چەند رۆژێ دووا خرا بایە.

٢ – ڤێستیڤاڵەكە لە ناكاودا دەركەوت بێ ئەوەی پروپاگەندەیەكی ئەوتۆی بۆ بكرێ تا رۆژی خۆشی!.

بۆیە بەداخەوە دەڵێم، ئەو ڤێستیڤاڵە وەكو گوڵە گەنمێك لە مرۆی شانۆی لاوان دا دەركەوت، بەڵام زۆر بەبێ دەنگی دەستی پێ‌كردو كۆتایی هات.

دوو دیمەن هەبوون لە ڤێستیڤاڵەكەدا لە بەرچاوم دا سەرەو ژێر دەبوون، یەكێكیان زۆر شیرین، ئەوی تریان زۆر تاڵ.. ئەوەی یەكەمیان، لە ناخەوە فرمێسكی شادیم لەگەڵ ئەو گەنجانە دەرشت كە دووای راگەیاندنی هەواڵی سەركەوتنیان بەو سۆزە گەرمە بەكتری‌یان ماچ دەكرد، خۆیان تێك دەئاڵاند، لەبەر دەرگای هۆڵەكەو تا سواری ئۆتۆمبیلەكانیشیان بوون، بەناو شەقامەكانی شاردا دەسوڕان، هەموو تێكڕا سەمایان دەكردو گۆرانی (تەنگە)ی دهۆكی‌یان دەگوت، بە بونەی بە یەكەم دەرچوونیان.

ئەوی تریان، ئەوەی تا ئێستاش بیری لێ دەكەمەوە، پێكەنینی بەردەوامی دوو لەو برادەرە هونەرمەندانە، بوو كە بە ناوی لێژنە بۆ هەڵسەنگاندنی بەرهەمەكان دانیشتبوون، كەچی گاڵتەیان بە توانای ئەو چەند لاوە خوێن‌گەرمە دەهات.

وە تا ئێستاش لەوە دلنیانیم كە ئەو خەڵاتانەی لە بەشی ئەو گەنجانە گل درایەوە، بە ناوی چیەوە خستیانە باخەڵیان!؟

ئا... ببوورن لەوانەیە خەڵاتی پێكەنینەكەیان بێ!.

میوانی منداڵان

چیرۆك بۆمنداڵان

باڵندەو ئاگر

ئارام محسین نادر

باڵندەیێكی پیبر رێگای بە بێچووە بچووكەكەی‌دا تا لە هێلانە بێتە دەرێ‌و بفرێت، بێچووە بچووكەكەش كەیفی پێ‌هات لە ئاسمانی بەرزدا دەستی كرد بە فڕین، لە پرسیار كردنیش نەدەكەوت، هەر لە دایكی دەپرسی:

– «ئەو شتەچی‌یە؟ ئەی ئەوە چی‌یە؟».

دایكیشی بـۆی روون دەكردەوە: زەوی، گژوگیا، درەخت، مریشك مراوی، كێلگە، بەڵام لە پڕ باڵندە بچووكەكە شتێكی گەورەو زەردی لە ئاسمان بینی، لە دایكی پرسی:

– ئەوە، ئەوە چی‌یە؟

دایكی پێی گوت:

– ئەوە رۆژە

– رۆژ چی‌یە؟

دایكە زیرەكەكەی گوتی

– پێویست دەكا بپرسی؟ ئەوە ئاگرە..

باڵندە بچووكەكە چریكاندی، بەڵام ئەمن دەمەوێ بزانم ئاگرچی‌یە. بەرزبۆوە بە ئاسماندا فڕی، بەردەوام لە رۆژ نزیك دەبۆوە. هەر بەرەو رۆژ فڕی هەتا باڵە بچووكەكانی سووتان.

گەڕاوە زۆر ترسی لێ نیشتبوو، دایكیشی چاوەڕێی دەكردو ئەویش دەترسا ئەوەندەی نەمابوو لە ترسان بمرێت.

بێچووە باڵندەكە گوتی ئێستا زانیم ئاگرچی‌یە.

شیعر بۆ منداڵان..

ئێمە منـالی ژیـریـن
خـاوەنی هۆشـو بیرین
پەروەردەی نـاو شـاخانین
لـە رەوشتیش بەكـارین
بەیـانیـان بـە خاوێنی
بـۆ خوێندن‌و هوشیاری
ئەڕۆین بـۆ رێگای خوێندن
بـۆ نوسین‌و فێركردن
تـا وڵاتمان پێش كـەوێ
لـە روونـاكی دەركـەوێ
بـۆ خزمـەت‌كردنی خـاك
ئەچین بـە دڵێكی پـاك
ئێمە منـالی ژیـرین
خـاوەنی هـۆش‌و بیـرین

■ شێرزاد بێ‌كەس ■

چرۆكانی ژیان

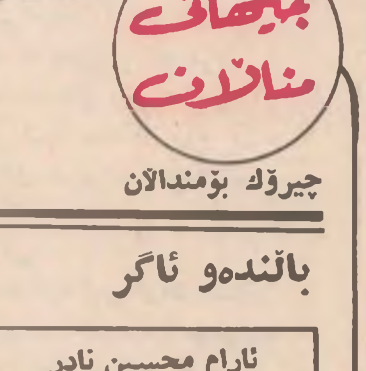

ربوار رشید

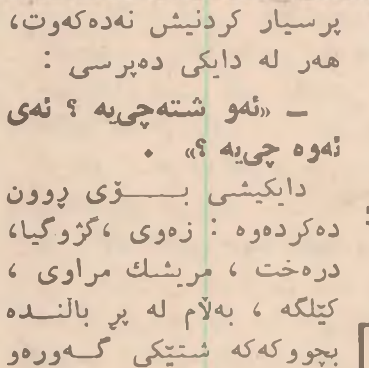

سالار كەریم

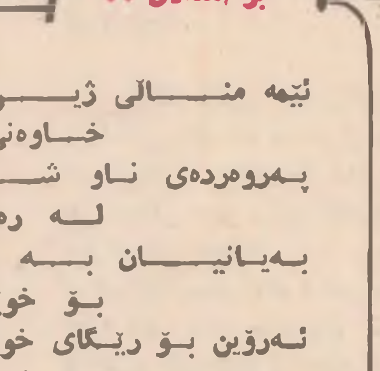

سوران هادی

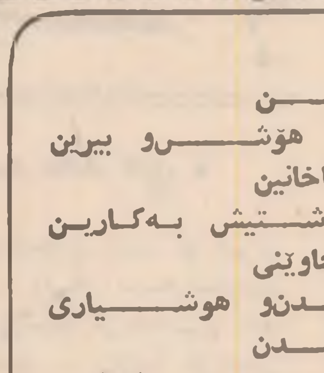

هیمن هادی

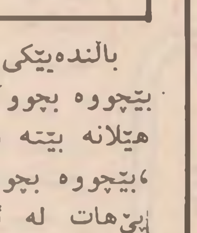

هەژار تابەر

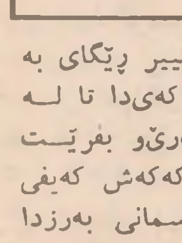

هەمیلا محەمەد

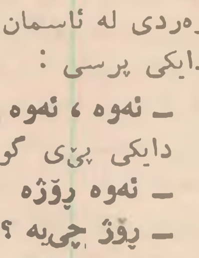

ئارام هادی

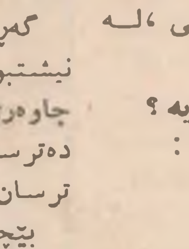

حمید كەریم

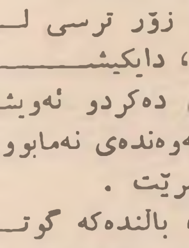

ئەیلا محەمەد

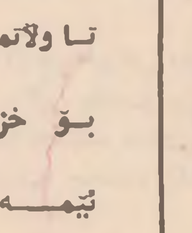

گۆران لەتیف

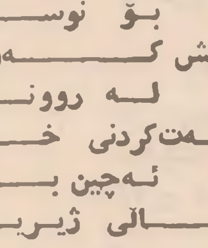

سەیران كەریم

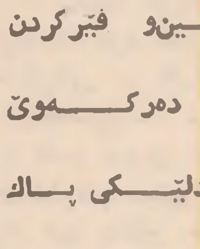

ناری هادی